

yeni demokrasi

Haziran 88, Sayı: 11 Yıl: 2

Aylık Siyasi Dergi

1200 TL (KDV Dahil)

Ulusal şekillenmenin bir aracı olarak dil ve

Türkiye'de dil(ler) Sorunu

15-16 Haziran, 1988
çok sayı çıktı

BASIN AÇIKLAMASI

Değerli basın mensupları...

Basımımız üzerindeki anti-demokratik, gerici baskılara Yeni Demokrasi'nin 10. sayısının (Mayıs 1988) toplatılmasıyla bir yenisi daha eklendi.

TC. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 1988/228 sayılı "Müteferrik Kararı" ile toplatılan dergimizin toplatmaya gerekçe gösterilen yazılar şunlardır:

- Devrimin Şanlı Yolunda İlerleyen Halkın Bayramı 1 Mayıs,
- Onun Meşalesi Yolunuzu Aydınlatıyor başlıklı İbrahim Kaypakkaya'nın ideolojisinden ve eylemlerinden bah-eden,
- Kitle Çizgisine Kısa Bir Yaklaşım,
- Milli Mesele Özünde Pazar Meselesidir,
- Kürecik Bölge Raporu ve Bölgedeki Devrimci Faaliyet başlıklı yazılardır.

Bu yazılarda "komünizm propagandası ve bölücülük propagandası" yapıldığı ileri sürülerek "TCK'nun 142/1, 3, 4. maddelerini ihlal edebilecek bölümlere yer verildiğinden..." toplatılmıştır.

Dergimiz Yeni Demokrasi üzerindeki çok yönlü baskılara ek olarak sık sık toplatılmasının ardında yatan tek bir gerçek vardır: Ekonomik ve siyasi olarak çökertmek.

Her insanın rahatlıkla anlayabileceği gibi, ekonomik olarak çok zor şartlarda yaşamını sürdüren aylık siyasi dergilerin, bir de toplatma kararıyla daha da çıkmaza sokularak yaşamına son verilmek istenmektedir.

Diğer yandan, toplumsal mücadelede, halkın bilinçlenmesinde, aydınlanmasında önemli bir yer teşkil eden siyasi dergiler düzeni rahatsız etmektedir. "Meyve vermeyen ağaç taşlanmaz" misali dergimizde sürekli taşlanmaktadır. 7. 8. ve 10. sayılarının toplatılması buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. Emperyalistlerin ve usaklarının çeyfinin kaçırılmaması için genelde tüm "sol" kesime, özelde de sosyalist, devrimci, demokrat basına, dergilere yoğun bir baskı uygulanmaktadır.

Demirel'ler, Ecevit'ler, Türkeş'ler artık rahatlıkla konuşup örgütlenebilmekte, meydanlarda bangır bangır ba-şırılmaktadırlar. Hani bunları 12 Eylül öncesi "sorumsuz yöneticiler". Anarşi ve terörün gelişmesinde bunların da "payı" vardı. Ama bugün bunlar rahatlıkla at oynatabilmektedirler. Başbakan Turgut Özal bile anayasanın bir kez ihlal edilmesinden bir şey çıkmaz diyebilmektedir. Bunlar yine birbirlerine düştüler. "12 Eylül öncesi Antalya'da kadastro memuru muydun?" diye sorarken, bir diğeri de, "ordu iktidara el koyabilir" diyebilmektedir. Türkeş bizzat verdiği emirlerle bir dizi katliamın altına imzasını atmışken, bugün ortalıkta cirit atabilmektedir. Ama devrimciler, sosyalistler, demokratlar, aydınlar sürekli bir baskı altında, yazdığı yazıdan, verdiği de-neğin dolayı cezaevlerinde, mahkeme kapılarında sürünmektedir. Eğer demokrasiden bahsedilecekse, herşey-ten önce demokrasinin temeli olan düşünce ve örgütlenme özgürlüğünden bahsedilmek zorundadır. Yoksa de-mokrasî kimine işkence, baskı, yıllarca hapis, kimine ise köşeyi dönme, rahat ve lükstür.

Ayrıca hangi yüzyılda yaşadığımızı dahi unutturmaya çalışan düzen, toplumsal mücadelenin gittikçe artması so-ucunu tüm demokratik hareketlere, devrimci demokrat basına yoğun bir şekilde saldırmaktadır. Dünyanın hiçbir yerinde hiçbir diktatör bu tür yöntemlerle başarı elde edememiştir. Kısaca bizden hatırlatması... 2.6.1988

Yeni Demokrasi
Sahibi
Yusuf Uygun

İÇİNDEKİLER

Başyazı.....	4
Işık Bir Felsefe Gibi Çok Şey Öğretti Bizlere.....	6
Ulusal Şekillenmenin Bir Araç Olarak Dil ve Türkiye'de dil(ler) Sorunu.....	8
Sınıfsal Bilinçli Proletaryanın Gençliğe Bakış Açısı.....	17
Tez-Koop Grevi ve Öğrettikleri	21
Sıradanlığın Safarından Devrimci Proletaryanın Safarına.....	22
Ferhat Tunç Susturulmak İsteniyor.....	24
Kırmızı Alarm Kimin İçin Çalıyor.....	25
Sayında Kükle Kullandık.....	26
İlde Unutamadıklarım.....	28
"Sevmek En İyi Şimdi? Düşümket Yine Şimdi".....	29
Direnğin Kırmızı Karanfilleri.	31
9 Şubat Diyarbakır Zindanı Üçüncü Büyük Direnişi.....	33
"Bir"eycilik, "tek" yanlılık ya da inkarcılık + resmi tarif -?-.....	43
İvan'ın Dağlara Boyun Eğişi Ve Uşşşşş...aklar.....	55
Moderen Revizyonizmin Özlenemeyen Korkusu.....	57
Hindistan'da YDD İçin İzlenecek Stratejik Çizgi.....	59

Ülkemizin içinde bulunduğu durum icler acıdır. Başbakan Özal tarafından kadar pembe tablolar çizilirse çizilsin, durum vahimdir. Dipten gelen uğul lara kulak verin. Bu, fırtınalı günlerin habercisidir. Devrimci darmanın y selmesine paralel olarak devrimci hareket de yükselmeye devam ediyor. Ülke içten i fokur fokur kaynıyor. Hakim sınıflar arasındaki dalay gütükçe kızışıyor. Böyleli ortanda devrimci, demokrat, sosyalist beana, işçilere, yoksul köylülere, öğrenci gençli yönelik saldırılar da artıyor.

Uluslararası Basın Enstitüsü'nün (IPI) İstanbul'da yapılan kongresinin üzerinde henüz fazla bir zaman geçememişti ki, dergimizin 10. sayısı İstanbul Devlet Güv Mahkemesi'ne toplandı. Toplatmaya gerekçe 5 yazı gösteriliyordu ki, DGM Sayı Yaşar Güneş'in'a ünümüzü vermeye güttüğümüzde 3 ayı yazının daha dava kapsamı alındığını öğreniyorduk. Bu yazılar; "Yılmaz Güney'e Özgürlük Kampanyası'nı D teklif ediyoruz", Hacı Demirkaya'nın "TBMM Başkanlığı'na" gönderdiği protesto dil çesi ve Daniel Methy'in aynı zamanda doktora tezi olan "1. Dünya Savaşı Sonrası tanbul'da Kürt Örgütlenmeleri Üzerine Bazı Belirlemeler" adlı yazılardır. Dur ortada, amaç ortadadır.

İbrahim Kaypakkaya'nın anılması, onun anısına kamuoyunda pek bilinemeyen ki di yazının yayınlaması suç teşkil etmez. 1 Mayıs hakkında görüş ve yorum yapm suç olamaz. Yılmaz Güney'e özgürlük kampanyasına desteklemek, onun hakkında z yazmak suç teşkil etmez. Bir mahkemenin beraat kararı verdiği Hacı Demirkay nın yazısını yayınlamak suç teşkil etmez. Bahası düşünmek suç değildir, yazmak değildir.

Ne yapılmak isteniyor...

Açıkça yapılmak istenen, Özal-Evren kliğinin giderek teşhir olması sonucu, devri ci, demokrat, sosyalist basının yükseltilmesi halkın sesinin susturulması istenmesidir. S tırulsun ki, üç beş ağamı keyfi kaçırmasın, susturulsun ki halk uyanmasın, halk seslere kulak vermesin, susturulsun ki halk eli boğrunda koyan stürüsüne dönüptürsün.

Eğer düşündüğümüzün yazmak, yayınlamak suçsa, evet biz "büyük suçluyuz". G cekleri söylediğimiz için "suçluyuz". Sizleri teşhir ettiğimiz için, yuzunuzu halka g terdiğimiz için "suçluyuz". Biz bu suçları işlemeye devam edeceğiz!.

Gerilim "suçlamaların" hukuki yönüne gelince, "komünizmi ve bölücülüğü prog andası" yaptığımızdır. Birincisi, biz komünizmin propagandasını yapmıyoruz, ne yetimiz, ne de amacımız budur. Ama bülletleri kalkan ben komünizim diyorsa biz c saygı duyuyoruz. Çünkü demokrasi anlayışımıza göre ve demokrasilerde, her türden süncehin açıkça savunulmasından yanayız. Burada suç, unsuru teşkil eden "komün i propagandası" yaptığımız iddiasının bir diğer yüzü vardır. Bu dergiler "komünist d gilerdir" anlamı yayararak uygun bir zamanda kapatmaktır. Bugün bunun tohum atılmaya çalışılıyor. Diğer taraftan açıkça siyil fasistlerin öğütülendiği, yayın yapı bir durum vardır. Açık açık seriain propagandasının yapıldığı yayımlar vardır. Bu ne kadar bunlar hakkında ne bir dava açılmış, ne de toplatılmıştır. İkincisi, biz ne i küçülük yapıyoruz, ne de ülkeyi bölüyoruz. Bizim böyle bir niyetimiz yok. Bölen b leri varsa, o da bizzat sizlersiniz. Ülkeyi Amerika'nın çitdiğine döndürdüğümüze yeti yer mi? ABD ösleriyle her tarafı doldürduğumuz (bu öslerle sizler bile izinsiz adm zı atanıyorsunuz), Amerikan yardımı adı altında ülkeyi toptan sattığımız yermiyor n Siyasi, ekonomik ve askeri olarak Amerika'dan izinsiz bir şey yapamadığımız (o bo propagandasını yaptığımız seçimler dahil) bilanmiyor mu? Eğer bunları söylemek bo cülükse, ne diyelim böyle bölücülüğe!.

Bu sayımızda kapak konumuz Türkiye'de diller sorunu. Baş yazımız ise Irak'ın i lepe katliamıdır. 15-16 Haziran direnişinin tecrübeleri aynı önemli konularından başkasıdır. Diyarbakır zindan direnişini bu sayımızda bizzat direnişilerin ağzına okuyacaksınız. Cezaevleri konusunda epey-yeş ayırmak zorunda kaldık. Elbette di

Devamı 66. sayfa

Umut Yayıncılık ve Basım
San.Ltd.Şti. Adına Sahibi:
Yusuf Uygun

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Ali Sarçimen

Yönetim Yeri:
Piyecioğlu Cad. 33-35/37
34400 Çemberlitaş-İstanbul
Tel: 528 09 33

Dizgi:
Maraton Dizgievi
Baskı:
Yeni Doğu Veb. Ofset
Dağıtım:
Hürriyet Holding A.Ş.
Hesap No:
Yusuf Uygun
Akbank Bahçelievler Şubesi
Hesap No: 6720-7/DHN
Yurtdışı Hesap No:
Akbank Bahçelievler Şubesi
Döviz Tevdiat Hesabı No: 6764-5

İlan Koşulları:

Arka Kapak	: 400.000 TL.
Kapak İçeri	: 300.000 TL.
Tam Sayfa	: 240.000 TL.
1/2 Sayfa	: 120.000 TL.
1/4 Sayfa	: 60.000 TL.

Abone Koşulları:

6 Aylık	: 6.000 TL.
1 Yıllık	: 12.000 TL.

Yurtdışı Abone Koşulları:

6 Aylık 30 DM-15 S	
1 Yıllık 60 DM-30 S	

ÖĞRETMENİMİZ HALEPÇE

Savaş, insanoğlunun en büyük hayvanlığıdır. Proletarya bu hayvanlığı, son bir kez hayvanlığın araçlarıyla kaldırma çabası içindedir. Bütün ulusa tepeden tırnağa silahlidir. İçte proletaryanın ve halkın, dışta ise diğer ulusların tehdidi, her ulusu yer-yüzünün bir siperi, bir garnizonu haline getirmiştir. Gerek bu siperlerin insan ruhu üzerindeki büyük baskısı gerekse bitip tükenmez haksız savaşların varlığı, insanlıktaki bir savaş, savaşızsızlık için savaş eğilimini ve arzusunu güçlendiriyor. Proletarya, şalak aydınlığını andran bayrağın üzerine, 'ekmeğin ve eşitliğin azizlik mertebesinden indirildiği bir çağ için ileri' şiarını yazmıştır ama yerliüzü hâlâ yoğun bir ulusal köleliğe tanık olmuyor. Engels, "her türlü sağlam ve özgür gelişmenin temel koşulu, ulusal kölelikten kurtuluştur" der. Ulusal kölelikten kurtuluş, insanlığı daha uzun bir dönem uğraştıracaktır. Ama bu kurtuluşun önderliğini de bizzat proletarya yapacaktır. Tarih, bugün birçok ulusal kurtuluş savaşına önderlik eden burjuvazinin çeşitli katmanlarına şöyle diyor: "Senin önderliğindeki bu savaşlar, proletaryanın ilerleyişini kolaylaştırıyor. Ama ulusal köleliği de yıkıp insanlığı göğün kayısına, uzağın havasına götürececek biricik sınıf odur. Çağı geçmiş devrimleri diriltmersin."

Savaşlar, kıyımlar süreci, yani suufhlık süreci, evrenin ve organik hayatın insanlığa sunduğu en çilgin, en kötü yadigarıdır. Birkaç on bin yıl sonra insanlık, belki de insanlığından kurtuluşuna şükredecektir. Kuyruğumuzu yitirip ard ayaklarımızın üzerine dikilişimiz, maymunluktan sıyrılışımıza şimdi şükrettiğimiz gibi. İyi kötü yanıyla bir bütün olarak insan sozeğününün hakaret telakki edildiği bir çağ gelecektir. Tabii kozmik bir felaket olmazsa güneş sisteminde.

Şu halimize bakın. Bazı kitlesel kıyımlara göryaşı dokup lanetler yağdırırken bazılarına nasıl da duyarsız kalabiliyoruz. Şu Halep'çe, İnad Duceyde kasabalarıyla çevre köylerin felaketine bakın. Birkaç piloton yarattığı küçük bir Hiroşima, kadın ve çocuk ölümlerinden geçilmi-

yor. Bu durumu dünya çapında kitlesel hareketlerle protesto etmek için, hardal bombası, sibir ve siyanür gazı yerine oraya ille de küçük bir atom bombası mı atmak gerekiyor. Kürtlerin kaba kıyım çığlığını dünya için duymuyor ya da duymak istemiyor. Filistin'de eli taşlı küçük generallerin direnişi batının televizyon ekranlarından inmezken, Kürtlerin çulak savaş narası neden duyulmuyor. Gerçi küçük generallerin taşları, zalim Ebrehe'nin ordusunu mahveden ehabil kuşlarının ağındaki köçüklük taşlardan daha etkili olmuştur. Ama kolu kırılan Filistinli gençlere dünya tamamen hakk ve güzel tepkiler gösterirken beşbin çocuk ve kadın ölüsüne neden gereken tepkiyi göstermemiştir.

Yekitani Neçtinayı Kürdistan Peşmergeleri başta olmak üzere, ulusal köleliğe karşı harlı birer namlu haline gelen tüm peşmergeler ve Kürdistan halkı anlamlı, derin ve hüznü bakışlarıyla dünyayı yargılıyorlar. Emperyalistlerin cılız ve gestermelik mikrofon tepkilerine aldanmıyorlar. ABD ve Rusya başta olmak üzere tüm emperyalistlerin Tekrit cuntasına desteklemesi, gerci Arap rejimlerini bu cuntanın arkasında saflara girmesi, Kürdistan'ın etrafındaki kalın şeytan çembetinin muhafazası konusunda üç devletin tarihsel sözbirliğine bağlılığı, katliam savaşındaki sessizliği ya da göstermelik cılız tepkiyi yeterince açıklıyor. Gazların bath emperyalistlere Türkiye üzerinden Irak'a gönderildiği ya da sosyal-emperyalistlerin Hitler Stokların'dan kalma gazları Mısır aracılarıyla Irak'a sevk ettikleri şeklindeki haberler hiçbirşey ifade etmiyor. Ruslar ve Fransızlar başta olmak üzere Tekrit Cuntası'nı tepeden tırnağa donatan göç emperyalistler olduğunu bilmeyen mi var.

Bizdeki burjuva basının böyle bir katliam karşısında sessiz kalmaması normal karşıyoruz. Çünkü Irak Kürdistan'ındaki her millî zulüm ve kıyımların teşhiri, Türkiye'deki "dağ Türkler" in uyansına hizmet ediyor. Onlar bann bilincindedeler, peki demokrat, devrimci ve "sosyalist" aydınlarımız, bir bütün olarak Türk soluna ne demeli? Türk solunun, burjuvazinin dibindeki bu büyük kıyım konusundaki duyarsızlığına ne demeli? Derin si-

nif bilinci, ateşli enternasyonal ruh bizde cı-
lıdır. Bizdeki devrimci-demokrat ruh Kema-
list ideolojiyle malûdür. Bizdeki devrimci-
demokrat ruh, köylülüğün ortaçağla zapata-
vari hesaplaşmasından fıskırmıyor. Kentler-
de, merkezi feodal aristokrasıyla çatışan güçlü
bir Jakoben gelenekten de fıskırmıyor. Bu tarihsel
gelenekler bizde zayıftır. Nice aydınla-
rımızın ulusal sorun karşısında, politik ve ruh-
sal sefaletinde bu hususun bir payı vardır. Biz-
de nerdedir çarlığın Polonya üzerindeki mil-
li zulmüne karşı çıkan çernişevski'ler? Bir dö-
nemi deprem gibi sarsan ve Rus sosyal-
demokrasisine güçlü miraslar bırakan devrimci-
demokrat kuşak, nerdedir? Geçmişte en ka-
badayı solcularımızdan niceleri, ezilen ulus
gerçeğini berbat bir piron kuşkuculuğuyla
karşıladılar. Libarel-demokratların Kürt so-
runu konusundaki herzelerini ninni gibi din-
lediler. Kürt ulusal haklarının kazanılması uğ-
runa savaşan Molla Mustafa Barzani'yle
Türkeş'in aynı kaba konulmasına, Irak Kür-
distanı'ndaki ulusal direnişin karalanmasına
ses hile çıkarmadılar.

Ezen ulus şövenizmi ezilen ulus milliyetçi-
liğine bazen süt anneliği yapar. Bugün ezilen
ulus hareketinin, silahlı mücadeleye başvuran
bir bloğunun, müttefiklerine Kemalistler di-
ye saldırmasında, kendi içinde demokrasiyi
yok etmesinde, yanlış hedeflere yönelmesin-
de yukarıda değindiğimiz şöven günahların
önemli bir payı vardır. Kürdistan parçaların-
daki mücadelelere kuşkuyla yaklaşanlar, İri-
li ufaklı Halepçe'lere sessiz tavıraz kalanlar
hem bu günahlarıyla ezilen ulus milliyetçili-
ğini besliyorlar, hem de insanlığın tarihsel iler-
leyişine karşı suç işliyorlar.

Halepçe'ler-Kürdistan sorununu tarihin acı
gündemine daha çok sokuyor. Halkların haklı
savaşlarına karşı işlenen büyük kırım suçları,
ulusal direnişin ya da devrimin andı ve me-
taneti haline geliyor. Kürt halkı büyük kırım-
ları birliğinin ve direnişinin bayrağı haline
getiren inatçı bir halktır. Garip ve ırpertici
bir yanı vardır ki, kırım yapanın kırım yap-
anı bağışlayabilir, ama kendisini halkının cep-
hesinde gösterip de kırma sessiz kalamı ba-
ğışlamaz. Müziğini kırımların çılgınlığı ile bes-
leyen ve dağlardan ırmak kıyılarına inerken,
ay ışığı altında onu hüzünlü mırıldanan bu
halkın meramını yine en iyi anlayan üzerinde
döviştüğü topraktır. Onu bu topraktan da-
ha iyi anlamak ve omuzunu omuzunda iste-
yen Türkiye proletaryasının ulusal sorun da
bilincini karartan akımlara karşı mücadele,
bugün her zamankinden daha yıkıcı bir hal
almıştır.

Iran-Irak savaşı, özellikle de savaşın aldı-
ğı bugünkü biçim bir yönüyle Kürt direnişinin
aleyhine olmuştur. Kürtler, Saddam'la ya da
Irak cuntalarıyla tek başına hesaplaştıkları
da, geniş yığınlarla daha çok kaynaşıyor; cun-
tanın Arap kitlelerden tecritini daha kolaylaştı-
rabiliyor, Kürt eşrafının birliğini gerçekleştire-
mede daha başarılı olabiliyorlar. Bugün
Saddam Arap halk yığınlarını "Iran'la işbir-
liğine giren vatan hainlerine karşı
savaşıyoruz" demogojisiyle aldatabiliyor.
Halepçe kırımının Iraklı Arap kitlelerde in-
fiyal uyandırmamasının nedenlerinden bi-
risi de bu yoğun demogojinin etkisidir. Halk-
lar, kendi ülke sınırları içine giren yabancı bir-
liklere karşı son derece hassastırlar.

Kürtlerin en büyük tarihsel şanssızlığı di-
renişe proletaryanın önderlik etmemiş olma-
sıdır. Mevcut durumu derinlemesine kavrayan
ve geleceği bu kavrayıştan çıkaran prole-
tarya, ancak tüm halkı birleştirebilir, yedi-
den yetmişe seferber edebilir. Ne kadar kü-
çük olursa olsun, yediden yetmişe seferber
olan bir halkın, proletaryanın meşalesi alın-
da, yenemeyeceği hiçbir güç yoktur. Taktik
ve strateji ustasıdır o. İnatçılığın, kurnazlığın,
sabr ve cüretin tanrısıdır o. Burjuva ön-
derlik halkı birleştiremiyor, halkın olanakla-
rını, terini, göz nurunu, cesaretini derinleme-
sine ve sistemli olarak düşmana karşı sefer-
ber edemiyor. Dış güçlere, dengelere, uzlaş-
malara, uluslararası platformlara vs. bel-
bağlıdır. Yediden yetmişe birleşmiş ve iğne-
den ipliğe seferber olmuş inatçı bir halkın bağ-
rında Halepçe'ler yaratmak zordur. Parçalan-
mış, tam anlamıyla seferber olmamış bir halk-
tan daha zor...

Burjuvazinin çeşitli katmanları şimdilik ge-
nel direnişe egemendirler. Ve biz bu direnişin
zaaflarını eleştirerek içtenlikle destekliyo-
ruz. Proletaryanın önderliği, Kürdistan'ın
hangi parçasında öncelikle bir gerçek haline
gelecektir? Bunu zaman gösterecek. Sınıf bil-
linçli işçilerin hareketi hangi ülkede sağlıklı
ve güçlü bir tarzda ortaya çıkarsa, Kürdistan'
ın o ülkedeki parçasına hayat daha bir titiz-
likle eğilecektir. Çelişkiler nerede daha kes-
kin, tecrübe ve aydınlanma nerede daha iler-
lidir. Metropollerinde proleter hareketin da-
ha güçlü, deneyimli ve organize olduğu ülke
hangisidir. Tüm bu ve benzeri şartları hesaba
katarak konuşacağız Kürdistan söz konusu
olduğunda.

Halepçe'ler kafamıza vura vura öğretiyor.
Halkın yitiren, öğretmenimiz Halepçe'nin
önünde saygıyla eğiliyoruz. □

Işıklı Bir Felsefe Gibi Çok Şey Öğretti Bizlere

Ali Dolunay

15-16 Haziran, bir grevler, işgaller sürecinin en yüksek noktası, doğrudur. Proletaryanın her büyük hareketi, sınıflara ders verir, onları bir nevi sıgaya çeker. Kendi hareketi ona, güçlü ve zayıf yanlarını duyurur ve şöyle der: "Yenilgilerin mağrur olarından korkma, kolay zaferlerden kork. Aşamaları hayat emretmediği sürece atlamadan, ayrıntıları sabırla geçerek atını en-günelere sür."

Tank barikatları, sökültmüş parke taşları, demir püfreller, yuvarlanan polis mihverleri, büyük şarjalar ve dalgalarına yarattığı büyük panikler ve kan, ateş ve yükselen dumankar... Bu manzara, ışıklı bir felsefe gibi çok şey öğretti bizlere. Bu manzara, kocaman mavi tulumuyla hayatın kürsüsüne çıkarak ve alnını güneşe doğru çevirerek gur bir sesle şu dersleri verdi bizlere:

İlk olarak; çetin kitlesel hesaplaşmalar, her zaman mevzii mücadeleler ve çatışmalar silsilesinden doğar. Bu silsilenin firmından ve kızgın örsünden geçmeyen hiçbir sınıf sendikası, hiçbir örgüt, çetin anlarda proletaryaya önderlik edemez. Çeliğin ısıltısı, ham demirin ısıltısını her zaman boğar. Zayıf dalga güçlü dalganın önünde ilerleyemez.

Güçlü grevler, fabrika işgalleri ve sokak çatışmaları karşısında aşırı temkinli ve tereddütlü bir politika izleyen, sıcak mücadelelere bizzat onun içinde yer alarak önderlik etme politikasından elden geldiğince uzak durmaya çalışan DİSK önderliği, haziran hareketinin gerisine düşmüş, onu frenlerle çabası içine girmişti.

İkinci olarak; Proletaryanın ciddi bir kitlesel direnişi karşısında hasım, tüm güçlerini anında seferber eder, direniş alanına en seçkin güçlerini anında yığar. Yıpratılarak takattan düşürülmemiş taze demir kıtalarla dar alanlarda hesaplaşmaya kalkışmak yenilgi ihtimalini kaçınılmaz hale getirir. Kırlardaki uzun mücadele dönemleriyle yıpratılmış, güçlerini geniş alanlara yaymış bir hasımla önemli sanayi kentlerinde hesaplaşma ve tayin edici hamlelere girmek çok daha kolaydır.

Üçüncü olarak; Proletaryanın belli başlı sanayi kentlerinde yoğunlaşan gücü, iktidarı tehdit eden ve iktidar tarafından ciddiye alınan bir güçtür. Esas hattında yürür, ama hayatın yağırıcılıklarına, süprüzlerine de her zaman hazır ol. İhtimallere hazır, uyanık ve esnek ol.

Dördüncü olarak; Proletaryanın kararlılığı, kavrayışı ve yürümedeki ustalığı, kendi ideolojisini daha çok kavradıkça, kendi partisiyle daha çok kaynaştıkça artar. Ama proletarya kendi ideolojisini en iyi, sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarından kaynaklanan, akademik olmayan militan polemik atmosferinde kavrar. Tayin edici hesaplaşmaya yönelen, örgütsüz, kendiliğinden gelme her kitlesel fırtına, yeniliği baştan kabullenmiş demektir.

Beşinci olarak; Normal sükunet zamanlarında güçlü görünen büyük düzen sendikaları, proletaryanın kitlesel fırtına anlarında birer kadavra haline gelirler. Beri hareketler, kızgın mücadeleler döneminde kaçınılmaz olarak sınıf sendikacılığı güçlenir. Bununla birlikte, kentlerde, proletaryanın bizzat mücadelesi içinde, bileğinin hakkıyla güçlenmeyen, sınıfının geniş desteğini ve güvenini kazanamayan bir proletarya partisi,

sırf kırlardaki mücadelenin gücü ve otoritesine dayanarak, "kırlarda yürüttüğüm sıcak mücadele beni kentlerde de güçlendirir" mantığıyla hareket ederek kendi sınıfıyla kaynaşamaz, kırlardaki alevin gücüyle kentlerdeki gövdesini sınıfına perçinlese bile bu sağlam birperçin olamaz. Olması için onun içinde de kök salınması şarttır.

Savaş sanatına hakkını veren usta bir partinin iç güdüsü, uyanıklığı ve sezgi yeteneği güçlüdür. derinliklerden gelen uğultuları önceden sezme, okyanusun kabarmakta olan öfkesini rüzgârların değişen ruhundan öğrenmek, taktikleri ve güçlerin seferberliğini buna göre anında ayarlamak olayları hazırlıklı ve onların önünde yürüyecek şekilde karşılamak. Haziran ayının başlarında hemen diyebiliriz ki hiç kimse proletaryanın böylesine büyük boyutlu bir harekete gireceğine ihtimal vermiyordu. Kuşkusuz birçok insan, onda biriken büyük hareket potansiyelini görebiliyordu, ama bu potansiyelin, buakalim haziran ayını, 1970 yılı içinde bile kabandan boşalarak harekete dönüşeceğini göremiyor, sezinleyemiyordu. Bu bakımdan hareket büyük sevinç çığlıklarına ve taşkınlıklara yol açtı. Kaldı ki, iktidarda yakın zamanda böyle bir hareket beklenmiyordu. İşçilerin silsilesi yürüyüşlerle yetinince kanısındaydı. Ama işçiler onları da hazırlıksız yakaladı, şaşkınlığa uğrattı.

Nice grevler, işgaller, yürüyüşler ve mitingler silsilesinden geçerek 15-16 Haziran'ı yaratan ve on yıllık bir mücadele dönemini daha yaşayarak 1980'e varan proletarya 12 Eylül darbesine karşı kılıcı kıpırdatmadı. 12 Mart darbesi karşısında da aynı tavı takındı. Gerek sen-

dikalar ihanetinin, gerekse darbecilerin ilk anda işçi sınıfına karşı izledikleri kurnaz ve aldatıcı politikaların bunda çok önemli bir payı vardır. Parti önderliğinden yoksun ve yeterince bilinçlenmemiş, sarı ve revizyonist sendikaların insafına terk edilmiş bir işçi sınıfının davranışını asıl olarak kendi acil sorunları belirliyor. Oundaki düzenlilik ve disiplin ruhu, gözlerini kendi sendikasının işaret parmağına yönlüyor. Her iki darbeye de, sendikaların küçük bir direniş isareti büyük bir direnişin başlangıcı olacaktır. Bu gerçeği sendikalar da iyi biliyordu. "Ona vur dersek öldürür" paskozu içindeydiler. Öyle zamanlar olur ki, proletarya, Haziran'da olduğu gibi, kendi sendikalarını dinlemeden boşanır zincirinden. Öyle zamanlarda olur ki, lok gibi oturup ve orkestra şefinin değneğinin dışında hiçbir muharrik güç ve otorite tanımaz. Haklarının göz göre göre gaspına rağmen rozilane suskunluğunu sürdürür. Proletaryanın sınıf özelliklerini kavrayamayanlar, onun tavırlarını şartları içinde (avantajları ve dezavantajlarıyla birlikte) değerlendiremeyenler, bazı sağır suskunluk dönemlerinde ona ateş püskürüyorlar. En çok aydınlarımız yaşıyor bunu.

Sınıf mücadelesinde, her sınıfın ya da ara katmanın hareketi, bir diğerini etkiliyor. Altmışlı yıllarda gençliğin anti-emperyalist, devrimci demokratik hareketleri, işçi sınıfını, köylülüğü ve öğretmenleri önemli ölçüde etkiledi. Aynı şekilde grevler, fabrika ve toprak işgalleri, işçi ve köylü mitingleri de gençliği önemli ölçüde etkiledi. Fabrika işgalleri ve özellikle de Haziran hareketi, ordu ve devlet tartışmalarını kızıştırdı. Sol cunta hayallerine darbe vururken, egemen sınıflar cephesinde, devrimi ezme için harekete geçme eğilimlerini güçlendirdi. Proletarya partisinin eksikliği ve illegal faaliyetin önemini derinden duyurdu. Haziran hareketi bu bakımdan devrimin teorik kavrayışını derinleştirdi. Tabandaki uyanışı hızlandırdı, ileri işçilerin çabalarına canlılık kazandırdı.

Haziran hareketinden bu yana 18 yıl geçmiş olmasına rağmen, proletarya henüz kendi partisinin güçlü önderliğine kavuşmuş değildir. Doğru politika ve bu politikanın doğru, isabetli taktiklerle hayata uygulanması güçlenmeyi beraberinde getirdiğine göre, sorunun nedenleri üzerinde dururken bu noktayı odak noktası olarak ele almalıyız. Güçlenmeyi

zorlaştıran objektif nedenlere de ayrıca işaret etmeliyiz.

Devrim, yeni Haziran köprülerinde geçmeden göçlenemez. Ülkemizin ekonomisi, proleter sınıf mücadelesi tecrübesi, faşizm olgusu ve egemen sınıflar arasındaki dalaşlar, geleceğimiz için yeni Haziranlar vaat ediyor. Çatışma şimdi 12 Eylül'ün gasp ettiği hakların geri alınması mevzisinde cereyan ediyor. Haklar koparılarak alındıkça, sınıfın kendisini olan güven duygusu artacak, saflar giderek sıklaşacaktır. Proletaryanın yüksek bir moralle daha ileri mücadeleler girmesi için reformist ve modern revizyonist etkinliğinin geliştirilmesi, kırılması şart. Bu sorun iki etkin görevle gerçekleştirilebilir: Yoğun ideolojik mücadele ve doğru pratik... Modern revizyonist hareket, diğer hareketlere nazaran daha az parçalanıyor. Ideolojik mücadele de seferber ettiği tecrübeli kadrolarını, ustalasmış kalen erbabını uzun yıllar saflarında tımmada daha başarılabiliyor. Proleter devrimcilerin durumadan parçalanması, durmadan terübe kaybetmesi ve dört bir yana yunruk sallaması bunların işlerini kolaylaştırıyor. Bu durum bu minval üzere sürerse, modern revizyonist etkinliğe sürecek. Pratikte etkinlikleri kırılma bile ideolojik ayrada sürecektir.

Haziran hareketinin 18. yıl dönümünde şimdi her bilinen işçi sorusunu "İdeolojik mücadele şimdi esasta değişik revizyonist ya da oportunist kanallar arasında cereyan ediyor. Bu mücadele de bizim sesimiz neden çıkmıyor?" "Dünyadaki ve ülkedeki değişikliklere, olaylara revizyonistler gibi nede anında tavır takınmıyoruz?" "Neden sık sık parçalanıyoruz?" "Büyük fabrikalarda ve sendikalarda öncü nede bunca yıldır ciddi bir varlık gösteremiyor?" "Ve neden..." "Ve neden..." diye sürüp gidiyor bu sorular.

Proletaryadan ve kitlelerden öncü yönelen sorular ve eleştiriler bugün bu zamankinden daha eğiticidir. Dönüşümün ve atılımın dinamiği bu sorular ve eleştiriler içinde gizlidir. Revizyonizme cepheden yoğun saldırısını göğüsleyen bu saldırının beslediği ve aşırı sektör b çizgiye soktuğu dogmatizme karşı uyruk ve mücadeleci olan her kafa, dişe mücadeleciyi felsefe haline getiren her egin ve inatçı kafa, kitlelerden gelen şerhleri özümseyebilir, dönüşüme ve atılım omuz verebilir ancak.

18. yıldönümü vesilesi ile 15-16 Haziran'ı şevkle, umutla selamlıyoruz. Proletaryanın bugünkü şartlarından derdümüz bir demet kırmızı çiçeği bu büyük abidenin şafağına bakan cephesine sunuyoruz. □

Ulusal Şekillenmenin Bir Aracı Olarak Dil ve Türkiye'de Dil(ler) Sorunu

Cafer Can

Türkiye'de son günlerde okuduğu gibi dil(ler) sorununda dönem dönem üç noktalara varan tartışmalar olmaktadır. Yıllardır bir Aysberg gibi varlığını herkesin, her zaman hissettiği, ancak basın-yayın organları aracılığıyla kamuoyunda açık tartışmadığı/tartışmadığı ulusal sorun ve bunun bir parçası olarak dil(ler) sorunu siyasi ve toplumsal gelişmelerin zorlayıcılığıyla Türkiye kamuoyu gündeminin üst sıralarına tırmanmaktadır. "T.C."de dil(ler) sorununu ulusal sorundan ayrı olarak ele almak mümkün değildir. Sorunun açılımına ve tartışmasına müteva-zi bir katkıyı amaçlayan bu yazıda soruna ancak kaba hatlarıyla değinilebilecektir.

Toplumsal ilişkilerin temel araçlarından olan dilin tarihsel ve toplumsal diyaletik gelişimi ve etkileşimi içinde ele alınması şu iki önemli işlevinden ibaret gelmektedir. Birinci olarak; dil, düşünme ve bilincin vazgeçilmez araçlarından biridir. Düşünmek, maddi yaşamın, nesnelerin dile geliştiği olan kavramlar aracılığıyla gerçekleşir. "Dil düşüncenin dolaylımsız gerçekliğidir" (Marks). Düşünce aracı olarak dil, biz'at düşüncenin durumuna da etkide bulunmaktadır. Kullanılan araçların yeterliliği ve yetkinliği, ulaşılacak istenen amacın gerçekleşme oranına direkt yansır. Başka bir deyişle, amaçlar en çok onların seviyesine denk düşen araçlarla gerçekleştirilebilir. Doğru ve açık bir düşünceye sahip olmadıkça arı ve yetkin bir dilin önemli bir rolü vardır. İkinci olarak; dil, toplumsal iletişimin temel aracıdır. Toplumsal ilişki ve iletişimdeki, bu işlevini gerçekleştirebilmek için dilin anlatım, aktarım ve anlaşılma kapasitesinin önemi orta-

dadır. Genelde düşünme, düşünceleri ifade etme ve bunları aktarma/algılama sürecinde dilin önemi ve rolü yanında dil(ler) üzerindeki baskı ve yasaklanmaların ulusal eşitsizlik ve baskının bir parçası oluşu, sınıf bilinçli proletaryanın konuya hassasiyetle yaklaşmasını şart koşar. Bu yazımızda sorunun bu yönünü ön planda ele almaya çalışacağız.

Toplumsal yaşamdaki ekonomik, siyasi, kültürel, dinsel, felsefi, bilimsel vb. tüm alt ve üst yapısal ilişkiler ve bunların gelişimi kendi düzeyine uygun içerik ve biçimde dile de yansır. Bunu Türklerin ve Türkçenin tarihsel gelişimine baktığımızda rahatlıkla görebiliriz. Anadolu'yu istila edip kendilerine yurt edinen Türklerin kendileriyle birlikte getirdikleri dilleri, bu topraklardaki maddi ve kültürel yaşamları ve diğer topluluklarla ilişkileri/etkileşimleri çerçevesinde yeni bir oluşum sürecine girmişler. Türklerin İslamiyeti kabul edileriyle Türkçe'de "Kuran dili" olan Arapça'nın ağırlıklı etkisi ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Farsça ve ilişkide bulunan diğer toplulukların dillerinden de şu veya bu oranda etkileşim görülmüştür. Arap alfabesinin resim yazışma ve eğitim dili oluşu yanında Arapça kelime ve tamlamaları günümüze kadar süren yaygınlığı bunun göstergesidir. Bu tarihsel konjoktürde Türkçe, Arapça, Farsça ve ilişkide bulunan diğer toplumların dillerinden etkilenme temeliyle oluşan "Osmanlıca" suni ve kozmopolit bir dil olarak ölü doğmuştur. Kendisinin oluşumuna yolaçan koşulların değişimiyle birlikte bir yük haline gelmiş ve tasfiye edilmiştir. Halkın anlamadığı, kullanmadığı Osmanlıca, Osmanlı İmparatorluğu'nda devlet ve eğitim kurumlarında feodal, monarhist saray çevresinde ve okur-yazar olan kesimde kullanılırken, İmparatorluğun sınırları içinde yaşayan her top-

luluk kendi dillerini kullanmaktaydı. Bu durum Türk toplumunda, halkın, yöneticilerini anlamadığı iki ayrı dilin "Saray dili" ve "halk dili"nin oluşmasına yolaçtı. Giderek büyüyen dildeki bu farklılaşma sanatsal etkinliklere de yansıyor, ezenen feodal sınıfa ve çevresine hitap eden "Divan Edebiyatı" Osmanlıcaya dayanırken, "Halk Edebiyatı" genelde sözele, kısmi olarak da Arap alfabesi ile yazılan Türkçe'ye dayanıyordu. "Devlet-i Ali" ve "Ali Osman" ile halk arasında açılıp gittikçe büyüyen uçurum feodal monarşiye olduğu kadar Osmanlıca ve "Divan Edebiyatı"na da mezar oldu. Türklerin Arap, Fars dünyasına siyasi, ekonomik ve kültürel olarak yakınlaştığı tarihsel süreçte Arapça ve Farsça'nın Türkçe üzerindeki etkisi artmış, bu dünyadan uzaklaştıkça azalmıştır.

Aynı tarihsel konjoktürde Kıta Avrupası'nda edebiyat, dilin gelişmesi ve yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamış, bu, ulusların ve ulusal dillerin oluşumuna da yansımıştır. Salt egemen kültüre hizmet eden "Divan Edebiyatı"nın böyle bir işlevi olmamıştır. Ancak XIX. yy.'ın ikinci yarısından itibaren Türkçe kullanımına yönelik Türk edebiyatı ulusal dilin gelişimi ve yaygınlaşmasına katkıda bulunabilmiştir. Çünkü Doğu Avrupa ve Asya'da olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu'nda da uluslaşma süreci 1800'lerde başlamıştır. Oysa Batı Avrupa'da ulusal pazarların yaratılabilmesinin ön koşullarından olan ulusal dilin oluşumu ve gelişmesinde Rönesans'tan itibaren kültürel etkinliklerin ve bunları gerçekleştiren sanatçı ve aydınların büyük rolü olmuştur. Ulusal burjuva sanatının gelişim süreci aynı zamanda uluslaşmanın ve ulusal dilin de gelişim sürecidir. Örneğin, ulusal bir dil olarak Fransızca'nın yeniden yapılanmasında

Rabelois, Ronsansar ve Montaigne gibi burjuva-demokrat sanatçı ve aydınların yükledikleri işlev küçümsenebilir mi? Edebiyat ve dil birbirlerini sürekli olarak direktiklenmiş, dil edebiyatın, edebiyatta dilin itici öğelerinden biri olagelmıştır. Batı Avrupa'da uluslaşma sürecinin sonlarında ulusal dillerde gelişimini esasta tamamlamış ve bu dönemde bir dizi klasik eser üretilmiştir. Fransa'da MONIER, LAFONTEIN; İspanya'da Cervantes, İngiltere'de Shakespeare bu dönemin önde gelen aydın ve sanatçılarıdır.

Osmanlı'dan Türkçeye yönelen XVIII. yy.'ın sonlarına doğru "Divan edebiyatı"nda "İstanbul Türkçesi"nin kullanılmasıyla başlamıştır. Bunda Osmanlı İmparatorluğu'nun "zevk-ü sefâ" dönemi olarak anılan "Lâle Devri"nin tanınmış şairi NEDİM'in "Divan Edebiyatı"ndan kopmamakla birlikte birçok eserinde Türkçe'ye daha fazla yer vermesinin rolü vardır. Ya da bu durum genel eğilimi gösteren bir örnektir. Edebiyatta Türkçenin ağırlık kazanması 19. yy.'ın son yarısından itibaren "Tanzimat Edebiyatı" sanatçıları olan Namık Kemal, Şinasi, Ziya Paşa gibi sanatçı ve aydınların eserlerinde Türkçeyi esas almalarıyla başlamıştır. Daha sonra ortaya çıkan "Servet-i Fünun" edebi akımı, Abdülhamit'in "İstibdat Dönemi"nin karanlığına denk düşen ve geriye dönüş niteliğindedir. Başını Ziya GÖKALP ile Mehmet Emin'in çektiği "Millî Edebiyat" akımı ise yeniden Türkçe'ye ağırlık veren biçimi ve TÜRKÇÜLÜK teorisini ve propagandasını yapan içeriği ile Türkçe'nin gelişiminde ve yaygınlaşmasında öncül bir kilometre taşı oluşturmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu İktisadında kapitalizm henüz embriyon halindeyken ülke Batı kapitalizminin sömürü ağına düşerek ekonomik gelişmesi duruma uğratılmış, dolayısıyla uluslaşma süreci de doğal gelişim seyrini izleyememiş, bu durum ulusal Türk dilinin kaplıbağca bızıyla gelişmesine de neden olmuştur. XIX. yy.'da ülkede yaşanan, ekonomik, siyasi, kültürel keşmekeşlik dile de aynen yansımıştır. Bir ticaret ve kültür merkezi olan İstanbul'da dilin bu yıllardaki durumu buna çarpıcı bir örnektir. Devlet yönetiminin merkezi olan İstanbul'un aynı zamanda Rum, Ermeni ve Yahudi komprador ve tüccarlarının özellikle İngiltere, Fransa ve Rusya ile olan ekonomik-ticari ilişkileri sürdürdükleri merkez haline alması nedeni ile, Osmanlı İmparatorluğu ile ticari ve kültürel ilişki içinde olan İngilizce, Fransızca, Rusça, İtalyanca, İspanyolca vb. dillerin, hatta bu dillerdeki şive ve lehçe

farklılıkları ticari ve kültürel hayata yansımıştır. Bunlarla birlikte sayısız toplulukların dilleri ile ilişki içinde olunması yüzünden özellikle İstanbul'da tüm bu dillerin etkileşimi sonucu bir çeşit "argo" dil türemiştir. Kapalı feodal ekonominin çöllerinin yıkılarak pazarlarının ticarete ve Batı Avrupa kapitalizmine açılmasının ilk dönemlerinde de bir keşmekeşliğin ortaya çıkışı kaçınılmazdı. İçer kapalı bir toplum ve pazarda dil ve şive farklılıkları sorun olmazken, iç pazarın birleştirilmesi ve dışa açılması döneminde ülke bir diller/şiveler/lehçeler mozaiğine dönüşmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı-kapitalizminin bir yarı-sömürgeci haline gelmesinin sonucu olarak, sömürgeciiler ülkede kendi dil ve kültürlerini yaymak için çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır. Siyasal ve kültürel etkinlik sağlamak, ülke pazarlarına yayılıp buraları denetimleri altında tutmak amacıyla dil ve kültürlerini yaymak için kendi dillerinde eğitim yapan okullar açmışlar, öğretmenler, uzmanlar göndermişler, sanat ve kültür eserlerini/yayınlarını ülkeye sokmuşlardır. "Galarasaray Sultaniye", "Tıbbiye" okulları bunlara örnektir. Bu arada özellikle saray ve çevresinde, kompradorlar arasında ve kalburüstü kesimde yabancı dil öğreniminin/kullanımının "sahibinin sesi" gereğince yaygınlaştığı hatırlatılmalıdır. Ayrıca, İttihat ve Terakki'nin kurucu kadrolarının çoğunun yeniyeği Askeri Okulların herane tümünde Fransızca ve Almanca eğitim yapılmakta, dersleri yabancı hocalar vermektedirler. Batılı kapitalistler çıkarlarına uygun düşüğü ölçüde PAN-ISLAMİZM, PAN TÜRKİZM gibi akımları desteklediler. Bu dönemde asker, bürokrat çevrede ve bir kısım aydınlarda Batı hayranlığının geliştiğini, Türkçenin Avam dili olarak horlandığını belirtmeliyiz. 1900'lerin başında İttihat ve Terakki çatısı altında toplanan bir bölüm aydın ve sanatçı daha sonra KEMALİSTLERCE gerçekleştirilecek olan Latin alfabesi kullanımı ve dilde arılaştırma yönünde eğilim belirmiş ve bu yönde teşebbüs aşamasında kalan bazı girişimlerde bulunmuşlardır.

Batı'ya angaje olan Osmanlı İmparatorluğu'nda yeni bir düzenlemenin devlet, yönetim, eğitim, kültür ve dil'de sürece uygun düşen yenilemelere gidilmesi gerekli olmaktadır. Bu "Batılılaşma" yöneliminin Osmanlı İmparatorluğu'nda Batılı emperyalistlerin bir yarı-sömürgeci olmasının bir ürünüdür. Osmanlı İmparatorluğu'nda iktidarın feodal monarşistlerin elinden emperyalizme göbekten bağımlı komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının eline geç-

mesi, devlet, eğitim, kültür, sanat, siyaset, vs. gibi üst yapısal kurum ve kuruluşların buna uygun şekilde dilde değiş-tirebilmesini beraberinde getirmiştir. Kuşkusuz üstyapıda sınırlı bir özelliğe sahip olan bu "reform"lar uzun bir zaman yayıldı. Saltanat ve halifelikte mahallî idarelerde, hukukta, eğitimde, basın-yayın vs.'de karınca adımları şeklindeki tedrici gelişmeler bile on yıllarca sürmüştür. "Kanun-ı esasî" "Meclis-i Mebusan"ın ilginç oykusu bunun göstergesidir. Dil de bu süreçte tedrici bir hareketlenme içine girdi. Nedim ile Osmanlıca içinde Türkçe'nin daha fazla kullanılmasıyla başlayan bu süreç, Namık Kemal ve arkadaşlarının Türkçenin Arap alfabesi ile de olsa ağırlıklı kullanılması, Ziya Gökalp ve çevresinin Osmanlı "ümmetçiliğinin yerini "Türkçülük" akımının alışı ve buna bağlı olarak Türkçenin resmî dil olarak kabulü ve dilde reform istemleri... İşte on yıllarca süreyi alan Türkçe'deki gelişim...

Dilde reformlar Mustafa Kemal önderliğindeki genç "Türkiye Cumhuriyeti" tarafından gerçekleştirildi. Uzun tartışma ve görüşmelerden sonra 1 Kasım 1928'de TBMM'nin üçüncü dönem ikinci oturumunda kabul edilen "Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkındaki Yasa Tasarısı" Türkçe'nin gelişiminde önemli bir adım olmuştur. Latin harflerinden derlenen Türk alfabesinin kabulü, Türkçe'nin resmî devlet dili olarak benimsenisi ve bu yönde başlatılan eğitim seferberliği dönüşümün önemli hamleleridir. Bu gelişimde Kemalist iktidarın yedeğine alınan millî burjuvazi ile küçük burjuvazinin Türkçe'nin ulusal bir dil olarak tanınması, arındırılması ve zenginleştirilmesi, istemlerinin kayda değer katkısı vardır.

Kemalistlerin dil politikası sınıf yapısız gereği şovenist bir nitelik arz etmekteydi. Osmanlı İmparatorluğu'nu bağrında açan/açılan "Kapitalizmi Şafağı" uluslaşma sürecini de başlatmıştır. Çok uluslu bir devlet olma özelliğindeki Osmanlı İmparatorluğu Türk ve Müslüman kompradorlarının pazarları birleştirme ve rakipsiz sahibi olma politikalarının sonucu olarak Ulusları Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı'nın çiğnenildiği, ulusal eşitsizlik ve baskının cenderesinde bir "milliyetler hapisanesi" niteliğindedir. 1. Dünya Savaşı sonuna kadar olan süreçte bir kısmı emperyalistlerin destek ve yönlendirmesinde "Ulusal Kurtuluş Hareketleri" sonucu Yunanistan, Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan, S. Arabistan, Misir, Suriye, Irak, Libya gibi ulusal devletler oluşmuşken, Ermeni ulusu tarihin en kanlı soy-

kuşunlarından birine maruz bırakılarak azınlık milliyet durumuna düşürüldü. Kürt ulusu emperyalistlerin ve bölge hakim sınıflarının çıkarları gereğince dört bölüme ayrıldı. Ancak bu parçalanma onun her parçada da ulus olma özelliğini ortadan kaldıramadı. Uluslar dışında Osmanlı İmparatorluğu'nda hakları gaspedilmiş Rumlar, Yahudiler, Çerkezler, Lazlar, Süryaniler, Azeriler vs. gibi birçok azınlık milliyet bulunmaktaydı. Kemalist "Türkiye Cumhuriyeti" ulusal eşitsizlik ve baskı politikasını İttihat ve Terakki'den devr olarak "Misak-ı Milli" sınırları içinde sürdürdü. "TC"de dil(ler) sorunu, ulusal sorunun bir parçası olma özelliğini korudu. "TC"nin dil(ler) politikası da bu temel üzerinde şekillendi. "Misak-ı Milli" sınırları içindeki pazarların rüksiz sahibi olma temelinde oturan politika gereğince, hakim Türk ulusunun kültürünü ve dilini tüm ulus ve milliyetlere benimsetme, Türkçe'yi "TC"nin "birleştirici" bir öznesi kılma, ezilen bağımlı ulus ve milliyetleri asimile ederek "Türkçeleştirme" ekseninde kendi öz kültür ve dilini yasaklama, Türk dilini ve kültürünü benimsetme ve tüm bunların ürünü olarak Türk dilini ve kültürünü şovenist bir şekilde "yüce"leme, diğer milliyetlerin dil ve kültürünü aşağılama şeklinde uygulandı.

Diller üzerindeki yasaklar sürerken, Türkçe'nin üstünlüğe yönünde anti-bilimsel propagandalar yapıldı. Aynı zamanda bu, diğer dillerin aşağılanmasını da içeriyordu. İrkçiliğin/şovenizmin doruk noktalarından olan "Güneş Dil Teorisi" böylece uyduruldu. Kemalist tarih ve dil tezleri şu sloganlarda ifadesini bulmaktadır: Tarih tezine göre; "Bütün insanların kökleri Türklere'dir", "Türkler en asil ve yüce millettir." Bu ırkçı tezler, üstün "An İrki"na ilişkin Hitlerin tezlerinde daha az fanatik değildir. "Bir Türk Dünyaya bedeldir" sloganı da bu temelde ortaya atılmıştır. Kemalist dil teorisine göre: "Yeryüzündeki tüm diller Türkçe'den türetilmiş'tir." Bu sonuçlar baştan tespit edildi ve ondan sonra bunların kanıtlanması için yoğun bir araştırma-inceleme ve propaganda faaliyete (aşında tarihi gerçeklerin ve bilimin çarpıtılması uğraşına) girişildi. Bu amaçla "Türk Dil Kurumu" (TDK) ve "Türk Tarih Kurumu" (TTK) kuruldu, bunlara devlet desteği sağlandı. Bu anti-bilimsel, ırkçı görüşler Türk halkına ve ezilen ulus ve milliyetlere yoğun bir dogmatik yoluyla benimsetilmeye çalışıldı.

Kemalistler, ırkçı/şovenist dil politikalarını "Dil Devrimi" olarak lanse et-

tiler. Çerç Kemalilerin "Dil Devrimi" propagandası, gerekse de "Türkçe"nin o yıllarda hegemonyası altında olduğu Arapça-Farsça-Osmanlıca'nın etkisinden kurtarılıp arılaştırılması, gelişim yolunun bu anlamda da olsa açılması gibi olumlu yönleri yüzünden, "Öztürkçe" genelde aydın ve sanatçıların da desteğini aldı. Ancak "Öztürkçe"nin teorik temelini oluşturan ırkçı/şovenist "Güneş Dil Teorisi" ekseninden bütünüyle kopmayı başaramadı.

"Güneş Dil Teorisi" hakim sınıflar ve onların kalemcileri arasında varolan çatışma ve muhalefete de yarımadır. "Tek Parti"ci, "Devletçi" Kemalist kesim "Öztürkçe" akımını yaratır ve aktif olarak desteklerken, "Çok Parti"ci, "Hür Teşebbüs"cü kanat ona karşı gerici almıştır. Bu karşı çıkış, dinci/gerici bürokratik Arap alfabesini, Arapça-Farsça konuşmayı dini inançların gereği sayma biçimindeydi. Zaman içinde Arap alfabesi kullanımına devam edilmesi talepleri çiyip gitmesine karşın, Arapça-Farsça-Osmanlıca sözcük ve deyimlerin korunup yaygınlaştırılması noktasındaki çabaları bugün de devam ettirilmektedir.

"TC" tarihinin klasikleşmiş uygulaması olan Kürtçe ve bir kısım azınlık dillerinin resmi kurumlarda konuşulup, yazılmasını yasaklanması uygulaması, Türkçe içinde de "sözcük yasağı" şeklinde görülmektedir. Örneğin, günümüzde çoğu "Öztürkçe" ve enternasyonal telikte olan binlerce sözcük ve deyim TRT, Millî Eğitim Bakanlığı vs. tarafından yasak konmuştur. 1950'de hükümet olan Bayar-Menderes kılığı, Türkçe içinde Arapça-Farsça-Osmanlıca yazılı olan kısımları istemleri doğrultusunda DP'nin ileri gelenlerinden Fuat Köprülü ve arkadaşlarından verilen kanun teklifini benimseyerek, TDK ürünlerini tasfiyeye girişmiştir. Kemalistlerce "Öztürkçe"leştirilen Anayasa'nın dili yeniden eski haline sokuldu. "Bakanlar Kurulu", "Cumhurbaşkanı" gibi devlet kurumlarının adları, örneğin "Reis-i Cumhur" vs. olarak değiştirildi.

İnönü'cü CHP kılığı tarafından tezgahlanan 27 Mayıs 1960 cuntası ile Kemalist çizgideki "TDK"ya yeniden gün doğdu. Yeni anayasa, "Öztürkçe" kullanılmasına özen gösterilerek yazıldı. Devlet kurumlarının adları yeniden değiştirildi. Türkçe içindeki bu çabalar sürerken, diğer ulus ve azınlıkların dilleri üzerindeki baskı, yasak ve erime politikası aynen devam ettirildi.

"TDK"nın Türkçe üzerindeki etkisi 12 Eylül askeri "darbe"sine kadar sürdü. 12 Eylül'den bir süre sonra TDK ve TTK feshedilerek malvarlıkları yeni kurulan

ve başına ağırıklık olarak dinci/gerici ABD uşağı kesimlerin getirildiği "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu"na devredildi. Böylece "Türkçe" ile oynama yetkisi AKDITYK eline verildi. AKDITYK bu yetkiyi alırmaz eskı sözcükleri tekrar canlandırmaya ve "Öztürkçe" kelimelere yasak koymaya girişti. Birçok olumlu sözcük yadsındı. Okul kitapları, TV-radyo ve devlet yayımları vs. bu kez de gerici kesimin yönetiminde hazırlandı. Bu kesim kendini "Yaşayan Türkçe"ci olarak isimlendirmektedir. Oysa, onlar yaşayan değil, köhne, çöğüşü kalmış sözcük ve deyimleri canlandırma çabası içindedirler. Çünkü, önemle vurguladığımız gibi dil, toplumsal olarak düşünme ve iletişim aracıdır. Oysa, "Yaşayan Türkçe"ci kesim bugün ancak elit bir kesim tarafından anlaşılabilir bir "dil"i diriltmeye çalışmaktadır. Dil'in toplumun sadece bir kesiminin malı haline gelmesi, onun toplumsal işlevlerini yerine getiremeyeşinden dolayı ölmesine/sönmesine neden olur. Stalin bu durumu şöyle vurgulamıştır: "Dilin, bütün halkın ortak aracı durumundan uzaklaşması, belirli bir toplumsal grubu diğer toplumsal grupların zararına geçireyip onu desteklemeye eğilim göstermesi, neticelini yitirmesi için, insanlar arası bir iletişim aracı olmaktan çıkması için herhangi bir toplumsal grubun jargonu haline gelmesi için, aşağı duruma düşmesi ve yok olması için yeterlidir" (Stalin, Son Yazılar, sf.12).

Türk komprador burjuva ve büyük toprak ağalarının aralarındaki çelişmeleri bir yana bırakıp yekpare oldukları konu; Türkçe'nin resmi dil kabul edilmesi "TC" sınırlarında yaşayan herkeşe Türkçe öğretilmesi diğer ulus ve azınlıkların dilleri resmî devlet kurumlarında yasal olarak ve basın yayın alanında ve günlük konuşmalarda (bazıların dışında) gayri resmî olarak yasaklanmıştır. "TC"de "Misak-ı Milli" sınırları içinde yaşayan ulus ve azınlıkların dilleri dışında dünyadaki tüm dillerin özellikle İngilizce, Fransızca, Almanca ve Arapça dillerinin devlet eğitim kurumlarında zorunlu, özel kuruluşlarda ise serbest olmasına rağmen, başta Kürtçe olmak üzere (Lozan'da azınlık hakları güvenceye alınan Ermeni, Rum ve Yahudiler dışında / azınlıkların dillerinin resmi veya gayri resmi olarak yasaklanması, ulusal baskı politikasının bir ürünüdür. Örneğin bir SHP'linin arkadaşlarıyla parti merkezinde Kürtçe konuşması ya da bir başkasının SHP programını Kürtçe basmayı önermesi "skandal" olarak nitelenmekte, ikincisinin SHP'den atılmasına gerekçe olmaktadır. Diğer yandan bu gelişmeler Kürt sorununun ve Kürtçenin

kamuoyunda tartışılmasının göstergele-ridir.

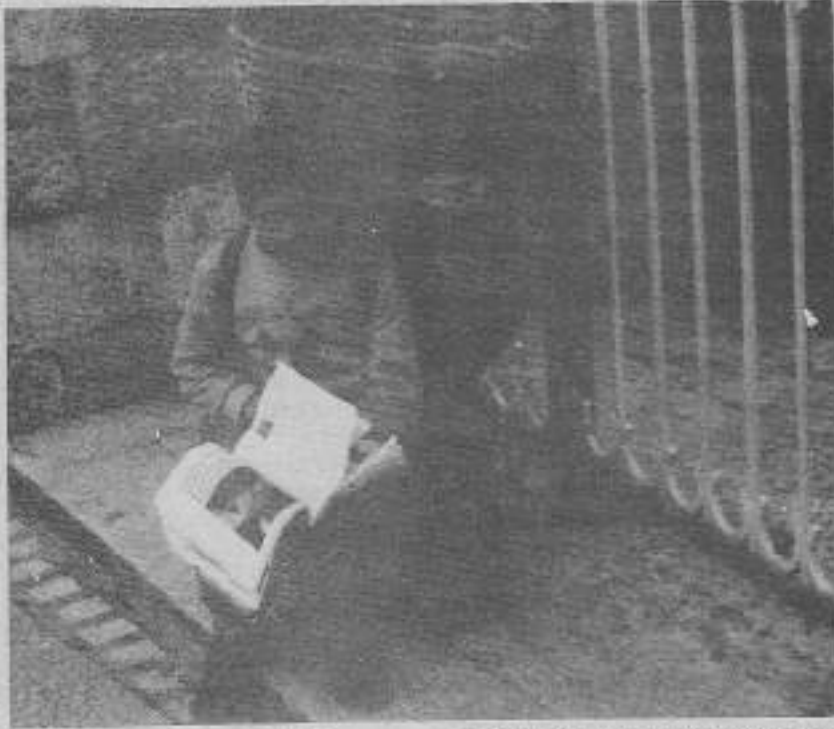
Dil sorununun doğru bir anlayış ve uygulama içinde olabilmenin ön şartı, dilin oluşum sürecinin, tarihsel gelişiminin, niteliklerinin, diğer dillerle ilişkisinin, işlevinin diyalektik bütünlük içinde kavranmasıdır. Dil'in iktisadi, siyasi, kültürel, ahlaki, entelektüel vb. kısaca toplumun alt ve üstyapısıyla dolayimsız ilişki içindeki iç dinamiğinin gelişim yönünün bilince çıkarılarak faaliyetlerin bu yönde yoğunlaştırılması gereklidir. Dil'in iç dinamiğinin onun nesnel yasalarına denk düşmeyen dış müdahalelerle durdurulması, geriletilmesi veya saptırılması olanaksızdır. Bu tarihin tekerliğini geriye döndürme çabasına benzer gerici bir ütopyadır. Bugün

lerine malolan kelimelerin yadsınarak bunlara denk düşen sözcükler ayduralması Kemalist "Güneş Dil Teorisi"nin ekseninden ayrılmamasının bir sonucudur. İşçi ifrata varıran aydın-sanatçılar tarafından üretilen eserler halk tarafından anlaşılır, "üyduruk öztürkçe" kelimelerle doludur. Çoğu siyasal, kültürel ve ulusal bir boşluğun/yozluğun açmazında çürüyen bu bobem kesimin zaten halka verecek bir şeyi olmadığından halkça anlaşılma derdleri de yoktur. Bundan dolayı birbirlerine hitap eden bir dile, bunalmı edebiyatı yapmakta, iç dökme krizi geçirmektedirler. İçlerinde subjektif olarak "ilerici" bir misyon yükledikleri kanısında olanlar da yok değildir.

Türkçe'ye tüm dünya dillerinde oldu-

collectif... Bu yönde sayısız örnek verilebilir. Bu tür sözcükler, üretildiği dilin diğer dilleri eritmesi ya da üstünlük kurması vs. gibi bir olumsuzluk taşınmaktan, tersine siyasal ve toplumsal olayların, bilimsel keşiflerin ürünü olmaktadır. Öztürkçe yanlıları bu sorunda gözlemleri kör eden şövenizmin etkisiyle gülmüş durumlara düşmektedirler. Örneğin diyalektik yerine eğitilmiş, kapital yerine anamal, radikal yerine kökten materyalizm yerine özdeğçilik, "yaşayan Türkçe" savunucuları ise bu kelimeleri yine karşı çıkımda, ama onlar, bunların yerine Arapça-Farsça-Osmanlıca'da denk düşmesi mümkün olmayan karşılıklar koymaya çalışmaktadırlar. Öz olarak iki kanadın tavri arasında bir farklılık yoktur. Onların kavgası halktan ve bilimden uzaklaşıp uzaklaşılacağıdır. Her olumsuzluğun kendi içinde saklı bir olumlu yan taşıdığı gerçeğinden hareketle, her iki akımı da objektif olarak bazı olumlu yönler taşıdığı da bilinmektedir. "Öztürkçe"çilerce araştırılıp açığa çıkarılan veya üretilen evrim, devrim, nesnel, anımsamak, arlamak, soyut, somut, öznel, üretim vs. gibi sözcükler, Türkçe'nin bir yandan safralarını atarak kendine ayak bağı olan Arapça-Farsça gibi sözcük ve deyimlerden arınmasına, diğer yandan ise gerici bağlardan kurtularak gelişip yetkinleşmesinde önemli bir rol oynadı. "Yaşayan Türkçe"çiler ise Türkçe'ye yerleşip benimsemiş Arapça-Fars kökenli örneğin ihtilal, faaliyet, ihgal, ihak, manevi, ciddi, gayri-meşru vs. gibi bir dizi sözcük ve terimin korunmasını savundular. Bunlar yerine ayduru ya da sınırlı/yöresel olarak kullanılan sözcük ve terimlere karşı çıktılar. Her men belirtelim ki her ikisinin de olumlu etkileri tali, olumsuz yöleri esastır.

Nazım Hikmet, Türkçe konusunda iki yanlış eğilime de karşı çıkarak şöyle demektedir: "Halkın diline girmiş e-koyu Acemce ve Arapça kelimeleri halkın dilindeki şekliyle kullanacağız. Bunları atmak imkânsız, hatta bunları atmaya kimsenin hakkı yoktur. Hatta bunları aydınlarımız atsa bile halkın dilinde yaşayacağına göre atılmış sayılmazlar... Yine halkın dilinde olan, yazı dilinde olmayan Türkçe kelimeleri de alacağız. Dilin zenginleşmesi bu yözde olacaktır." Ekleyelim. Gerektiğinde yeni kelimeler de üretilecektir. Siyasal, sosyal, kültürel, iktisadi, askeri, felsefi, bilimsel vs. alanlardaki yeni gelişmeler kendilerini ifade edecek kavramlar yaratacaktır. Ya da bu tür gelişmeler olduğu ülkelerden dilimize gireceklerdir. Örneğin: "Glasnost" sözcüğü tüm dünya dillerine özgün anlamıyla girme-

genelde ABD uşağı "Türk-İslâm sentezi" taraftarlarına yönetilen AKDYYK'nın yapmaya çalıştığı da budur. "Aydınlar Ocağı" tarafından gündemlendirilen AKDYYK; Arapça, Farsça, Türkçe karışımı bir ölü dili "yaşayan Türkçe" olarak yutturmaya çalışmaktadır. Türkçe üzerinde çalışmanın öbür ucunda hakim sınıfların diğer kesimi, Kemalist aydınlar ve Kemalizmin çekiminden kurtulmamış devrimci-demokrat kesim yer almaktadır. Kuşkusuz Türkçe'nin yabancı dillerin hegemonyasından arındırılması, gelişimini engelleyen kösteklerinden kurtarılması ve zenginleştirilmesi yanındaki çabalar olumlu bir girişimdir. Ancak Türkçe'yi yabancı dillerden arındırma adına, Türkçe'ye yerleşik dilin bir parçası olmuş sözcükler ile tüm dünya dil-

ği gibi bir dizi yabancı dilden sözcük ve terim girmiştir. Bu sözcük ve terimler üretildiği ülke dilinin sınırlarını aşmış ve tüm dünyaya malolmuştur. Örneğin Sovyet, komün, diyalektik, sosyalizm, proletarya, burjuvazi, televizyon, radyo, teyp vs. vs. Bu tür enternasyonal nitelikteki sözcük ve terimlere karşı tavırda, öztürkçe'çilerle "yaşayan Türkçe"çiler birleşmektedirler. Her ikisinin de ortak paydası şövenist yaklaşımdır. Sözcüksözcük ve terimler tüm dünyayı etkileyen siyasal ve sosyal olaylardan, bilimsel bakışlardan üremiştir. Ve bunlar tüm dünya dillerinde imlâ kararlarına uygun hale getirilerek kullanılmaktadır. Örneğin Almanca'da kapital, İngilizce ve Fransızca'da capital yine Almanca'da kollektiv, İngilizce'de collective, Fransızca'da

adaydır. Bu terimi "öztürkçe"leştirme adına bir karşılık yurdurmak saçma ve gülünçtür. Yine, bazı yabancı sözcükleri imlâ kurallarına uyarlamak için bazı değişiklikler yapılması gerekecektir. Sınıf bilinçli proletarya, dilde zorlama, baskı ve eşitsizliğe kesin kes karşıdır. O, kendi ulusal dili de dahil tüm dillere eşitlik fikrini benimser, savunur. Ancak nesnel bir gerçek daha vardır; dil, alt ve üst yapıya köyüt olarak gelişip zenginleştiğinden dünyada gelişim, zenginlik ve yetkinlik açısından diller arasında bir eşitlik yoktur, olamaz. Bu "EŞİTSİZ gelişime" yasanına aykırıdır. Bazı toplumların ekonomik, siyasi, kültürel, entelektüel, bilimsel vb. alanlarda ileri olması ve/veya her toplumun bir başka topluma eşit olmayan yapısı diller arasında bir "eşitsizlik" doğurur. Bu öznel iradeden bağımsız nesnel bir durumdur. Dolayısıyla sınıf bilâçli proletarya diller arasında "polisye-inzibati zorlamalara", "baskıya, asimilasyona" (birileri) lehine eşitsizliğe karşı çıkar. Sınıf bilinçli proletarya, asimilasyona "zorunlu özümlemeye" şiddetle tavır alırken, "doğal özümleme yanında saf tutar", "doğal özümleme" tüm diller için, imkân ve fırsat eşitliğini eksiksiz sağlandığı koşullarda olabilir. Kuşkusuz bu tüm diller için eksiksiz bir imkân ve fırsat eşitliğinden söz etmenin abes olduğu günümüz koşullarında, uluslararası plandaki değişim ve gelişmeler sonucu tüm dünyaya yayılan sözcük, terim vs. 'lere her şart altında, her birine kesin kes karşı çıkışı; bunlar yerine yeni sözcükler üretmeyi ya da eskimis sözcüklere sarılmaya hakk çıkarmaz. Doğru tavır "öztürkçe"ci kesimin yaptığı gibi "Güneş Dil Teorisi" ile Türkçe'ye diğer diller içinde bir üstünlük/eşitsizlik tanımak veya "yaşayan Türkçe"çilerin yaptığı gibi "Kuran dili Arapça"ya yönelmek değil, "hangi ulus ve dil için olursa olsun her türlü ayrıcalığın kesinlikle ortadan kaldırılması"dır (Lenin, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, sf.19).

"Yaşayan Türkçe" ve "öztürkçe" savunucularının hemen hemen tamamının içinde debelendiği bir bataklık vardır. Bir yandan "Türkerinin saflığı"nın korunması için en koyu/komik dinici/şövenist politikalarla kol kola yürümek, diğer yandan da TC sınırları içinde Kürtçe ve diğer azınlık milliyetlerin dillerine uygulanan baskı politikasına onay vermek ya da sonuçta aynı kanyaya çıkar şekilde "tarafsız" kalmak. Ezen ulus milliyetçiliği ve şövenizm ruhlu hareket edenler diğer dillere karşı kendi diline üstünlük/eşitsizlik peşinde koşanlar pek doğaldır ki, kendi dilleri içinde doğru bir politika ve tavır saptayamazlar.

ULUSAL BASKININ BİK ARACI OLARAK DİL VE TÜRKİYE'DE KANAYAN BİR YARA: QURMANÇE

Gün geçmiyor ki basın-yayın organlarında "Kürt sorunu" ile ilgili yazı, haber veya yorum çıkmamış olsun. Yıllardır Kürt kelimesini bir "tabu" haline getirip ağza alınmasının dahi yasaklandığı T.C.'de son yıllarda Suriye, İran, Irak Kürdistan'ında ve T.C.'de "Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları topraklardaki bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin dayatmasıyla "Kürt sorunu" hakim sınıflarca ve bu vesileyle de basın-yayın organlarının aracılığıyla kamouyanda genişçe tartışılmaktadır. Heride örnekleyeceğimiz gibi T.C. tarihinde "Kürt Sorunu"nun hakim sınıfların ve onların kalemsöhrlerinin gündemine alınması ya Kürt ulusuna karşı izlenen ulusal baskı politikasının uygulanmasına yeni bir hız ve biçim vermek, ya da yükselen özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin zorlamasıyla yine bu mücadelenin bastırılması ve karafanması amacıyla taşınmaktadır. Bugün, yarın ağızla dahi "Kürt sorunu"nu ağızlarına alıyor olmaları da bu amaca yöneliktir. Onların içleri şer doludur, ağızlarını her açtıklarında "Pandora'nın kutusu" gibi etrafa kötlük saçmaktadırlar. Örneğin T.C. Başbakanı Turgut Özal, Başbakanlık ve Genel Kurmay Başkanlığı Arşivlerine dayanarak Kürtlerle ilgili hazırladığı kitapta, kargaları bile kahkahadan kırıp geçirecek vecizeler icat etmektedir. Turgut Özal'a göre "Kürtler, Türklerin bir koludur" ve "kışın karda yürürken kartkurt diye sesler çıkardıkları için kendilerine bu ad verilmiştir." Ne destekless atma yarısından özetler aktarıyoruz, ne de "komedi ustaları"ndan alıntılar... Bunları T.C. Başbakanı Turgut Özal olanca "ciddiyet"iyle ve tarihi "gerçek"lere dayanarak ileri sürmektedir!.. Bu iddiaların bir de "kabakça"sı var. Her türlü ilerici düşüncenin düşmanı Ahmet Kabaklı, inciler döktürüyor: "Zaten Kürd lafı Kurd'dan gelmektedir. Bugün kendilerine Kürt dediğimiz kimseler, aslında Türkçe'yi unuttmuş, Arapça ve Farsça öğrenmiş, unutkan, hafızasız Türklere başka bir şey değildir". Ona göre, Türk'ün aptal Kürt olayor. "Merd-i Kıpti Seccat arzederken Sirkatin söyler" diye boşa dememişler. Ahmet Kabaklı bir çurpıda Kürtlerin varlığını inkar ediyor, hem de Türk şövenistliği yapıp Kürtleri aşağılıyor. "O kafa"da bu kadar "zeka" bile fazla.

Bugün Türk ulusuna mensup hakim sınıf partilerin sözcüklerini, onlara uşak-

lık eden kalemsöhrlerinin hepsinin ortak yönü; Kürt ulusunun varlığını dolayısıyla "Kendi Kaderini Tayin Hakkını" inkâr etmek, Türklerin bir kolu olduğu şeklindeki siyasetin tavizsiz savunuculuğudur. Onlar Kürt ulusunun varlığını ve haklarını savunulara karşı güçlükler azarak saldırmaktadırlar. Bundan dolayı onlar Kürt sözcüğünü mecbur kalmadıkça ağızlarına almaz. Konuyu "doğu sorunu" olarak koyarlar.

Sınıf bilinçli proletarya ise bir yönüyle de Türk Ulusunun hakim sınıflarına, şövenistlere, burjuva milliyetçilerine, revizyonist ve oportünistlere karşı Kürt ulusu sorununa doğru, objektif ve bilimsel bir yaklaşım göstermiştir. O günden bugüne de gücü ve imkânları nispetinde arafsız olarak işkenceler, ölümler, ağır hapis cezaları ve her türlü baskıya karşı uzlaşmaz bir biçimde mücadelesinin sürdürmüştür, sürdürmektedir. Sınıf bilinçli proletarya için koşulların güçlüğü, baskı ve zorbalığın mevcudiyeti, doğruları savunup hayata geçirmenin bedelinin ağır oluşu hiçbir zaman hiçbir şartta suskunluğun, "tarafsızlığın" yasal çerçevede sığınmanın gerekçesi olmamıştır, olamaz... Koşullara teslim olunarak sürdürülen "mücadele" sadece o koşulların yeniden üretimine hizmet eder.

Kürt ulusal sorunu karşısında "demokrat" hatta "Marksist" olduklarını iddia edip akıl hocalığına soyunan entelektüellerin tavırları son derece olumsuz, yer yer "ödeğe" ve şövenistcedir. Burjuva bireyciliğinden ve Kemalizmin çekim gücünden kurtulamayan entellelerin bu tavırdan şaşılacak bir şey yoktur. İsmail Beşikçi gibi onurlu aydınları dışında tutarsak, T.C.'de "demokrat" geçineninden "Marksist" olduğunu iddia edene kadar hemen hepsinde demokrasinin tüm kısıtlarını birarada aynı anda bulmak olanaksızdır. Bunlar, dünyanın öbür ucundaki herhangi bir haksızlığa, hakkı ve yerinde olarak karşı çıkarırken, burunlarının dibindeki haksızlıkları, baskıları görmekten geliler. Bulgaristan'da Türk azınlığa yapılan baskılara karşı seslerini yükseltenler, Kürt ulusu üzerindeki baskı ve yasaklarla varlığının ve haklarının reddedilişinin ve asimilasyon politikası karşısında sağır ve dilsiz rolü oynarlar. Kuşkusuz onlar yekpare bir bütün değil, tersine bireyci, burjuva yapılarından dolayı kendi aralarında kavgalı ve mitöz bölünmüşlük içindekililer. Örneğin, RSE'ne meyilli olan bir bölümü, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskılar ve zorla Bulgarlaştırma politikası karşısında oralı bile olmazlar. Bir başka bölümü de Kürt ulusunun kısmi özerklikle yetinmesi gerektiği görüşündedir. "Misak-ı Milli" sınırları onlar için aştığın cemberdir, dışına

çıkamazlar. Bazıları da, dost sohbetlerinde, içki sofralarında aslan kesilirler. Kısacası, Kürt ulusal sorunu Kürt ulusunun varlığı ve haklarının savunulmasında Türk aydınları sınıfta kalmışlardır.

Tutarlı bir demokrat olmanın vazgeçilmez koşullarından biri de "Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakkı"nın tavizsiz savunulmasıdır. Bu konuda "köylü kurnazı" olanlarda yok değildir. T.C. dışında tüm dünyada "UKKTH"yı tavizsiz savunan bazıları T.C.'de olmayınca "UKKTH" diye bir şey de sözkonusu olamaz. Bu tür yaklaşımların tümü, burjuva aydınlarının ulusal soruna buldukları dahiyane "ödelek"/şövenist çözüm tarzıdır.

Biz ülkemizdeki bir dizi sorundan, ulusal soruna bağlı olarak ele aldığımız dil sorununu açıklamaya devam edelim. Bilimsel olarak dil sorununun ulusal sorundan bağımsız ele alınmasının mümkünü yoktur. Bir ulusun veya milletin dilini açıklarken, onun durumunu ve ulusunu da açıklamak bir zorunluluktur. Biz Kürt ulusunun dili olan Kürtçe'yi (Qurmance) açıklamaya çalışalım.

Türk hakim sınıfları oldukça bilinçli ve genişdindirler. "İstibdat dönemi"nin ünlü Kızıl Sultan'ı 2. Abdülhamit hatıralarında şunları açıklıyor: "Rumeli'de ve bilhassa Anadolu'da Türk usuru kuvvetlendirmek ve her şeyden evvel Kürtleri yığurup kendimize mal etmek şarttır." (Siyasi Hatıralarım, Dergah Yayınları, sf. 84).

"Kızıl Sultan" Abdülhamit'in Kürt ulusunu asimile ederek Türkleştirme politikasını aynı devralan "İttihat ve Terakki" çatısı altında örgütlenen Türk ve müslüman kompradorları devam ettirdiler. Onlar diğer yandan Ermeni ulusunu tarihten silmek amacıyla jenoside giriştiler. İktidara gelmeden önce "Her kavmin ana diliyle eğitimi"ni programına koyan Jön Türkler, iktidara geldiklerinde Abdülhamit'i aratır bir millî zulüm ve kıyım politikasını uyguladılar. "İttihat ve Terakki"nin en önemli icraatlarından biri de "Techir" kanunudur. Bu kanuna dayanarak Ermeni ulusu zorunlu yer değiştirmeye tabi tutulmuş, "Techir" Kanunu'nun salt Ermenilere yönelik olduğu sanılır. Oysa, bu kanun aynı zamanda Kürt ulusu içinde kullanılmıştır. "Techir" Kanunu'nun aşağıdaki maddeleri bunun göstergesidir.

Madde 12: "Kürtler ufak ufak kafi-letlere ayrılıp, silahlılarından arındırılarak değişik bölgelere gönderilecek ve orada genel nüfusun yüzde beşini geçmeyecektir. Kürt mültecileri yerlerine geri gönderilmeyecektir."

Kanun maddesi yorum gerektirmeye-

cek kadar açık. "İttihat ve Terakki"nin politikası ve uygulamaları böyleyken Kemalistler onlardan farklı değildi.

Mustafa Kemal önderliğindeki Kemalistlerin Kürt ulusal sorunu karşısındaki politika ve uygulamaları hakkında kısa bilgiler aktarmak istiyoruz.

"Kurtuluş Savaşı" başında Mustafa Kemal'in çektiği bir şifreli telgrafta Ermeni ulusunun tarihte eşine az rastlanır bir şekilde soykırma uğratılmasını savunma pozisyonuna girmesinin yanısıra Kürt ulusunun varlığını kabul ettiğinin işaretleri bulunmaktadır. 1 Ağustos 1919'da yollanan şifreli telgrafta şunlar söylenmektedir:

"Erzincan ve Sivas arasında yoğunlaşmış bir Ermenilik hayali bir ilimsizlik ve bilgisizlikten başka bir şey değildir. Harpten önce bile buraların sakinlerinin büyük kısmı Türk ve kalan kısmı Zaza denilen Kürtlerden ve pek az da Ermenilerden ibaret idi."

Bu telgraf da Ermenilerin haklarını gerçekleri çarpıtarak yadsırken; o bölgelerdeki nüfusun "büyük kısmı" Türk derken yine gerçeği söylememektedir. Aneak, yine de Kürtlerin Türkler içinde kabul edilmeyip ayrı bir topluluk olarak zikredilmesi dikkat çekicidir. Mustafa Kemal Kürt sorunu üzerine birçok konuşma ve açıklamalarda bulunmuştur. Son dönemlerde kamuoyuna açıklanan belgelere göre Kürtlere "özerklik" verilmesini ihtimal dahilinde gördüğü yer almaktadır. Bugün Kemalistliği kimseye bırakmayan, en keskin "Atatürkçü"lerin Kemal'in Kürtlerden bahseden sözlerini köşe bucağı gizlemeleri ve deşifre edenlere karşı cezai yaptırım davaları açmaları, kendi açmazlarıdır. Ne kendi tarihlerine, ne de önderlerine saygı ve güvenleri vardır.

1923'lü yıllarda Musul-Kerkük bölgesinde, yani Irak Kürdistanı'nın kalbinde Iraklı Kürtler bağımsızlık mücadelelerini yükseltirler. Bölgede bir kargaşa ortaya çıkar. İngiliz emperyalizmi de bölgedeki çıkarlarına ve özellikle de zengin petrol yataklarına sahip olan Kerkük-Musul'u elden çıkarmak için çok yönlü alternatifleri içeren politikalar izler. Bu durum Kemalistleri telaşlandırır. Mustafa Kemal Eskişehir konuşmasında şunları açıklar:

"Kürtlük meselesi... İngilizler orada (Musul'da) bir Kürt hükümeti teşkil etmek istiyorlar. Bunu yaptıkları takdirde bu fikir bizim hududumuz dahilindeki Kürtlere de sirayet edebilir."

Kemalistler ellerinden gelse, Irak Kürdistanı'na müdahale edecekler. Gerektiği de 1. Dünya Savaşı sonucunda emperyalistler tarafından dört parçaya bölünen Kürt ulusunun bir parçasında yetişecek olan her hareketin diğerlerini

direkt etkilemesi. Bugün de Irak'lalaşıp düzenledikleri "hoşpursuit" (soğuk takip) hareketleri Irak Kürdistanı'nın gelişen ulusal hareketlerinden duydukları endişeden ve bu mücadeleyi boğma emellerinden de ileri gelmektedir.

İsmet İnönü'nün yeni "TC"nin temsilcisi olarak katıldığı Lozan Konferansı'nda, "Ben Türklerin ve Kürtlerin temsilcisi olarak bulunuyorum" dedi. Kürt ulusunun varlığını Kemalistler kabul ettiklerini açık bir belgedir. Ancak Lozan Konferansı emperyalistleri Türk hakim sınıflarını çıkarları yönünde kararlar alarak Kürt ulusundan söz edilmeden "TC"de sadece Rum, Ermeni ve Yahudi azınlıklardan ve onların haklarından söz etmesi dikkat çekicidir.

Bir ulus yapan, olmazsa olmaz dört kovanıdır: Toprak birliği, dil birliği, iktisadi yaşantı birliği ve ruhu şekillendirme birliği. Topraklarından kopartılan değişik bölgelere "ufak ufak" grup halinde dağıtılacak olan Kürtlerin süzümünde dillerini de unutmaları sağlanmıştır. Kürtçe eğitim, okuma-yazma yasaklanması ve Türkçe eğitimin zorlu olması bu yolda atılan en önemli adımlardır. Türk ulusuna mensup hakim sınıfların, Türk olmayan ulus ve azınlıklara karşı uygulanan baskı politikası öylesine açık ve ortadadır ki, Karan İnönü'nün "kucaktan kalkamadık" itiraf ettiği ABD emperyalistleri tarafından da vurgulanmaktadır. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın 1984 tarihli raporunda şunlar belirtiliyor:

"Türk hükümetleri, Türk olmayan bireylerin Türk toplumu ve kültürü içinde, erimelerini sağlayacak politikalar uyguladılar. Bu amacı gerçekleştirmek için Türk hükümeti, gerektiğinde zor kullanarak etnik farklılıkların ortadan kalkmasını sağladı, hatta, bu durumlarda bunu kanun yoluyla yaptı. Etnik Kürtlerin toplandıkları bölgelerde çoğunlukta olmaları gerçeği, sorun karmaşık hale getirmektedir."

Evet, yıkıcı, bölücü ve hatta komünist Amerika(!) bakın neler söylüyor! Geceklar gün gibi ortadadır. Türk hakim sınıfları "Kart-Kürt" masallarıyla gelebileceklerini sanıyorlar. Tecrübe sabittir. Tarihte deneyce çok çıkmış ama kimse mızrağı çuvala sığdıramamıştır. ABD emperyalistlerinin başı gerçekleri dile getirmesi, sözkonusu uygulamalarda parmaklarının olmadığı anlamı gelmez. Türk hakim sınıflarının açık rekliklikle itiraf ettikleri gibi ABD emperyalistlerinin "kucaktan" inmemektedirler. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın 1984 Raporu'ndan bir bölüm daha aktararak konumuza dönmek istiyoruz: "Lozan Antlaşması ile Rumca ve Ermenice

raanti edilmiştir. Herhangi bir anlaşma ile korunmayan Kürtçe kullanımı konusunda ciddi sınırlamalar, ülkenin Kürtlerin çoğunlukta olduğu bölgelerinde 1984'te de devam etmiştir." (DSY)

Gerek uluslaşma sürecinin başlarında, gerekse de çok uluslu devletlerde ezen hakim ulusun, ezilen ulus ve azınlık milliyetlere yönelik uyguladığı ulusal baskıya ve asimilasyon politikalarında, dilin önemli bir yeri vardır. Ulusal sorun içerisinde dilin kendine has yeri ve önemi nereden geliyor? Bu soruya doyurucu yanıt verebilmek için uluslaşma sürecine kısa bir göz atmamız gereklidir.

Uluslaşma süreci feodalizmin bağrında açan kapitalizmin şafağı ile birlikte başladı. Kapalı feodal ekonomi, yerel pazarlara dayalı ve genelde kendi kendine yeterli içe dönük bir yapıdaydı. Ülke pazarları neredeyse birbirinden tecrit edilmiş, iç ticaret gelişmemişti. Feodal ekonominin, tüketim için üretim prensibi feodalizmin bağrında doğan kapitalizmin pazar için üretim prensibi ile taban tabana ziftik arz ediyordu. Kapitalizmin, ekonominin pazara yönelmesini, iç pazarın birbirine bağlanmasını, iç ticaretin gelişmesini zorunlu kılıyordu. Uluslaşma bu iktisadi koşulların gereği olarak ortaya çıktı. Ülke pazarının birleşmesi ortak bir pazar dilini gerektiriyordu. Uluslaşmanın ilk ortaya çıktığı Batı-Avrupa ülkelerinde feodal kapalı ekonomi ve feodal devletlerin çözülüp, parçalanarak, ulusal özellikler ve bunlar içinde önemli bir yer ve role sahip olan dil birliği temelinde ayrışma ve merkezleşme ulusal ve bu temelde ulusal devletin, pazar birliğini doğurdu. Engels, "Anti-Dühring" adlı yapıtında sorunu irdeleyen bu ayrışma ve birleşmelerin tipik olarak Orta-Lorraine bölgesinde görüldüğünü belirtir ve bunu örnekleriyle açıklar. Ulusal uyanışın başladığı bölgelerde diller arasında kıyasıya bir üstünlük savaşı da patlak verir. Bu yüzden nerede Almanca'nın, nerede Fransızca'nın veya nerede Latince'nin konuşulacağı - ürün olacağı savaşı sonucunda birçok küçük topluluk dil ile eritilerek yok edilmiş, savaşın galibi olan diller ulusların birleştirici öğelerinden biri olmuşlardır.

Burjuvazi, uluslaşma sürecinde herşeyde olduğu gibi, ulusal dillerin gelişmesinde de devrimci ve önder bir güç olarak sahneye çıktı. Köylülüğü ve proletaryayı ulusal bayrağı altında toplayarak burjuva demokratik devrimlerini başlattı. Feodalizmin satılan topra tutulup yerle bir edilirken, kapitalizmin, üretici güçlerin gelişmesini önü açıldı. BDD'ler bu nitelikleriyle ilerici bir öz taşıymaktaydılar. Dilin, uluslaşması, arındırılması ve geliştirilmesi de bu dönem-

de başlamıştır. Ulusal pazarlara sahip olmak için köylülüğü ve proletaryayı da yedekleyip ileri atılan burjuvazi, gerici ve sınırlayıcı, kapalı olan herşeye savaş açtı. Dil, bu süreçte önemli bir rol üstlendi.

Proletaryanın kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkarak kendisi için bir sınıf olmasıyla beraber burjuvazi ilerici-devrimci olan ne varsa hepsini gemisinin bordosundan denize attı. Süratle gericileşti ve her türlü gericiğin merkezi ve jandarması haline geldi.

Doğu Avrupa ve Asya'da uluslaşma süreci çok daha sonraları, 19. yy'dan itibaren başladı. Birçok topluluk uluslaşmaya başladıklarında zaten merkezi devletlerin sınırları içinde hapsedilmiş durumdaydılar. Çarlık Rusya'sı ve Osmanlı İmparatorluğu buna en açık örnektir. Böylesi büyük feodal devletlerin sınırları içinde birçok ulus ve azınlık milliyet oluştu, dolayısıyla bu devletler birer "milliyetler hapisanesi" haline geldiler. Stalin, bu durumu ve doğurduğu sonuçları şöyle özetliyor: "Batı Avrupa'da salt ulusal-ulusal baskısız devletler doğarken, Doğu Avrupa'da, başta daha gelişmiş bir tek ulusa ve egemen ulusa önce siyasal sonra da iktisadi bakımdan bağımlı daha az gelişmiş başka uluslar ile birlikte çok uluslu devletlerin doğmalarında dikkat edilecek noktaların, Doğu'nun birçok ulusal devletleri, ulusal çatışmaları, ulusal hareketleri, ulusal sorunu ve bu sorunun çeşitli çözümlerini ortaya çıkarmış bulunan ulusal baskının gelişmesini ve ona karşı savaşın araçlarının yurdu olmuşlardır." Ezen hakim ulus, ülke pazarlarının tek ve rakipsiz sahibi olmak için harekete geçti, iç pazarları, sömürgesi ya da yarı-sömürgesi olduğu efendilerinin de desteğiyle birleştirerek kendinde merkezleştirdi. Devraldığı feodal monarşist devleti, herkesin ortak ve yüce devleti, kendini, dilini ve kültürünü ortak dil ve kültür olarak ilan etti. Çünkü, diğer ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin haklarının, yani bir ulusal devletlerini kurma haklarını gaspetmişti. Pazarların tek ve rakipsiz sahibi olma hürsü bunu gerektiriyordu. Pazarlarda kendi borusu ötecek, kendi dili konuşulacak, pazar kendi devletin koruması/denetimi altında olacaktı. Dil, pazarların ele geçirilmesi veya ele geçirilen pazarların elde tutulması açısından son derece önemli. İşte böylesi bir işleve sahip oldu. Ezen ulus hakim sınıfları kendi dillerini diğer uluslara ve azınlıklara kabul ettirmeyi iki açıdan isterler. Önce, pazarlara hakim olmak ve buna bağlı olarak da ezilen ulusun ve diğer azınlık milliyetleri zorla özümleyerek ortadan kaldırmak; çünkü kendi diline yabancılaşan, kendi kultü-

ründen de uzaklaşmaya, dilini konuştugu ulusun kültürüne yakınlaşmaya başlar. Resmî olarak yasaklanan, basınyayın organlarında, eğitim, kültür ve sahnada, ekonomide, ticaretle, bilimde ve kullanılmayan, sadece sınırlı çevrelerde konuşulabilen bir dil giderek fakirleşmeye ve giderek sönmeye yüz tutar. Çünkü, işlevlerini yerine getiremediğinden, gerekliliği de ortadan kalkar. Ezen ulus hakim sınıfları, bu gerçeği çok iyi biliyorlar. Dil, düşünmenin ve iletişimin bir aracıdır demiştik. İşte onlar ezilen ulus dilini düşünme ve iletişim sürecinden distalamaya çalışmaktadırlar. Bunu başardıklarında, ezilen ulusu ulus yapan en önemli öğelerden biri olan dil birliğini ve buna bağlı olarak da kültür ve ruhi şekillenme birliğini parçalayabileceklerdir. Ayrıca, salt dile yerinmediklerini, ulusu ulus yapan birleştirici dört temel öğeyi parçalamaya girdiklerini göstermiştik. Kürt ulusunun ve azınlık milliyetlerin küçük kaçuk gruplara ayrılarak Türk ulusunun yoğun oldukları yerlere nüfusun yüzde beşini geçmemek kaydıyla dağıtılmaları aynı zamanda iktisadi yaşamın birliğiyle toprak bütünlüğünü parçalamaya yöneliktir. Bundan dolayı tehric, zorunlu göç, dilin yasaklanması vb. uygulamalar sonucu, bütün bunlar birbirinden kopartılarak ele alınmaz. Bu yöndeki çok basitçe görülebilir, her uygulama ulusların, azınlık milliyetlerin ulusal varlıklarına yönelik direkt bir saldırı olarak algılanarak karşı çıkılabılır.

Emperyalizm çağında çok uluslu devletlerin hemen hepsi (İngiltere ve Rusya hariç) emperyalizme göbekten bağlı sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdir. Bu ülkelerin iç yapılarına da hükmeden emperyalizm, ulusal sorunu tek tek ülkelerin iç sorunu olmaktan çıkartarak, sömürge sorunlarının bir parçası haline getirmiştir. Ulusal baskı daha kuvvetli ve çok yönlü olmuştur. yin burjuvazinin devrimci barutunu tüketerek ilerici niteliğini yitirmesi ulusal sorunun sınıfsal özünü değiştirmiştir. Ulusal sorun ezen ve ezilen ulus burjuvazisi arasındaki pazar savaşını olma özelliğini yitirerek, pazarların kurtarılması sorunu haline dönüşmüştür. Böylece, ulusal sorun sınıfsal planda bir köylü sorunu olurken siyasal önderlik, proletaryanın omuzlarına yüklenmiştir. Ancak, ulusal sorunun ekonomik kaynağı olan pazarların tek ve rakipsiz sahibi olma özü değişmemiştir. Ulusal baskının amacı ezilen ulus (azınlık milliyetler) pazarlarına ezen ulus hakim sınıflarınca el konarak, elde tutulmasıdır. Sonuç olarak, ulusal sorunun özü pazar, sınıfsal özü ise köylü sorunudur.

Ulusal sorunun emperyalizm çağında

aldığı bu biçimi, kavramayan (kavramak istemeyen) bir dizi küçük burjuva hareket kendisini ezen ulus burjuvazisine bağlayan milliyetçi bağlardan kurtulamamıştır. Son derece önemli olan bu sorunda fırtınalar kopması kaçınılmazdı, oportünist ve revizyonistlerin bu konudaki burjuva milliyetçiliğine denk düşen tezlerinin en önemlisi ulusal baskının "Kürt halkına" yada "Kürt emekçilerine" uygulandığı iddiasıdır.

Ulusal baskıyı, halka, emekçilere uygulanan sınıfsal baskıya indirgemek son tahlilde ulusal baskıyı dolayısıyla da Ulusların Kendi Kaderini Tayin Etme Hakkını reddetmektedir. Ulusal baskı, adı üstünde ulusun tümüne uygulanır. "Millet veya ulus, dil, toprak, iktisadi yaşam

Ezilen ulusa mensup sömürücü sınıflar salt ulusal baskı ile yüz yüze, ezen ulus emekçileri ulusal baskının yanında bir de sınıfsal baskıya maruz kaldıklarından katmerli bir baskı altında daha fazla ezilmekte ve sömürülmektedirler. Kürt ulusuna mensup burjuvaların, toprak ağalarının kısaca sömürücülerin olduğu kadar küçük burjuvaların, köylülerin ve proleterlerin de ulus olarak KKTH'yi gasp edilmiştir, dilleri yasaklanmıştır, yurtlarından yurttaşlarından kopartılarak küçük gruplar halinde sürgün edilmek ortak vazgılarıdır. Kürt ulusal isyanlarında aşiret reisleri, şeyhler, şifalar, toprak ağaları, aydınlar, köylüler ve işçiler birlikte ayaklanmış, birlikte katledilmişlerdir.

birliğinin ve kültür biçiminde belirlenen ruhi şekillenme birliğini hüküm sürdüğü tarihi olarak meydana gelmiş istikrarlı bir toplumdur" diyen Stalin, hiç bir yoruma açık kapı bırakmamıştır. Bu "istikrarlı topluluk" içinde yer alan tüm bireyler, tüm sınıflar ve tabakalar, ister burjuva, ister toprak ağası, ister yoksul köylü, ister proleter olsunlar ulus kapsamındadırlar ve ulusal baskıya maruz kalmaktadırlar. Ulusal baskının (ezen ulusa bütünüyle bir avuç ulusal hain dışında) tüm ulusa değil, sadece halkına, emekçilere uygulandığını ileri sürmek, sapla samanı birbirine karıştırmamanın dışında bunu iddia eden hakim ulus milliyetçiliğini/sövenizmini savunma bataklığında kulaç atmaya götürme gibi son derece ciddi sonuçlar doğurur.

Onların hepsini birleştiren öge aynı ulusa leşmesin diye devam etmektedir, bütünüyle tamamlanmamıştır. QURMANÇE'de bir kısmının birbirini anlayamayacak ölçüde şive ve lehçe farklılıklarının varlığı bunun sonucudur/göstergesidir. Kuşkusuz Türk hakim sınıfları tarafından QURMANÇE üzerindeki yasak ve baskılar bunun en önemli nedenlerinden biridir. Kürt ulusunun varlığını ve haklarını savunan İsmail Beşikçi yapmış olduğu bir araştırmada Türk milliyetçisi Ziya Gökalp'ten bu konuda şunları aktarmıştır:

"KÜRTLER'in kullandıkları dil beş kısma ayrılmıştır. Bunlar Kırmanc, Zaza, Soran, Goran, Lür. Bu beş dilde konuşanların bir kısmı birbirini anlamamakla birlikte (Goran lisanı ile

Zaza lisanı konuşanlar birbirine yakındır ve birbirini anlayabilmektedirler) yene Kürtlerin lisanları birbirine yabancı değildir. Hepsini "Kurdil Kadın" adı verilen KÜRÇE'nin mustaklidir. (Bu lisanlarda bir dizi eserler basılmıştır) (Aktaran İ. Beşikçi/Doğu Anadolu'nun Düzeni sf.374)

Bugün yoğun olarak yaşadıkları zorakların sahipleri olan Kürtlerin Anadolu'yu ilhak etmeleri den çok önceleri, Milad öncesinden beri Anadolu'da ikamet etmekteydiler. "Tarihi olarak meydana gelmiş istikrarlı bir topluluk" olan Kürtler dillerini gündüz buğüne kadar korumuşlardır. Hint-Avrupa dil ailesine mensup kelime öze (otuzbir harfli) alfabe ve grammer yapısına sahip olan Kürtçe bin yıllardır özgürce kullanılmadığından dolayı fakirleşmiş veya zenginleşmesi engellenmiş, yabancı dillerin baskısıyla bozulma belirtileri göstermeye başlamıştır. Bu, Kürtçe'nin dinamiklerinin körelmesinden değil, yüzyıllardır arabesiz sürdürülen baskı ve yasaklardan dolayıdır. Yazımızın başında dilin alt ve üst yapısının etkinlikleri paralel olarak gelişip değişime uğradığı vurgulamıştık. Pazar dili olmayan yazın-yayın ve iletişim araç ve organlarında, eğitimde, entelektüel yaşamda, kültürel ve sanatsal etkinliklerde vs. kullanılmasının yasaklanması KÜRÇE'nin gerilemesi/gelişip zenginleşememesi o dilin yapısına bağlanamaz. Yüzyıllardır sürdürülen "zorla özümleme" tecrübesinin sonucu olarak KÜRÇE'nin üşünce ve toplumsal iletişim aracı olarak görevini esasta yerine getirememektedir. Kürtçe, bu nesnel dayatmaları ortalamasıyla Kürt ulusunun "toplumsal, siyasal ve entelektüel hayat süreci"nde üzüllere yayılan bir zamana yayılacaktır ve sancılı bir şekilde distalama eğilimi içerisindedir.

Sınıf bilinci proletarya "kendini" ulus ve dili başta olmak üzere her şart ve koşul altında uluslar arasındaki ayrıcalığa/eşitsizliğe, ulusal baskıya, asimilasyona mutlak bir şekilde karşı çıkar. Dolayısıyla da, diller arasındaki ayrıcalığa/eşitsizliğe, baskı ve yasaklara "polisye—inizbatı" tedbirlerine, zorla özümlemeye kesinkes karşıdır, "hangi ulus ve hangi dil için olursa olsun her türlü ayrıcalığı kesin olarak ortada kaldırmalı" (Lenin UKKTH sf.19) temel sloganını savunur.

Çok uluslu devletlerde egemen ulus mensup hakim sınıflar ülkenin bütün yeraltı ve yerüstü zenginliklerini talan etmek ve pazarların rakipsiz sahibi olma amacıyla ezen uluslar ve azınlık milletlere karşı yoğun bir baskı politikası uyguladılar. Çağımızda emperyalistler

denetimlerine geçirdikleri üere pazar parçası bile kalmadığından dolayı ulusal baskı politikası esas olarak emperyalistlerin yönetiminde ve çıkarları doğrultusunda uygulanmaktadır. Bugün tüm dünyada ulusal baskı; esasta; zorla özümleme (asimilasyon) şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber zorla özümleme/asimilasyon politikasının benimsendiği bölgelerde, uygulanmadığı durumlarda tali de olsa bulunmaktadır. Veya zaman zaman "apartheid" şeklinde biçimlenebilmektedir. Her iki durumda da ezilen ulusun KKTH zor yoluyla gasp edilmekte, zorla özümleme/asimilasyon politikasının benimsendiği bölgelerde, ezilen ulusun hakim ulus içinde eritilerek yok edilmesi hedeflenirken, diğerinde ulusal baskı çok daha açık ve kabaca biçimlerde olmaktadır. Örneğin, İsrail "sınıfları" içinde Filistin ulusuna yönelik bir özümleme/asimilasyon politikası uygulanmamaktadır. Böyle bir politika için dinsel inanç farklılıkları ve halklar arasında yüzyılları birikimi olan kin ve düşmanlık eğilimleriyle Filistin ulusunun İsrail topraklarında ve özellikle İsrail dışında sürdürdüğü ulusal haklarına sahip çıkma mücadelesi vs. ağılma engeller oluşturmaktadır. G. Afrika'da durum daha da çarpıcı ve açık, ancak "apartheid" politikasıyla iç içe uygulanmaktadır. Zenci ulusun KKTH zor yoluyla gasp edildiği gibi, onları zaman içinde "beyazlaştırma" gibi bir politika da izlenmektedir. Konumuzun odağı ulusal baskının biçimleri olmadığından kısaca değinip geçiyoruz.

Jöntürkler gibi Kemalistler de ulusal baskı ve asimilasyon politikalarını yasal dayanaklarla sürdürmek için bu yönde çeşitli kanunlar çıkarmışlardır. Bunlardan biri de, 14 Haziran 1934'te çıkarılan 2510 sayılı İskan Kanunu'dur. Kanuna göre "TC" üç bölgeye ayrılmaktaydı.

1. No'lu Bölgeler: Türk kültürüne mensup insanların yoğun olduğu bölgeler.

2. No'lu Bölgeler: Türk kültürüyle ezilmiş ya da eritilmiş ya da eritilmesi istenilen nüfusun nakledilerek zorunlu iskana tabi tutulacağı bölgeler olan Ege, Marmara, Akdeniz ve Trakya.

3. No'lu Bölgeler: Esas olarak içeriği 3 Ağustos 1951 tarihinde doldurulan 5826 No'lu yasa ile Ağrı, Sason (Siirt), Tunceli, kars'ın güneyi, Bitlis, Diyarbakır, Bingöl, Zeylan (Van), Muş vb. bu mihvalde birkaç bölge olarak belirtilen alanlar "yay, sıhhat, iktisat, kültür, siyaset, askerlik ve inzibat sebepleriyle başlatılması istenen ve iskan ve ikamet yasak edilen yerlerdir." Ayrıca, yasada, bu bölgelerde izlenecek politika da saptanmış, ikinci maddenin üç ve dokuz no-

lu maddelerinin uygulanması kararlaştırılmıştır.

"İskan Yasası"nın ikinci maddesi "Türk ırkı, kültürü ve dilinde olmayanlar" başlığını taşımaktadır. Bu bölümün konumuzla ilgili dört maddesini aktarıyoruz:

"Madde 9— Türkiye'ye bağımlı bulunan... ve Türk kültürüne bağlı olmayan göçebelere toplu olmaları üzere kasabalara serpiştirmek suretiyle Türk kültürünü köylere dağıtıp yerleştirmeye... ve Türk kültürüne bağlı olmayan göçebelere milli anıtlar dışına çıkarmaya dahilîye vekaleti selahiyetlidir.

"Madde 10— Türk tebasından olup da, Türk kültürüne bağlı bulunmayan aşiretler fertlerinin dağıtık olarak iki numaralı muntikalara... nakledip yerleştirmeye, Türk tebası olmayan ve Türk kültürüne bağlı bulunmayan göçebe aşiretleri fertlerini icaba göre Türkiye dışına çıkarmaya dahilîye vekaleti selahiyetlidir.

"Madde 11 (A)— Anadili olmayanlardan toplu olmak üzere yeniden köy ve mahalle, işçi ve sanatçı kömesi kurması veya bir sanatı kendi soydaşlarına intişar ettirmeleri (yaymaları) yasaktır.

"(B)— Türk kültürüne bağlı olmayanlar veya Türk kültürüne bağlı olup da Türkten başka dil konuşanlar hakkında harsi (kültürel) askeri, içtimai ve inzibatı sebeplerle... toptan olmamak şartı ile başka yerlere nakil ve vatandaşktan iskat etmek (çıkarmak b.n.)

"Madde 12— Bir numaralı muntikalara:

"(A)— Yeniden hiçbir aşiretin veya göçebenin sokulmasına, Türk kültürüne bağlı olmayan hiçbir ferdin yeniden yerleşmesine ve bu muntikaların eski yerlerinden olsa bile Türk kültürüne bağlı olmayan hiçbir kimsenin avdet etmesine (geri dönmeye b.n.) izin verilemez.

"(B)— Bu muntikalarda soyca Türk olup dilini unuttuğu veya ihmal etmiş bulunan köyler ve aşiret efradı, ahalisi Türk kültürüne bağlı köyler ile nahîye, kaza ve vilayet merkezleri civarına yerleştirilir."

Sınıf bilinçli proletarya: "Ulusal çıkarlar"ın, "ulusal kültür"ün kısaca basında "ulusal olan istisnasız her şeyin" "Genel olarak" burjuvazinin çıkarına olduğunun bilincindedir. Ulus, "sınıfsız ve imtiyazsız bir kitle" değildir, aksine ezen ve ezilen sömürülen ve sömürülen sınıflardan, bir dizi ara katmanlardan oluşan, parçalı bir istikrarlı topluluktur. Homojen değil heterojen bir bütündür. Lenin, bu durumu hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde şöyle açıklamaktadır:

"Her ulusal kültür, gelişmiş olmasa bile demokratik ve sosyalist bir kültürün öğelerini içerir, çünkü her ulusta,

yaşam koşulları zorunlu olarak demokratik ve sosyalist bir ideolojiyi doğuran sömürülen bir emekçi yığın vardır. Ama her ulusta, aynı zamanda (çoğunlukla aşırı gerici ve yobaz nitelikte olan) bir burjuva kültür de vardır ve bu, ulusal kültürün bir ögesi olarak kalmaz, ege-men kültür biçimine bürünür. Böylelikle ulusal kültür, genel olarak büyük toprak sahiplerinin, papazların ve burjuvazinin kültürüdür." (a.ç. Lenin UKKT sf.21)

Dil, belli bir sınıfa değil tüm topluma hizmet eder, sınıflar üstüdür. Ancak sınıflar tarafından kendi çıkarları doğrultusunda bir araç olarak kullanılabilir. Örneğin, ulusal baskının bir aracı olarak, gerici ve yobazların eskiye dönük özenleri için vs... Dil'in sınıflar üstü ve toplumsal oluşu sınıf bilinçli proletaryanın ona kendini zincirlemesine neden olamaz. Sınıf bilinçli proletarya, "altın çağ"da tüm insanlığın ortak tek bir dilde birleşmesini hedefler. Bundan dolayı, kendi dili de dahil hiçbir dile öncelik ayrıcalık tammaz. Sınırsız bir özgürlük ortamında insanlar arasındaki iletişim ilişkisinin, dillerin tam hak eşitliğinin sonuçlarına kaygı da duymaz.

Sınıf bilinçli proletarya, "TC"de diller üzerinde baskı ve yasakların, polisiye tedbirlerin zorla özümlemeyen eşitsizlik ve ayrıcalık matlak düşmanıdır. Türkçeyle birlikte Kürtçe, rumca Ermenice, Arapça, Arnavutça, Tatarca, Cingenece, Boşnakça, Gürcüce, Lazca, Abazca ve daha sayamadığımız tüm diller üzerindeki, her türlü baskı ve yasak kaldırılmalı, hak gasplarına son verilmeli, ayrımsız hak eşitliği sağlanmalıdır. Dil sorununda, sınıf bilinçli proletaryanın en acil talebi ve mücadele gündeminin ilki budur. Ve dolayısıyla gücü ve etkinliği oranında ilk gerçekleştireceği de.

Her kim olursa olsun, hangi gerekçeyle dayanırsa da dayansın, Kürtçe ve diğer azınlık dilleri üzerindeki her türlü baskı ve yasağı ve Türkçe lehine eşitsizliği meşru görüp savunursa, o bir burjuva milliyetçisi/sövenistidir. Salt Kürtçe ve diğer azınlık dilleri üzerindeki her türlü baskı ve yasağı ve Türkçe lehine eşitsizliği savunmamak da yetmez, her kim hangi gerekçeyle olursa olsun diller üzerindeki her türlü baskı yasak ve eşitsizliğe karşı tarafızsız/tarıfsız kalıyor veya her türlü imkan ve fırsattan yararlanarak baskı, yasak ve eşitsizliğe karşı bir mücadele sürdürmüyorsa, tutarlı bir demokratik bile değildir. Ezen ulus milliyetçiliğinin değerlerine su taşıyordur.

Devamı 66. sayfada

SINIF BİLİNÇLİ PROLETARYANIN GENÇLİĞE BAKIŞ AÇISI (!)

-GİRİŞ-

Ah Osman Efe

Toplumsal altüst oluşlarda önemli roller üstlenebilen gençlik; bu toplumsal altüst oluşların önderleri tarafından dikkate alınmak ve değerlendirilmek zorundadır.

Toplumsal gelişmenin temelindeki sınıf mücadelelerinde; hakim olan sınıflara karşı çeşitli sınıf ve tabakalara vermiş oldukları mücadelelerinde, gençliklerinin ve özel konumlarının gereği en ön saflarında yer alan gençlik bu yazımızın konusu olacak.

Ancak gençliğin tüm kesimlerinin ayrı ayrı incelenmesi yerine, genel olarak gençliğin genel karakteri incelendikten sonra, özel olarak öğrenci gençliğin (ve hatta üniversite gençliğinin) incelenmesine; toplumdaki yeri, hareketleri ve günümüzde nasıl bir çizgi izlediği ve izlemesi gerektiği noktalarına açıklık getirmeye çalışacağız.

I - GENÇLİĞİN TOPLUMSAL KONUMU

İnsanın ve insanlığın durumu, gelişimi, insanın doğayı dönüştürmeyi başlaması ile olmuştur. Doğanın insan tarafından elden geçirilmesinin maddi temelini, insanların kararlarını doyurmak ve nesillerini sürdürebilmek kaygısı oluşturmuştur. Bu yüzden ilk çağların ilkel insanı, henüz insanlaşmaya başlayan bu "kılı çodadımız", gerek üretim araçlarının yok denecek kadar azlığı ve gerekse bu konudaki entelektüel geriliğiyle başladığı üretim sürecini tüm bireylerinin eşit ve doğal katılımıyla gerçekleştirmiş, ürettikleri şeylere de aynı oranda ilgi gösterip, eşit oranda paylaşmıştır. İnsanlığın doğayla ve bichiriyyle girdiği bu ilkel ama güzel ilişki, elinin ve beyninin güderek yetkinleşip üretici güçleri ve ta-

bi ki üretileni çoğaltıp geliştirmesiyle bozuldu.

Gelişen üretici güçler hep yeni ilişkiler ister insanlaşmaktan. İkel komünal dönemin özgür olmayan eşit insanı da üretici güçlerin gelişmesiyle görece bir özgürlük kazandı doğadan, ama karşılığında da eşit olarak katıldıkları üretim süreciyle kazandıkları toplumsal konumlarını kaybettiler. Toplumsal farklılaşma, eşdeyle sınıflar böyle çıktı ortaya.

İnsanlık tarihi istisnai dönemler dışında, sürekli olarak ileriye doğru hareket etmiştir. Üretici güçlerde meydana gelen değişiklikler toplumu yeni yeni ilişkilere gobe hale getirmişlerdir. İkel komünal dönemde de üretici güçlerde meydana gelen gelişmeler kaçınılmaz olarak, toplumun anatomik yapısında değişikliklere yol açmış; üretim araçlarındaki yetkinleşme, toplum için gerekli ürünün fazlası bir ürün oluşturmuş, fazla ürüne kabile reisi vs. gibi o döneme dek henüz sınıfsal bir farklılık taşımayan, ama sınıfsal temelde olması da bir farklılık taşıyan kimselerin el koyması; kabileler-arası yapılan savaşlarda ele geçirilen esirlerin üretiminde ve askeri üstünlük için kullanılmaya başlanması; toplumun giderek ailelere bölünmesi sonucu toplumsal olan mülkiyetin aileleşme şeklindeki değişimi... gibi etmenler ürünlerin paylaşılmasında farklılaşmaya ve toplum bireylerinin toplum içindeki statülerini değiştirmeye başladı.

Üretici güçlerin gelişmesiyle ortaya çıkan bu farklılaşmayı yeni toplumun sınıflara bölünmesini Marks şöyle özetlemektedir:

"İnsanların toplumsal ilişkileri, doğal olarak üretim araçlarının niteliğine bağlıdır. Nasıl yeni bir silahın keşfiyle bir ordunun örgütlenmesi değişirse, yeni bir üretim aracının ortaya çıkışıyla da öy-

lece toplumun örgütlenişi, eşdeyle üretim ilişkileri değişir. İnsanların üretimi yaparken giriştikleri toplumsal ilişkiler toplumsal üretim ilişkileri; özdeksel üretim araçlarının, üretim güçlerinin değişmesine uygun olarak değişir ve gelişir. Bu demektir ki toplum değişir."⁽¹⁾

Üretim araçlarındaki gelişme ve değişme toplum bireylerinin üretim araçları karşısındaki durumlarını ve buna bağlı olarak da üretim içindeki yerlerini değiştirir. Nitekim sınıfları ortaya çıkması da böyle bir gelişimin sonucudur. Üretim araçlarının mülkiyet biçiminde ortaya çıkan değişime toplumun yapısını değiştirmiştir.

Bu açıklamaların ışığında "sınıflar" kavramını şu şekilde tanımlayabiliriz: "Tarihsel olarak belirlenmiş bir üretim düzeni içindeki konumlarına ve üretim araçlarıyla olan ilişkilerine, toplum içindeki iş örgütlenmesinde oynadıkları roller ve dolayısıyla toplumsal gelirden paylarını alma biçimlerine ve ettikleri payın büyüklüğüne göre birbiriyle ayrılan geniş insan gruplarına SINIF denir."⁽²⁾

TEMEL ARA SINIFLAR VE GENÇLİK

Üretim düzeni içindeki konumları ve toplumsal gelirden aldıkları payın büyüklüğüyle pay alma biçimlerine göre belirlendiğini belirttiğimiz sosyal sınıflar, üretim biçimiyle olan ilişkileri çerçevesinde karakterize olurlar. Toplumun temel olan sınıfları üretim biçimiyle doğrudan aracı ilişkileridir. Bu sınıfların temel olma özelliğini kazandıran tarihsel gelişimde ortaya çıkan üretim süreçlerinde hakim üretim biçiminin doğrudan ortaya çıkıp belirlendiği ve üretim biçimini onların şahsında somut yapı karakterize ettiği sınıflar olmalıdır.

(1) Üretici Emek ve Sermaye (K. Marks)

(2) Seçme Eserler (Lenin)

İçinde uzlaşmaz sınıf karşıtlıkların barındıran toplumlarda, bu sınıflar, toplumun iki ucunu oluştururlar. Kapitalist toplumun burjuvazisi ve proletaryası buna örnektir. Her iki sınıf da kapitalist üretim ilişkileriyle vücut bulmuş, kapitalizmin tüm ilişkisi ve çelişkilerini gerek birbirleriyle ilişkilerinde gerekse iç ilişkilerinde yaşatmaktadırlar.

Toplumun temel çelişmesini oluşturan üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki çelişki, toplumun temel sınıflarını da karşı karşıya getirir. Ve pratikteki ifadesini de temel sınıflar arasındaki antagonist sınıf savaşında bulur. Ortaya çıktıktan bir müddet sonra -artık mevcut üretim ilişkilerinin varolan üretim araçlarının gelişmesinin önüne engel teşkil ettiği andan itibaren- toplumsal mozaığın "olmazsa olmaz" parçalarını oluşturan temel sınıfların biri miyadını doldurmuş,

leri olmayan yani bir sınıf yapısı arz etmeyen, belli bir uzmanlık alanında, üst yapı ilişkileri içinde, yaş grubunda vs. ortak özellik gösterip, birliktelik oluşturan ve toplum içinde özgün bir yer işgal eden insan grupları da toplumsal tabaka ya da katmanları oluşturlar.

Toplumsal tabakalara sınıfsal bir etiket yapıştırmak mümkün değildir. Üretim süreci içinde, doğrudan üretim araçlarıyla ilişkileri çerçevesinde değil, toplumsal ilişkiler çerçevesinde belirlendikleri için, bireyleri, toplumun değişik sınıflarına mensup olabirler. Ancak bu durum geldikleri sınıfın davranış özellikleriyle belirlenen bir ideolojik yapıları olmadığı anlamına gelmez. Kendi özgün yapılarında girdikleri ilişkiler ve toplumsal ilişkileriyle şekillenen ideolojileri, davranışlarını belirleyen temel öğe olarak öne çıkar.

üretim ilişkilerinin devamını savunurken, diğeri de tarihsel gelişmeye paralel olarak gelişen üretici güçleri temsil eder ve davranışlarını geri düşen üretim ilişkilerinin değişmesi yönünde şekillenmiştir.

Üretim biçiminin bizzat belirlediği ve çelişkilerini yüklediği bu temel sınıfların dışında; toplumun iki ucu arasında yer alan ve üretim araçlarıyla özgün bir ilişkileri bulunmakla birlikte, hakim üretim araçlarıyla özgün bir ilişkileri bulunmayan; iki temel sınıf arasında varlığını sürdüren sınıflar da vardır. Toplumsal mozaikte kapladığı yer toplumun niteliğine göre değişen ara sınıflar, bazen geçmiş toplumun kalıntıları yaşatma, bazen de gelecek toplumun nüvesi olma gibi işlevlere sahip olabilirler.

Toplumun temel ve ara sınıflarıyla birlikte; üretim araçlarıyla özgün ilişkileri

Bireylerin, geldikleri sınıf ideolojisinin ötesinde oluşan ideolojilerin, sınıfsal ayrışmada o anki toplumsal konjoktüre bağlı olarak temel sınıfların çıkar ve ideolojisiyle paralellik arz edip, onun çıkarları yönünde olabilir.

Toplumun sosyal ve kitlesel olarak önemli bir bölümünü oluşturan gençlik; yaşambilimsel açıdan -yaşından dolayı- ortak özellik gösteren, yaşından dolayı oluşan statüsü ve yaşıyla belirlenen toplumsal ilişkileri çerçevesinde varolan toplumsal tabakalardan biridir.

Gençlik; bir yaş ve davranış grubu olarak toplumsal yelpazenin en dinamik ve renkli parçalarından birini oluşturur. bu yüzden ki gençliğin kesin bir tanımını yapmak ya da sınırlarını çizmek olası değildir. Bu nedenle yazımızda aynı yaş grubuna giren, aynı davranış ve ilişkilerle özgünlük oluşturan en geniş ke-

simlerini konu etmeye çalışacağız.

Şuna kabul etmeliyiz ki, gençlik grupları içinde özel bir yere sahip olan kesim "öğrenci gençlik"tir. Zira yaşamın belirlediği öğrencilik özelliği ile en özgün yapıyı oluşturur. Öğrenci gençliğin dışındaki gençlik kesimleri ise, üyesi oldukları sınıfın ilişki ve davranışlarıyla belirlenen bir yapıya, sınıfların yapısına sahiptirler. Temel davranışlarını belirleyen sınıfsal ilişkileridir. Yani, aynı sınıfsal yapıyı paylaşan genç işçi ile yaşlı işçi arasında, temel bir davranış farklılığı gözlenemez. Ancak davranışlarını esas olarak üretim belirliyorsaydı yaşından doğan farklılıkları, genç işçinin yaşlı işçi ile farkını oluşturur. Henüz düzen tarafından belirlenmemiş olması, sınıfsal yapısı çerçevesinde sosyal yapısını oluşturma çabaları, genç işçiyi düşünsel olarak yenilikçi, pratik olarak da hareketli kılar. Bu anlamda o, sınıfın yürüttüğü mücadelenin değişik alanlarında ön saflarda görünür. Hakim ideolojilerle ilişkileri tam anlamıyla kesilmemiş olduğu için kendi sınıf ideolojisine daha yakındır. Ancak yine de o bir işçidir ve belli bir fark taşımaya rağmen; genç öğrenci ile arasındaki fark, yaşlı işçi ile arasındaki farktan daha büyüktür. Yaşlıların bir dizi özelliğini taşımaya, sınıfsal statüsünün önüne "genç" tanımlamasını koyar, ancak ona yeni bir statü vermez. Davranışlarını belirleyen esas olarak işçiliktir ve hareket grubunu da sınıfı oluşturur.

Günümüzde genel olarak gençliğin henüz hakim sınıfların ideolojisiyle ve mevcut düzenin yerleşik değer yargılarıyla sıkı bir bağı yoktur. Bunda genç insanın üretim ilişkileri içinde keskinleşmiş bir yerinin olmaması dışında temel bir öğe aranmamaktadır. Üretim içindeki yeri ise yaşından dolayı muğlaktır. Gençliğin, hakim sınıflar tarafından henüz fethedilmemiş dünyası, onun başka dünyaları fethetmesinin koşullarını yaratır. Gençlik, bugünü yaşaması ve geleceğe hazırlanması nedeniyle de hakim ideolojiden görece bir bağımsızlık gösterir. Çünkü toplumun geçmiş yaşantısında yer almamış olması, toplumun şimdiye değin oluşturduğu değer yargılarının oluşmasında payı olmaması, onu, bu değerler karşısında daha esnek ve bağımsız kılmaktadır. Toplum tarafından bu değerleri öğrenmek ve sahip çıkmakla görevlendirilmeleri -çiftim ve öğretime tabi tutulmaları- gençliğin, yeni ve değişik çatışmaları topluma maletmesine ve yeni toplumsal açılımlar yaratmasına yol açmaktadır.

Yıllarca, topluma hakim ideoloji ve değer yargıları içinde yaşayıp şekillenecek düzenin bilinçsiz ama kemikleşmiş savunucusu haline gelen ve gelişmelere

kapalı bir kafa yapısına sahip kalman yaşlı kuşak bireylerinin tersine, gençlik, içinde bulunduğu anı ve o anın çelişkilerinin yaşamını nedeniyle daha bağımsız düşünebilen ve gelişmelere açık olan kesimdir. Mevcut düzen içinde ona ulaşan statü genellikle "eğitilen kuşak" olmasına rağmen, o, daha çok yaşadığı dönemi ve bu dönemin çelişkilerini öğrenmeye çalışır. Bu çelişkilerin en sıcak yerine atar kendini. Hareketli iç dünyası onu karşıtlıklara duyarlı kılar. Toplumun eğitilen kesimi olması nedeniyle hareketli bir entelektüel yaşantısı vardır. Bilimsel bilgiye olan yakınlığı, onu ideolojik olarak da hareketli ve yenilikçi kılan öğedir.

Sahiplendiği eskimiş ideolojiyi ve diğer yargılarını savunmaktan çok, sahip olacağı ve içinde yer alacağı değerleri oluşturmak ve/veya hakim kılmak için çalışmaktadır.

II - GENÇLİK İDEOLOJİSİ SINIFLAR VE TABAKALARLA İLİŞKİSİ

Eğitim sürecinden geçtikten sonra toplumsal iş bölümünde bir yer edinmeye çalışan öğrenci gençlik dışında; gençliğin diğer kesimlerinin, özellikle de işçi ve köylü gençliğin üretim araçları karşısındaki yeri için "netleşmiştir" diyebiliriz. Büyük toprak ağaları, zengin köylülerin çocukları dışında yoksul ve orta köylü gençliğin aile toprağını ya da büyük toprak ağalarının topraklarını işlemek biçiminde ortaya çıkan ekonomik rolü, hemen hemen değişmeden hayatının ileriki dönemlerinde de sürecektir. Aile ekonomisi içinde basit işgücü olarak çalışan genç köylü, daha sonra aile reisi olduğunda ya da aile topraklarının kendine kalan bölümünü işlettiğinde de bu durumu değiştirmeyecektir.

Çıkarlar da gençliğin çalışan kesimine dahil olan önemli bir parçayı oluştururlar. Genç işçilerden farklı olarak, çıkarlarının üretim içindeki yerleri için netleşmiştir diyemeyiz ama kol emekçisi olacakları kuşku götürmez bir gerçektir. Büyük bir çoğunluğu -çirak dönemi sonunda kendi tezgâhını kurabilecek kadar sermaye bulabilen azınlık dışındaki büyük çoğunluğu- proleteryanın safalarına katılmaya adaydır.

Sınıfsal bir etiket taşıyan işçi gençlik netleşmiş sınıfsal konumuyla farklılık göstermektedir. Bu anlamda ideolojik yapısı ve örgütlenmesi de farklılık göstermektedir.

Tüm sınıf ve tabakaların ideolojik yapıları üretim biçimiyle belirlenir. Üretim ilişkileri içindeki yerleri, üretim araçları karşısındaki durumları, üretimden aldıkları pay vs. gibi toplumun farklılaş-

masına yol açan öğeler aynı zamanda toplumun ideolojik yapısındaki bölünmeleri de yaratan öğelerdir. Üretimde kalmayan, ailesinin geliriyle yaşayan ve bir yandan sosyal olarak kendini yaratmaya çalışırken diğer yandan da gelecekteki ekonomik yaşantısını oluşturmaya çalışan öğrenci gençlik, bu durumuna uygun bir ideolojik şekillenme içindedir. Genel olarak geniş halk yığınlarının içinden gelen öğrenci gençlik, içinden geldiği ortamın çelişkilerini bulunduğu ortamı kendine yansıttığı biçimiyle taşıyarak bir platform yaratır. Ekonomik durumlarındaki netleşmemişlik, ideolojik olarak da kendilerine ait fazla bir şeylerinin olmadığını söyletebilir bize. Ardımızda bıraktığımız yıllarda göstermektedir ki, öğrenciliğinden sonra bürokrata ya da teknokrat olarak ekonomik yaşamda görev üstlenen komprador burjuvazinin kadrosu olabileme hevesiyle öğrenimine başlayan gençlerin bu hevesi üniversitemin ilk yıllarından sonra yerini karamsarlığa bırakmakta, her geçen gün bu olanağın ulaşılması zorlaşan bir hedef olduğunu kapılamaktadır. Geçen yıllar, düzenin yapsal bozukluğu nedeniyle daha az genç "şanslı" kalmaktadır. Her geçen gün azalan bu şans yakalayabilmek ya da bir nebze olsun artırabilmek için yeni düzenin kendisine eğitilmesi karşılığında vermeyi vadettiği şeyleri almak için yine bizzat düzenle çatışmaya girmekte, geleceğe ilişkin umedunu yaşatmaya çalışmaktadır. Öğrenci gençliğin akademik-demokratik mücadelesinin temelini oluşturan bu durum, aynı zamanda onun siyasal mücadelesinin de zeminini hazırlar. Bir yandan geleceğe ilişkin bir umut taşırken diğer yandan düzenle çatışmalara girme gibi ikili bir karakter gösterir. Öğrenci gençlik, bu ikili yapıyla uygunluk gösteren daygu ve düşünceleri, toplumsal ilişkileri, yaşam biçimiyle küçük-burjuva kategorisine sokulabilir.

Belirtilmelidir ki, öğrenci gençliğin yaşadığı bu belirsizlik süreci aynı zamanda onun dinamiklerinin ve yenilikçiliğinin de temelini oluşturur. İçinde bulunduğu anın coşkusuyla kendini en devrimci siyasal çatışmanın içine atabilir. İçinde bulunduğu toplumsal ilişkiler toplumun düşünsel ve siyasal yapısındaki gelişmeleri hemen ve hızla algılamasını ve taraf olmasını sağlar. Geleceğe ilişkin düzenden bir umudu az da olsa bulunmakla birlikte çıkarları öğrenciliği döneminde de daha sonra da esas olarak (işçi sınıfı ve köylülükle) paralellik arzeder. Bu yüzden sınıfsal mevzilenmede bu sınıflara yakın durur.

Öğrenci gençlik, ideolojisinin oluşum süreci, yaşadığı koşullar ve çevreden bağımsız değildir. Toplumun gelişmeden

yaşayan kesimi olarak gençlik muhtelifin radikal odaklarından birini oluşturur. Öğrenci gençlik devrimcidir. Anti-emperyalisttir. Öğrenci gençliğin özelliği hakim sınıflar açısından bir çabanın başı oluşturmaktır. Dönem dönem hakim sınıfların ideolojik saldırılarına maruz kalıp yönünü çatarsa da özellikle anti-emperyalist tavır almada küçük burjuva gururu bile yeter bazen. Hakim sınıflar kendilerini yönlendirdiği hareketlerde bile gençliğin sıkı bir şekilde denetlenmesini ihmal etmezler. Sürekli denetim altında tutulması, dizginlenmesi için oldukça boşaltılması hakim sınıflar açısından önem taşımaktadır.

Burjuva bilimsel bilgiye yakınlığı, entelektüel yaşamı onu sosyal ve siyasal oluşumlara daha duyarlı kıdığı söylemişiz. Bu durum Akademik-Demokratik-Politik olarak başkılanabilir ancak mücadelesinde öneme sahiptir. Toplumsal gerçeklere tavır alma, örgütlenme, mücadelesinin teori ve taktikleri gibi konularda yapısından kaynaklanan hareketliliği söz konusudur. Yakın dönemimiz ve bu dönemde gelişen öğrenci hareketleri bunun iyi örnekleridir.

Öğrenci gençliğin, toplumun diğer kesimleriyle ilişkileri ise toplumun sosyal ve siyasal yapısında belirgin izler bırakabilecek yapıya sahiptir. Toplumun temel sınıfları gençlik gibi geniş ve devrimci bir kesimi yedekleyebilmek için yığın bir çaba harcamaktan geri durmazlar. Zira gerek iktidarı sürdürülebilmesi, gerekse alacağı edilebilmesi için yedeklenmesi kaçınılmaz bir kesimdir. Toplumsal hareketliliğin kendisi için olan yanını akademik-demokratik boyutlar oluşturmakla birlikte ideolojik olarak etkilendiği sınıfla ilişkileri siyasal eylemin yönünü tayin edecek yoldadır. Bu yüzden siyasal birikimin ulaştığı seviyeye bağlı olarak akademik-demokratik mücadelesinin de sınıfla ilişkili bağları kurularak siyasal boyutu kazanması söz konusudur. Öğrenci gençliğin yapısı gereği proleterya ve diğer emekçi yığınlarla yakınlığı yaşadığı koşullarla birleşince proleterya ve halk genel olarak devrime ilişkin misyonu sunmaktadır. Bu misyonu taşıyıcılıktır. Elinde olan yakınlığı dünyayı daha iyi tanımasını gelişmelerden etkilenip, bu gelişmeleri ülkeye taşımalarını sağlar. Proleteryanın bilimini de proleterya'dan önce tanıyıp tartışan ve proleterya'ya ileten öğrenci gençliktir.

Özellikle, aydın olarak gençlik, bilimsel sosyalizmde (kendi konumu gereği ilk karşılaşıp onu benimseyen kesim proleteryanın kendisi için bir sınıf olan bilincine erişmesinde ve bu bilince eriştiği ölçüde de örgütlenmesinde öncün roller üstlenebilir.

Öğrenci gençliğin geleceğe ilişkin umutlarının (alacağı öğretim sonucu kazanacağı kariyer ve etikete ekonomik ve sosyal alanda iyi bir konuma gelme umudu) sözkonusu olması ve onun bu umutlarını yok etmeye yönelik bir tehlike anında; bu tehlike birinci olarak, yeni yönetmelik ve düzenlemelerde bu umudunu azalttığı ölçüde buna karşı aktif tavır alırken, ikinci olarak bu umudunun tümden yok olmasına karşı, kendisinden istenilen yaptırımlara (bu yaptırımın uygulayana karşı gücü yetmediği ölçüde) boyun eğip, kaderine razı olur, içine kapanır, pasifleşir.

Yukarıda öğrenci gençliğin, onu dinamik yapan yönleri anlatıldı. Ancak madalyonun öbür yüzü olan, gelecek umudunu ancak hakim sınıfların istek ve

yaptırımlarına boyun eğmeyle sürdürülebilmesi karşısında birdenbire mücadeleden uzaklaşmasını, karamsarlaşmasını, kaderine istemeye istemeye de olsa boyun eğmesini ve pasifleşmesini belirtmedin geçmek, olayın sadece bir yönüyle sınırlı kalmak olur, bütünü kavramamak olur. Bu ise bizim, öğrenci gençliğin sadece bir yönüne göre değerlendirmemizi getirir ve onun bu küçük burjuva niteliğinden kaynaklanan zaafının gözardı etmemizi, sıyasal olarak gereğinden fazla abartmamızı getirir.

Tabii buraya kadar gençliğin doğrudan içinde bulunduğu ilişkiler ve çelişkiler çerçevesinde onun izleyebileceği tavırları ortaya koymaya çalıştık. Bu bir soyutlamadır, zira öğrenci gençlik bir toplum içinde yer alıyor ve toplumdaki

tüm gelişmeler doğrudan veya dolaylı olarak bu kesimde etkileyeceği için onun hareket çizgisinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Ancak, bir yukarıdaki incelemede toplumun diğer gelişmelerinin etkilerini yok sayarak öğrenci gençliğin hareketinde öz itibarıyla belirleyici olan çelişkileri ortaya çıkarmaya ve niteliğini belirlemeye çalıştık.

Ancak, günlük yaşamdaki gelişmeler salt bu ampirik belirlenimlerle olmuyor. O andaki tüm gelişmelerin öğrenci gençlik üzerindeki yansımalarını, önemlerini ve zaman zaman baskın duruma gelen öğelerini hesaba katmak gerekir.

İşte somut durumun değerlendirilmesi bizim o anda öğrenci gençliğin nasıl bir rota izleyeceğini ve izlemesi gerektiğini gösterebilir. □

Öğrenci gençliğin mücadelesi yükseliyor!

Yaşam doğal akışının önüne konan her türden engeli, kendi savunucuları aracılığıyla yıkıp atmasını bilir. Özellikle son 8 yıldır ülkemizde estirilen her türlü terör, baskı ve uygulanan demagojik-ideolojik saldırılara karşı yeniden yekini toparlanmaya başlayan halk muhalefeti içinde öğrenci gençlik de payına düşeni yerine getirmeye çalışıyor. Gençliğimiz kendi öz örgütlenmesi olan öğrenci derneklerini sonuna kadar savunacağını, kazandığı mevzileri kolay kolay terketmeyeceğini bir kez daha kanıtladı.

II. dönemin başından itibaren öğrenci dernekleri ve devrimci-demokrat öğrenciler üzerinde yoğunlaşan gözaltılar, işkenceler, disiplin soruşturmaları, ajanlık teklifleri vb. lerinin amacı devrimci-demokrat öğrencileri sindirmek, öğrenci derneklerini fiili olarak işlemez ale getirmek ve arkasından da çıkarılacak yeni yasalarla öğrenci derneklerini kapatmaktır. Bu arada, sivil faşistlerin yoğun oldukları okullarda devreye sokma provaları yaşanıyor. Örneğin Gazi Üniversitesi'nin bazı fakültelerinde, sivil faşistler oruç yedikleri gerekçesiyle bazı öğrencileri dövüyor, hatta işi bir öğretim

üyesinin hırpalanmasına kadar varıyorlardı. Sivil faşistlerin orialıkta cirit atarak bu tür eylemlerde bulunmalarına karşı Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencileri, rektörlüğün önünde 300 kişinin katıldığı bir protesto eylemi gerçekleştireyorlardı. Öğrencilerin düzenlediği oturma eylemine yetkililerin tavri polisi davet etmek oluyordu. Eylemi dağıtan polis, 12 öğrenciyi gözaltına alıyor, bunların 11'i DGM'ce tutuklanıyordu. Sivil faşistlerin her türlü kudurmuşluğuna ses çıkarmayan yetkililerin öğrencileri oturma eylemine polisi davet etmeleri, sivil faşistlerle aralarındaki ittifakın bir göstergesini teşkil ediyordu.

Terör, baskı ve uygulanan demagojik saldırılara karşı eylemler düzenleyen öğrenciler, eylemleri için anlamlı bir gün seçtiler; Mehmet Şirin Tekin'in Van 100. Yılı Üniversitesi'nde sivil faşistlerce öldürüldüğünün 1. yıldönümü olan 3 Mayıs'ta.

Gazi Üniversitesi İ.L.B.F.'nde 200 kadar öğrenci yemek boykotu yapıyor, boykotun arkasından da M.Şirin Tekin'in anısına 1 dakikalık saygı duruşu yapıyordu. Daha sonra "polis idare iş-

birliğine son", "gerici faşist baskılara son", "derneklerimiz kapanamaz", sloganlarıyla eylemlerine son veriyordu. Aynı saatlerde GÜ'nün diğer fakültelerinde de benzeri olaylar yaşanıyor.

Aynı gün öğrenciler arasında Cebece grubu olarak bilinen AÜ Hukuk, SB, BYO ve eğitim fakültelerinde aynı anda yemek boykotu yapılıyor. Boykottan hemen sonra birleşen 500 kadar öğrenci sloganlar atarak yürüyüşe geçiyordu. M. Şirin Tekin ve devrim şehitleri anısına yapılan 1 dakikalık saygı duruşundan sonra sloganlı yürüyüşlerine devam eden öğrencilere polisin müdahale etmediği gözleniyordu.

ODTÜ'nde ise 500 kadar öğrenci sloganlı bir yürüyüş yapıyordu.

3 Mayıs'ta Ankara'da hemen hemen tüm fakültelerde benzeri eylemlere tanık olunduğu.

5 Mayıs'ta yapılması planlanan yürüyüşe ise önceden kaulanma kararı alınmış halde bazı sorumsuz grupların kitlerini hazırlamak için yeterli ajitasyon-propaganda yapmaları nedeniyle iptal ediliyordu.

8 Mayıs'ta yapılması planlanan konferans ise valilik tarafından iptal ediliyordu.

M.E.G ve SB H. Celal Güzel'in öğrenci dernekleşme ile ilgili açıklamalarından sonra öğrenci dernekleri tarafından düzenlenen basın toplantısında Bakan'ın sözleri protesto edilerek suç duyurusunda bulunuluyordu. Arkasından Bakan'ın söylediği sözleri yanlış anlaşılı diyerek geri alması, sağlıklı örgütlenmelerden yoksun da olsa öğrenci gençliğin kendi haklarını sonuna kadar savunacağını ve geliştireceğini, kazandığı mevzileri kolay kolay terketmeyeceğini gösteriyordu. □

Tez-Koop Grevi

ve

Öğrettikleri

Ankara'da S.S.K.'nın en büyük ortağı olduğu Emek İnşaat'taki işyerlerinde kuruluşundan beri ilk defa bir grev yaşandı. Daha önce (12 Eylül öncesi) greve gidilmemesinin baş nedeni varolan sendikal yasalarla greve gidildiğinde işyerlerindeki tüm kepenklerin kapanması ve buna da işverenin uzun süre dayanamayacağı gerçeği sonucu yetkili sendika ile anlaşmak zorunda kalmasıydı. 18.3.1988 tarihinde başlayan grev 49 gün sonra yetkili sendika olan Türk-İş'e bağlı Tez-Koop Sendikası tarafından satılarak son buldu.

Herhangi bir ön hazırlıktan geçmeden başlayan grevin ilk zamanlarda yine de işçiler arasında kayda değer bir dayanışma vardı. Bu dayanışma giderek yerini umutsuzluklara, gevşekliklere, kopmalara bıraktı. Sendika yöneticilerinin el altından işverenle anlaşma yollarını araması, işverene yaltaklanması, (örneğin işveren grev sırasında çalışmasını gereken 20 katlı binanın asansörünü bizzat sendika yöneticilerine açtırdı) grev sırasında işçilere maddi ve manevi olarak destek verilmemesi, (örneğin 49 günlük grev boyunca sendikadan işçilere verdiği para miktarı 20 bin liraydı ve bir de sendikadan işçilere dağıttığı aylık otobüs kartı vardı, kart dağıtımı sırasında Kenan Gürbüz kamuoyunda sendika işçileri maddi ve manevi olarak destekliyor kısmını uyandırmak için basını davet ederek sendikadan reklamını yaptı.) giderek uzayan grev sonucu moralieri bozulan işçilerin moralini daha da bozacak girişimler yapılması, grevin gidilmesi konusunda işçilere bilgi verilmemesi, Kenan Gürbüz ve tayfasına muhalefet olan I no'lu şubenin grev sırasında tasfiye

edilmesi girişimleri (ki bu tasfiye girişimlerine karşı işçiler seslerini yükselterek engel oldular...) Bunlar sendika cephesinde grevin bozguna uğramasına sebep olan etkenlerden bazılarıdır. Bir de sendika ağalarının dolaplarından ayrı olarak işverenin, valiliğin, belediyenin yasalari aykırı şekilde grev kırıcılığı yapmaları gerçeği vardır. Örneğin Ulus'taki bir işyerinde işçilerin grevde olması nedeniyle temizlik yapılmadığından çöpün birikmesi sonucu açıklanan bir yangın olayı basına yansdı. İşin ilginç yanı itfaiyeden önce yangın yerine basından muhabirlerin gelmesiydi. Bu yangın gerekçe gösterilerek güya başka bir yangın çıkması olasılığına önlem olarak belediye işçileri getirilerek temizlik yaptırıldı. Belediyenin ve yetkililerin görevi, çöplerin herhangi bir tehlike arz etmemesi için onları sürekli ıslak tutmaları, ilaçlamaları gerekirken, onlar belediye işçilerini getirerek olayı temizlettiler.

Grev sırasında Kenan Gürbüz ve tayfalarından birkaçının da bulunduğu toplantı benzeri şeyler yaşandı. Bu toplantılarda işçiler Kenan Gürbüz'den kendilerinin yanında yer almaları istediler. Kenan Gürbüz babacan tavırlarla işçilerin haklarını sonuna dek savunacağına, işçilerin onayı olmadan işverenin anlaşma önerilerine imza atmayacağına namuslu ve şerefli üzerine yemin etti. Ancak çok iyi bilinir ki birçok insanın namusu ve şerefi çok ucuzdur. Kenan Gürbüz ve tayfaları da namusları ve şerefleri nin değerini grevi satarak ortaya koydular. Grevde ekonomik nedenlerden dolayı gidilmişti ve talep edilen % 60 artı 30 bin lira, memurlara ödenen yakacak parası ve sosyal haklarda birtakım gelişmeler-

le alınan % 40 artı 20 bin lira ve her bayramda 28 bin lira avans oldu. Kenan Gürbüz hiç utanmadan her bayramda kesintisiz 40 bin lira olan bayram avansını 160 bin lira diye basına yaptığı açıklamalarda kamuoyuna duyurdu. (Öyle ya iki yılda 4 bayram vardır...)

Kenan Gürbüz'ün namus ve şerefinin değeri grevi sattıktan sonra işçilerin soğuk dikaya gelip ortaya koydukları tepkilerinden sonra da yeterince açığa çıktı. Sendikada işçilerle Kenan Gürbüz arasında şu konuşmalar geçti:

İşçilerden biri:

— İşverenin önerilerine bizden onay almadan imzalanamayacağına namuslu ve şerefin üzerine yemin etmişsin. Amma bizi sattın; senin namusun! ve şerefin bu mu diye soranca;

— Siz önerileri imzalamamı istedin dedi Kenan Gürbüz.

Başka bir işçi daha sert şekilde:

— Satın aldığımız cahil 20 kişinin eve demesi bizim evet dememiz anlamına gelmez; geriye kalan 180 işçi anlaşmaya karşıydı. 20 kişi nasıl bizi temsil edebilir? Senin sendikacılık anlayışın bu mu? Senin demokrasi anlayışın bu mu? diye çıktığından sonra, işçiler dört bilyardan namussuz, şerefsiz, sahtekar... diye bağırınca Kenan Gürbüz havayı yastırmak için,

— Haklısınız, haklısınız dedi.

Evet tüm tepkilere rağmen anlaşma olmuş, grev sonuçlanmıştı. Bugüne kadar herhangi bir grev tecrübesi yaşamamış olan işçiler bu grevle şunları öğrendikleri:

Grev uzun süre devam edebilirdi. Grevden önce ciddi hazırlıklar yapılmalıydı. Bu sendikal yasalarla mümkün olduğunca grevin yapılmamasına, yapılan grevlerin ise işverenin lehine sonuçlanmamasına amaçlandığı, işçilerin grev boyunca uyum olmalarını, sendikayı devamlı kontrol etmelerinin gerekliliği, en önemlisi de her açıdan savunucuları olacak, işçilerin bütünleşmiş, öncüsü olabilecek sınıf sendikalarının yaratılmasının gerekliliği çıkarılabilecek tecrübeler arasındadır.

Kuşkusuz grev bozgunundan sonra birçok iyi niyetli, grevin başarısı için çabalayan işçilerin güvenleri sarsıldı. Ancak düşünce için öğrenilecek şeyler de az değildi. Gelecek günlerde bu işçiler kendilerini güçlerine dayanarak, çıkardıkları derslerden yararlanarak başarı ile sonuçlanacak grevler örgütleyecek ve elbette ki başarılarındaki sendikacı bozuntularının, satılmışların da defterini dürecektir...

Sıradanlığın Saflarından Devrimci Proletaryanın Saflarına

Haydar TEBER

İlk sorun, gerçeği derinlemesine kavramaktır. Bununla birlikte, kavranmanın bağrında çöken yükselene, yani gelecek vadeden parlak bir tarzda işaret etmektir. Tarihin dikkatini ve hayranlığını çelişkinin hangi yanı kendi üzerinde topluyor? Gerçeği böylesine kavrayan sanatçı, onu kendi sanatsal yeteneğinin, tecrübesinin ve bilgisinin tezgâhında ilmi ilmi, bir üst düzeyde yeniden üreten sanatçı, büyük sanatçıdır. Hayat, "gariplik"lerle doludur. Sınıfların mevzilenmesinde ve savunduğu politik görüşlerinde gerici bir konumda olan bir sanatçı, yarattığı sanat abideleriyle büyük tarihsel ilerleyişin safında pekâlâ yer alabiliyor. Görüşleri ve bizzat kendi deyimiyle devrimci eylemin en ön saflarında bulunan bir sanatçının da, insanlığın kutsal dünyasına ve dev ilerleyişine seyirci kalan siliik yapıtlar ürettiğini biliyoruz. Tarih bize, yarattığı kendi ürünleriyle, kendisini inkâr eden, yani kendi düşünce ve yaşam tarzını, politik aksiyonuna inkâr eden bir sanatçılar kuşağını tanıtmıyor mu? Yaratıcılıkta gerçeğe bağlılık aşkı, gerçek hayatın politik arenasında ise gerçeğe karşı mücadele. Gerici bir kimya profesörünün laboratuvarındaki bilimsel çalışması ve yaratıcılığıyla kendi gericiliğini inkâr etmesine benziyor bu. Hayatı yeniden üretme felsefesiyle hareket eden, insan ruhunu eğileştiren ve atılım planıyla donatan sanatçıların laboratuvarı da toplumdur, kitlelerdir.

Öküzlüme yönteminden kurtulamayan bir ham kafa şöyle düşünür: "Bir Marksist Marksist, bir kralcı kralcı, bir faşist ise faşist yapıtlar yaratır." Burdan kalkarak, bir kralcının mesela bir lejitimist olan Balzac'ın devrimci bir yapıtı, çöken feodal aristokrasinin miras lis-

tesine yazar ve onu gericiliğin nişanelerinden birisi olarak gösterir. Kuşkusuz insanlık, yapıtlarıyla kendisini (bu 'kendisi' sözcüğünü urnak içine almak gerekiyor) inkâr etmeyen sanatçılar kuşağına daha çok tanık oluyor. Ben, bazı kafalarca hayatın yudırganan, kavranamayan "gariplik"lerinden birisine dikkati çekmek istedim sadece.

Büyük sanatçılarımız içinde Yılmaz Güney, yapıtlarıyla, düşüncesi, yaşam tarzı ve bizzat kendi eylemi uyum içinde olan bir unsurdur. Güney, yükselen sınıf mücadelesinin halkımıza tipik bir armağandır. Yeşilçam bataklığına düşmüş sağlam bir bezir tohumu gibiydi. Bu tohum, sınıf mücadelesinin yükselişleriyle birlikte filizlendi, bataklığın ortasında iri ve şirin bir orkide görkemyle serpilip açıldı.

Güney önce sıradanlığın saflarındaydı. Cömertlik, sözlü emirgememezlik ve yiğitlikle nakışlanan bir yoksul köylü ruhuyla girmişti beyaz perdeye. Komprador metropollerimizin silah, kanun ve kadın üçgeninde dönen avantür sanatı, bu pımar gözü gibi darı, saf ruhun tepesine iğret bir duruşla taç gibi oturmuştu. Artık patlayan yumruklar dünyasının, namlular, tezgâhlar, ateş renkli içkiler ve ipek döşeklerde kıvranan yosunlar dünyasının "Çirkin Kral"ıydı o. Çok geçmeden, onun parlak ruhu, avantürün çirkin sinesinde cazip aydınlığıyla kendisini belli etti. Beyaz perdenin önünde oturan emekçi kalabalıklar, kır kökenli işsizler, bıçkın-afilli delikanlılar. "Vur abi!", "Allahına kurban dağıt abi!", "affectetme onu koçuum!" diye bağırılmaya başladılar. Kalitesiz avantürün göbeğinde dikelen Anadolu yiğitliğinin ruhu, ölçü-endeze tanımadan önüne çıkan tüm kötülükleri ve de adilliklere Donkişot vari bir cüretle saldırdı. Bu ruhun ipliği diğerlerinin-

den farklıydı ve emekçi halk onda kendisini seyrediyordu.

Altmış yılların sonlarına doğru, sınıf mücadelesinin boyutları genişledi, harareti arttı. Büyük caddelerin ve meydanların parke taşları, Altıncı Filoya karşı yükselen anti-emperyalist şairlerle, polisle girilen meydan kavgalarıyla, grevlerle, fabrika işgalleriyle ısındı. Yoğun köylü mitingleri ve toprak işgalleri bu mücadeleyle birleşti. Düzenin rezalesini ve çirkeğini Yeşilçam'da, ıpılak bir konumda gören, etinde kemiginde hisseden Güney'in emekçi halk ruhu, yükselen sınıf mücadelesini şevkle alkışladı, sıradanlığın saflarından devrimci-demokrasinin aktif saflarına geçti. Bununla birlikte filmlerinin özü ve biçimi de yetkinleşti.

Düzen, Güney'in Marksist-Leninist teoriyle haşır-neşir olması, onu kavraması için üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getirdi. Kollarına kelepçeyi vurarak onu 12 Mart mahkûmlarının inine attı. Artık büyük üniversitenin büyük eğitimi başlamıştı. Parmaklıkların ve demir kapuların ardında sayfa sayfa açılan ve aydınlığı duvarlara vuran kitap, yani cezaevinin büyük öğretmeni kitap, öğrencisini sabırla eğitmeye koyuldu. İnfaz üniversitesinin en büyük öğretmeni vardır zaten: Kitap, özgürlük özlemi ve direniş. Güney, yetmişli yıllarda, kısa bir sömestir tatilinden sonra yeniden girdi üniversitesine. Bu sefer devrimci üniversite, onun için tam bir parti okulu rolünü oynadı. Kitap, özgürlük özlemi ve direniş örsünde, kendi ruhunu yeniden biçimlendirdi, ufku genişletti, bakışlarına berraklık ve derinlik kazandırdı. Sanatsal yaratıcılığı öзде ve biçimde eskkiye kıyasla yetkinleşti. İnfaz üniversitesi dönemi onun, devrimci demokrasinin saflarından proletaryanın saflarına geçiş dönemidir.

Artık sadece düzenle çatışmak, düzenle demirin ve ateşin diliyle hesaplaşmak yetmiyordu. Zengin bir ses ve renk cümbüşüyle düzenin üzerine yitriyen devrim saflarında da hesaplaşmak gerekiyordu. Proletarya, yani kendi yokoluşunu, insanlığın kurtuluşunun temel şartı haline getiren bu sahib-i zaman, kendisini temsil etme iddiasıyla ortaya çıkan çizgilerle karşı güçlü ve geniş bir mevziden ideolojik saldırıya geçmek, kendi berrak hatlarını bir gökkuşağı gibi sisler mahşerinde daha bir ışılatmak zorundaydı. Güney bunun için uğraşımın önemli bir bölümünü modern revizyonizm ve onun etkisi altında kalan akımlarla çatışmaya ayırdı.

İdeolojik mücadele, demirci tezgâhına benzer. Bu mücadeleye giren bir nefes akkorda alazlanır yumuşar, örsle çekiç arasında ise biçimlenir, paslarından arınır ve bir kartalın bakışı gibi parıldar. İdeolojik mücadele, insanda kavrama ve fethetme hirsini kışkırtır. Kabuslu, dumankı bir ruhu tan yerine çevirir. Yeter ki bu mücadeleye ön yargısız, dürüst bir bayrakla girilsin. Bilim adamlığının altın ilkesiyle girilsin. Saplantısız bilimsel kuşkuculuğun edasıyla, çıplak gerçek karşısında yine kuşkucu bir teslimiyet ruhuyla girilsin.

Güney ideolojik mücadelede bir hayli hırslı ve korkusuzdu. Karanlığı, şiddetin aydınlığında boğma aşkı, onu ideolojik mücadelede bir muharebe nefesinin atmosferine sokmuştu. Proletarya diktatörlüğü ve bu diktatörlük altında devrimin sürdürülmesi konusunda; devrimin karakteri yolu ve aşamaları konusunda; ittifaklar ve cephe sorununda; faşizm, hegemonyacılık, sosyal-emperyalizm ve proleter enternasyonalizmi sorununda, tarihimize ve sosyalist hareketin geçmişine bakış sorununda, kültür ve sanat silahının sınıf mücadelesinde oynadığı ve oynayacağı rol sorununda vs. modern revizyonizmle çatıştı ve saldırıda mızrağın temrenini onlara yöneltti. İdeolojik mücadelede onun ikinci saldırısı, dogmatizme, basmaka-lıpçılığa, şematizme ve grupçuluğa yönelmişti. Proletaryanın Kuranı Kerim'i'ne abdestsiz ve bismillahsız el sürmeyen modern mollalarla çatışmayı zevk haline getirdi.

Güney, ulusal soruna, Kürt yurtsever ya da milliyetçi çizgiye düşmeden geniş bir perspektifle yaklaştı. Soruna tek yönlü olarak sadece devlet varlığının ve bağımsızlığının yok edilmesi açısından değil aynı zamanda ekonomik ilhak gerçeği açısından da yaklaştı. Bugünkü "misak-ı milli sınırları" içinde Türk ve

Kürt proletaryasının ortak mücadelesinin ve ortak önderliğinin önemini vurguladı ve önceki savaş örgütlerinin "Türkiye-Kürdistan Birleşik Komünist Partisi" olması gerektiğine işaret etti. Ama bununla kalmadı, "Kürt, Türk, Arap ve Azeri işçilerinin ve emekçilerinin çıkarları güçlü devletlerin oluşmasında yatmaktadır... Gönüllü birliğin koşulları yaratılmadan bu bir hayaldir. Her derken Kürdistan'ın çeşitli parçalarında ki mücadelelerin dayanışmasına ve koordinesine önem verdi. Parçalanmış büyük Kürdistan'ın geleceğini şu şiarla formüle etti: Proletarya önderliğinde, "Bağımsız, Birleşik Demokratik Kürdistan." Evet Kürdistan'da, "saza vuran bir mızrağın, atom bombasından bile güçlü olduğu"nu söyleyen büyük dava adamının ulusal sorundaki görüşleri de bunlardır.

Bu yazıda onun hataları üzerinde durmayacağım. Bu yazıda onun esas hattına, proleter devrimci hattına işaret etmek istedim sadece. Devrimci demokratik kültür cephemizin saflarına proleteryanın birçok yaratıcı sanat neferi vardır. Ama bunların içinde özellikle iki tanesi birer abide görkemiyle dikkatimizi ve hayranlığımızı çekiyor: Nazım Hikmet ve Yılmaz Güney. Proletaryanın muazzam potansiyeli ve bilimsel kerameti, birincisinin ürünlerinde, ikincisinin ise politik hatlarında daha çok belli ediyor kendisini. Ama teslim emelilyiz ki zamanın elegece birincisi daha çok dayanacaktır.

Büyük sanatçılar, geçmiş ustaca özümleyen, mevcudu estetiğin gizemli aynasında sanatlaştırırken geleceği gösteren sanatçılardır. Kehanetleri, uç veren, filizlenmekte olan gerçeklere dayanır. Büyük sanatçılar, gerçeğin dışında otorite tanımazlar. Köleliğin her türüne karşıdır. Eğer bu kavramda onları zorlarsanız bir tek köleliğe razı olabilirler ancak: Omuzlarının arasında mağrurla taşıdıkları kendi kellelerine kölelik. Onları karakterize eden en etkin sözcük, entellektüelliktir. Onlar genellikle devletlerle çatışırlar. "Gerçeği en iyi bilen benim. Çünkü en büyük otorite benim" anlayışıyla tarih boyu çatıştılar. Geçmişe göre daha az olmasına rağmen proletaryanın devletiyle de çatışacaklardır. Zaman, büyük sanatçılara genellikle hak verdi. Çağrılarına hak vermediyse politik görüşlerine ve aksiyonuna hak verdi. Politik görüşlerine ve eylem hattına hak vermediyse yapıtlarına hak verdi. Zaman baba, Güneyin her iki yönüne, her iki hattına da hak veriyor, hak verecektir. Sradanlığın saflarında, örsle yoğrula yoğrula devrimci proletaryanın saflarına geçen bu büyük sanatçının ve dava adamının bayatı, sanatçılarımıza ve aydınlarımıza örnek olsun. □

Ferhat Tunç Susturulmak İsteniyor!

Türkiye'de ilki "Vurgunum Hasretine" ve ikincisi "Ay Işığı Yana Yana" adlı iki kaseti çıkan Ferhat Tunç, verdiği konserlerle halkın ilgisini çekmeye devam ediyor.

Yurtdışında uzun bir geçmişi olan Ferhat Tunç'un bireysel çabalarından yabancı gruplarla ortak çalışmaya kadar uzanan bir müzik çalışması olmuş, 12 Eylül'ün karanlık yıllarının akabinde AET'nin, Avrupa kamuoyunun ve ülke içindeki hoşnutsuzluğun da etkisiyle "demokrasiye dönüş" takvimi yaparak hayata geçirilmeye başlanır. Bununla birlikte halkın mücadelesinde de ağır ağır kıpırdanmaların olduğu, ölü toprağının atıldığı bu dönemde Ferhat Tunç da çalışmalarını Türkiye'de sürdürmeye karar verir. Bunda sanatçının altını çizdiği konu, "halkın mücadelesinin yükselmesiyle bir insanın yapması gereken nedir?" sorusudur.

Halktan bağımsız bir sanat olamayacağını ve sanatı sanat içinde yapamayacağını söyleyen Ferhat Tunç, bunun kendisi açısından en önemli adımın ülkede çalışmalarını sürdürmeye başlaması olduğunu söylüyor. Elbette bu düşüncelere katılmamak elde değil. Lakin bir sanatçının üzerine düşen ağır sorumluluklarına bilincinde olmak, bu sorumlulukları başarıyla yerine getirmek de bir o kadar önemli. Yani tek başına ülkede olmak da sanatın doğru icrası ve yapımı için yeterli değil, ama önemli bir nok-

ta. Her şeyden önce sanatçı halkın sorunlarını, acılarını, sevinçlerini dile getirmekle kendini koşullandırmak zorundadır. İyiye, güzele, doğruya, hürriyete koşmanın yolu budur. Onun soluduğu havayı solutmak, onun çektiği ızdırapları görmek bir sanatçı için yolun yarısıdır. Ona öz, biçim ve estetik vermek ise sanatçının sanatını en iyi şekilde yerine getirmedeki başarısını gösterir.

Ülkemizde sanatçıların siyasi düşüncelerinden dolayı ağır baskılarla yüz yüze olduklarını bilmek için kahin olmaya gerek yok. Ama bunun demokrasi adına yapılması, demokrasi adına her türlü demokratik hakların çiğnenmesi, sorunu renklelendirmekte, değişik bir tad vermektedir. Olayın bu yönünü Ferhat Tunç şöyle anlatmaktadır: "Dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir şey görülmemiştir. İzmir ve Denizli'de konserlerin yapılabilmesi için parmak izi şart koşulmuştur." Herhalde Ferhat Tunç'un sabıkalı olup olmadığını parmak izlerinden keşfedeceklerdi. Hani bir gün büyük bir banka soyulur da bunun faili bulunamaz ya! Rastgele demekten kendimizi alamıyoruz. Ortalık üçkağıtçı, vurguncu, talancı, namussuzla doluyken, bir sanatçının ve üstelik halkın bağrından çıkmış, ona hizmet etmeye çalışan devrancı bir sanatçının başına bunların gelmesi, düzenin yüzünü görmek isteyenlere iyi bir örnek.

Devamla Ferhat Tunç: "Eskişehir'de

konser vermeye gittim. Konseri vereceğim salonun etrafı çevik kuvvetçe çevrilmiş. Konsere gelen insanlarda bir tedirginlik başlıyor. Salonun içi de polis kaynıyor. Bu şartlarda konser vermenin imkânı yok diyerek konseri iptal ettik. Biletleri geri alarak 500 civarındaki insanın paralarını ödedik." Aslında Ferhat yanlış yapmış. Ne güzel güvenlik önlemi aldıklarını da söylemişler miydi? "Vur patlamın çal oynasın." Güvenlik önlemi eksikliği de böylece hazır alınmışken niye iptal ediyorsun be kardeşim. Senin neyine gerek konser monser. Zaten İzmir'de Hedef organizasyon sorumlularına "Niye Emrah'ı Emel Sayın'ı değil de, Ferhat'ı seçtiniz?" diye 1 sormasızlar mıydı? Haklıydı adamlar. Küçük Emrah olsaydı izne bilem gerek olmazdı han!

***

Ferhat'ın verdiği tüm konserler polis de iyi iş yaptığı yerlerde demek yanlış olmaz. Denizli'de konser için müraaat eden organizasyon sorumlularına "bizat sanatçının gelip pazarlık etmesi" gerektiği söylenirken, İzmir'de polis, organizatörleri de tehdit ederek bu işten vazgeçmelerini nazik bir şekilde belirtiyordu. Tutulan yer sahibi de bu işten payına düşeni alıyor. Sonuç olarak İzmir ve Denizli konserini yapamayan sanatçı, bu keyfi uygulamalara sessiz kalmamaması çağrısında bulunuyordu. □

Kırmızı Alarm Kimin İçin Çalıyor?

Ocak ayından bu yana kamuoyunun da yakından bildiği gibi emniyet kuvvetleri tarafından yoğun bir operasyon sürdürüldü. Kandıra baskını, Metris Cezaevi firarı olayı, öğrenci gençlik olayları, korsan mitingler vb. vb. nedenlerle yaşanan bu operasyonlarda bir dizi suçsuz insan da işkencelerden geçirildi.

Metris'ten 29 devrimcinin firar etmesinden sonra, Türkiye'de 8 yıl sonra ilk kez kırmızı alarm verildi. Kaçan firarilerin yakalanması için evler basıldı, insanlar sorgusuz, sualsiz gece yarılari evlerinden alınıp bilinmeyen(!) yerlere götürüldü. Sokaklarda kimlik kontrolleri sıklaştırıldı. Gecekondu mahalleleri 24 saat sürekli arandı. Kapılarını geç açanların kapıları kırıldı. Kimileri "terörist" diye kurşunlandı. Kayseri'de yaşanan böylesi bir olay sonucu insanlarımız can güvenliğinin olmadığı gerekçesiyle daha da tedirgin olmaya başladılar. Boyalı burjuva basının da desteğiyle devrimciler "cani" olarak gösterilmeye çalışıldı. "Huzur operasyonları", "yengeç operasyonları" adı altında sokaklarda "şüpheli" kim görüldüyse doğrudan işkence merkezlerine...

Tam anlamıyla bir insan avı başlatıldı. 12 Eylül darbesinde bile bu denli arana, bu denli işkence görülmemiştir. İşkence altında tutulanların ifadelerine bakılırsa bu bir gerçek. Boyalı basında "400 terörist yakalandı" başlıkları ile, polislin halka yaptığı baskıları meşru gösterir şekilde ateşli desteğini sürdürmeyi eksik etmiyordu. Şüpheli olarak yakalanıp işkence merkezlerine götürülenler, gizli örgüt üyesi sıfatıyla hemen işkenceye alınıyorlar. Kimliğini bile ispatlama fırsatı verilmiyor. Polislin hazırladığı ifadeye zorla imza attırılıyor, imza atmayanlar ise tekrar işkenceye alınıyor.

Özellikle doğum yeri doğunun herhangi bir ilinden olanlara birer suçlu gözünü bakılıp nerede görülürse görülürsü gözaltına alınıyordu.

Askeri garnizonlarda çifte nöbet sis-

temleri, çok mangaları, aydınlatma sistemleriyle büyük bir savaş hali gözleniyordu. Gece görülen karaltılar "terörist" diye taranarak, çevre garnizonlar da alarma geçiriliyor ve hayali teröristler sabaha kadar taranıyordu. Sabah ortalıkta hiçbir şeyin olmadığı görüldüğünde, bunu çaktırmamak için de teröristler ateş açtılar denerek, yüksek makamlar açıklamalarda bulunuyorlardı. Yaptıkları olağanüstü toplantılarla savunma önlemlerinin artırılması hususunda yeni yeni kararlar olarak güvenlik önlemlerini artırıyorlardı. Buna benzer örnekler arttırılabilir. Bizim bildiğimiz kadarıyla Trakya civarında buna benzer olaylar yaşanmış, Doğu'da ise bu tür olaylar sürekli yaşanmaktadır.

Özellikle Metris firarından sonra yurt çapında beş bini aşkın insan gözaltına alındı. Sadece İstanbul'da bine yakın kişi gözaltına alındı. Bunların bir kısmı Yeşilköy MIT binasında sorgulandı.

Türkiye'de herhangi bir olay sözkonusu olduğunda ilk gözaltına alınanlar ise, geçmişte çeşitli nedenlerle cezaevlerinde yatıp çıkan insanlar oluyor. Ülkemizde siyasi düşünceleri nedeniyle bir zamanlar cezaevinde yatmak devlet nezinde büyük bir "suç" sayılıp, işlerle siciline işleniyor. Bu kişiler yargılandığı davadan beraat da etmiş olsalar, polis için bu önemli değil. Onun için önemli olan "adam yakalamak" ve her olayın faileri olarak bu kişileri kamuoyuna boy boy resimlerini vererek "suçlu" ilan edip, kendi yaptıkları baskıları, işkenceleri gözardı etmektir. Bu senaryoların esas nedeni ise devrimci, demokrat, yurtsever, aydın insanları kamuoyunda "cani" olarak göstermektir.

Geçenlerde "TKP/ML-TİKKO örgütü üyesi 23 kişi" başında ve televizyonda gösterildi. Mahkeme bunlardan 10'unu tutuklayıp diğerlerini serbest bıraktı. Basında ve televizyonda boy boy resimleri çıkan bu insanların "Metris firarilerine yataklık ettikleri" ilan edildi. Bu kişilerin hiçbir, tutuklananlar da dahil mahkemece yargılanıp suçlu ilan edil-

miş bile değil. Üstelik ilk sorgulamada 13'ü serbest bırakılıyor. Basın yasası göre TRT ve burjuva basını suç işlemiyor mu? Basın ahlak yasasına uyumayan bir durum değil mi? Daha önceleri de böylesi olaylar sıkça yaşanmış. Bir ara polis "Dev Sol üyesi" diye bir çok kişiyi basına göstermişti. Ama hiçbirinin "Dev Sol üyesi" olmadığı ortaya çıktı.

Bu tür örnekleri çoğaltabiliriz. Bizim sözümler devrimci, demokrat aydınlar Binlerce insan sorgusuz sualsiz evlerinden, işlerinden alınıp işkence edilince neden susuluyor?

Kurulu düzeni bozmamaya yemin etmiş Haydar Kutlu ve Nihat Sargin "işkence gördük" der demez protesto eden aydınlarımız, "hapşursalar" hep b ağzından "çok yaşaaaa" diye bağırıyor ne bu aydınlarımız; işçiler, köylüler, öğrenciler işkence tezgahlarında inam inam inerken, kurşunlanırken kollarını bile k pırdatmamaktadırlar. İşkenceye kar olmak tek yönlü olmaz. İnsanlara yılan işkencelere karşı olmak halka yılan işkence tüm baskı ve işkencelere karşı çıkmaktan, işkencenin her türüne, her biçimine karşı çıkmaktan geçer. Devrimci demokrat aydın olmanın ilk koşulu budur. "Ara rejim", "Keremk-Musul olaylarının tartışıldığı bir ortamda, ara rejim sopsesi aydınlarımızı korkutmamalı. Latin Amerika aydınlarının tutumları, Türkiyeli aydınlarımıza örnek olmalı. Latin Amerikalı bazı papazların tutumu bile bizim doğme aydınlarımızda daha tutarlı ve kararlıdır.

Egemen sınıfların baskı ve işkencelerini göstermek, devrimci demokratları ve aydınlarımızın güçlü çıkışları ile gösterilebilir. İşçilerin, köylülerin ve gençliğin mücadelesini desteklemekten ve onların yanında yer almaktan geçer. Çeşitli milliyetlere yapılan baskılara karşı çıkmaktan geçer.

Bizim bütün devrimci, demokrat, aydın, genç, ihtiyar tüm insanlara çağırımız baskı, işkence ve haksızlıklar karşısında susmayalım! □

Sayımnda Kukla Kullandık!

Metris Askeri Cezaevi'nde gerçekleştirilen büyük firardan 2 ay sonra kaçan 29 firarinin 9'u Edirne'de yakalandı. Adileri aracılığıyla yayımladıkları basın açıklamasında, firar eylemiyle ilgili kamuoyunun bilmediği ve bazı noktaların çarpıtıldığını iddia eden 9 firarı, basın açıklamalarında şunları açıklıyorlardı:

Sayın basın mensupları, sizin aracılığınızla Metris'ten firar eylemimizle ilgili olarak şimdiye kadar aktarılamayan veya eksik ve çarpık bir şekilde aktarılan bazı noktalarda kamuoyuna bilgilendirmek istiyoruz. Kamuoyunu bilgilendirme sorumluluğumuzun gereğini yapacağımızı ve objektif davranarak gerçekler üzerinde kalem oynatmayacağımızı umuyoruz.

Tünel kazmak için gece gündüz 24 saat çalıştık. Bunun için sayımlarda kukla kullandık. Tünelde sürekli çalışan arkadaşlarımızın yerine idare 45 gün süreyle hazırladığımız ve adlarını UMUT ve ÖZGÜR koyduğumuz iki adet kuklayı günde iki kez saydı.

Tüneli sürekli ışıklandırmak için özel olarak hazırladığımız aydınlatma araç ve yöntemlerinden yararlandık.

Tünelden çıkardığımız toprakları gizlemek için E-23 koğuşu tavanında açtığımız deliklerden birisi açıklamamıza karşın uzmanlarca yapılan aramalara rağmen halen bulunabilmiş değildir.

Demir parmaklıkları kesmek için kullandığımız testere, 1984 yılında ahlak dışı arama ve TTE bahanesiyle her türlü görüş yasağı olmasına karşın elde edilmiş ve o günden bugüne yapılan sayısız aramalara rağmen istabikla korundu. Tünelden sonra askeri arazi dışına çıkış yönümüz ve katettiğimiz mesafe yetkililerce kasıtlı olarak çarpıtılmıştır. 500 metre kadar ilerleyip Sultançiftliği'nden dışarı çıktığımız açıklanmıştır, bu doğru değildir. Tam tersine bizler tünel çıkışından sola dönerek çok sayıda cephanelik ve askeri depo ile cezaevi kule uzeritçileri arasında yaklaşık 4 saat sürerli yürünme, emekleme, yürünme ve koşma sonucu tahminen 3-4 kilometrelik bir mesafe kat ederek sınır nöbetçilerini de

atlatarak Atışalanı mevkiinden askeri arazi dışına çıkarak birleri bekleyen yoldaşlarımıza ulaştık.

Firar gecesi E-23 koğuşu pencerelelerine; "O duvar, o duvarımız, vız gelir bize vız" (TKPML-DY-PY-TDKP)

"Yoldaşlar, bu yola feda ise canımız, kesindir zaferimiz, susmasını silahlanımız." (TKPML-DY) imzalı pankart ile,

Üzerine partimiz TKP/ML'nin kurucusu ve önderi İbrahim KAYPAKKA-YA ile yine partimiz 2. MK sekreterleri Sübeyan ÇİHAN ve Kazım ÇELİK'in portrelerini yaptığımız, TKP/ML ambleminde yer aldığı TKP/ML-TIKKO-TMLGB imzalı;

olmak üzere toplam 3 pankart astık. Yetkililer pankartlarımızı kamuoyundan gizlemek amacıyla olayın sözünü bile etmediler.

Faşizmin zindanlarında bulunan tüm devrimci tutsakların özgürlüklerine kavuşturulması Partimiz TKP/ML'nin vargeçilmez bir istemi ve hedefidir. Buna rağmen grupçu davranarak firar kontingentinin dar tuttuğumuz iddialarının ileri sürülmesi yanlıştır. Metris Cezaevi'nin mimarı yapıcı ile koşullarını bilen ve birtakım hesaplarla gözü kararmamış herkes diğer havalandırmalarda bulunan devrimcilerin firar kapsamına alınmasının firar eylemini tümden engelleme anlamına geleceğini idrak edebilir. Bireysel veya grupsal istemlerle böylesi risklere girilmesini istemek sağımadır. Bu konuyu doğru somutluğu ekseninde partimize bir saldırı malzemesi olarak kullananlar firar eylemimizin haklılığını ve başarısını hazmedememektedirler. TKP/ML-DY ve PY tarafından örgütlenen firar eylemi kontingentine TDKP davasından 3 tutsağın da dahil edildiği grupçu davranılmadığının somut bir göstergesidir.

İstanbul polisimin 23 kişilik TKP/ML operasyonu sonucu yakalananlardan alınan bilgilerden yola çıkılarak yakalandığımız açıklaması doğru değildir. Edirne polisi tarafından yakalanmamızdan bir gün önce gözaltına alınan Ümit Göktepe adlı kişinin işkence sonucu çözülme-

si üzerine yurtdışına çıkmak isterken yakalandık. Firar eden diğer yoldaşlarımız yurtdışındadır.

Yurtdışına bireysel kartuluş için değil, en kısa sürede ülkeye geri dönerek partimiz önderliğinde sınıf mücadelesine daha da etkin ve aktif olarak katılma perspektifiyle partimiz tarafından çikartılmaya çalışıldık.

7.5.1988'den 13.5.1988 tarihine kadar kaldığımız 7 gün boyunca; kaba dayak, vücutta sigara söndürme, küfür ve hakaret, arkadan vurulan ve bilek kemiğine oturtulan kelepçe vurulması, gözbağı, işkence ve havasız dar beton hücrelere eller arkadan kelepçeli olarak atılma, günlerce ayakkabılarımızın verilmesi, yalın ayak dolandırma ve beton üzerinde bekletme, bir kısım arkadaşlarımızın para, yüzük, saat ve çakmak gibi eşyalarının gaspedilmesi şeklinde özetleyebileceğimiz baskı, saldırı ve dayak uygulamalarıyla yüzyüze geldik. Bu uygulamaları protesto etmek için, "Kahrolsun Faşizim", "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek" sloganlarını haykardık ve 6 gün süren bir AG yaptık.

Partimiz ilkelere bağli kalarak polise firar eylemimiz hakkında bilinen ve bütçe bilinmesinde sakınca olmayan noktalarda beyanda bulunduk. Dışarı çıktığımız andan sonrası için hiçbir bilgi vermeyeceğimizi açıkladık ve bu konuda ifade vermedik.

Bizlerle birlikte gözaltına alınan kişiler halen İstanbul 1. Şubede işkence ve baskı altındadır. Bunlardan Nazif Tore'nin AG ve yapılan işkenceler sonucu hastahaneye kaldırıldığını duyduk, araştırılmamızı istiyoruz.

13.5.1988 günü Metris'e geldik. İki arkadaşımıza idarece dayak atıldı. Ayrıca hiçbir mahkeme veya savcılık kararı olmamasına karşın 15 gün süreyle atıldığımız hücrelerde bir dizi keyfi uygulama ve hak gaspları ile karşılaştık.

Özellikle dışarıda bulunduğumuz süre boyunca ilerici-demokrat halkımızı bizlere yönelen sıcak ilgisi ve fedakarca kucak açıp sahiplenışı karşısında burada birkez daha teşekkürlerimizi bildirir, bu durumun mücadele kararlılığımız daha da artırdığını belirtmek isteriz.

Metris'ten firar etme eylemimizde dolaylı pişman değiliz. Yakalanmış olmanız eylemimizin haklılığını ve başarısını gölgeleyemez, sadece ve sadece bizlerin omuzlarına yeni yeni firarlar örgütlenme görevi yükler.

Fırsatını bulduğumuzda ya da yaratığımızda yine KAÇACAGIZ!..

Hüseyin Karakuş	Memik Horoz
Hüseyin Yaman	Erhan İnan
Baki Ceylan	Zeynel Karahan
Osman Özdemir	Ali Yıldız
Gazanfer Yıldız	30.5.1988

“Gizli Örgüt Enflasyonu”

Ülkemizde gerçek enflasyonun % 70-80’lerde seyrettiği bir gerçek. Lakin son dönemlerde artan hayali “gizli örgüt” enflasyonu da % 100’leri geçti. Öğrenci derneklerinde gizli örgüt aramaları, siyasi dergilerde gizli örgüt aramaları, sendikalarda gizli örgüt aramaları, evlerde, kahvelerde her yerde ama her yerde gizli örgüt avıdır almış başını gidiyor. Bunlardan en somutunu ‘hiçbir delil’ falan da olmadan öğrenci dernekleri yaşad. Arkasından Yeni Çözüm dergisi hakkında Tercüman’da çıkan asılsız bir iddia daha oldu. Maşallah arkası da gelir han! Yeni Çözüm Dergisi sahibi Metin Yavuz ve Yazışmaları Müdürü Çelik Malkoç’un yaptığı basın açıklamasında bu olaylara dikkat çekilerken şöyle deniyordu:

“Bir şeylere zemin hazırlanmaya çalışılıyor!

Öğrenci derneklerinin, öğrenci olaylarının arkasında gizli örgütler var denilerek buralar saldırı odağı haline dönüştürüldü.

Şimdi de Y.Çözüm dergisinin arkasında gizli örgüt var denilerek hedef tespiti yapılıyor.

Y.Çözüm’ün arkasında: Her gün zam astüne zamlar yapılarak artık ağzına değil, midesine kadar el sokulan yoksul emekçi halkımız, özerk-demokratik üniversite mücadelesi için sesini yükselten

öğrenci gençlik, ülkemizin onurunu ABD postalları altında çiğnenmesine karşı sesini yükselttiği için zindanların, işkencelerin reva görüldüğü yarıseverler-devrimciler, yaşanan baskı dönemlerinde gerçekleri haykurmaktan korkmayan aydın olmanın, çağının tanığı olmanın onurunu taşıyan aydınlarımız dışından turnağından artıtarak maddi-manevi katkılarıyla dergilerine sahip çıkan yurt içinde, yurt dışında çalışan işçi kardeşlerimiz var.

Yazlarıyla sözlü açıklamalarıyla dergimize soldularlar ya sizin arkanızda kimler var!

Esas sizin arkanızda gizli örgütler var: Hayali ihracat şirketleri, silah-uyuşturucu kaçakçılığı yapan şirketler, Mafya bağlantıları, CIA bağlantıları, kontr-gerilla, Panama’daki halka sakları yöntemleri öğreten kurslarıdır. Imelda özentisi beyaz kadın, ticareti yapan mamallarıdır, avlığınıza kadar finanse eden SA’larıdır, Koç’larıdır ve onların uluslararası bağlantıları olan bir yığın ismi-cisim açıklanmayan, ne yaptığı belli olmayan “şirket”ler, “holding”ler... Hangisini sayalım, bitmiyor ki.

Y.Çözüm dergisinin arkasında gizli örgüt arayışları önce kendilerinin basındaki uzanması olan Tercüman gazetesi sahibi Kemal Ilıcak’la, 12 Eylül döneminde İstanbul jandarma alay komutanlığı

yapan Mehmet Yavuzer’le olan ilişkinin “düzey”ini araştırın. Kaçakçılığı ni sağır sultanın dahi duyduğu bu hangi sıfatla “samiyvet” geliştirmiş?

Y.Çözüm dergisine açılan davalar açıktır. Komünizm propagandası yapmak, devrimci düşünceleri ve bu düşüncelerin pratiğe yansıyan yanlarını övmek.

Ya sizlere açılan davalar: İnsanoğluna kence, ezilme yapmak, hediye adı altında altılarımıza çekilen otomobillerin, yolların, villaların sonradan ruşvet olarak ortaya çıkması, yeraltı şebekeleriyle yapılan ilişkiler, “Baba”ların ifadeleri karşılıklı çarşaf basında çıktı, çıkmayanla öribas edilenleri de yakında içimiz “imama” gelenlerce itiraf edilecektir.

Bizim düşüncelerimizde yoksul emekçi halkımıza hizmet var.

Ya siz de! Evet ANAP iktidarı sizden İmren Aykut hakları genişletelim dedim, İçişleri Bakanı tam aksini savunarak baskı politikasından yana olduğunu daha yakın zamanda basından takip etmedik mi?”

Evet, gerçekten de bir şeylere zemin hazırlanmaya çalışıldığı bir gerçek. Halkımızı uyararak, insanlarımızı uyandırmaya yönelik olmak, kokuyu, tehlikeyi önlemek bizim için çok önemli.

□

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Ankara

Emperyalist canavarlığın dünyayı sardığı; ezilen halklara açlığı ve zulmu yaşattığı; en ufak ulusal ve sosyal kapıdamların vahşice bastırıldığı günümüzde savaş delisi emperyalistler, nükleer ve kimyasal bütün ölüm silahlarını üçüncü bir dünya savaşı çıkarmak amacıyla bağli olarak konumlandırmaktadır.

Gelişen ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerini bir yandan bir fiil örgütleyip özel olarak eğittiği paralı asker sürüleriyle bastırmaya çalışırken, diğer yandan da kurtuluş hareketlerini çeşitli diplomatik hile ve entrikalarla boğup, emperyalist potalarda eritmeye çalış-

maktadır.

Yıllardır Körfez’de emperyalist güdümlü, haksız bir savaş sürdürölmektedir. Böylece emperyalistler, silah pazarlayarak muazzam kurlar vururken, iki halk da birbirine kurbanlıkta; bölgede gelişen Kürt ulusal hareketini de bu haksız savaşın girdabında boğmaya çalışmaktadırlar. Temel amaçları Ortadoğu’daki muazzam zenginlikler ve üç kıtaya muntazır coğrafyadan jeopolitik artıklar için yararlanmaktır. Emperyalistler bu saldırgan amaçlarına karşılık “barışçı” rolünü de elden bırakmamaktadırlar.

(...)

Kürt ulusunun bu kaali soykırım tarihine bir yenisi daha eklendi: 17 Mart tarihinde faşist Irak rejimi Hormal, H. Lepçe ve diğer Kürt köy ve kentleri tonlarca sinir gazı, hardal ve siyanür gazı atarak kadın, çocuk, genç, yaşlı birtümce Kürt insanını açakça katletti. Kimyasal silahları yasaklayan sözde anlaşmalar bir kez daha emperyalist uşakları tarafından ihlâl edildi. Böylece sarımanyacı emperyalist ve faşistler için, ne olursa olsun hiçbir anlaşmanın geçmediği bir kez daha meydana çıktı. Kürt ulusu üzerinde zehirli kimyasal deneyen bu işbirlikçi açaklar, Kürd-

Devamı 61. sayfa

İLLE DE UNUTAMADIKLARIM

A.AKDENİZ

Mart'taysız ya, "dışarda delikanlı bir bahar" yok benüz. Gecenin ilk saatleri ve yağmur yağıyor dışarda. Koşuş sessiz. Rüzgâr bir parça yağmur getiriyor cam kenarındaki ranzalara ve yağmurun betona vuran keskin sesi. Başım ranza demirinde. Aklıma düştü yağmurun anımsatacağı ne varsa. Şiirsel olan ve olmayan. Olmayan ama kaç şüre giren...

Elimdeki kitabı kapatıyorum. Kitap... Ne çok özlemiştik seni bir zamanlar. Ana gibi, sevgili gibi, yoldaş gibi özlemiştik seni. Ellerimizden zorla koparıp alınmıştın. Ve daha kapıdan çıkarırken, en çok özlenenler arasına girivermiştin. Üç-dört boyalı gazeteye mahkûm aylar... Ve yıllar sonra. Minicik yazılarımızda, en değerli zulularımızda kaldın. Kaç kez yıprandı o küçücük kâğıtlar, kaç kez temizle geçildin, sır gibi sakladığımız kalemlerle. Okunamayan bir tek tümce başında sabahladık kaç kez.

Bir başına bile zulümdü ya, bir başına gelmedi sessizlik...

Yağmur yağıyor da aklıma geldi. Hep geldi, hep gelecek "kaş operasyonları". Şimdi, gitgide uzaklaşıyor TTE'nin kirli mavisini. Çektirdikleri ise, aklımda daha. Hep kalacak. Taa ki... Hep kalacak işte.

Aklıma düştü ilk anons sesi. "Elbiselerinizi paketleyin" diyordu. "TTE giyeceksiniz" Bekliyorduk, geldi. "Giymeyeceğiz" sesi boğdu anons sesini. Yüzlerce kararlı ses. Elbiselerini paketlemeyi kimse. Joplular, son insan da koparlana dek arkadaşının kolundan koşuşlara giremediler. Bir tek insan rızasıyla atmadı üstünden giysilerini. (İbneti ve diz çökmeyi meslek edinmeleri insandan saymıyorum.) Şimdi, dizginsiz bir zulmün yılan ısıltığı ve direnmenin gür sesi atbaşı gidiyordu.

Kış... Doğal bir yardımçıydı şimdi o. Nasıl da kuru yaz. Havada kar mı var bugün? Bulutlar nasıl da kara. Birazdan

yağmur yağacak olmalı... Havadaki her değişme, böyle titretir miydi ytreğimi eskiden? Kışı pek sevmedim oldum olası. Yağmurda ıslanmayı, el değmemiş karlara basmayı sevdimse de, kışı sevdim diyemez. Fakat, böyle kötü koymuşluğu olmaması... "Saçı uzun" olmak ve üstündeki giysiler böyle batmamıştı hiç. Zulüm?... O, bizi de hoş bırakmadı bir tek gün. Bu doğru. Bir tek donla saatlerce kalmak havalandırmada... Yağmur, ayazı, karı yemek bir tek donla... Bu daha başka olmalı... Havalandırma kaç zamandır yasak. Şöyle çıkıp, estiğince voltalar vuramadık aylardan beri. Ve havalandırma, istediğimiz kadar "serbest" zulüm olsun diye. Sabahın ayazını ve gecenin -geceyaralarının hatta- soğuşuna yemek "serbest". Ne serbest? Zorunlu soğukta ıslanmak, morarmak... Ve daha sonra, soğuşun morluğuna jopların, dayağın morluğunun karışması... Hiçbir gece tekin değil artık. (Hangi vakit, hangi saat, ne zaman tekin ki?) En olmaz saatlerde uyuyanların uykusu jop sesleri ve haykışıyla -sadece sloganı, ah etmek yoktu- bölündü.

Zulmün yılan ısıltığı ve direnmenin gür sesi atbaşı gidiyor. Sesleri kesilenler var, bir bir dökülenler. Onlar, direnmenin sesinden çekseler de seslerini, sesimiz hâlâ gür. Bir atbaşı öne geçmiyiz zulümden. Zulmün başı kesilmeli!

Fljama ve iç çamaşının varmış yalıtız bezimkilerin. Ne çok zayıflamışlar... Yenilenlerin miktardan, çeşidine göre değişir. Dayak, istemediğin kadar. Karavanayı yok saysan yeridir. Kantin mi? Onu unutah çok oldu. Bir de alelerin yüzünü. Özlemler. Tarifsiz... Avukatlarımız var görüşemediğimiz. Doktorlarımız... Biz tanımadan teskere alanları oldu.

Bir bulup, bir özer olduk arkadaşları. Haftada kaç kez koğuş değiştirilir? Kaç kez dışarıya dökülüp dayakla, içerilere sokulur insan? Giysiler, giymekten değil, "arama" vahşetinden yıprandı. Don-atlet dense de, değil aslında. Bir tek derinizle kalana dek soyuyor sizi elleri, jopları, tekmeleri, yumrukları. "Soyun!..." Ne ilginç. Bir tek donla ka-

lan arkadaşlara da söylüyorlar bunu. Ve bir tek donla da olsa, direniliyor sızsız "aramalar"a.

Zulmün çeşitlemesi. Ve direnmenin... Şimdi bir bir değil yarıyolda kalanlar. Küme küme sesimiz hâlâ gür fakat. Bir avuç nefeste, aydınlık bir ses. Şu daracık, şu acube mavilere sokulamayacak keskin bir kılıç. Diz çöktürüp, ona yukarıdan bakamayacak hiç kimse. Gürül gürül bahar şimdi kışın ardından... İnattı, uzunuz bir soluk bahar. Ve önümüzden, omuz başımızdan kayıp gidenler... Ölümsüz bir güzellikte kayıp gidenler...

O yılanın tıslaması kalmıştır artık. Günü sayılı.

Yağmur yağıyor. Dün sabahtan beri, kısa aralıklarla sürekliliği yağın yağmur, tüm rahatlığıyla uzayıp gidiyor hâlâ. Dize battaniyeyi çekip, sırtını ranzaya yaslıyorum. Gecenin ilerlemiş bir saatinde, böyle oturup yağmura dinlemek, biraz hüzün katıyor duygulara. Birden aklıma düşüyor; şimdi sokakta olanlar var mı? İslanlar! Ya da bir saçak altına sığınanlar?... Dışardayken, ne zaman yağmura tutulup ıslansam, (bunun olmadığı yağmurlu bir gün yoktu galiba) hep sobası yanan bir odaya girivermek isterdim. Çaydanlıksız bir soba da düşünmezdim hanı. Bir gizel kurulanmak ve pencere kenarına çekmek masayı... Sigaram, çayım ve hafiften bir müzik... Ve dışarıda yağmurun sesi. Arada bir kapatıp gözlerimi, sevgiliyi düşürmek aklı. Kaç kez yapabildim bunu? Belki de hiç. Anımsamıyorum.

Ranzandayım. Açık camdan giren rüzgâr saçlarıma dağılıyor. Ranza demirine dayıyorum başımı. Yağmurun sesi ıslak ve gür. Omuz başımızdan, önümüzden kayıp gidenler düşüyor aklıma. Bir yerlerde, başımı ranza demirine yaslıyorum, eskiden yağmur altında ıplak yakanan biri. Göğsümden bir şeyler kabarıyor boğazıma doğru...

Dışarıda yağmur yağıyor. Köylülerin başlarını göğe kaldırıp, ıslatmış gözlerle "rahmettir" deyişleri geliyor aklıma. Rahmettir... Birazdan, toprak kokusu getirecek rüzgâr dışarıdan. □

“SEVMEK EN İYİ ŞİMDİ?. DÖĞÜŞMEK YİNE ŞİMDİ”

Şedat YILMAZSOY

Mehmet Çetin, sonunda, son altı yıla yazılan şiirlerinin önemli bir bölümünü "Rüzgar/Ve Gül İklimi" adlı bir kitapta toplayıp yayınlattı. 'Sonunda' diyorum, çünkü, aslında gecikmiş (Ve sanırım biraz da bilerek geciktirilmiş) bir kitap bu. Yıllardır şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanıp duruyordu. Bu arada onun değişik kopulardaki düzyazılarına da rastlıyorduk.(...) Yani M.Çetin gerek şiirleri, gerekse de düzyazılarıyla edebiyat ve sanatla ilgilenenlerin pek yabancı olmadığı bir isim. Bundan sonra da sık sık karşılayacaklarını sanıyorum. Dıvecek sözünün olduğu ısrarı bunu rahatlıkla eleveriyor.

M.Çetin, sanat/edebiyat kavrayışını çeşitli yazılarında dile getirmişti. Yine de, bu kitabındaki şiirlerini hakını vererek anlamak için kimi görüşlerinin altını çizmek istiyorum. Böylece, onun şiirlerini yön veren anlayışını, yaratımına ne ölçüde yansıdığını (veya yansımadığını) anlama/kıyaslama imkanı da bulacağız.

İlk elden, onun 'dar ufuklu amatör bakış açısının açılması' gerektiğine dair ısrarının altını çizmeliyim: "Eğer-diyor gerçekten bir sanatçıdan söz ediyorsak, hayatın ve kavranın- sanat cephesini kurmak, yetkinleştirmek, yetenekleri bu cepheyle deklamamak, toplumsal muhalefete kültürel ivme taşımak... kavranın bu cephesini yetkinleştirmek bazında, üzerine düşeni öncelikle sanatsal yaratımıyla sahip lenmek, diğer gerekleri azami gayretle somut pratiğine aktarmak zordur. Bu da, diğer işlerin yanısıra yapılacak bir iş değildir."

Böylesi bir sahipleniş, tavırlanış ve sorumluluk bilinciyle sanatsal faaliyetine perspektif tutan M.Çetin, şiirlerinde de bunu ifade edebilmenin uğrasındadır. Sanatın ve sanatçının amatör sınırlar ına hapsedilmek istendiğini, sanatı ve sanatçıyı küçümseyen eğilimlerin hâlâ önemli konduğuna görmektedir. O, san-

at bir vakit doldurma, salt özel haz, bireysel doyum için bir yan uğraş unsuru olarak görmemektedir. Aksine, hayatın her alanında olduğu gibi, bu alanda da toplumsal sorumluluklarla yetkinleşmeyi ve ihtisaslaşmayı savunmaktadır. Bunun için de sanatçının kendisini, esas ilgi alanının kuramıyla donatması, kuramsal bilgi ve estetik beğenisini hep geliştirmesi gerektiğine ve 'dar ufuklu hakıs acısını' ancak böyle bir çaba ve tavırla aşılabileceğine inanmaktadır. M.Çetin, sanatçı-politika ilişkisi sorununda tavırını 'en üst düzeyde tarafsızlık' olarak tanımladığını ve bu anlamda da partizan sanatçı kimliğini tercih etmektedir. Ancak, böylesi bir tarafsızlığı, partinin saygınlığına sığınarak, kendini böyle bir yolla 'öncü sanatçı' olarak lanse etme gibi bir yanlışla asla prim vermemekten yana olarak anlamaktadır. Aslında 'iyi' yazmaktır. 'İyi' yazmak içinse doğru bir ideolojik tutuma ve kavrayışa sahip olmak tek başına yeterli. Diğer yandan da çeşitli saptamalarla, önyargularla, gelişme ve dönüşmenin önündeki engellerle mücadele edilmelidir. Onun 'biçim/içerik' üzerine tartışmaları da bu bağlamda değerlendirilmelidir.

"Estetiğin salt bir biçim olayı olmadığını söylüyorum. Daha çok ve aslolarak bir içerik eylemidir estetik ve yapılanışı, içeriğin dışlaştırılması, içeriğe denk düşen ve etkileyen biçime damgasını vuran karakterdir diyorum."

Bu, sadece 'NE' söylendiğiyle ilgilenmek anlamına gelmiyor; 'NASIL' söylendiğinin öneminin ve yerinin doğru olarak saptanmasıyla anlamlaşıyor. Ve ancak, içerik/biçim arasında söz konusu bu ilişkiyi kurmak pek o kadar kolay olmuyor. Doğal ki M.Çetin de bunun ayrıntıdadır. Bu ilişkiyi doğru olarak anlama ve sanatsal yararıyla kamutlama, bunu yaparken basitlikten kaçınma ve özgün oluşu yakalama... öyle hemen elde edilebilecek bir şey değildir bu. Basitliğe düşmeden yalın olabilmek, kolay anlaşılır olmaktan çok, anlaşılması kolaylaştırma... Sanırım başarmak iste-

diği tam da bu ve ancak bunun durduraksız bir hesaplaşma ve emeği gerektirdiği açıktır.

"Yalınlığı kararlıkla savunuyorum. Ama bu büyük bir olaydır diyorum. Basitlikle yalınlık arasında gerçekten muazzam bir uçurum var, ve anlaşılabilir bir yalınlığa ulaşmam için uzun yollar gerekir sanıyorum... Çoğunlukla yalınlık diye basitlik anlaşılıyor, işte bu şiddetle karşı çıkıyorum. Verili düydahlık ve beğenilerin mutlaka geliştirilmesi gerektiğini, bunu ne populistlerin, ne formalistlerin yapamayacağı, yeni bir biçim kaygısını dayanaklar olarak anlamada asıl görevin bizlere düştüğünü, hakkını vererek bunu sahiplenmemiz gerektiğini düşünüyorum."

Haklıdır ki basitlikle yalınlık arasında varolan sözkonusu ayrımın altını çizmekle çözümlenmesi gerekiyor. Çünkü, çoğu kez yalınlık diye basitlik anlaşılıyor, yalınlık da basitlikle suçlanabiliyor. Halk için sanat yapan tüm sanatçılara yaptıkları sanatın yığınlar tarafından kabul edilmesini isterler. Yalın ve bir ölçüde de anlaşılabilir olma kaygılarının kaynağı buradadır. Kimi bu büyük, kerameti kendinden menken sanatçılar, sanatlarını 'ayağa düştükten' her, sıradan yığınların 'geri' düşmelerine indirgemekten sakınırlar! Bununla göre, sanatçının yalınlık ve anlaşılabilirlik kaygılarının olması pek gerektirmiyor, hem nasilsa anlayın anlayacaktır... ya da bir gün anlaşılacaktır mutlaka!

M.Çetin, basitliğe karşı çıkarken yalınlığı savunmakla, bu tip elitist görüşlere de karşı olduğunu açıklıkla dile getirmektedir:

"Söylenide yalınlığı, en geniş yığınlarla anlaşılabilirliği kuşkusuz ki amaçlıyorum. Ama halihazırda, daha çok halkın ileri unsurlarının dilini tercih ettiğimi de söylemeliyim. Bu çelişmiyor mu? Görünürde bir çelişmeye karşın gerçekte, ilerletici bir ilişki ve uyumun olduğunu düşünüyorum. Üstelik, öncü, politleştirici, dönüştürücü rol oynayacak bir sanat yapmayı hedeflemek, bunu he-

de bilinçli olarak estetik beğeni/kültürel vb. her cephede geri bıraktırılmış yığınlar somutunda yapmaya çalışılmak.. işte olay tam da burada doğumlanıyor ve aşılması gereken de bu! Kekeleyerek ya da avaz avaz bağırarak, olamayınca susarak, bazı şeyleri üstüste yığına ucuzluğunu halkımıza kendi, anladığı sanat diye götürmeve kimselerin hakkı olmasa gerek."

Gerçekten de M.Çetin'in kimi şiirleri böyle hemen ve herkes tarafından istenilen ölçüde anlaşılveren türden şiirler değiller. Hatta, hitap ettiği kesimin bile biraz zahmete katlanması gerekiyor sanıyorum. Diğer yandan da aradığı dil-söylemi yeterince bulamadığını, bu arayışını hep sürdürmek, hep öğrenmek zorunda olduğunu söyleyen, anladığına bir yalınlaşma ulaşması için 'uzun yıllar'ın gerekebileceğini belirten sanatçımız, demektir ki olgunlaşma sürecin de daha 'iyi' düzeyleri vaadediyor. Bu olgunlaşmaya bağlı olarak da bugünkünden daha yaygın olarak geniş yığınlarca anlaşılması (ya da onların anlaşılmasını kolaylaştırmayı) sağlayabileceğini düşünürüz sanırım.

M.Çetin'in kimi düşünceleminin altını böylece çizdikten sonra biraz da kitabındaki şiirleri üzerinde durmak istiyorum şimdi.

TUTSAĞINI KURTARAN ŞİİRLER

Yoğun bir emek/işçilik, apaçık bir tizlik, M.Çetin'in şiirleriyle ilgili olarak sanırım ilk elden yapılabilecek değerlendirmelerdir. Bu özenli ve hesaplı tutum gereği bir şiiri yazdığı ilk halıyla yayımlaması mümkün olmasa gerek. O, en iyiyi yakalama ısrarı ve telâşıyla dur duraksız çalışmak durumundadır. Böyle inceselikli ve yoğun çağrışımlı dizeleri kurması, şiirinin imgesel örgüsünü bunca sık dokuyabilmesi biraz da bu ısrarla varlaşabilir. Kitaptaki şiirlerden de anlaşılacağı gibi, bize sunduğu en eski şiirleriyle en yenileri arasında bir uçurumdan söz edememek gelişmemeye değil, bu sağlıklı tavrını daha ilk baştan oluşturmuş olmasıyla açıklanabilir. Eski/yeni, imgesel örgüsü güçlü kimi şiirlerinden verebileceğim kimi örneklerle bunu daha açıklamak mümkündür sanırım;

"susuyordu gün karıldı Eylül ve kalbimdi yanıyordu/küller külür"

"gulumseyen gözlerinden başka ülkem olmaz desen de"

"yanar yüz kırkyedi komünarın kurşuna dizildiği duvar"

"külettim ağdı içtim gözyaşımı, acıları da tükettim"

"güncesi, şakaktan sozan kandı sokaklara/zemrümüz"

"ölümyaralı sevgili niye leylak tanımasın hiç"

"başarısız intiharların sevincidir yü-

zündeki duruş"

"aşka yaraşan tarihe akran ses bu başkaldıran"

Böyleşi dizeleri çoğaltmak fazlasıyla mümkün ve kimi şiirlerinden aramaya pek gerek duymadan aktardığım bu dizelerde de görüldüğü gibi, şiirin imgesel kuruluşu ve örgüsüne ısrarla önem vermesi M.Çetin'in en belirgin şiir tavrından biridir. Bunun önemsenmesi gerektiği kanısındayım. Ki, çoğu şiirinde sıklıkla karşılaştığımız 'kanama, gül, Eylül, ölüm, gece' vb sözcüklerin fazlaca kullanılması bile, bu iyi örgütlenmiş dil/imesel kuruluş gerçekliğinde yapay ve abartılı durmamaktadırlar. Bunların çoğunlukla şiire ustaca emdirildiği kanısındayım. Bu, açıktır ki ilham perilerine değil de, uzun ve yorucu bir çalışmaya yaslanmanın mükafatıdır. Duygu/bilinç/estetik beğenin kesiştiği yeri yakalayabilmenin gerekliliğidir.

İkinci ve belki de asıl dikkati çeken nokta, yine H.Cedik'in de kitabında yeralan ilgiye değer yazısında belirttiği gibi, çoğu acımasız koşullarda geçen 6 yıllık cezaevi yaşamının M.Çetin'in şiirini sınırlayamamış olmasıdır. Yaşadığımız dönemin bir gereği olarak da hapishane ve işkence edebiyatı boy vermede devam ediyor. Bu da bir gerçeklik ve gerekliliktir. Ve doğaldır ki M.Çetin de bunu yapsaydı kimsenin bir şey demeye hakkı olmazdı. Yapay bir dayarlılıkla değil, en yalın ifadeyle yaşamın izleklerine yaslanmış olacaktı. Bunu yoksanıyor M.Çetin. Ama daha iyisini yapmayı da elden bırakmıyor; tutup şairini de, şiirini de tutsaklıktan kurtaran şiirlere daha geniş ölçüde yer vermekte ısrar ediyor. O, bedeni/içerde, bilinci ve yitireğiyle dışarda, üstelik en gerekli yerlerde volta vuran bir sanatçı tavrını bilinçli bir tercih sonucu olarak sahipleniyor.

Örneğin, sekiz sekiz.. dokuz dokuz ölen akranlarının ölüm haberleri bir kan sağrağı halinde yağarken içerdekinin avlusuna, o alını demirde zafer türkölürü söyler, acısını bastırarak ve ölümlerle de koşullanan geleceğe olan iyimserliğini/inancını haykırmak için. Çünkü o yürek diye bir ülke taşımaktadır göğsünde..

"ve bir rüzgarı tutunan türkü olurum da

geçerim o çatıya alanından menzile düşer kalbim"

Bu, çatıya alanındaki şair yitireği/dayarlılığıdır. Ve an gelir kafa tutar sağırklara/dayarsızlıklara. Hiç kabullenemez. Diyelim ki değerli bir evladını yitirmiştir Türkiye halkı, binlerce evladından birini yitirmiştir işkencede.. Fakat suskunluk korkunçtur. Düşmanı şaşırtsan, ama daha da fazla korkutan bu suskunluk şairde bir sorgulamaya ve anlama çabasına dönüşür hemen;

"hayır, görmedik duymadık bilmedik demeyin sakın

yalan olur, hepimizindi sürmüştü ölümler günü"

Gerçekliğin yoksanmasına tahammül edemez. Ve gerçeklerini anlamaya çalışır; ayıplamak değil, sadece sormaktır onunkisi. Bu, eleştirelliği, düşünmeyi ve sorgulamayı koşullayıcılığı da içeren bir sorma ve anlama tavrıdır. Ama çeşitli etkenlerle kulakları gibi vicdanları da sağırlaştırılmış insanlara duyduğu tepkice değildir bu, üretken bir sorgulamadır. Yürek karartmaya değil, karanlıkları alteden aydınlığa bir çağrıdır. Kırk günlük uzuklukta kimselleyen bir yaprağın hışırtısını duyabilen ozan yitireği, halkın bir büyük suskunluğu karşısında onca acıya nasıl dayanabilir? O, popülistler gibi halkı olduğundan farklı olarak görüp göstermez. Halk neyse odur; yani yaratan ve dönüştüren büyük bir güç, korkak cesur, cahil, hakim ve çocuktur. Bazen düşmanı meydana koyup kaçarak evlerine, ya da uyup hainin ifşasına sancakları elden yere düşürürler; bazen de bir nice mürtede hançer üstürürler. "en iyi bildiği yara sarmaktır halkın" dersen, yığınların gerçeğine bu bakışla yaklaşmaktadır M.Çetin ve kuşkusuz ki yığınlarla ve geleceğe olan inancını bu nesnel tutumlarıyla da asla yitirmez. Ona göre sonunda olacak olan kesindir:

"gelir gün değişir rüzgar ölkem olur gül iklimi"

Bunun içindir ki 'kahreden ahları küle ederek' kanalar Didarların ölümünü. Tutsaklar böyleşi doğuşken anne.. abla.. kardeşlerinin ölümünü elbet ki kabullenemez. Ve 'elbet ki hükümrânın günü de sola'caktır artık

"kanadıysak çok şafak gül karanfil kahreden ahları küle ettiyse artık yitirilen oğul.. kardeş.. kızların anıları yanına o doğuşken annenin adını yazdıysak ey didar.. didar sar yarını ey kesikdamar yas yok elbet ki hükümrânın günü de solar"

Tavrı açık ve kesindir; ölen/öldürülen Didar'ımızın yerini yenileri alacaktır ve hükümrânın günü soldurulacaktır. Gül kuruyunca alınca kan düşen, Dolares suretli biçare annesini de kavgaya çağırmasının ve dökülen kanları silmesi için sokağa çıkmasını istemesinin açıklaması da burdadır. Sadece annesini mi? Hayır! Tüm insanları kavgaya çağırduğuna göre.. Ki, açlık grevinde bile yaşgününi kutlamayı ihmal etmediği, 'zindanlı gül arasında büyüyen' oğlu Pir için şiirlenen şair duyurluğu bu örgüle sıkı sıkı kalmaz. Yani aynı olay burda da görüldüğü gibi özel bir tutum olmaktan öteye genel bir tavıra ve sahiplenişe dönüşür. Açıktır ki muhabbeti ve sınırsız sevgisi tüm çocuk-

Devamı 66. sayfada

Çanakkale E Tipi Cezaevi;

Direnişin Kırmızı Karanfilleri

Selman Yıldız

Su Mayıs günlerinin getirdiği hüznü; türkü söyler gibi, halay çekerek kavgaya aktarmak ne güzel. Bu günler ağırdır, acıdır, ama anları güzeldir, onurludur ve direngendir. İşte 1 Mayıs, 3 Mayıs, 6, Mayıs, 13 Mayıs ve 18 Mayıs. Mayıs günlerinin her birinde destansı bir koku var ve hele 18 Mayıs'ta; onurun, inancın ve direnmenin temeli var. Bu temeli sarsacak bir güç var mı ki, bu küçük yeryüzü parçasında. Direnmenin öyküsünü anlatmıyorum, yaşamak direnmek ise, bir yaşamın direnmeye dönüştüğü günü anıyorum.

Zindanlar, acının yoğunlaştığı mekânlardır. Haseetin, sevdaya duyulan tutkunun, üzüntülerin, sevinçlerin insan organizmasında dövüldüğü; acının, orse düşen çekik gibi, bedenlerde çelikleştiği; şu zindanlarda direnmek, ayakta kalmak bizler için yaşamaktır bu. Yaşıyorum diyebilmek şu zalmın aktığı duvarlara, demir kapılara, nöbetçi asker kulelerine, şu uzaktan bize bakan Çanakkale Boğazı'na, direnmek gerekiyormuş. 12 Eylül süreci ile birlikte direnişin pek yaşanmadığı, dönem dönem kendiliğinden, grupsal sol çıkışların olduğu şu mekâna direnişi sevdirmek gerekiyormuş. Devrimciler arası dağınıklığın hüküm sürdüğü, birlikte hareket etmedeki kudretin, grupsal çıkar ve hesaplara feda edildiği bu mekânda düşman karşısında birlikte hareket etmenin gerçek gücünü direnişle tanılamak gerekiyormuş. Mücadelesizliğin ve hareketsizliğin koyu çamurunda gücüne olan inancının zayıfladığı kitlelerdeki bu olumsuz havayı kırmak, direnmeyle alınan kazanımların anlamlılığını ve güzelliklerini onlara somut pratikleriyle tanılamak, kendilerine olan güvenlerini yeniden üretmek için bir direniş gerekiyordu. Alışlagelmis şekliyle "bu cezaevinde hiçbir direniş olmaz" mantığının ne kadar subjektif bir düşünce olduğunu göstermek, düşmanın istediğini verme, istediğini alma noktasındaki keyfi yönetimini ve yerleştirmeye çalıştığı "ancak ben veririm" davranış

biçimini mezara gömmek için bir direniş gerekiyormuş vb. vb.

Gün 27 Mart 1988. Dışarda hava nasıl bilmiyorum. İçerde hava sıcak, insanlar neşeli, kararlılıklarını yüzlerinden akıtarak yarın sabah başlayacak açlık grevini düşünmüyorlar, somut olarak yaşıyorlar sanki. Çünkü sorunlarımızın çözümünü yaşam olanaklarımızın daha da genişletilmesi için böyle bir direnişten başka bir yol kalmamıştı.

28 Mart 1988 sabahı duvarların yıkıldığı, gürlü gürlü bir direnişin düşman beynini dövdüğü bir sabah oldu. "Biz Çanakkale Cezaevi'ndeki devrimci siyasi tutuklular olarak, sorunlarımızın çözülmesi, daha insanca yaşama olanaklarımızın sağlanması için, bugünden itibaren süresiz açlık grevine başlıyoruz... Yaşamın süresiz açlık grevimiz." Yüzyirmi parçadan oluşan bir yürekte çıkan bu haykırış, Çanakkale Cezaevi yönetiminin üzerine gök gürültüsü gibi düşüyor. O gün bir günlüğe şöyle bir not düşüldü:

"Cezaevinde bugüne dek, böylesine bir potansiyel oluşmamıştı. Diğer cezaevlerinde ve özellikle Diyarbakır Cezaevi'ndeki açlık grevinin zaferte sonuçlanması ve devletin verdiği tavizler bulduğumuz alanda yüksek bir moral kaynağı teşkil etti. Geline nokta da var olanla yetinmenin şartları ortadan kalkmış, artık birtakım olanakların genişletilmesi, yeni yeni kazanımların elde edilmesi, hissedilir ölçüde kendisini ortaya koymuştu. Ve işte onun için bugün süresiz açlık grevine başladık. En son yedigim yemek, iki patatesli, bir peynirli börek ve yanında bir bardak süt. Daha ilk gün olmasına rağmen, keşke biraz daha fazla yeseydim diye düşünüyorum."

Özgürlüğü tünelle yakalamak ne güzel. Tünelden çıkanları karşılamak, coşkuyla kucaklayıp hasret gidermek, yılların özlemini kana kana içmek nasıl bir duygudur? 25 Mart'ta yaşanan sevincimizi, sizlere taşıyabilseydik şaşardınız. Böylesine muhteşem bir özgürlüğe kaçışın sevincini yüreğinizde duyamasay-

dınız, yüreğinize yazık olmuş derim. 25 Mart'a böylesine sevinçli bir yürekle başlıyoruz.

Üçüncü gün günlüğe şöyle bir not düşüldü:

"Cezaevi idaresi, böylesine kitlesel ve kararlı bir direnişin başlatılabileceğini beklemedi. Çünkü böyle bir şey bekleyeydi, bunca telaşa ve ne yaptığını bilmeyen tavirlara girişmezdi. İdarenin bu pozisyonda bulunması, bizim açımızda iyi bir durumdur."

Daha insanca bir yaşamın içeriğini dolduran şu taleplerimiz: 1- TTE kaldırılmalıdır. 2- Tam gün açık görüş hakkı tanınmalıdır. 3- Radyo, teyp, wolkmen gibi iletişim araçları içeri alınmalıdır. 4- Ailelerimizin getirdiği yiyecekleri içeri verilmelidir; ekseni etrafındaki daha bir dizi sorun için başlatılan açlık grevimize karşı idarenin ilk tavır, tünel arama bahanesiyle koğuşlara girme, ertesinde, normal güvenlik araması adı altında yeni bir aramanın yapılması oldu.

Ardından açlık grevine katılanlara 2 gün süreyle ziyaret yapıldı. Biz bu davranışların yabancı değil. Bunun keyfi ve açlık grevimize birer saldırı olduğunu biliyorduk. Ve bu saldırıları idarenin ne kadar güç bir durumda olduğunu, kendimizin rahatlığın da buluyorduk. Daha önceki, burada olan bir kaç bireysel açlık grevine açlık grevine katılanları idare, müşadeye denilebilecek hücrelere alıyordu. Açlık grevine katılanlar da tıpış tıpış gidiyormuş. Bu kez de almak istediler. Gitmeyeceğimizi, koğuşumuzda kalacağımızı ve "gücümüz varsa gelin de alın" türünden tavirlere koyduk. Zor kullanacaklarını söylediler. Ama bu söylediklerini gerçekleştiremediler. Bu kez de onlar tıpış tıpış gelip adım atmamak zorunda kaldılar.

Açlık grevimizin 13. gününde şöyle bir not düşüldü yine günlüğe:

"Dopdoluyum. Başımı alıp bir yerlere gitmek istiyorum bugün. Uzaklara, yapayalnız değil, hasretimle beraber omdan edemiyorum ben. Nereye gitsem"

Direnışteki oğlu, oğulları için yüreğ ağlayan kayıtu bir kösedeki Hanife anı

nın dayanılmaz isyanına mı? bir çatışma oldu. Bir çocuk yetim kaldı yine. Bu çocuğun gözlerinde parlayan hüznü gökyüzüne mi? Umudun avucunda mayız olduğu bir halk savaşının, boylu boyunca uzanmış kanlar içindeki alına mı?

Hiçbir yere kılmıdayamıyorum. Gide miyorum. Direnişimizin bu 13. gününde bir parça isyan olarak kılmıdayacağım."

Açlık direnişimizin 23. gününde sekiz ailemiz direnişimizi desteklemek için Çanakkale Cumhuriyet Alanı'nda basın toplantısı düzenleyerek, siresiz açlık grevine başladıklarını söylüyorlar ve oturmaya başlıyorlar. Polis hemen saldırıya geçerek direnişçi aileleri gözaltına alıyor. O gün şunlar düşüldü günlüğe:

"Bir bilsen nasıl da duygulandım / Hanife ana bir bilsen / Bir bilseniz Mehalat teyze, Vahide ana / Nasıl da istedim / Sizlere kalkan ellere göğsümü siper etmeyi / Uzanıp şu duvar arkasından / Sıcak bağrınıza basılmayı / Nasıl istedim bir bilseniz / 'Kavgayı sevecek kadar genç, ölümden korkmayacak kadar yaşlı yüreği'nize / Sıcak bir öpüş kondurmayı." Açlık grevimiz bitene kadar, ailelerimizin direnişi de devam etti.

Mayıs günlerinin bizim için acılarıyla dolu olduğunu söylemiştim. Nerdeyse uğursuzluğuna inanacağım şu Mayıs'ın, 8 Mayıs pazar akşamı da bugünlerden biriydi işte. Şu cam ekranda, onları, kelepeçli halterini görünce, alıp başımı usuz bir diyara gitmek istedim. Üzerime çöken efkar mıydı, hüznü müydü? Hayır. Yaşamın bunca karmaşık acımasızlığına bir isyan mıydı? Bilemiyorum. Bilmediğim, o kelepeçli dokuz camı görünce dolu dolu ağlayamadım, gözyaşlarımı yüreğime akıtıp, ranzamı uzandım. Hiçbir şey tad vermiyor bu akşam. Sigaram bile acı kokuyor. O muhteşem sevinçimiz yanılmasa da, umut hiçbir zaman eksik olmayacak.

Açlık grevi boyunca muhatabımız Cumhuriyet Savcısı Ertem Türker oluyor. Taleplerimiz konusunda, kendisinin hiçbir şey yapmayacağını, her şeyin bakanlığa bağlı olduğunu söyleyen bu adam, demokrat geçinen bir unsurdur. Ama biz, genelde böyle demokrat geçinenleri, gerçekte nasıl da halk düşmanı bir yapıya sahip olduklarının yabancısı değildir. "Önce insanım, sonra savcı" diye basına demec veren bu bay demokrat, gerçekte sadece savcılığını uygulamıştır, insanlığını uygulayamazdı çitnikü, insani dokulardan oldukça uzak birisiydi. Ailelerimize karşı takındığı tavır ile ne kadar demokrat olduğunu gösterdi.

Cezaevi 1. Müdürü Mehmet Gözüyüklü'nün takındığı tavırda savcıdan aşağı kalmadı. Kamuoyu bu adamı iyi tanımıyor. Ama bizler kendisini iyi tanıdık, tanıyoruz. Bir dönem bu cezaevinde uygulanan işkencelerin uygulayıcısı ve baş sorumlusu şimdi de yaşamımızı zorlaştırma çabasının hak gasplarının ve disiplin cezalarının verilmesinin başını çekiyor. Ve sanırım o da bizi iyi tanıdı. Bütün bu çabalarının boşa olduğunu anlayacak.

Açlık grevimizin otuzuncu gününde İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu'ndan bir heyet cezaevine gönderildi. Temsilcilerimizden Ülkü ve Ertan'la bir görüşme yaptılar. Anlatıldığı kadarıyla oldukça kapsamlı bir görüşme oluyor. İHD buraya gelmeden savcıyla da görüştüklerini ve savcının kendilerinden bu işin çözülmesi için aracı olmalarını söylüyorlar. Bu heyetin o günkü çeşitli girişimleri bir sonuç vermiyor.

Ertesi gün, yani 27 Nisan'da açlık grevimizin otuz birinci gününde savcı cezaevine gelerek Ülkü ve Ertan'ı çağırıyor. Kısa aralıklarla aynı gün iki görüşme neticesinde akşam bir anlaşmaya varılıyor. Ve açlık grevini o akşam bitiriyoruz. Varılan anlaşma ve alınan haklar o anki somut biçimiyle değerlendirildiğinde eylemin esas olarak başarıya ulaştığı söylenebilir. Kuşkusuz ki bu eylemin gelişimi ve sonuçları itibarıyla daha geniş bir değerlendirilmesi yapılacaktır. Ben, bir fikir edinilebilmesi için esas yönünün belirtilmesiye yetiniyorum. Açlık grevini bitiren olmadı, başladığımız kapasiteyle bitirdik. Belki de zahırsız olması bakımından böyle bir eylem iktir.

Bu bir aylık direnişimiz boyunca yalnız değildik. Koşullarımızda bizi güçlendiren, moral veren ve oldukça duygulandıran kırmızı karanfellerimiz vardı. Cumhuriyet Meydanı'nda oturan, ailelerimize yardımlarını eksik etmeyen Çanakkale halkının sıcak dayanışma duygusuna anmamak mümkün mü? Direnişimizi ve her direnişçi koşuşa bir kır-

mızı karafil göndererek selamlayan, Çanakkale öğrenci gençliğinin bu onurluca davranışını nasıl anlatmalı? Bir de TAYAD'dan gelenlerin savcıyla görüşmelerinden sonra, başına onu destekleyen mitefikte görülebilecek kısa bir açıklama dışında hiçbir şey yapınmaları nasıl açıklanmalı? Ben kırmızı karanfelleri kokladım. Yaşamak ne güzel dedim.

Bir sırtım gibi dimdik, bir yürek kadavacak yaşamayı özlemiyorum, oyle yaşıyorum.

Bedeller her zaman yoğun acı kokarlar. Bedel ödemek, o bedeli gerektirecek olaylara-ortama sebebiyet vermekten daha kolay olmasa gerek. Direnmekteki zorluk, geçmişin yüklediği ağırlıktır. O ağırlığı ka durup atmak, bu cezaevindeki direnişin esas isteğini ve güç kaynağını oluşturuyordu.

Hülyah bir denizde boğulmak nasılmış diye, soymayın bana. Hayata orada açtım gözlerimi. Yaşamı ilk orada gördüğümde, yaşamı bunca seveceğimi bilemezdim. Aşk orada tattım, kavgayı orada öğrendim. Korkulu bir düşünüyamırmuşcasına sevdıyla toprağa orada sarıldım. Aşkyla, sevdasıyla, hasretiyle, kavgasıyla ben orada boğulmak istiyorum.

Ellerim kan görmedi, gözlerim kan deryası fırtınalı bir okyanus gibi, Muzuru hiç görmedim değil, düşerimi aydınlatıyor. Bugün zulmün duvarlaştığı buradan, sevdama yolluyorum o ellere. Bekle beni, acılarıyla, kahrlarıyla, rüzgarlarıyla, bombalarıyla... Ben burada yaşamıyorum, ben burada ölmek istemiyorum. Dağlarımızın doruklarında, bir sığınakta, bir mağara ağzında; gerillacı bir kızın kollarında sevdayı solumayı değil, şarapnelere parçalanmak istiyorum, silahımın namlusunda... yazdıktan sonra.

Şimdi kazanılmamızın ve olanaklarımızın korunmasının mücadelesini veriyoruz. Zindanlar varoldukça burardan yükselen onurlu sesler de varolacaktır. □

9 Şubat! Diyarbakır Zindanı Üçüncü Büyük Direnişi ve Öğrettikleri

Muslim Elma

Bu şehri Amed,
Bu Diyarbakır!

Uzun tarihi boyunca kan ve irin kokan bu kent yine tarihine yarar bir şekilde öz be öz kendi gibi yaşıyor, yaşayacak.

Şeyh Sarı'nın üç ağaçta sallanan gölgesi silinmeden, zulmün en hasına, direnişin en hasıyla yarı veren İbrahim Kaypak-kaya'nın zindanın en dip köşesinden dört bir yana yankıyan pürüzsüz sesinin yankısı dinmeden, direnişiyle, ihanetiyle yine öz be öz kendi olan bir cezaeviyle tarihe geçecek bu kent.

Faşizm ülkerin göklerinde kara bulutlar gibi eserken Diyarbakır zindanında faşist terör en yoğun şekliyle kendini gösteriyordu. Bu zindan da 1980 12 Eylül'ünde tasarlanan 1981'in ilk ayında doruğa çıkarılan ve 1984 Mart'ına kadar süren işkencelerle insanoğlunun onbinlerce yıllık insanlaşma mücadelesi tersine çevrilmek isteniyordu. İnsanın özünden sapıp soysuzlaşması isteniyordu.

İnsanın özü nedir oğul?

İnsanın özü onurdur, g elişmesidir, varoluşudur.

Onar ile onursuzluk belki hiçbir yerde bu kadar iç içe ve bu kadar birbirinden ayrı olmamıştır. Savaşın en kutsal onurum onarsızlığa olan savaşımdır.

Zulüm çarkları kurulup insanlar birer birer tezgâha alındığında bu savaş en yakın biçimiyle çıktı ortaya. Saflar bir o kadar belirginleşti, bir o kadar berraklaştı. Bir yanda ekmeç, toprak, özgürlük

için savaayanlar, diğer yanda ruhunu çikarıp önüne sermiş ağı babalarına bağlı faşist cellatlar.

Ve hainler ve utıklar... Postu ihanetle kurtarmaya çalışınlar...

Tuz-ekmek hakkını unutup köylü, ünden işçisine davaya gönül vermiş, davaya yakın-saf gözlerle bakmış, davaya sadece tebessüm ermiş insanlara çelme takan soysuzlar soysuzlaşa dursun. Diyarbakır zindanında estirilen bu faşist terör sonucunda pirincin taşını ayıklamaktan öteye bir şey yapamamıştık.

Çok can verildi, çok kan döküldü, bir teslimiyet dönemi yaşandı: ama o zor çemberi kırıp dimdik ayağı dikildi, onur hâlâ gelinlik kız gibi salınıyor, salınacak. İlk günkü gibi tapruze, apak kalacak.

İnsan nedir oğul, niye içerdedir?

Neden insan her şeye hem kadirdir, hem değildir? Neden hem ateş ucunda harut olur patlar, hem sinip özünü satar?

Fis kayası boyu akan Hayk'ların kanı kurumadan Diyarbakır zindanından çıkan feryatlar kuş uçmaz kervan geçmez traklara yayıldı; yirmistinde yirmibesinde civanların kam fıskırarak dört bir yana suçludu.

Düşünün bir babanız ölmüş, düşünün bir ananız, ağanız ölmüş, baharında yarıtiniz, bacağınız ölmüş! Acısını ummanlarla sığdırabilir misiniz?

Bir, iki değil, üç-dört değil, ondört hiç değil!..

Tam otuzdört can! Her biri bir yar, bir ana, bir baba otuzdört çiğerpere parçelendi bu zindanda. Kalaslar, demir lobutlar, postalarla garçalandı onbeşinin. Say say bitmez civanlar.

Cemal Kılıç (PKK, Koğuşta işkenceyle), Halil İbrahim Baturalp (Adli, Koğuşta işkenceyle), Bedü Tan (Adli, Koğuşta işkenceyle), Ali Sarıbal (TKP/M, Koğuşta işkenceyle), İbiş Vural (Ad, Koğuşta işkenceyle), Ramazan Yaylı (PKK, koğuşta işkenceyle), Önder D mirak (KAWA, Koğuşta işkenceyle), Halil Atalay (Adli, Koğuşta işkenceyle), Abdurrahman Çeten (PKK, Koğuşta işkenceyle), Medet Ozbadem (TKP/M, Hastanede işkenceyle), Aziz Özbay (Ali, Hastanede işkenceyle), Mehmet Em Akpınar (Adli, Koğuşta işkenceyle), Mehmet Ali Eraslan (Adli, Koğuşta işkenceyle), Necmettin Büyükkaya (Şorgeri Serbuxwe, 3 Ocak direnişinde işkenceyle), Aziz Büyükertaş (PKK, Koğuşta işkenceyle).

Bir yer düşünün ki; işkencenin utanmazı, en hayasızı, en vahşisi olsun bilin ki orada direnişin en yücesi, en şalısı çıkacaktı. İşkencesi dilere destan zindan, yine işkencesi kadar dilere daktan olan bir direniş doğurmaya mukumdur.

İşte dört civan daha...

Diyarbakır zindanından

Özgürlüğe giden yoldan

Ferhat, Necmi, Eşref, Mahmut

Çıkıyorlar tabut tabut

Halkın bu dört yiğit evladını bilek bilege vererek eşi menendi görülmemiş bir direniş örneği ile düşmana bile saygı d yurtacak şekilde kendilerini yakmışlardır.

Ferhat Kurtay (PKK), Eşref Any (PKK), Mahmut Zengin (PKK), Necmi Öner (PKK) kavgalarını sloganları haykırarak yaşamlarını ölümsüzle-

eriştirmişlerdir. Ölümünün en uzunundan en kısasına, en acısızından en acılına kadar ölümü yenmek için yaptıkları kavgada mücadelenin olağı olan her türlü yöntemi denemiştir.

Ölüm oruçlarında millî millet eriyerek hayata gözlerini yuman bir altı can daha... İşte 14 Temmuz-Ağustos Ölüm Orucu şehitleri: Mehmet Hayri Durmuş (PKK), Kemal Pir (PKK), Ali Çiçek (PKK), Akif Yılmaz (PKK) ve 3 Ocak 1984 Ölüm Orucu şehitleri: Orhan Keskin (Dev-Yol), Cemal Arat (PKK).

Ve 45 gün sürüp yenilgiyle sonuçlanan 3 Mart 1981 Ölüm Orucunun 27. gününde bırakılan, ama kurallara uymadığı için tedavi edilmemesi sonucu ölen Ali Ereğ (PKK), ve 1 Eylül 1983 Ölüm Orucunun ekisiyle şiddetlenen iş rahatsızlığının doğru dürüst tedavi edilmemesi sonucu ölen İsmet Karak (PKK).

Rahat bir apartmanı katında kendimi asmak intihardır. Su kenarında bir düdünce almaya da öyle... Ancak Diyarbakır zindanında bu bir direniş yöntemi olmuştur. Diyarbakır zindanında işkenceye vurulan şiddetli bir tokat olmuştur, işte teslimiyet koşullarında daha fazla yaşamayı hazmedemeyip bir Nevroz günü işkenceyi, zulmü kendini asarak protesto eden Mazlum Doğan (PKK). İşte 3 Ocak direnişi karşısında kudurganlaşan sadist işkencecilerin akıl almaz vahşetine kendilerini asarak protesto eden Kemâl Aydıralı (Atarızgari), Yılmaz Demir (Özgürlük Yolu).

Ve itirafçı oluşunun verdiği vicdan azabıyla, itirafı zorlamaları, ihaneti

kendini asarak protesto eden Saphi Çevirici (PKK), ve cezaevi koşullarının verdiği bunalmıyla kendini asan Selahattin Kurutuz (PKK), Hüseyin Yüce (PKK).

Sanır mısınız ki Diyarbakır ölülere bu kadar! Omrünün tamamını burada bırakıp çıktıktan birkaç ay sonra ölen onca insan sanır mısınız ki kendi kaderiyle öldü! Hain Hasan Garip'in de yardımıyla gözünü dönmüş faşist caniler, Yüzbaşı Esat Oktay Yıldırım ile (Minik!) Asteğmence tecavüz edilen Cahide Karakaş (TKP/ML) sanır mısınız ki kendi katlinden kendi sorumludur!

Diyarbakır zindanında yenilgiyle sonuçlanan 1981 direnişinin ardından gelen zulüm teslimiyet ortamında iki büyük direniş filizlenip gövermiştir. 5 Eylül 1983 ve 3 Ocak 1984 direnişleri, her iki direnişte bir avuç satılmışın dışında bütün cezaevinin eseridir. Ama bu büyük direnişler bir anda ortaya çıkmamıştır. Teslimiyetin tüm tahribatına rağmen tutsakların çoğunluğunun birbirleriyle çetireli biçimlerde dayanışmaktan geri durmamaları, moral vermeleri; PKK davası tutuklularının önemli bir kısmının mahkemeye kürsüsüne çıkarken mahkeme heyetine "emret komutanım" dememeleri, aynı şekilde TKP/ML davası tutuklularının mahkemeye heyetine "emret komutanım" demeyip topuk selama vermeleri, hazırda durmamaları; PKK ve TKP/ML davası tutuklularının önemli bir kısmının, KAWA davası tutuklularının bir kısmının en vahşi, öldürücü işkenceleri göze alarak mahkemelerde mütemadiyen işkenceleri teşhir etmele-

ri, siyasi kişiliklerinden taviz vermeyecek siyasi savunma yapımları, bağışlar veya başka davalardan tek kişilerin işkenceyi teşhir etmeleri; 35. Koğuşta PKK ve TKP/ML davası tutuklularının ve buradaki bir KAWA'cının kilot indirerek arama yapılmasına karşı çıkmaları; 1982 Ölüm Orucunda sağ kalanların 36. Koğuşta dayak vaziyeti almamaları ve 35. Koğuşa gelişleri ve 35. Koğuşla birlikte dayak vaziyeti almaması; Eylül direnişinden bir süre önce 35. ve 36. Koğuşların hücreden çıkarılıp dövülme,lere karşı hücre kapılarına vurup protesto etmeleri; Mazlum'un ve diğerlerin protestosu, alımların Ölüm Orucunda şehit düşmeleri bu soylu büyük kavgalara varışta irili-ufaklı birer merhale taşı olmuştur.

1 Eylül'de 20 kadar direnişçinin Ölüm Orucuna başlamasının bir kıvılcığın kuru bozları tutuşturması misali, 5 Eylül'de zulme, vahşete, umutsuzluğa, teslimiyete karşı tüm cezaevini saran bir başkaldırıya dönüşen birinci büyük direniş, zulmü, işkenceyi tüm vahşetiyle söküp atarak 27 Eylül'de sona ermiştir. 5 Eylül'de sayıları 200'lerle ölçülemeyen Ölüm Orucu neferi ve 2000'i aşkın fiilî ağıt grevi destekçisinin direniş zaferine sonra erdiğinde, geriye askeri yapılarını sadece birkaç kalıntı. Haftada iki kez İstiklâl Marşı okumak, subaylara komutanın demek, sayımlara girenken dikkat çekmek, saymak, nöbet fişi doldurmak ve sadece mahkemeye ve hastaneye giderken giyilen siyaha boyanmış, üst askeri mont gibi.

Birçok temel etkileri olsa da en genel anlamında insani sayılabilecek bir yaşam ancak üç ayığına reva görebildiler tutuklulara, 1984'ün başında alt-üst ma-vi Tek Tip giyilmesi bahanesiyle askerî kuralları dayatmaya başladılar tüm vah-şetle. Eylül yenilgisinin intikamını al-masına kan çanağı gözlerle saldurdılar tu-tuklulara.

Direnilecekti...

Ölüm pahasına kazananlar koruna-caktı. Yine binlerce tutsak el ele, omuz omuza vererek bir direniş anıtı daba ör-meye koyuldu. Bu kez çok daha sert, çok daha yoğun bir direniş yaşandı. 2 Mart 1984'de sona eren 3 Ocak 1984 ikinci büyük direnişin geriye beş ölü, sayısız yaralı ve sakat, ve kazanılmı korumayı başaran bir zafer kaldı. Yine haftada iki kez İstiklâl Marşı, subayla-ra komutanın demek, sayımlarda dik-kat çekmek, saymak, nöbet fişi doldur-ma, sıyah mont yerine içerde ve dışar-da Tek Tip giyilecekti.

Onuru olmayan insan çöplükte doğ-muş, çöplükte ölen bir kurtçuk gibidir. Onur insanın özüdür. Onur, ilerlemedir, gelişmedir; insanın insan olma savaşdır.

Üçbuçuk yıl işkencenin envayı türbü-sünü tadıp açık grevlerinde, Ölüm Oraçlarında gidim gidim ömrü bırakan bu insanlar yaşayan cesetler haline gel-mişlerdir. Ömrünün en acılı yıllarını ce-zaevi kaplarına taşlamak ve miting meydanlarında "benim ben" diyen de-mokratın atamayacağı sloganları atarak nezarethanelerde işkencelere maruz kal-makla geçiren; insan hakları savunucu-luğuyla cellatlara, cezaevi yetkililerine gına getiren, zavıf kalbi hasret ve acı-ya dayanamayarak 26.8.1985'te duran değerli amamız Sıdka Can, Ocak dire-nişinden sonra yavrularının halini gö-rdüğünde şöyle bağıyordu işkenceli za-limlere: "Ulan oğlum siz insan mısınız? Ulan sizin de çocuklarınız var mı? Ulan nedir benim bu yavrularımın hali? Ulan bu boylarda yılan olsa kıyamaz insan, siz nasıl kıyıyorsunuz insana? Siz vic-dan, merhamet bitmez mısınız? Yüreğ yok mu sizde? Yılanak kolay oğlum yık-mak kolay, yığışseniz yapın yeşertin! Yap-ın yeşertin ki nefayt tamın. Kuralmış! Ulan Allah'ın koyduğu kurallar bile de-ğişiyor, haşa huzurdan siz Allah'tan da öte mısınız? Kuralmış! İki buçuk sene kurallarınıza uydular da ne geçti elleri-ne?..."

Kazanılmaların pekiştirilmesiyle, tesli-miyet döneminin tutsakların kişiliğinde, bilincinde yarattığı tahribatın onarılma-sıyla geçen iki yıllık "sessizlik"ten son-ra yeni yeni kıyırdağınlar başladı. Tartış-malar, öneriler, seneler... ve 1986 yıla kadar okunan İstiklâl Marşı bir da-

ha çıkmamacasına toprağa gömüldü. Karşısında ne biçim bir canavarın yat-tığını ve yavaş yavaş huysuz teprenme-ler gösteren bu canavarın nelere kadir ol-duğunu çok iyi bilen zindan idaresi ça-reyi hiç ses çıkarmamakta buldu. Ayırı-ca, bu arada subaylara komutanım de-mek, sayımlarda dikkat çekmek, say-mak, adım adım kaldırıldı.

Bir adım, bir adım daha...

Onurun kabuğu eskidi artık, kabuk de-ğişmeli.

Hiçbir bend suyun akışını durdura-maz.

Zindanlarda fiziki olarak işlemeyen iş-kence çarkı, polis işkencehanelerinde iş-liyordu.

Mehmet Kalkan (TKP/ML) tedavi için geldiği Diyarbakır sehrinden tekrar dağlara çıkmaya hazırlanırken 1987 Mart'ında yakalanmış ve işkenceyi of-kesinden kudurtmuştu. İdare ile sıkı-fıkı olan işkenceli polis, Mehmet Kalkan'ı 1987 ortalarında tekrar işkenceye aldı. Mehmet Kalkan önceki 35 günde oldu-ğu gibi bu 28 günde de onur meselesini işkencehanenin karanlık diplerinde yak-maya devam etti. Bir başka onurlu ins-an Serda Cihan'a tecavüz zorlanma-sını nefretle reddetti. Bunun üzerine kendileri Serda'ya tecavüz eden bu "va-tanın namus bekçisi gecinen" aşaklık, namussuz köpeklerin kahkahalarına da-yanamayan Mehmet, işkencecilerin hak ettiği küfür eder. Ve Mehmet namussuz-lara katledilir. Ama o ölmedi, kavgası kavgamızda yaşayacak. İşte sana onurlu bir söz: "O yakıcı, ağır ve mağrur onurlu yaralara söz veren bakışlarını sa-dece biz taşıyacağız."

Mehmet'in katledilişini haber alan tutsaklar öfkelerini iki günlük açlık grevi yaparak dile getirdiler. Ve bundan böyle cezaevinden polisece almamalara fiili di-renişle karşı koyma kararı alındı.

Bu sıralarda Diyarbakır zindan idare-si, ihanet eden bir soysuz aracılığıyla tek tipin atılacağı haberini almıştı. Ve bu-yuk bir direnişin kokusuna paslu hava-larda koku alan kurtlar gibi seziyordu. Artık rakibini de çok iyi tanıyordu. "Bi-lyoruz, gerekirse onlarca ölü daha ve-receksiniz, buna ihtenlikle inanıyorusunuz" diyecek kadar iyi tanıyordu.

Tek tipin kaldırılması için verdiğimiz dilekçeye yanıtlarım "üst makamlara bildirdik" yanıtını bekleyelim diye sü-rüncemede bırakan idare, Mehmet'in katledilişini protesto için açlık grevine başlarken bununun Tek Tip içinde büyü-yebileceği korkusuna kapıldı. Ve açlık grevinin içinde koğu sorumlularını ça-ğırıp "akülüca" manevrayla tek tipi is-teyenlerin giymeyebileceğini resmen bil-dirdi. Tabii giymek isteyen kimse çıkmı-

dı.

"Bitmedi bu kavgı

Ve bitmeyeceki

Yeryüzü ağlan yüzü oluncaya d

Hâlâ birçok temel hak ve insanca-şını koşullarından mahrum bu insa. En insani talepler dahi çözüme ulaş-mamış. Tutuklu ve hükümlüler g-mahkemeler aracılığıyla gerek yasa-şer yollardan da uzun bir süre ha-mı aramaya çalıştılar. Ancak yine ka-teniyordu kan! Diyetli bir hastanın-kım gibi, insanın ana dilinde kor-bilmesi gibi, avukatıyla yüz yüze gö-bilmesi gibi en temel haklarımız içi-ne can isteniyor.

İsteyin ağalar, beyler

İsteyin paşalar...

"Mert dayanır namert kaçır"

"Meydan gümbür gümbürlemler

Ve gelir çatar 9 Şubat 1988.

Defalarca yasal kapıları çalan tu-

lular kuru sözlerden, vaadlerden b-ber şey elde edemeyince bir kez da-ele, omuz omuza vererek direniş b-lığına başlamıştı.

Direniş programı henüz taslak b-deyken bir arama sonucunda ida-eline geçiyor. İdare program taslağı-açlık grevi temelinde bir genel dire-başlayacağını tüm ayrıntılarıyla öf-iyor. Bütün bunlara rağmen ve so-kez ıyari dilekçesi vermemize rağmen direnişin beşinci gününde kendilik-den kabul edebilecekleri birçok taleb-olumsuz yanıt verdiler.

Direnilecekti! Daha önceki diren-deki gibi ölüm pahasına direnile. Yedisinden yetmişine herkes bir ke-ha direniş andı içiyor ve direniş an-ürülmesine başlanıyordu. Bütün sı-açlık grevi (SAG) neferleri kendi-yalnız kendi güçlerine güveniyor. Herkes zaferi kesin kazanacağını-yle bakıyor ve bütün uzun erimi-cadele neferleri kendilerine an be an-me hazırlıyordu. Bakı sıradan bir direnişçisinin günlüğüne. Daha il- vurguladığı inançla, bilinçle kend-i tüm direnişçilerin nasıl bir ruh l-le direnişe başladığını anlatmış as-

"Dayun dostlar!

Duyun yoldaşlar!

Duyun alınım çile çizgilerinden-ğüm emekçilerim!"

Diyarbakır zindanı direniş tarihini sayfa daha ekleniyor. İnsanlık onu-ne parlıyordu tüm şarkılarıyla uğ-nin kızlarının ellerinde.

Duy! Tarihi nice onurlu sayfa-ören çeşitli milliyetlerden emekç-kim?

Söz! Söz olsun sana! Sana yaraş-larlar olduğumuzu bir kez daha p-receğiz. Bir sayfa daha sana suna-

altın tepsi içinde.

Yazın dostlar yazın! 9 Şubat'ı şimdi den aynı görkemlilikle 5 Eylül'ün, 3 Ocak'ın yanına yazın! Hiç kuşkunuz olmasın, canınızı parça parça eriterek kurşun yapıp saplayacağız tarihe! Bugünü de kazıyacağız -duysun duymasın tüm beyinlere, yüreklere. Biliyor ve inanıyoruz, her 9 Şubat kimi yüreklerde sevinç ve coşku, kimi yüreklerde ise korku ve panik olacak.

Bu ses mitrafyöz önlerinde parça parça paralanmış yüreklerin sesidir. Bu ses insanlık onurunun sesidir.

Açlık grevinin birinci günü idare koğuşlarına dadanıp bütün şekerleri toplatıyor, oysa tutuklular ölüm orucunda değil açlık grevinde. Ve açlık grevinde her gün belli miktarlarda su içmek bir gelenek haline gelmiştir. Kimbilir belki de zafim, şekerli su içmeyen ellisinde altmışında tutukluların dişe gelip direnişi bırakacağını sanıyor. Ancak tutukluların hiçbir fire vermediğini, direndiğini gören idarenin kendisi sonunda dişe gelip beş gün sonra şekerleri işle etmek zorunda kaldı. Tutukluların, "bizler açlık grevindeyiz, ölüm orucunda değiliz, ancak şekerli su alarak bizleri ölüm orucuna zorluyorsanız bir diyeceğimiz yok, biz ona da varız" diye tavır belirtmeleri ve şekerli almak için herhangi bir ısrarda bulunmamaları kafalarına dank etmiş olmalı.

Eylemin 5 ve 6. günleri boyunca talepler koğuş sorumluları ile Adli Müşavir arasında tartışma konusu oluyor. Adli Müşavir daha önce tutuklulardan eylemin hiç olmazsa bir kısmı tarafından bırakılmasını istediğini, ancak bırakılmayınca üstleri tarafından tenkit edildiğini, bu yüzden çözüme çabalarının zorlaştığını açıklıyor. Tartışmalardan sonra otuzun üstündeki taleplerin yalnızca beşini kabul etmeyeceklerini söylüyorlar. Bunlar ana ve babanın dışında kimseyle Kürtçe konuşulamayacağı görüşme kabinlerinden siyasi polislin çekilme yeceğini, tutuklulara isimci-ocak verilme yeceği, bıyık bırakmanın serbest bırakılmayacağı ve üçüncü dereceden akrabalarına dışında kimsenin görüşmeye alınmayacağı şeklindedir. Ancak tutuklular bütün hakların alınacağı güne kadar direnişe devam diyorlar. Ancak direnişin 5 ve 6. gününde yetkililerin bir taktik geçeri taleplerden ezici bir çoğunluğunu kabul etmesinin amacı açlık grevindeki lerde haklarımızın çoğu verildi, artık direnişi bırakabiliriz, anlayışını geliştirmek, bırakmalarla direnişi kırmaktır. Önemli temel hakları kabul edilmeyen tutuklular haklı olaya, direnişe devam kararı verip oyunun bilincinde olduklarını gösterdiler. Ancak tutuklular arasın-

da bir erken zafer sevinci havası doğdu. Fakat tutuklular kısa zamanda bu olumsuz konumundan sıyrılmayı becerdiler.

Bir gün sonra idare Radyo ve Teybin bugünden itibaren serbest olduğunu ve yine bugünden itibaren Cumartesi ve Pazar günleri de havalandırmaya çıkılabileceğini resmen bildiriyor. Bundan amaçları, yine verilmiş haklar temelinde bazı unsurları çözmek olduğu anlaşılıyor. Ama tek bir kişi dahi oyuna gelmedi.

Direnişin ilk gününden sonuncu gününe kadar aileler bir gün olsun cezaevi önünden ayrılmamağları. Aileler cezaevi kapısı önünü zaman zaman düğün yerine çeviriyor, halaylar, gövenderler çekiyo. "Li li li li... Sabaş sabaş sabaş" gibi düğün narası atıyor. Hangi direnişinin yüreği dayanır buna! Gözler dolu dolu "namılaya sürülmüş halk mermisi" coşkusundadır. Halkın ruhu hakkı savaşları düğün yapıp gibi kutluyor. Hakkı savaşlar zaten düğün değil midir?

Ancak kendini bilmez biri tutsaklara öfke nöbetleri geçiriyor. Sorulara bir çözüm bulunması için kendisiyle görüşmeye gelen ailelere dil uzatıyor. Diyarbakır ANAP İl Başkanı. Bir ana hemen gerekli cevabı veriyor: "Nasıl olsa senin karın şiş" diye. Ama öfke yine de dinmiyor. Bir gün pervasızca konuşmalarının hesabı verilecektir!

Aynı anahatında ciliye yakın ana-bacı-çocuk açlık grevine başlıyor. Sayı gün be gün artıyor. Böylesine büyük bir destek karşısında tutsakların yüreğine daha bir sevgi, daha bir kavga doğuyor. Bunun üzerine önceden açlık grevine belli bir süre sonra kitlelerin büyük bir kısmı tarafından bırakılarak geri kalanlara SAG'ye dönüştürülmesi düşünülmüşken, ailelerin yığın halinde katılımının verdiği moralde, olabildiğince tüm kitlelerin A.G.'nin sonuna kadar sürdürülmesi kararı alındı.

Ve öğrenciler... Ve cezaevleri... Ve Diyarbakır ve çevre halkı... Ve işteki ve dıştaki dostlar... Ve TAYAD, İHD gibi demokratik kitle örgütleri... Ve yurt dışında ama yüreği burada insanlarımız... Ve demokratça tutum takınan milletvekilleri, ve bir kısım SHP yerel yöneticileri... Daha nice içte ve dışta demokrat kişi ve kuruluş, direnişe ya biz zarfı omuz verdiler, ya da çiçek, mesaj yolladılar. Bu yoğun destektedir ki, direniş hızla zaferle ilerledi.

Gene Salı günü (aynı anahatında) on dört direnişçiyi başka cezaevlerine sevk etmek istiyorlar. Sekiz gündür AG'de olan bu insanları günlerce sürecek sevk arabası yolculuğuna nasıl dayanacaklar. Üstelik yarısına yakın bir kısmı ayakta duramayacak kadar habız. Gerçi hep-

sinin başka cezaevlerine nakli için bütün işlemler tamamlanmıştı, ama nakil için çok daha uygun bir zaman seçilebilirdi. Asıl amaç direnişi zayıflatmaktır tabii. Ancak burada bir gerçeği çok daha iyi anlıyoruz. Egemen sınıfların baş vuracağı yegâne yollardan biri de direnişleri sürgün ve sevklerle bozmak olacaktır. Bunu boşa çıkaracak tavır, gidenin gittiği yerde direnişi bırakmaması ve gittiği cezaevini de olabildiğince direnişe geçirtmek olmalıdır. Nitekim "insanlık onuru işkenceyi yenecek", "kahrolsun işkence" sloganları ile uğurlanan on dört direnişçi geçici olarak konuldukları Diyarbakır Sivil Cezaevi'nde tıpkı cuma günü tahliye olan iki direnişçinin dışarıda yaptıkları gibi AG'yi sürdürmüşler ve anlaşmaya varılıp direnişin bittiğini direnişçilerden telefonla haber alana kadar eylemlerini bırakmamışlar, bu oyunu da tamamen boşa çıkarmışlardır.

Aynı 17'sinde Başbakan televizyonda, taleplerimizin kabul edildiğini, sadece Kürtçe sorununun kaldığını açıkladı. Bunun içinde Ankara'da olmayan Genelkurmayı beklediğini açıkladı. Kendisine sakınca yokmuş ama, bakalım genelkurmaylık ne dermiş! İşte "sivil" yönetim! Kimin kime bağlı olduğu, "sivil"liğin bir maske olduğu daha iyi anlaşıldı.

AG'nin yedinci günü midesinde rahatsız olan Emin dayı (Xale Emin) M.Emin Yavuz'u tedavi kabul etmesi için ikna etmeye geliyorlar. Ancak Emin Dayı eyleme keyfinden başlamadığını ve haklarımızı verilmeyene kadar eylemi bırakmayacağını açıklıyor. İki gün sonra aynı müşavir doktorla birlikte geliyor. Emin dayının asıl rahatsızlığının yanına, artık kalp sıkışması ve sarısı da eklenmiştir. Ancak buna rağmen Emin dayının yanını net ve kesindir. "Hakkımızı alana kadar devam edeceğim."

Aynı gün bir süre sonra koğuşlardan cılız bir slogan sesi işitiliyor. İki ayrı koğuştan durumu ağırlayan iki tutsağı başkın yapıp zorla hastahaneye kaldırmışlar. Bunu duyan bütün cezaevi, "Kahrolsun işkence, İnsanlık onuru işkenceyi yenecek" sloganları ile inliyor. Çünkü direnişin daha beşinci altıncı günü, iradesinin dışında kimsenin zorla koğuştan alınmayacağını kesin bir dille bildirmişti. İradeye. Tutuklu kendisi isterse veya karar verecek kadar iradesi yerinde değilse o zaman götürülür ve tıbbi müdahale edilir. Bunun aksı zorlamadır ve karşı çıktı.

Aynı gece Emin dayı gece yarısında mide kanaması geçiriyor. Sabaha kadar kalp ve mide sancılarının uyuyamıyor. Zaten tüm AG boyunca birkaç saat dışında uyuyamamıştır. Sabah 4.30 ıra-

ları tuvalete giderken ayağı kayıp düşüyor ve tekrar kan kusarak kendinden geçiyor. Artık Emin dayı aralıklarla birkaç defa kendisine gelmesinin dışında kendisini kaybediyor. İdare ve doktorlar sabah koğuş sorunlusunu çağırıp hastahaneye götürülmesine engel olunmaması için iknaya çalışıyorlar. Koğuş sorumlusu (35. koğuş) tutsak arkadaşlarıyla görüştüğünden sonra idareye artık Emin dayının iradesinin yerinde olmadığını, bu durumda kendilerinin engel olmayacağını, idarenin hastahaneye kaldırılabilceğini söylüyor. Bunun üzerine Emin dayı sabah 10-10.30 sıraları hastahaneye kaldırılıyor. Koğuştan ayrılana kadar bir direnişçiye yakışır biçimde büyük bir meranet ile ağaheyine bakan Ahmet'in yardımıyla selmeye konan Emin dayı son yolculuğuna çıkıyor. Burada bir şeyi vurgulamadan geçmemek gerekir. Emin dayı onlarca kez cezaevi revirine gittiği halde rahatsızlığının teşhis konulmamıştır. O ısrarla midesinin ağrıdığını olsa olsa mide ülserim var dediği halde, rahatsızlığı bir bağırsak rahatsızlığıdır denip geçirtilerek buna uygun ilaçlar verilmiştir.

Emin dayı gece, 18:19'una bağlayan gece şehit oluyor. Ve nihayet ölürken mide ülseri olduğu teşhisi konuyor! Ancak Emin dayının şehit düştüğü gizleniyor, tutsakların haberi olmuyor, direniş bittikten sonra öğreniyorlar.

Emin dayı artık Kürtçeyi kus dilinden, kurbağa dilinden konuşamayacak. Emin dayı Kürtçeyi çingene ağzıyla da konuşup dostlarını gulmekten kurtup geçiremeyecek. Emin dayı yarım kalan kapitalini de bitiremeyecek. Emin dayı arında gözyaşı yağdı ve bir o kadar da onur duyan bir es, beş çocuk, ana-baba-kardeşler bırakarak gitti. Ama sem unutmuyacağız Emin Yavuz. Tutsakların kaldığı bağlamının tellerinde konuştuğu dilin ahenginde, yazdığı daktilonun tuşlarında senin kanımın hakkı var. Senin kanımın hakkı için bunları savunuluyor, savunulacak. Gözlerimi yumuşundan bir gün sonra da hem Diyarbakır zindanından, hem de askeri hastaneden, Eminler Ölmez, Eminler Yaşiyor, Yaşamız Onurlu direnişim, diye haykırılarak uğurlandın. Gözün arkada kalmasın!

19 Şubat günü bütün koğuş sorumluları öğlenden çağırılıyorlar, anlaşma yapılması için. Akşam saat 18.00'e kadar süren tartışmadan sonra varılan anlaşma üzerine topluca eylem bırakılıyor. Haklarının ezici çoğunluğu alındı. Sadece bir kaç taviz verildi... Birkaç taviz verilmesinin nedeni hastanede tedavi kabul etmeyen tutuklulardan durumu ağır olan iki-üç kişinin ölebileceği endişesidir. Halbuki görüşmeler anında Emin dayı ölmüştür. Ama tutsakların haberi

yoktur. Yetkililer de direnişçilerin endişelerinin bilincindedir. Ve bunu olabildiğince kullanmaya çalışırlar. Emin dayının öldüğünü bildikleri halde, utanmadan, arkadaşlarımız ölebilir diye birkaç kırıntı koparmaya çalışırlar. Direnişçiler temel hakları aldıkları ve hiçbir arkadaşları ölmesin diye birkaç taviz verirler ve anlaşma olur. Anlaşma olduğu aynı gece hastanede direnişçilere, aileleri ve sivil cezaevinde eylemi sürdüren sürgün olan direnişçilere bildirilir. Ve her yerde direniş sona erer.

Direniş talepleri ve yapılan anlaşma şöyle:

A) Genel talepler:

1- Cezaevinde işlenen cinayetlerin ve şikencelerin sorumluları hakkında soruşturma açılması. Yetkililer bu konuda bir şey diyemeyeceklerini, bunun hukuki bir sorun olduğunu söylediler.

2- Sivil ve askeri cezaevleri tüzük ve yönetmeliklerinin tutuklular lehine değiştirilmesi; infaz yapmak, hücre cezası, görüş-mektup yasağı gibi disiplin cezalarının kaldırılması, insan hakları normlarına göre değiştirilmesi. Bunun için çabalarının başlamış olduğunu söylediler.

3- Cezaevleri tüzük ve yönetmeliklerinden TTE giyilmesi zorunluluğunun kaldırılması. Aşında, yazının başlarında belirtildiği gibi burada TTE sekiz ay önce giyilmeye başlandı. Amaç, yönetmelikten çıkarılması, genel olarak kaldırılmasıdır. Millî Savunma Bakanlığı kendine bağlı cezaevlerinde zorunlu olmadığını kabul etti. Nitekim bu cezaevlerinde onları da kafetir. Adalet Bakanlığı da sivil cezaevlerinde tutuklular için bir zorunluluk olmadığını kabul etti. Ancak buralarda hâlâ giydirilmeye çalışıyor veya kaldırılmıyor. Adalet Bakanı sözünü unutarak demagoji yapmaya, yasal işlemlerin uzun süre alacağını söylemeye başladı. Acaba Millî Savunma Bakanı bu yasal işlemleri bir çırpıda nasıl halletti?

4- Tutuklulara siyasi temsilcilik hakkı tanınması, siyasi denilme de tutuklu temsilciliğini en yetkili ağızlardan açıklanması önemli bir kilometre taşı olmuştur.

5- Sincap, Eskişehir, Sağmalcılar, Bursa, vb. cezaevlerinde baskı ve işkence amacıyla hazırlanmış tüzük ve yönetmeliklere dayanılarak yapılan insanlık dışı zulüm uygulamalarına son verilmesi. Biz askeri cezaevleriyle ilgilimiz, onlar Adalet Bakanlığı'na bağlı, Adalet Bakanlığı gerekli düzeltmeler için çalışmalar yapıyor denildi.

6- Sevk zinciri uygulamasına son verilmesi. Şimdi hiçbir yerde böyle bir uygulama kesinlikle yok denildi.

7- Askeri yönetim tarafından yürüt-

lüğe konan 1/3 oranında ceza artırımının iptali ve şimdiki dek uygulanacağı çözümlenmiş uygulamaların ortadan kaldırılması. Bu da Adli bir sorundu. Mahkemeleri ilgilendirir denildi.

8- Askeri mahkemelerin bütün kararlarının iptal edilmesi, bütün uygulamalarıyla ortadan kaldırılması, davalara niden bakılması. Yine mahkemeleri ilgilendirir, biz karışmayız denildi.

(Yukarıda belirtilen genel taleplerin 7 ve 8. maddeler PKK ve DS davaları tutuklularınca DS'li tutuklular direnişçilerine ayrılmış olduğu gerekçesiyle kabul edilmemiş ve dilekçelerinde yer alınmamıştı. Ancak diğer tüm talepler birazdan belirtceğimiz tüm özgür talepler ortaktır. Ayrıca bir yürütmenin oluşturulması yönteminde anlaşılabilirlik gibi pürüzlere rağmen tüm siyasi tutuklular örnek bir birlik ve dayanışma göstermişlerdir.)

Ayrıca şunu da belirtelim, genel taleplerin elde edilmesine tüm siyasi cezaevlerinde birlikte mücadelesiyle olana olacağı bilinciyle hareket edildiği için, tutuklular gibi birçoğunda hemen şifalanması için çok ısrarlı davranılmamıştır.)

B) Özel talepler:

9- Görüşlerde Körice konuşma tamamen serbest bırakılmıştı.

10- Basın-yayın organlarıyla yazış, serbest, ancak gönderilen yazıları A Muşavirlik inceleyerek suç unsuru varsa savcılığa sevkedecek, yoksa ilgiliye gönderilecek.

11- Akraha ve avukat görüşmelerinde, görüş kabini bölümlünde polis bulunmayacak, sadece asker refakatçi olacak, o da kabini dışında duracak.

12- Avukat görüşmesi yüz yüze, yapılacak.

13- Akraha ile açık görüş tam olacak -daha önce yarım saattir-. Karşılıklı görüş bir saat yapılacak -o da yarım saattir-.

14- Sakal ve bıyık yasağı devam edecek.

15- İstisna ve ceza verilmeyecek.

16- Üçüncül derecenin dışındaki akrahalardan idare edilecek. Yalnız amaçları araştırılmayacak.

17- Savunma araç ve gereçleri içeren alınıp verilecek. (Tutanaklar, Daktilo vb.)

18- Koğuşlar sosyal ve kültürel faaliyetlerde aşırıya kaçmayarak bulunacak.

19- Radyo, alıcısız teyp, saz verilecek.

20- Mektuplar zamanında -en çok gün içinde- gönderilecek, çizilip karalanmayacak, sakınca ise iade edilecek. Şarttan gelen sakınca ise geldiği halden geri gönderilecek.

21- Telefon görüşmesi sağlanacak, kabinler için kurulması için PTT çalışacak.

22- Kitaba saygı gösterilecek. Arama ve değiş tokuşlarda cilleri söküp yıpratılmayacak.

23- Kütüphane ve spor salonu tutukulara devredilmeyecek, ama herkesin olabildiğince ve eşit yararlanmasa sağlanacak.

24- Diyetli hastalara dışardan yiyecek alınması serbest, diğer tutukular da ayda bir bu imkândan yararlanacak.

25- Ziyaretçilerin getirdiği ayakkabılar alınacak.

26- Kırtasiye malzemelerinden kağıt dışında her şey dışarıdan alınabilecek.

27- Mutfak bacasının sağlıklı hale getirilmesi için çeşitli kuruluşlara biz ve idare tarafından başvurular yapılacak.

28- Hastaların bakımı yeterlice yapılacak, ilaçlar ehliyetli ellerce verilecek, hastane koğuşunda gardiyanların bulunmaması, koğuşta tuvalet arasındaki kapının açılması vb. şeyler uygundur. Ancak yerinde inceleme yapılacak.

29- Cumartesi, Pazar günleri de gün boyu havalandırma olacak, koğuş ile havalandırmalar arasındaki kapı gün boyu açık bırakılacak.

30- Koğuş değiştirme serbest olacak, koğuşlar birbirine misafirliliğe gidip-gelecek.

31- Nöbet fişleri doldurulmayacak.

32- Mahkeme-hastaneye gidiş-gelişler de kelepçeler önden takılacak.

33- Bayanlar, aynı havalandırmaya son verip tecriti kaldırılacak, bayanlar istedikleri koğuşun havalandırmasına çıkabilecek.

34- Spor müsabakalarında koğuşlar arasında ayırım olmayacak, kaçakçılar da isterlerse siyasilere karşılaşma yapabilecek.

35- Cam bardak -önce hiç yoktu-, metal tabak, karavana, temizlik malzemesi, ampul vs. tutukularca değil idare tarafından karşılanacak.

36- 1981-1984 döneminden kalan işkenceci sühnye başçavuşu içerde görev yapmayacak.

37- Çamaşır yıkama için dışarıya verilebilecek, ayrıca cezaevi çamaşırhanesi kullanılmaya devam edilecek.

38- Para istikakı onbeş günde bir 100.000 TL olacak. (Önce ayda kırk bin liraydı.)

39- Protez diş yaptırabilecek.

40- Kantin eşyaları için fatura verilecek, kâr yüzde onu geçmeyecek, geçtiği takdirde dava konusu edilebilecek. Çeşitli tutukuların istegine göre arttırılacak.

41- Bu eylemle ilgili herhangi bir dava açılmayacak.

Dikkat edilirse eylemin 5 ve 6. gününde yapılan görüşmelerde kabul edilen ta-

leplerimizden farklı olarak, Kürtçenin ana ve babamın yanısıra herkesle konuşulabileceği, polislin görüş kabinlerinde olmayacağı, üçüncü dereceden akrabalar dışındakileri bir kısmının idare edileceği kabul edilmişti! Bunları da 5 ve 6. günlerde kabul edebilirlerdi. Ama etmediler. Çünkü ille de günlerce aç kapı eza çekilmeliydi!

İlle de bir can verilmeliydi!

Direnişçiler bir can verdiklerini anlaymanın ertesi günü öğleye doğru Adli Müşavirlikten öğrendiler. Sevinç bir anda yerini acıya, öfkeye bıraktı. Öfke slogan olup cezaevi duvarlarını dövdü. Ama bununla yetinilemezdi. Derhal Adli Müşavirle, idare ile görüşmeye gidildi. Arkadaşımız öldüğü halde, biri ölebilir diye bizden birkaç taviz koparmaya çalıştınız. Evet, bizde arkadaşlarımızdan biri ölmesin diye direnişin -açlığı biran evvel bitmesi için birkaç taviz verdik. Ama arkadaşımız ölmüş ve siz de bize söylemeyecek aklatma yoluna gittiniz. Madem öyle verdiniz birkaç tavizi de kabul etmiyoruz. Bu andan itibaren hiyik bırakıyoruz. İstisci-ocakta verin, her akşamla da görüşmeliyiz denildi. Yetkililer bıyığa içerde bir şey demeyeceklerini, ama mahkemeye de öyle gidilirse soruşturma açacaklarını istisci-ocagi yeniden düşünceceklerini, amaçoğullarıyla da görüşülebileceğini söylediler. Hiyik bırakıldı, mahkemeye de öyle gidildi. Bunun için bir ay mektup yasağı cezası verildi. İstisci-ocak verilmeydi. Üçüncü dereceden akrabalarla -amaçoğulları da dahil- görüşülüyor.

Henüz kırka yakın şehidin kanı kurmadan yobazlığın en kötüsü, karanlığın en karanlığı bir gazete direnişle dil uzatın. Devletin bu hakları direnişle bir ödül olarak verdiğini söylüyor ve hemen kendi sivil faşistlerinin haklarını, haklarının savunmasına geçiyordu.

Ey karanlık! Ey ortaçağ hortlağı! Kimseden ödül aldığın yok! Kız-erkekli yüzlerce insanın aluteridir bu. Ve söke söke ahındı. Kırka yakın ölü verilirken, en vahşi, en aşağılık işkenceler yapıldı ken neredeydi. Aksine Türk milletine, müslümanlığa kazanıyoruz diye alkışladı. Üstelik cezaevine röportajlar için gelip o insanların ne hale sokulduğunu gördüğün halde utan ve halkın kininden kork! Emin Yavuz'un daha kurumayan kanından kork. Kork, o zafer işareti yapan Emin Yavuz'un o yetmişlik anasından. Yavrularından kork: Yetim, kalan beş çocuktan, babasının mezarı üstünden işkenceciye saldıran sekizindeki Memolardan kork. Kork o evlatlarının kendini yakmaktan zorla vazgeçirdiği ihtiyardan.

Bir gün sonra aynı gazete, aynı cezaevinden yeni tahliye olan Mehmet Ma-

dençi ve Derviş Uğurlu adı iki sivil faşisti gazetelerde konuşturarak Diyarbakır'ın şanlı direnişine daha yüz kızartıcı şekilde saldırdı. Sözümona erkek direnişçilerin bir talebi de bayan tutukularla aynı koğuşta kalmakmış; aslında açık grevi üçer gün dönüşümlü yapılarak uzun süreli gösteriliyor.

Ey ahlaksız reziller! Neden kendi ruhunuzda yatam direnişçilere malediyorsunuz. Eğer öyle olsaydı ağı babalarınız direnişçileri çoktan uydu yayınlarıyla reklam etmez miydi? Talebin ne olduğu idareye ve üst makamlara verilen dilekçelerde gayet açık. Talep bayanların tecritinin kaldırılması, istedikleri koğuşla havalandırmaya çıkabilmesi şeklindedir. Ve havalandırmalarda da sürekli iki üç gardiyan bulunmaktadır. Kaldı ki sizin dediğiniz gibi olsa bunda ne çıkar. İnsan olan her yerde insandır. En katı kuralları savunup fuhuşu olabildiğince teşvik eden sizler, sizlerin düzeni değil mi? Devrimciler sizler gibi kadınları aşığılanan, hortlanan, ezilen, sömürülen birer cinsel meta olarak görmedikleri, onları erkekleri eşit haklara sahip birer insan olarak gördükleri için onlarla yan yana gelmekten korkmazlar. Sizler gibi kadınları birer cinsel meta olarak görenler, ruhu ahlaksızlıkla dolu onlar, onlarla yan yana gelmekten korkar. Ahlaksızlığınızı kadınlara yaptırımlarla frenlemeye, örtmeye çalışsınız. Ama bizlerin buna ihtiyacı yok. Çünkü onlar bizim için her şeyden önce birer insandır, eşit, arkadaş, anadil, bacıdır, kavga yoldaşdır; iyinin, güzelin, yaratıcı ve üretici olan her şeyi birlikte öreceğimiz insanlığın yarısıdır. Üçer gün dönüşümlü A G yapılmadığı, S A G yapıldığını devletinizin birçok makamındaki kassalarda mevcut tutanaklardan öğrenebilirsiniz. İlgili yetkililere sorun, onlar size söyleler.

Evren-Özal ittifakı ilk önce 9 Şubat direnişle başlar başlamaz güdümlü basın yoluyla, otuzu aşkın sorumuz varken hepsini "Kürtçe" sorununa indirgeyerek sovenist kesimleri eyleme karşı eylemle karşı harekete geçirmeyi, eylemimizi destekleyecek kimseleri de "bu bolucu art niyetli politik eylemdir" diye, gözdağı ile bizi desteklemekten alıkoymayı denediler. Şekeri alarak, temel haklar dışında kalan hakları vererek ağızlarına bal çalıp, sekiz gündür aç olan direnişçileri sevk adı altında sürgün ederek, iradesi yerinde hastaları zorla hastahaneye götürerek psikolojik baskı ile vazgeçirmek isteyerek direniş saflarında çözüme yaratıp giderek direnişle kırmak istiyorlardı. Ancak gerek sorunları "Kürtçe"ye indirgeme taktiğinin direnişin ve taleplerinin kamuoyuna malolmasına yarayarak tersine dönmesi, gerekse de direniş-

çi saflarda bir tek çözümlerin olmayışı ve an an büyüyen destek, oluşan muazzam kamuoyu bu taktiklerinden vazgeçmelerini, soruna bir an önce Başbakan'ın deyimiyle "sükunetle" halletmelerini yoluna gitmelerini zorunlu kıldı. Ancak Başbakan, Milli Savunma Bakanı televizyon ekranlarından sorunların çözüldüğüne ilişkin talimat verdiğini açıklarken bir türlü talimat buraya ulaşmıyor(!), adeta Emin'ler ölsün diye iş ağırdan almıyor, görüşmelere oturulmuyordu. Taa ki, kurbanlarını aldıktan sonra masaya oturdular.

Evet, iktidarı taktik değiştirmek zorunda bırakan, hakları bu kadar kısa sürede vermelerini zorunlu kılan neydi?

Doğru; direnişçiler de haklarını bu kadar sürede alacaklarını beklemiyorlardı. Direnişin gücü bilmiyordu. Nice direniş tecrübesi içinde yoğunlanmıştı. Küçük bir protestodan tutun adam adam ölmeğe kadar her türlü direniş biçimine hazırdu tutsaklar. Zaferin asıl garantisi de buydu. Bu yüzden onurlu direnişin zafetle taçlanacağından kimsenin şüphesi yoktu. Ancak bu kadar kısa sürede başarılacağı tahmin edilmiyordu. Kamuoyunun gücü, siyasal ortam yeterince tahvil edilmediğinden direnişin 30-40 gün süre vereceği hesaplanmıştı. Ancak görüldü ki, direniş kamuoyunun gündeminde baş sırası olarak iktidarın "baş belası" haline geldi. Ve haklar bir an evvel verilme zorunda kaldı.

Evren-Özal ittifakını direniş taleplerini bir an evvel vermek zorunda bırakan nedenleri önem sırasına koymadan şöyle sıralayabiliriz. Bu arada çeşitli sınıf ve tabakaların direniş karşısında takındıkları tavırları da değerlendirmiş olacağız.

Birincisi; Diyarbakır ve çevresi halkının devrimci potansiyelinin ne denli yoğun, geniş olduğunun açığa çıkması ve "tehlikeli" belirtiler göstermesiydi. Tutsakların aileleri aktif birer destekçi olmaktan öteye bizzat direniş geçmişti. 12-13 yaşlarındaki taze fidanlardan tutun, doğu halkına reva görülen zulmün, vahşetin birer tarihî belgesi olan tünelere kadar açlığa yatmışlardı. Yıllardır inlemekli -titrek çıkan sesler kendilerine çepçevre saran jop-dipçik-namburlara rağmen korkusuz haykırışlara, meydan okuyuşlara dönüşmüştür. Yetkililer, devlet adamları karşısında bükülen boyunlar, yere düşen başlar birer çelik situn gibi dikilmişti. Yerden kalkmayan sönek, yığın gözler birer alev parçası kesilmişti. El pençe divan duran eller zafere işaret yapıyordu. Cemselerin sesini duyunca kapıları, pencerelerini sımsıkı kapatanlar "super merkez"de kendi dilinde türkü söylüyor, halay çekiyordu. Kısacası "kullar" birer direnişçi kesil-

mişti. Ve bu sayı her gün her an giderek artıyordu.

Sadece tutuklu yakınlarının katılımıyla değil, taasis tanımının halktan "sesiz çoğunluk"tan insanioğlu insanların katılımıyla A.G'cisi sayısız eylemin sonunda yüz civarına çıkıyor.

Hiçbir tehdit ve provokasyon onları yıldırılmıyor, geri adım atmak şöyle dursun, kararlılıkları giderek artıyordu. Elinde bir bidon benzin, tereddüt etmeden kendini yakmaktan sözedenler vardı. Paslanmış beyanlar bunun bluff olmadığını kestirebiliyorlardı.

Dahası vardı. Uzun süredir haksızlıkları sineye çeken gençlik bunun tabiatına aykırı olduğunun ayırıcına varmış, gün "delişmen"leşmeye başlamıştı. Saf-pak yüreğine, durmadan kaynayan sıcak kanına yararlı biçimde "bu benim sorunum değil", "bana ne" dememiş, hemen ailelerin yanına koşmuş, fedakârlığın, dayanışmanın en güzel örneklerini vererek direniş cephesinde yerini almıştı. Hem de yığınlar halinde 100 girip, 100 çıkarak okulları ailelerin yanına taşınmışlardı.

Hep zallın yüzü görmüş olanlar dost yüzler görmeyenlerin sevincini yaşıyordu, "ah! o gençler, o gençler yok mu! bizim için nasıl da cüddindiler, karanfilere, çiçeklere boğdular bizi, yanımızdan hiç ayrılmadılar, ne kadar güzel, ne kadar çok arkadaşlar"ımız vardı. Dahası "super val"ye, "super kolordu"ya, "super tim"lere aldırmadan göbeklerinin ortasında "sloganımız sloganımızdır" derip "insanlık onuru işkenceyi yenecek" diye haykırıyorlardı.

Bu kadar da değil. Gençliğin iltiyarıyla, kadını, kızını, erkeğiyle Diyarbakır'ın yurtsever işçisi, köylüsü, esnafı, zanaatkarı, memuru, emeklisi akın akın direnişçi aileleri ziyareti ediyor, kulluyor, omuz veriyordu. Bir grup giriyor, bir grup çıkıyordu. Direnişçileri ziyareti etme yarışına girmişlerdi. Taze çocukları, yetmişlik nineleri aklıca kan bedeli bir mücadeleye atılmış gören beyimler uğuldamaya başlıyordu. "Son derece insanî talepler karşısında neden direniliyorsunuz?", "bu insanların göz göre göre erimelerine, can vermelerine göz yumulamaz", "bir şeyler yapınah" diyenler git-tilkeçe çoğalıyordu.

Sadece Diyarbakır merkezinde değil, çevre il, ilçe ve köylerden hem de çocuğu iltiyarıyla ziyarete gelenler vardı. Gelemeyenler çiçek gönderiyor, kutlama, destek mesajı yolluyordu.

Cezaevinde başlayıp ailelere yansıyan, öğrencilerle genişleyen, halkın diğer kesimlerine yayılma belirtileri gösteren fiilî bir direniş süreci yaşanıyor. Diyarbakır "Gazze" mi oluyordu? Hürriyet Gazetesinin "Diyarbakır'a Dikkat"

çekmesi boşuna değildi. Tehlike çanları çalarak, direnişin uzun sürmesi, halkın de daha geniş yığınların direniş hatlarına gireceğini iktidara kavratmak istiyordu. Bu tahmin doğrudu. Çünkü Diyarbakır esnafı talepler bir an evvel kabul edilmezse kepenk kapatma kararı, Batma petrol işçileri de açlık grevine girme kararı almışlardı. Yangının daha nereye ulaşacağı ve nasıl bir boyut alacağı belliydi. Basının ve "sosyal demokratların" yardımıyla mahmur gözlerini aralayan iktidar "haklı" olarak tedirginleşmeye başladı.

İkincisi; yangının diğer cezaevlerini o sarma tehlikesiydi. Metris, Diyarbakır Sivil, Bursa, Erzurum, Malatya, Gaziantep destek açlık grevlerine başlamışlardı. Ama Diyarbakır direnişi sürtür boyutlandıkça ve Diyarbakır'ın kendi özel taleplerinin yanı sıra, tüm cezaevlerinin genel sorunları için de mücadele ettiği ve bu mücadele diğer cezaevlerini mücadele mesajı vermeye çalıştığı kadar oldukça destek eylemleri bizzat hak almak için direnişlere dönüşebiliyordu. Zaten Sağmalcılar-2 ve Eskişehir böylesi mücadele içindeydi. Cezaevleri sorunları da birer "bozkır"dı. Barışa yer başlayan alev, eğer önüne geçilmezse tüm "bozkır"ı tutuşturabilirdi. Özellikle "petrol"ün bol olduğu Diyarbakır'da bir hâl çaresi bulmak gerekiyordu.

Üçüncüsü; gerek Türkiye'de, gerekse Avrupa'da tüm devrimcilerin, demokratların gözleri Diyarbakır'a dikilmiş. Nabızlar içerdeki, dışardaki direnişçilerle atıyordu. Hemen omuz vereni olmuş, açlık grevleri, işgaller, yürüyüşler başlatmışlardı. Direniş uzadıkça bizzat eylemler de genişliyordu. Ve çok daha artacağı, büyüyeceği de açık seçikti. Tehlike göze alınmazdı.

Dördüncüsü; Avrupa ülkelerinin çeşitli kuruluşları yetmezmiş gibi "paşababa"nın Dışişleri Bakanlığı Raporunda "Kürt sorunu" tartışma konusu yapılıyordu. "Kürt azınlığı"nın asimileşmeden, dilinin, kültürünün yasaklandığından söz edilebildiği bir sırada direnişçiler "Kürtçenin konuşulmasının serbest bırakılması"ndan, "herkesin istediği dilde konuşması"ndan söz ediyorlardı. Direnişin aynı günlerde rastlaması bir tesadüfü ashında. Barjuva basının dediği gibi bununla bir bağlantısı yoktu. Çünkü bu rapor yayınlanmadan aylar önce direniş hazırlanmıştı. Bu üç-dört ay öncesinden beri çeşitli defalar verilen dilekelerden de belli.

Evet, sırası mıydı şimdi? Kürt halkının bunu istemesi neyse de (o tankla topla, dipçikle her zaman olduğu gibi halledilirdi!) "paşababa"ları Amerikalı ve Avrupalı "amcazade"leri ne derse sonra; onlar ellerinden gelse ses çıkı-

mazlarda "yavru"larının bu politikasına. Şimdiye kadar ses çıkarmadıkları gibi. Ama artık, demokrasi, özgürlük sorunlarında hassas olan kamuoyları ne olur olup bittiğini ulusal hareketin gelişmesi sonucu biliyordu. Ve devletlerinin sessizce geçişirerek onaylamalarına sessiz kalamazlardı. Çünkü tecrübeleriyle de biliyorlardı ki, başkasının politikasını onaylayanlar benzerini kendilerine de uygulayabilirdi. Zaten sessiz kalmamak insan olana insanlık göreviydi, işte bu yüzden de otuz aşkın talepten sadece biri olan "Kürtçe konuşma" talebi sıyrılıp öne geçti. Bu ve dolayısıyla tüm talepleriyle direniş Türkiye kamuoyunun ve devletin gündeminin baş sırasına oturdu.

Beşincisi: Kürtçe konuşma talebini tartışmanın odak noktası olmasındaki bir etken de, reformistlerin ve reformistlikli egemen sınıflar kesimlerinin "Kürt sorunu"nu "dil sorunu"na indirgenmeye Kült ülusunun kendi kaderini tayin hakkını "kültürel özerklikle" sınırlama çabalarıdır. Cumhuriyet gazetesiain yaşlı direnişçi Kürt anaların röpörtaj yaparak ziyaretlerde Kürtçe konuşmalarını dramatik bir şekilde vermesini sadece bir "insani görev" olarak algılamamak gerekir. Bu çabanın önünde yatan devletin bütünlüğünü korumak gayesiyle KUKKTH'nı "dil-kültür" özgürlüğü sınırlarına çekmektir. SHP'nin bu yöndeki çabaları da oy toplama kaygısının yanısıra aynı gayeye olduğu bilinmelidir. Amaç bu olsa da, bu yöndeki çabalar "Kürtçe konuşma" talebinin özellikle halledilmesi gereken bir sorun haline gelmesinden, dolayısıyla tüm taleplerin ele alınıp bir çözüm yoluna gidilmesinde etkili olmuştur. Evet, gerek dış, gerekse iç kamuoyu bu dayanılmaz "baş ağrısının" bir an önce giderilmesi ni zorunlu kılıyordu.

Altıncısı: telaşa kapılıp bir an evvel hakların verilmesi yoluna gidilmesinin bir nedeni de, gözlerden gizlenmek istenen bir gerçektir; bu rahatsızlık ve tedirginlik uyandıran şey, cezaevindeki işkence ve cinayetlerin sorumluları hakkında soruşturma açılması talebidir. Bu talep kamuoyunda yankı bulmadan bir an evvel direnişe son verilmesinin sağlanması gerekiyordu. Çünkü burada görev yapan işkencecilerin tümü, yine bu subayların kendilerinin de söylemekten kaçınmadığı "güçlü yetki ve kişiler tarafından korunduğu" açıktır. Bunlar sorgulanırsa iş o dönemin 7. Kolordu SYNT Komutanları'na -General Kemal Yamak'tan, Suat İlhan'a, Kaya Yazgan'a ve bu "emir-komuta zinciri" içinde daha üst ve alt herkese varır! İşte telaşın bir nedeni de, gizlenmek istenen bu gerçektir. Bu önemli sorunun gümbürtü içinde

gözdürdümeyi başardılar. Ama işkencecilerin, katillerin peşi bırakılmayacaktır!

Evet, hani 34 kişinin katilleri? Hangi mahkemede yargılanıyorlar? Nerde, tutuklanın dizlerine, çöğelerine, ellerine ve kaburgalarına kazma ve kürek saplarını iki katı kalınlıkta "Haydar"larla kırarlar? Hani nerde genç gövdeler üzerinde tepinen, ruhu ve bedeni afyon-esrar-alkol ve demagojiyle robotlaştırılmış yüzlerce masa? Nerde Binbaşı Birol Şen? Nerde alt dudığı ortadan yırtık, çaput ağızlı, eli kolu bağlı insanlara olmadık işkenceler yapan-yapanan ödelek Yüzbaşı Esat Oktay Yıldırım? Nerde hain bakaşlı Üstegmen Ali Osman Aydın? Nerde "minik" (gerçekten domuz gibi) sağ el işaret parmağı ikinci ekleminden kopuk asteğmen? Nerde gece yarılarında koğuşları "ziyaret" edip, karanlık geceleri uyuklu çığlıklara boğan "hanım evladı" Asteğmen Mustafa Ketenci? Nerde işkencelere iştirak etmekten zevk duyan hayvan suratlı doktor? "Yüğütlük ve mertlik"lerini göstermenin zamandır! Korkmuyorlarsa, devrimciler gibi mahkemelere çıkıp yaptıklarını savunurlar. "Etkili", "büyük" güçlerin icazetine sığınmaz, şu cezaevi ile ilgili soruşturmanın açılmasına engel olmazlar! Üstelik bunlar kendinizin mahkemeleri. Niye mahkemelere çıkmaya o kadar korkuyorsunuz ki!

Gerçekten işkenceci zalimlerin arkası çok kuvvetliymiş! Esat Yüzbaşı'nın "tahmin edemeyeceğiniz kadar yetkim var, hemen belirtiyim, bu yetkiye istediğimi öldürmek de, affetmek de dahil". "beni Türkiye'de aramayın, burada işim bitince ya Amerika'da, ya da Almanya'da keyif çatacağım", "yaptıklarından kimse benden hesap soramaz, arkam çok kuvvetli" şeklindeki sözleri doğruymuş. Öyle olmasaydı, 34 cinayet ve en vahşi işkenceci sorgulanırdı! Evet, Esat'ın sözleri doğrulandı, doğrulanıyor. Çünkü yarım milyonluk koca bir kentlin göbeğinde yıllarca bu vahşetin alenen yapılması başka türlü açıklanamaz! Hiçbir şey gizli değildir, gizli de yapılmıyordu.

Fakat görüyorsunuz işte, hiçbir ciddi soruşturmada adı bile geçmiyor. Bu durumda yeni Esat'lar neden özenmesin, eskileri neden daha da azgınlaşmasın? Bu vahşetin elebaşları ellerini, kollarını sallayıp durdukça, ne karakollarda, ne de cezaevlerinde işkence ve vahşet tehdidi asla bitmeyecektir.

Evet, bir de, gözlerden irak tutulmak istenen bu gerçektir, telaşla hakların verilmesinin nedeni. Bu son talep karşısındaki suskunluk, Diyarbakır zindanında işlenen cinayetleri ve vahşetin yukarıdan kumanda edildiğini, suç ortaklarının bir

anonim şirket gibi kocaman bir şebeke olduğunu ortaya koyuyor.

Ama bunu unutturmayacağız! Nasıl, K.Waldheim ne kadar gizlendiyse, sonunda gene yüzü açığa çıktı, bunların ve bunlara arka çıkan "büyük" yerler de açığa çıkarılacak.

Yedincisi: Diyarbakır "zindan" demektir. Sınırsız vahşet; sorgusuz sualsiz ölüm ve aşağılık işkence yöntemleri demektir. Kulaklar hep burdaydı. Bir diren iş varsa bu boğuşa olamazdı. Duyarlı insanlar hemen "gürültü" koparıyorlardı. Aksilik, tam da işkenceleten yasaklayan bildirgeye imza atarak görünüşün kurtarılmaya çalışıldığı bir zamandı. Direnişle her şeyin bir "imza" olmadığı anlaşılıyordu. Dönem pervâsızca, açık uygulamalar dönemi değildi, pencereye perde çekme dönemiydi. Bu yüzden görünüşü kurtarmaya devam etmek zorunluuydu. O halde "imza"nın garantisiz yatan geçreğin açığa çıkmasında rol oynayan direniş bir an evvel sona erdirilmeliydi.

Evet, kaç yönden birden hançer gibi saplanan dayanılmaz baş ağrılarında yol açan direniş her ne şekilde olursa olsun bir an evvel sona erdirilmeliydi. Bir yetkilinin dediği gibi "daha fazla uzaması devletin zararına" idi. Direnişin sona ermesi için iki yol vardı. Ya işkence ve çeşitli baskı yöntemleri ile direnişi kırmak, ya da talepleri kabul ederek direnişi "ödüllendirmek"! Türkiye gibi tarihi vahşetle dolu bir devletin seçebilme şansı olsaydı, tereddüt etmeksizin birinci yola başvururdu. Ama bu şans yoktu. Ne diye getiremeyeceklerini çok iyi bildikleri direnişçilerin gücü, ne de iç-dış siyasal durum ve kamuoyu buna elverişliyordu. Geriye hakların bir an evvel verilmesi yolu kalıyordu!

Peki önceden direnişe geçileceğini öğrendikleri ve eninde sonunda bu hakları vereceklerini kestirdikleri halde, neden direnişe meydan vermeden bu hakları vermediler? Bunun nedeni, devletin karakteri gereği "ne kadar verirse kârdır" anlayışı; direnişin bu denli boyutlanmasının tahmin edilmemesi; sivil askerî bürokrasinin "adam sende"ci tutumlarından dolayı bir karara varamayarak işi sürdüremede bırakılmalarıydı.

Baş başına değerlendirilmesi gereken bir tutum da, SHP'nin -laonü'nün direniş karşısındaki tutumudur. İki onurlu milletvekilinin açık grevine girmesi, bir kısım yerel yöneticilerin ailelere sahip çıkarak il binasında yer vermeleri SHP yönetiminde sızlanmalara yol açıtıysa da, ikin açıkça tavır alamadılar. Hatta daha önce belirttiğimiz nedenlerden ötürü destekler tutumlara girerek, girişimlerde bulundular. Ancak direniş boyutlanıyordu. Ve bildiği yolda yürüyordu. Bu

durumda devletin bekasını düşünmenin zamanıydı. Ve SHP direnişin son günlerinde gerçek yüzünü göstermekte gecikmedi. İnönü kendini dinlemeyen iki milletvekiline sert çıkıyor, yerel yöneticileri paylıyor, günlerdir açlıkta olan direnişçi aileleri hiç utanmadan saygısızlık yaparak binayı boşaltmalarını istiyordu. Teşekkürler İnönü! Teşekkürler SHP! Aylarca propaganda yapsaydık, gerçek yüzünüzü bu kadar kavratamazdık, sağolun "Pembe Panther" kılıklı tilki!

SHP'nin direnişe karşı tavır almasında, gerçek yüzünü göstermesinde, devrimci muhalefeti potalarında eritmelerinin giderek zorlaşmasının; devletin sahifelerinden egemen sınıfların bir kesiminin partisi olmalarından dolayı, direnişin boyutlanması karşısında devletin düzenin çıkarlarını düşünmek zorunda olmalarının; egemen sınıfların diğer kesimlerine "uyan"larının etkisi olmuştur.

Direnişin Kazanımları ve Çıkarılması Gereken Ders:

En büyük kazanım hiç umulmadık kadar geniş kitlelerin mücadele alanına çekilmesidir. Diyarbakır ve çevresinde her kesimden emekçinin geniş bir bölümünü şu veya bu şekilde direniş cephesinde yer almaları veya ona omuz vermeleri üzerinde dikkatle durulması gereken bir durumdur. Buralar ihmal edilmez önemini bir kez daha dayatmıştır. Ve kitlelerin durumu göstermiştir ki, buralarda devrimci durum son derece elverişlidir. Bir şey daha görüldü ki; devrimci durumun sadece bir belirtisi olan kendiliğinden kitle hareketlerinin olmaması tek başına devrimci durumun olmadığının veya geri olduğunu göstermez. Ve sadece kendiliğinden kitle hareketlerine bakarak veya mutlaklaştırarak mücadele taktikleri belirlenemez. Çünkü bir kez daha anlaşılmıştır ki kendiliğinden kitle hareketlerinin yok denecek kadar az olduğu Kürdistan'da muazzam bir devrimci potansiyel vardır. Burada ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin etkisini unutmamak gerekir. Aynı potansiyel Türkiye'nin birçok yeri için de geçerlidir. Bu mevcut durumda Jakobin mücadelenin önemi ve kitleleri örgütlemenin mücadeleye seferber etmenin gerekliliği ve olanaklılığı ortaya çıkar. Sol bakış açıları kitleleri mücadeleye seferber etmenin olanaklılığı ve gerekliliğini, sağ bakış açıları da Jakobin mücadelenin zorunluluğunu kavrayamamaktadırlar. Doğru olan ikisini de yadsınamaktır. Ayrıca bu ikisi karşı karşıya konulmamalıdır. Çünkü bunlar bir elmanın iki yarısı gibidir, birbirlerini karşılamakla tamamlayıp güçlendirirler.

Direniş ekonomik-demokratik mücadelenin kapsamını pratik bakımdan genişletmiştir. "Tabu"lar yıkılmıştır. Bunun için mücadeleye gerek yok. Nasıl olsa elde edilemez denilen hakların elde edilebilirliğini ortaya çıkarmıştır. Kaldı ki sorun elde edilebilirlik-edilemezlik değil, kitleleri somut talepler temelinde mücadeleye çekmek; iktidarı, egemen sınıfları teşhir etmek-kitlelerce niteliklerinin uygulamalarının kavramasını sağlamak; emekçilerin yaşam koşullarını olabildiğince iyileştirmek. Evet, Kürtçe konuşma talebinin geniş kitlelerde ve kamuoyunda yankı bulması ve cezai için olsa da resmen serbest bırakılması, bu temelde geniş kitlelerin mücadeleye seferber edilmesinin olanaklılığını ve gerekliliğini göstermiştir. O halde iktidar perspektifinden kopmaksızın ekonomik-demokratik mücadelenin kapsamına Kürt ulusunun ve azınlıkların ana dilinde eğitim yapma-konuşma, kültürünü özgürce geliştirme hakkını da almak gerekir. Bunu yaparken yanlış anlayışlara dikkat çekmek ve bunlarla mücadele etmek de gerekir. Böylesi bir mücadeleyi "ulusal-kültürel özerklik"le karıştıran veya ulusal sorunu (A-H da dahil) kendi kaderini tayin hakkından kopararak ana dilde eğitim kültürünün özgürce geliştirme sınırlarına çekmek isteyen anlayışlarla da mücadele etmek gerekir. Ayrıca bu "ulusa göre ayrı okul" anlamına da gelmemelidir. Çünkü proletarya ulusa göre hiçbir örgütlenmeyi savunmaz. Uluşa göre parti, sendika veya okul: sınıf bakış açısı-enternasyonalizm değil, milliyetçiliktir. Böylesi bir mücadeleye reformizmin suğlaması gelebilir. Devrim reformu yadsımaz, kendine tâbi kalar. Açıktır ki, ulusun ayrılma hakkı dahi kendi kaderini tayin hakkını kayıtsız koşulsuz tanıyarak sorunu siyasi boyuttan koparmayan ve buna bağlı olarak her ulusun ve azınlığın ana dilinde eğitim ve kültürünü özgürce geliştirme hakkını savunmak reformizm değildir. Diğer yandan ekonomik-diplomatik mücadelenin, bu boyuta çıkarılması, genişletilmesi görevi sadece ezilen ulusun veya azınlıkların, sosyalistlerin, demokratların görevi değil, ezen ulusun sosyalistlerinin, demokratlarının da görevidir. Bir bakıma özellikle onların! Örneğin öğrencilerin özerk-demokratik üniversite kavgası, ana dilde eğitim hakkı vs. ile birleştirilmelidir. Tabii ki sadece öğrencilere değil, her ezilen sınıfa ve tabakaya görev düşüyor.

Direniş, iktidarın işkencetçi, insanlık dışı uygulamalarını, söven-ırkçı politikalarını teşhir etmiştir. İç ve dış kamuoyunu yarıltma çabalarının boşa çıkarılmasında etkili olmuştur.

Direniş, SHP'nin "sosyal-demok-

rat"lığının bir demagojiden ibaret olduğunu gerçekte "ülkenin bölünmezliği"

venist, ırkçı bir parti olduğunu onaylıyor. O yıllarda oy veren onbinlerce emekçi tarafından kavranmasında etkili olmuştur.

Direniş, ilerici-devrimci mücadeleye demokrasi havarisi kesilen muhalef partilerinin potalarında eritmesini, derek zorlaştırdığını açığa çıkarmıştır.

Direniş, hakkın verilmeyip alınmadığını, mücadele etmenin nelele kadir olduğunu gerek cezavleri, gerekse dışarıki emekçilere dahi bir kavratmıştır. Taksaklarca, AG veya ÖO bağladığını sevk veya sürgün olanların gittikleri cezaevlerinde AG veya ÖO'nu sürdürmeleri gerektiği, aksi tutumun sek-sünler yolu ile direnişçi zayıflatma ve kırma hesaplarını cesaretlendireceği gibi kavranmıştır.

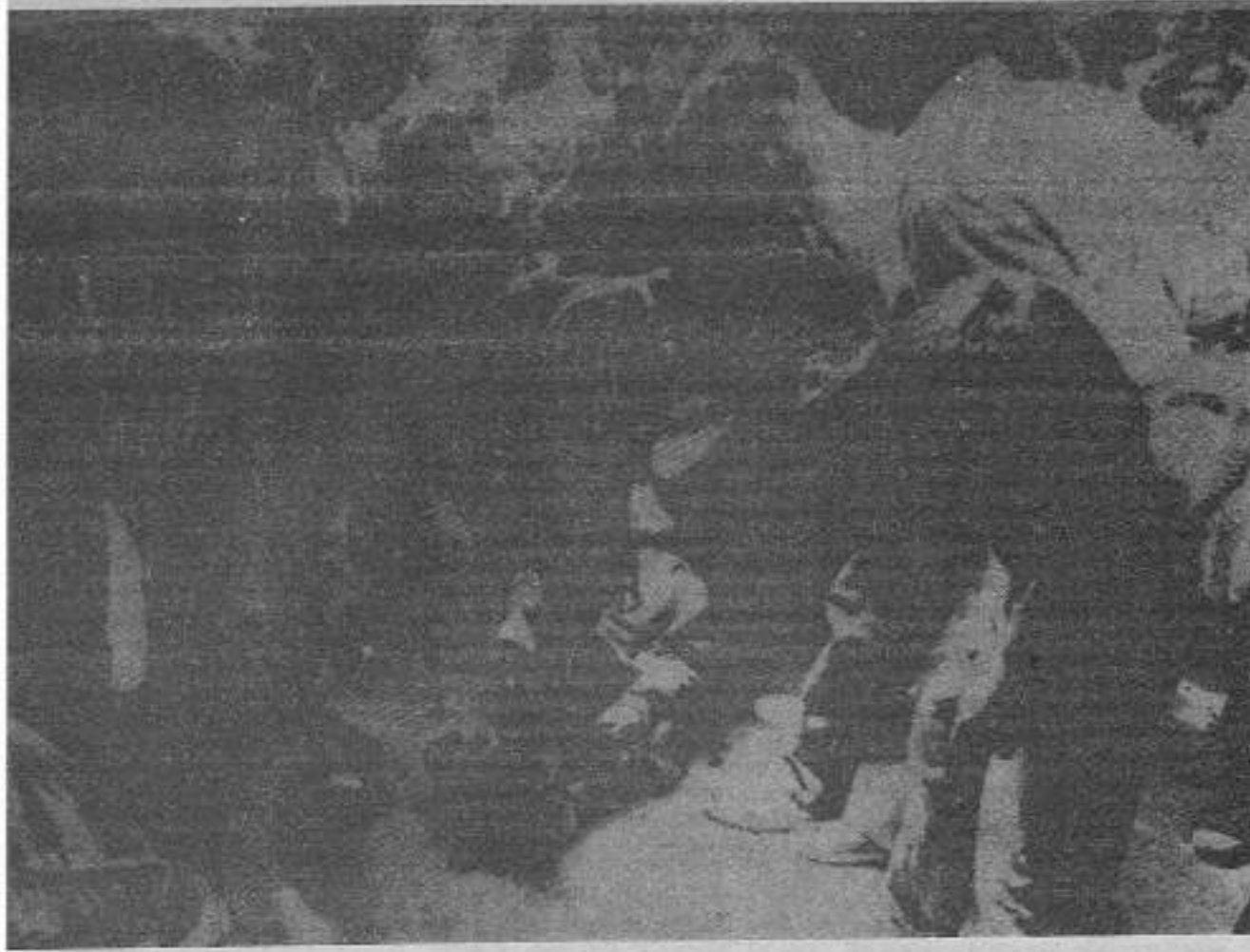
Direniş, özgül taleplerin hemen hemen tümünün elde edilmesini sağladı. Bu, aynı hakların olmayan cezaevlerinde elde edilmesi için mücadeleyi tetik etmede rol oynayacak. Ayrıca elde edilen hak var ki cezaevleri genelini güncelendiriyor. Biri tek-tip cibescinin Müsavat Bakanlığı'nca zorunlu olduğunu açıklaması ve peşi sıra geri kalan askeri cezaevlerinde de kaldırılmasıdır. Ki bu tek-tip elbisenin genelini kaldırılmasını, yasal olarak da kaldırılmasının ilk önemli adımın atılmasıdır. Peşi sıra Adalet Bakanlığı da tutuklu için zorunluluğun kalktığını açıklamıştır. Şimdi bu söz üzerine demagoji yapmasına ve sivil cezaevlerinde zorluk çıkarmaya devam edilmesine rağmen da önemli bir adım olmuştur. Tüm taksakların birlikte mücadelesi TTE'nin genel olarak kaldırılması, yönetmeliklerinin tamamen çıkarılmasını sağlayacak. İkinci en yetkili ağızlarca tutuklu temkilinin kabul edilmesidir. "Siyasi temkilcilik" biçiminde kabul edilmesinde hedefe ulaşıldığında önemli bir adım atılmıştır.

Burada şunu belirtmek gerekir, genel özgül taleplerin elde edilmesi, gerekse genel hakkın elde edilmesinde alınan başarı sadece 9 Şubat direnişine bağlanmaz. Bu kazanımlar yıllardır sürdürülen cezaevleri direnişlerinin (tabii ki tutuklu yakınlarının ve destek verenleri ve kuruluşların) bir ürünüdür. Direniş bu zincirin sadece önemli bir halkasıdır.

İçinde bulunduğumuz dönemde cezaevleri için görevler şunlar olmalıdır:

— Genel af çıkarılması, idam cezasının kaldırılması için mücadele.

— Cezaevlerinde işlenen cinayetlerin uygulanması her türlü işkencelerin sorunlarının açığa çıkarılması, haklarının oluşturulması, hesap sorulması için mücadele en önemli görevlerden

ridir. Bu her şeyden önce cezaevi şehitlerine karşı insanlık görevidir. Ayrıca dökülen kanların hesabı sorulmadan, yarın daha fazla kanın dökülmesi engellenemez. Katillerin ödüllendirilmesine, bugün-yarınki işkenceler için cesaretlendirilmelerine müsaade edilmemelidir. Başta Diyarbakır, Mamak, Metris, Sağmakçılar, Sinop, Eskişehir olmak üzere tüm cezaevi işkencecilerinden, katillerinden hesap sorulmalıdır! Belirtilmeli ki bunun için mücadelenin önemi yeterince kavranmamış gerekleri yerine getirilmemiştir.

— Tutuklu temsilciliği hakkının bütün cezaevlerinde meşrulaştırılması, yasal bir kurum haline getirilmesi, temsilciliğin tutukluları ilgilendiren -yemekhane, kütüphane, spor salonu, kantin, koşu alanı düzenlenmesi, görüşme vs. gibi sorunlar da yetkili kılınması ve siyasi tutuklu temsilciliği hakkının alınması için mücadele edilmelidir.

— Her türlü insanlık dışı uygulamaya ve yaptırım karşısında tutukluların tepkiselliğe ve boyun eğişe mahkûm etmeyi önsözen, tutukluların tepesinde demokrasinin kabını gibi sallanan sivil ve askerî cezaevleri infaz-rüzük ve yönetmeliklerinde infaz yakma, hücre cezası, mektup, görüş yasaklama vb. gibi disiplin ceza-

larının çıkarılması, tutuklu-hükümlüler lehine insan hakları normlarına uygun düzenleme yapılması için mücadele. Aynı şekilde TTE'nin bütün cezaevlerinde bütün tutuklu-hükümlüler için zorunluktan çıkarılması, sivil cezaevleri yönetmeliğinden çıkarılması için Acalet Bakanlığı'na yapılan açıklamanın bir an evvel yerine getirilmesi için mücadele edilmelidir.

— Askerî mahkemelerde yargılamalar işkence altında, savunma yapmaktan tamamen yoksun olarak doğrudan emir-komuta zinciri altında yürümüştür. 12 Eylül hukukunun bütün sonuçları ile ortadan kaldırılması için mücadele edilmelidir.

— Aynı "suç"ta DGM ve sivil mahkemeler, örneğin 15 yıl veriyorsa, askerî mahkemeler 1/3 artıracak 20 yıl veriyor. Bu düzenin kendi yasalarıyla çelişen keyfi bir uygulamadır. Bu yükden askerî yönetim tarafından yürürlüğe konan 1/3 oranlı arttırmanın bir an evvel iptal edilmesi ve jüdiye dek uygulanmaya gelen bütün sonuçlarının ortadan kaldırılması için mücadele edilmelidir.

— İktidar 9 Şubat'ın zaferini bazmedemedi. Direnişten bir süre sonra 20 direnişçiyi Gaziantep E Tipi Cezaevi'ne, 20 direnişçiyi de Urfa Kapah Cezaevi'

ne sürgün ederek direnişi cezalandırdı. Direniş güçlerini zayıflatmanın, bölmenin, cezalandırmanın bir araç olan sürgün uygulamalarına karşı mücadele edilmelidir.

— İşkence, baskı uygulayan, çeşitli yasaklar konan cezaevleri üzerindeki baskılara son verilmesi için mücadele edilmelidir.

— Cezaevlerindeki uygulamalar sonucunda veya bu uygulamalara karşı yürütülen direnişlerde sakatlanan, hastalanan eski tutuklu ve hükümlülerle madde manevi dayanışmaya gidilmesi, tedavi olabilmeleri için yurtdışına çıkarmalarının serbest bırakılması için mücadele edilmelidir.

— Ayrıca her cezaevinin kendine özgü sorunları için mücadele edilmelidir.

Daha sağlıklı bir mücadele yürütülebilmesi için gerek tutuklu ve hükümlüler arasında, gerekse tutuklu aileleri ve destekleyen kişi-kuruluşlar arasında birliğin ve dayanışmanın en iyi şekilde sağlanması için dar çıkarları-bakış açısını bir yana bırakarak çaba sarfedilmelidir.

Bu görevler zor, ama başarılabilir değil. Yeter ki birlik-dayanışma ve direnişçi ruh daha bir pekiştirilsin. O zaman, tarihe yeni onurlu sayfalar eklemek hiç de zor olmayacaktır! □

“Bir”eycilik, “tek”yanlılık ya da inkârcılık + resmî tarih -2-

1983 AG'nin sona erdirilmesinde birle-
rin de önemli eksiklikleri ve hataları oldu.
Birlik içinde ve doğru bilgiler temelinde
başlamayan eylem, doğru bilgiler elde edil-
dikçe eylemci kitlede gönüllülük, moral-
sizlik gibi etkiler doğurmaya başladı. DS'
de bu olumsuzluğu gördü, ama nedenini
yanlış kavradığından dolayı şekerli su alın-
mayışına bağladı. Eylem başladığında ey-
lemci çoğunluk “şekerli su alınmaması”,
“tedavi kabul etmeme” kararı almıştı. DS
“şekerli su alınmamasına” muhalefet et-
miş ancak çoğunluk ısrarlı olunca kendi-
ni uymak zorunda hissetmişti. Yoksa DS'nin
devrimci çoğunluğa uyma gibi bir an-
layışı yoktur. Eylemci kitledeki moralsiz-
lik, eylemin başlatılış gerekçe ve şekline-
ki yanlışlıklardan kaynaklanıyordu. Met-
ris, DS ve o dönemdeki “sağcıyla inla”
yandı. Sağmacılar'da “hosegeldin” da-
yağı dışında yoğun işkence olduğu ve Sağ-
macılar'ın AG'ne başladığı gerekçeleriyle
eylemi başlatmıştı. Üstelik bunu devrim-
ci çoğunluğun iradesini hiçe sayarak oldu-
bitir bir şekilde yapmıştı. Eylemi başlatanlar
hem kendi siyaset ve kitlelerine, hem
de diğer devrimcilerle güvenemediklerinden,
adeta biz sevk olursak burda kimse baş-
latmaz, bunlara güvenilmez diyerek hare-
ket etmişlerdir. Bu yaklaşımın kitlede tepki
doğurması kaçınılmazdır. AG'nin başlatılış
gerekçeleri olduğu kadar başlatılış biç-
cimi de yanlıştır. AG içinde Sağmacılar'
da sistemli bir işkence olmadığı, Sağmacılar'
ın Metris'teki AG'ni duyduktan sonra
AG'ne başladığı haberi geldiğinde kitlede
moral bozukluğu yaşandı. DS ve yandaş
hatalarını açık yüreklilikle ortaya koyup
özeleştiri yaparak bu olumsuzluğu gider-
meye çalışacakken, olumsuzlukların nede-
ni olarak şekerli su alınmamasını teşbit
ederek eylemin 20. günü şekerli su alınmasın
önerisi getirdi. Bu kez çoğunlukta şekerli
su alınmasına taraftar oldu. Şekerli su alın-

maya başlanması olumsuzluğun kaynağı
olmadığı için çözümlü de olmadı. H. Salk
imzalı olarak yapılan “kesinlikle taviz
verilmeyecektir” açıklaması da etkileyici
bir faktör oldu. 20. günden sonra eylemi
birakmaları yoğunlaştı. 27. güne gelindiğin-
de eylemi bırakanların sayısı 250'ye yak-
laşıyordu. Bunlardan 200 kadarı devrim-
ci solları terk ederek “bağımsızlar”a gi-
miş, 50 kadarının da bir kısmı yemek için
açılan iki koğuşa gitmiş, bir kısmı da re-
virde tedavi kabul edip eylemi bırakmış,
AG'ye mola verip tekrar başlamıştı. Bu-
rada eylemi bırakanların yaklaşık yarısı
kadarının DS kitesinden olduğunu hatırla-
talım. Bizim 8 arkadaşımız bırakıp ba-
ğımsızlara gitmişti. Eylemi bırakanlar yo-
ğunlaştıkça bizim de içinde olduğumuz
devrimci çoğunluk eylemin başarı şansına
olmadığı, sürdürülmesi durumunda Met-
ris'in ağır kayıplar vereceği, Sağmacılar'a
destek amaçlı olan eylemin işlevini yerine
getirdiği vs., vs. türü düşüncelerle eylemin
birakılmasını savundu. DS ve yandaş doğ-
ru olarak eylemin Sağmacılar titirene dek
sürdürülmesini, herkes bıraksada kendile-
rinin sürdürebileceklerini söylediler. Ancak bu
doğru düşüncesini pratiğe geçirmeyerek
devrimci çoğunluk eylemi bırakıktan
yarım saat sonra onlarda bıraktılar. Bu
doğru düşünceleri inançla benimsemedik-
lerinin göstergesiydi, doğru düşünceleri sa-
vundular ama pratiğe geçirmediler. O gün-
kü koşullarda doğru olan tek zalimsa da
AG'nin devam ettirilmesiydi. Çünkü dire-
nişin odağı Sağmacılar'dı, buna rağmen
direniş tek tek cezaevlerinin sorunu olan-
tan çıkıp TTE'ye ve faşizme karşı genel bir
direniş dönmüştü. Metris, genelini de-
ğil özelin çıkarlarını esas alıp öne çıkardı.
Genel çıkarlar için Metris'in kayıpları göz-
alınmalıydı, çünkü direnişin başarısının
kazançları Metris'te de yansıtacak, kayıp-
lar telafi edilebilecekti. DS'nin “direnişin

zaferi yakalamasının gün meselesi oldu
(YÇ, sayı:9) yolundaki tespiti kaçını-
lmazlık büyük olur anlayışına dayanan ab-
l ve yanlış bir tespittir. O günkü koşullar-
da TTE'nin yasal olarak yürürlükten
durdurulması pek olası değildi, eforman ara-
zümü alınabilirdi, nitekim o da Sağma-
lar'da kazanıldı. Direnişin kayıplara
men kararlılıkla sürdürülmesi ve kö-
neli hırtekinde kazanılabilecek her gün
zamlıktan sonra bitirilmesi düşün-
ri sedim atmaya ve kısa sürede yoğun
dirlara girişmesine engel olmaya ne
olabilirdi. Nitekim Metris'in eylemi pe-
içinde bırakması ve kitledeki yoğun k
düşmanın Metris'i teslim alma umu-
nu kumladı. AG'nin bitirilmesinde
gün sonra sistemli saldırı ve işkenceler p
deme geldi. AG'den ağır varalar alarak
kan Metris, düşman saldırılarının pasif
li direnişle göğüslemek zorunda k
Yaklaşık 6 ay sonra getirilen TTE d
masıyla durum daha da ağırlaştı. D
yandan düşman saldırılarının yoğunlaş-
dığı Metris'i nitel ve nicel olarak zayıf
mak için mücadelede öne çıkması ileri-
surları Metris'ten sevk etmeye başla-
Metris AG'nin başlamasından bitirilme
kapsayan yanlışlıklar yüzünden aldığı
zaları saramadı, aksine sürekli kan kay-
meye devam etti. Konuyu bağlarken D
arkadaşların bir sorusuna cevap vermek
tiyoruz.

“... Direnişin Metris'te kırıldığı hab-
Sultanahmet Cezaevi'ne gelince, onbir
yasi grubu eylem krizi ilan ederek iş-
lerini donduranlar kimlerdi? Metris'te
renişin kırılmasında kendi arkadaşları
da başı çekenler arasında olduğunu ö-
nince sus-pus olanlar kimdi? ... Bizaz o
şünün mutlaka hatırlayacağız.” (Y
sayı: 9)

Bunları yazarken yüzünüz kızarmı-
mı? AG'nin bitirilmesine neden olan
subjektif niyetleri ne olursa olsun “obje-
tif olarak eylem kırıcı” bir rol oynama-
lardır. Metris'teki arkadaşlarımız da bu
na dahildir. Onlara, Metris'in ilerdeki
kararını düşünerek hemen belirtelin A
nin öyle bırakılması Metris'in ilerdeki m
cadelesine yarar değil zarar vermiştir-
niyetle hareket etmiş olmaları bunu de-
ğertirmez. Bizler, arkadaşlarımızın Metris'i
ki direnişin kırılmasında olumsuz bir r
oynamaları karşısında “sus-pus” olmadı
Olayın duyulmasının akabinde çikardı-
mız bir yazı ile bu olumsuzluğu ve bun
neden olan yanlış anlayışları eleştirdik, a
tı zamanda bu olumsuzluğa neden olan
kadeşlarımıza karşı gerekli tedbirleri aldı
Hatalar, olumsuzluklar karşısında ölü se-
sizliğine bürünüp “susupus” olmaları ar-
yorsanız, fazla uzaya gitmeden gerek yol-
aynaya bakın yeter, Metris'teki arkada-
larımızın “objektif olarak eylem kırıcılığı
yaptıklarını devrimci olan herkese du-
ğumuz bir yazıyla açıkladık, o dönem Su-
tanahmet'te olan herkes gibi bu yazıyı siz-
ler de okudunuz. Biz salt günah çıkarm

anlayışıyla "hata yapıldı" deyip de geçmedik, sözkonusu hatanın siyasal, sınıfsal ve felsefi köklerini, hangi somut koşullarda nasıl ortaya çıktığını, direnişe verdiği zararı ve nasıl düzeltileceğini de açıkça ortaya koyduk. Bu hatalardan bizim gibi, herkesin dersler çıkarmasını istediğimiz gibi halka ve devrime karşı duyulan sorumluluğun güzel bir örneğini de verdik. Bizler hataların ve eksikliklerin üstünü örtme niyetinde olsaydık, eylemin bitirilmesine karar veren çoğunluğun yaptığı gibi sorunu geçiştirir veya sizi örnek alır dar grup çıkarları uğruna hataları "doğru" diye savunur veya bizi eleştirenlerin bir açığını yakalar -yoksa uydurur- bizde onları eleştirerek işi boğuntuya getirmeye çalışırdık. Biz bunları yapmadık, yapamazdık. Sıkı sıkıya bağlı olduğumuz proletarya ideolojisi, buna denk düşen siyasal görüşlerimiz, halka ve devrime karşı duyduğumuz sorumluluk böyle yapmamıza izin vermedi, veremezdi de. Bizi de kendimiz gibi sandığımızdan oturup düşünmeden bol keseden mıp tutuyorsunuz. Tüm devrimcilerin tanık olduğu bir gerçeği inkâr ederek uydurduğunuz "sus-pus" olma sizin küçük-burjuva "gerçek"iniz, sizin küçük-burjuva "ahlak"ınızdır. "Gerçek"iniz gerçek olmayan, gerçek olmayansa "gerçek"inizdir. Bizim biraz düşünmeye ihtiyacımız yok, çünkü hata ve eksikliklerimiz onlardan çıkardığımız dersleri kendimize rehber edindiğimizden sürekli bilincimizdedir. Tavsiyemizi, unuttuysanız gördüğünüz devrimci sorumluluğu, ahlaki ve ustabü "biraz düşünün mutlaka hatırlayacaksınız."

Eleştirinin bayağılaştırılmasının en basit yollarından biri de, kendi olumsuzlukların başkalarına atfederek keskin laflarla temize çıkma ya çalışmaktır. Grup çıkarlarınız ve çocukları korkularınız yüzünden 83 Ağustos direnişinde birliği bir kez daha parçalamadınız mı? Hiç olmazsa kendi içinizde tutarlı ve dürüst olun. Statüko vs. bir birlikti onun için parçalamadık, mücadelede ayak bağı olmayı vs. vs. deyin. Ancak parça parça ettiğiniz birliği koruyup pekiştirdiğinizi ima etmeyin. Yaptığınızın doğruluğuna inanıyorsanız cesaretle savunun, birliği parçalamadığınızı doğru olarak eleştirenleri "dizginizi bir çarpıtma ve tahriyat yolunu" seçmekle "istedikleri anda olmayan şeyi üreterek" yazmakla suçlamayın. Sizin İstanbul cezaevlerinde birliği savunduğunuz ve koruduğunuz görülmüş, duyulmuş şey değildir. Kuşkusuz kendinizce bir "birlik" edebiyatı tutmuş gidiyordunuz, ama sizin "birlik" anlayışınız tekkenize mürid toplama çağrılarınız olmaktan öte bir şey değildi.

Yeri gelmişken bir örnek daha verelim: Tutsak yakınlarımızın bir dernek çatısı altında toplanması sorunu gündeme getirildikten, sizlerin yakınları önce kendi başlarına, kimseyi kabul etmeden dernek tüzüğünü ve yönetimini oluşturdular; ondan sonra da herkesi kendi yönetiminde der-

neğe katılmaya, birliğe (!) çağırdılar. Sizler karar alacak, bizler uygulayacaktık. Sizin dar grup çıkarlarına hizmet ederek mutlu olmayı bizlere bahsettiniz. Çok lütfelerseniz; ancak biz böyleleri insanlara layık değiliz, kabul edemiyoruz. Tekkenize mürid olmayınca bu kez bizleri lanetlemeye, birlik düşmanı, bozguncu olarak nitelermeye başladınız. Kişi önce kendisine saygı duymalıdır. Bu olmayınca Pandora'nın kutusu açılmış olur...

Sizler, devrimci ilke ve onurun korunması için demokratik merkezîyetçilik temelinde bir araya gelinmesi, eşit söz ve oy hakkını ve azınlığın çoğunluğa uyması anlayışını pratiğinizde bütünlükten savunmadan, Mücadele temelinde ilkel bir birlik, evet ancak nasıl bir mücadele ve hangi ilkeler temelinde?

Cezaevlerinde birlikte mücadele pratik bir zorunluluktur, tartışmasız bir teorik doğrudur. Ülkeniz devrimci hareketinin mitoz bölünme alışkanlığı biliniyor. Hatırlarsanız, KONSEY'den zaman zaman 20'den fazla siyasi ve grup yer alıyordu. Bu grupların hepsinin kendince doğru bulduğu bir farklı mücadele anlayışı vardır. Herkes ortak bir mücadele anlayışında birleşse zaten bu kadar çeşitli gruplar olmazdı. Oysa düşman kendi politika ve uygulamalarında devrimcilerle karşı bir bütündür. Ve ayırım yapmadan tüm devrimcilere saldırmaktadır. Faşist saldırı ve baskılara karşı 20'den fazla grubun herbirinin kendi anlayışı çerçevesinde 20'den fazla değişik biçimlerde mücadele etmesi doğru olmazdı. Buna göre, bu 20'den fazla grup ne temelinde bir araya gelecek ve ortak mücadele edecek. Mücadelenin sağı var, "sol"u var, kendiliğindencisi, statükocusu var vs. Sağcılığın bir sürü tonu, "sol"culuğun çeşitli renkleri var. İşte bu farklı mücadele anlayışlarını savunun grupların bir araya gelebilmesinin asgari noktaları yukarıda özetlediğimiz Demokratik Merkezîyetçilik temelidir. Aksi halde faşizme karşı birliğinden güç alan ortak bir mücadele sürdürülemez, başarılar kazanılamaz. 20'den fazla grup hep benim isteğim olacak diye dertirse 20 başlı bir cüceler topluluğu ortaya çıkar, oysa 20 cüce birleşerek bir dev oluşturabilir. DS ayrışkıcı tavırlar takındığında hep azınlığı düşmüştür, hep cüce kalmıştır. Cücelerin kendi kendilerini "dev" ilan etmeleri cüce oldukları gerçeğini değiştirmez. Düşmanın saldırılarına birlikte maruz kalanlar ona birlikte karşı koymalıdır. Bu birliktelik elbette karışıklık tavizlere yol açacak. Her zaman doğru arslar çıkamayacak. Ancak böylece bir birlikteliğe sırt çevirmek, kendi görüşlerinin doğruluğuna ve onları savunabileceğinize, hakim kılabilceğinize güvenmediğiniz anlamına gelir. Doğru görüşleri çoğunluğa benimsetebilmek için günlerce, haftalarca, bazen aylarca uğraşmak, 20'den fazla gruba dert anlatmak, zor iştir, kolay olan alıp başını gitmektir. DS kes-

kin laflarına arkasına saklanarak kolay yola seçmiş, burnun doğrultusunda azınlık olarak yürümüştür. Oysa burnun doğrultusu uçuruma da düşülse de doğru düz bir rotada gidiliyor hissi verir.

"Sol"culuk sağcılığın ikiz kardeşidir. DS'li arkadaşlar "sağcılığıyla ünlü iki siyasetin" avukatlığını yaptığınızı iddia ediyorlar. Dilin kemiği yok. Önce sağcılığıyla ünlü olan iki siyasetin adını koyalım, DS'nin adettir, ortaya muğlak sözler atar, bu tavrını eleştiren olduğunda da biz sizi kastetmiyorduk, niye üstünüze alıyorsunuz diye kıvrımına yolunu seçer. Açık yürekli ve cesaretlili olun arkadaşlar. Sözkonusu ettiğiniz iki siyaset HK ve K'tur. Ve sağcılık nitelenize aynen katılıyoruz. Peki bu "sağcılığıyla ünlü olan" siyasetlerle arınızdan su geçirmez şekilde devrimci çoğunluğa karşı azınlık olarak hareket etmenize ne demeli? Bir dönem Kurtuluş ile, daha sonrada Halkın Kurtuluşu ile devrimci çoğunluğa karşı kurduğunuz azınlık ittifakı ile defalarca ortak hareket ederek ayrışkıcı tavırlar takınmadınız mı? Şimdi kalıp, onlar o zaman sağcı politika izlemiyorlardı, DS'nin savunduğu doğru direniş çizgisini benimliyorlardı diyeceksiniz. Daha önce de söyledik, minareyi çalan kılıfını hazırlar. Sakin o zaman siz sağcı politika izliyor olmasanız? "Sağcılığıyla ünlü olan"larla kutsal ittifaklar kurmak isterse görünürde keskin "sol" gözlükün sağcılığın kuyruğuna takılmaktır. Dünyanın merkezi her şeyine mihenk taşı DS. Onların yıldır sağcı bir çizgi izleyenler DS'nin yanında sağdıktan vazgeçip hemen "doğru"cu oluyorlar ne hikmetse-

1982'de 28 günlük AG sonrasında kadar sağcılığın başını çekenlerden biri HK oluyor. 1983 AG'si bitimine kadar el ele göz göze süren balayı birlikte işlenen olumsuzlukların sorumluluğunun birbirinize atılması yüzünden nikâh bozuluyor. HK yine sağcılığın şampiyonlarından olurken, DS doğrucu davutluğundan bir şey kaybetmiyor. Ne hikmetse HK'da aynı şeyleri iddia edip ortağını ters yönden "sol"culukla eleştiriyor. Bu bir çelişki değil. Sağcılıkla, sağcı özin kamuffesi olan "sol" görünüm ikiz kardeşler, aralarındaki ayırım aynı şeyi farklı şekillerde telaffuz etmektedir. Bu yüzden en keskin "solcularla sağcı akımların su geçirmez dostluğu yadırgamadır. Oyuncaklarını ya da şekerlerini paylaşamayan ikiz kardeşlerde kanlı bacaklı kavga ederler ama bu onların kardeş oldukları gerçeğini değiştirmez.

"Merdi kıpti seracat arzederken sırtına söyler" diye bir ödeyiş vardır. DS'li arkadaşlar filli direnişleri aktarırlarken kendilerini gereğinden fazla överken öylesine soru işaretleri uyandırıyorlar ki, acaba? demekten kendimizi alamıyoruz.

1983 27 günlük AG'nin bitirilişinden 10 gün sonra düşman topyekün bir saldırıya

girişti. Birer talan olan koğuş aramaları, ahlâk dışı soyarak arama, saç kesme ve bu uygulamalara karşı direndiğinde yoğun işkence ve dayak, tecrit koğuşu uygulamayı ve sevk olayı, ziyaret, havalandırma, revir çıkışı yasakları, gazete, dergi, kitap, kalem yasakları savunma haklarının gaspedilmesi, mektup, telgraf, kurtulamaları, kantin yolsuzlukları ve milyonları bulan tutuklulara gelen posta çeklerinin gaspedilmesi, tutukluların işe istikaklarının çalınması... Bağımsızlaştırmaya yönelik yoğun özendirme... vb. vb. Devrimci güçlerin fiili direniş ekşimesine oturan bir mücadele çizgisi izlemeleri nesnel durumu bir zorunluluğuydu. Sabırlı, uzlaşmaz, kısa gündük değil, yıllar sürebilecek uzun vadeli bir fiili direniş. Düşman saldırılarından kısa strede vazgeçmeyecek ve saldırılarını yıllara yayarak süreklileştirecekti. İnciyatif düşmanın elinde, koşullar onun lehinde idi. Devrimciler AG gibi sonuç alıcı, savunma ve saldırıda son derece etkili bir silahı kötü bir şekilde kullanmış, bundan fiziki ve ruhi bir yıpranmayla çıkmış, örgütlülük zsafa uğramış, devrimciler arası ilişkiler zedelenmiş, kamuoyu ile irtibat imkânı olan ziyaret, avukat, mektup, kitap, gazete gibi tüm olanakları gaspedilmişti. Sadece mahkemeler aracılığıyla diğer cezaları ve kamuoyunca bir temas kurma ihtimali vardı. DS bu koşullarda kalkıp mahkemeye çıkmama önerisi(!) getirdi. Önerisi özeri demek de mümkün değildir. Çünkü DS önce kimseye haber dahi vermeden kendü mahkemesine çıkmış, devrimci çoğunluk bu emri vakillığe, karşı çıkmıştır. Ancak DS'nin nyeti açıktır. O kendi kararını almış sonrası bir formaliteden ibarettir, çoğu zaman o formaliteye dahi ihtiyaç duymaz. Okur, düşmanın aynı saldırılarına ortak misrur kalan ve ortak direnme direnişçi bir cezaevi düşünün. Koğuşlar karışık ve bir sabah birden pratik olarak DS'ilerin mahkemeye çıkıma kararı alıp direndiklerini görüyorsunuz. Peki bir durum yaratılıyor. Sonra da (DS) size öneri getiriyor. Önerinin de alınması için ilk şart, ayrılmış tavrın durdurulup ortak iradenin sonucu olacak karara saygı göstermektedir. (DS) tepki çekmesi üzerine ayrılmış tavrına ara verip önerinin tartışılmasını bekledi. Yukarıda anlattığımız o özgül koşullarda düşman tarafından işne ilünek istendiğimiz tecrit koşullarının önemli ve biricik nefes yolunun mahkemeler olduğundan hareketle boylesi bir imkânın riske sokulamayacağı, yine direnişte bir düşme eksiklik veya zaaf varsa bunun çözüm yolunun bu tür şeyler olmadığı, vb. gerekçelerle biz mahkemeye çıkıma önerisini reddettik. Bugün de o şartlarda olsak yine reddederdik. (DS)'li arkadaşlarımızın önerilerini ve gelişmeleri şöyle aktarıyorlar:

"İnsanlar koğuş çıkışlarında tek tek alındıkları merdiven alplarında ve kapalı bölme kapılarının ardındaki öce köşelerde

"soyun, burada kimse yok, biz de kimseye bir şey söylemeyiz" diyerek soyunmaya zorlanır, kararsız unsurlar anti-direnışçiliğe özendirilirken ve bunda küçümsemez başarılar elde edilirken "sizler" hâlde direniş bu biçimiyle sürdürmekte ısrar ediyordunuz. Oysa bu noktada devrimci direniş çizgisini koğuşlara çekmek gerekiyordu." (Yeni Çözüm, sayı 9)

Ahlâk dışı soyarak arama genellikle koridor diplerinde, depolarda, bölme aralarında yapılmaktaydı. Direnişçiler tek tek alınmaktaydılar. Tek tek direnişçilere, "soyun, burada kimse yok" ve türlü çağrılara biz tank olmadık, böyle bir ortam da yaratmadık, ancak uzlaşmacı eğilimlerini yoklayıp açığa çıkarmak için böyleli teklifler bazı arkadaşlara yapılmış olabilir. Yine tek tek direnişlerde her bireyin direnme potansiyelinin eşit olamayacağını arada farkları bulunduğunu kabul etmek gerekir. DS'li arkadaşlar yarı-gizli olabilir tek tek ahlâk dışı soyarak aramaya karşı bireysel direnişlerde "kararsız unsurlar" nezdinde "küçümsemez başarılar elde" edildiğini ileri sürüyor. Biz somut olarak tek tük örnekler dışında buna tank olmadık, böyle anlaşılıyor ki kendileri buna "küçümsemez" ölçüde tank olmuşlar. Önce teşhis, sonra tedavi yapılmalı.

Gereğince; yarı-gizli bölümlerde yapılan soymalara karşı direnişlerde "küçümsemez" uzlaşma eğilimleri gelişti. Bu olumsuzluksa, koğuşlardan mahkemeye çıkmayla çözülecek. Koğuştan çıkarken "kararsız unsurlar" toplu oluştan güç alarak direnecekler peki, koğuştan çıkarıldıktan sonra yine "merdiven alplarında ve kapalı bölme kapılarının ardındaki öce köşelerde" bu bireyler tek tek zorla, işkenceyle ahlâk dışı bir şekilde soyarak arama ile muhatap olmasayacaklar mı? Kısaca, mahkemeye çıkıma, tek tek soyma olayını ortadan kaldırmıyor ki. DS bu durumu çarpıtıp "bireysel direniş yerine kolektif direniş" (Yeni Çözüm, sayı 9) geçirdiğini iddia ediyor. Hayır, arkadaşlar, sizler bireysel direniş yerine kolektif direniş geçirmediniz, geçiremediniz de. Bu sizin iradenize bağlı bir olay değildi. Siz sadece koğuşlardan çıkmadınız, zorla çıkarıldılar yine her birinizi tek tek yarı-gizli bölmelere götürerek ahlâk dışı aramaya tabi tuttular, "kararsız unsurlar"ımız yine kendi başlarına kaldılar. Bu bireysel direnişin kolektifleştirilmesi olmadı gibi, tespit ettiğiniz hastalığınızın ilacı da değildir. Ek bir direniştir.

Oysa sorun, yarı-gizli öce köşelerde kararsız unsurların küçümsemez anti-direnış özendirilmesine çözüm getirmektir. Koğuştan direnerek çıkılmasının beşirli bir moral ve etki yaptığı kabul edilerek, "kararsız unsurlar"ın gizli bölmelerde "kararlı" olmaları sağlanamaz. Bu etkileyci bir faktör olabilir, ama şartılmamalı. Çünkü, tek tek düşmanla açık mücadelede kararlılık veya kararsızlık bir iç ölçüdür, ide-

olojik yeterlilik ve sağlamlık sorumadı. Sorunu bu perspektifle kabaca irdeleyelim.

Kimdir bu "kararsız unsurlar"? Nedir "kararsız"larlar. Nasıl kararlı hale gelebilirler?

Yine açık yürekli davranıyoruzuz; arkadaşlar, ortaya yuvatlak laflar arıp karşılaştırmaya, imak serzenişlerde bulunmaya çalışıyoruzuz. Beceriksizliğimiz yüzünden seracat arzederken sirkatinizi öldürüyorsunuz. Kim bu "kararsız unsurlar"? Mahkemeye çıkıma eylemini önce öce köşede dahi bulunmadan pratiğe geçirgin haklınsa bu konuda "küçümsemez" tutuyordunuz. Oyle ya da böyle sabırsız, lüksüz davranış nasıl açıklanmalı? "Kararsız unsurlar" sizin içinizdeydi. Eğer siz dışımda olsalar, sadece siz direndiğiniz göre "aylarca" başkaları için fedakârta bulunmadığınız açıktır. Geçti zamanın "en kahraman" psikozuna girip katilci roller oynadığınız şahir oldu ama böylesine rastlamadık. Devrimci güçlük sizlerin mahkemeye çıkıma öcünüzü doğru bulmadı, siz, başta 9 kişiye sonra 2 grupla beraber "aylarca" aylıkce tavırlarımızı sürdürdünüz. Direniş amacı, kararsız unsurların öce köşelerde anti-direnışçi tavırlarını ortadan kaldırma, bu kararsızlar sizin içinizde bulunuyorlardı ve direnişinizle buna engel olmayı çalıştınız. Başardınız, başaracağınız o sizin sorunuzuz.

İç zayıflıklarınız genelde malederele suni ölemlerle gidermeye çalışmak biçimindeydi ve öyle de oldu. Diyorsunuz DS ile beraber iki siyaset "aylarca" "keşifçilerine güvenerek" mahkemeye çıkmama direnişini sürdürdünüz. Arkadaş zaten kararsız unsurların tek şahidlik da direnemedikleri için koğuşlardan imadığınız kendine açıklıyorsunuz, özgüvenli güvenen düşmanla teke tek yüzze mücadelede kararsızlığa kapılmıyız, laşma eğilimleri taşınmaz, anti-direnışçi izlenmez. Sizler, bu eylemi özgüvenli güvenemediğiniz için yem "kararsız unsurlar"ımız teke tek direnemediği için beşiriniz. O zaman hangi güvenli özgüven söz ediyorsunuz? Kendi eksiklik ve zayıflarımızı açık yüreklilikle ortaya koyacağınız iftira ve camur atma ve şerhleri çıkıma yoluna gidiyorsunuz. Şunları yorsunuz:

"Ya siz kimliğinizi söylüyor, dışarı çıkıyor ve koridorun öce köşesinde çoğunun ne yaptığı meçhul bir halde zımnen soyarak aramaya karşı direniş sanıyorsunuz." (Yeni Çözüm, sayı 9)

Kendi pisliklerinizde başkalarını mur atarak kurtulamazınız, arkadaşlar. Söyledikleriniz desteksiz, kanıtsız bir tiradirdir, ispatlayamadığınız takdirde teriliginizi ispatlamış olursunuz. Bizim dönem TKP/ML(1) ve (2) davaları olan mahkemelere çıkık, bizi başlıyan bir arkadaşımızın "kararsız" ve "anti-direnışçi" bir tavır sergilediğini ispatladık

takdirde söylediklerinizi kabule hazırız. Siz nasıl kilenizdeki "kaçımsenemez", "kararsız unsurların", "üçra köşelerde", "anti-direnışçiliğe" soyduğuna biliyorsanız bizde kendi arkadaşlarımızın tek tek tavırlarına çok iyi biliyoruz. "Merdiven altları"nı, "üçra köşeleri", "esrarengiz bir sis perdesiyle "meçhul"leştirmeyle, kimin ne yaptığını bilmek hiç de zor değildi! Siz de, biz de, diğer devrimciler de kimin ne yaptığını çok iyi biliyor.

Küçük-burjuvazi ödünli koparan korkularını aşarı "cesaret" örnekleriyle, Çerkez çıkışlarıyla gizlemeye çalışır. Korkaklığına, başkalarını "korkak" olarak suçlayarak gizleyeceğini (veya öldüreceğini) sanır. Suçlamalarına tek bir kanıt gösteremez, ancak söylediklerinden kesin emin gözükür, nasıl gözükmesin ki, kendi korkaklığının en yakın tanığıdır, kendisi kendisinin delilidir.

Evet DS'li arkadaşlar "kararsız"lık sizin yapınızdadır, düşmanla teke tek kaldığınızda kuşanılacak tek silah olan "özgüç" eksikliği, "anti-direnışçi"lik özelemleri sizin mayanızda vardır. Bunun somut bir örneği, bizim arkadaşlarımızdan Metris'te 1983 AG sonrasında günlüme direniş saflarından kopup "anti-direnışçi"liğe özendirilen sonradan "Bolşevik"çi olan sadece iki kişidir. Ya sizden? Bili mi, almış mı, yetmiş mi, seksen mi, doksan mı, yüz mü? Sevimsiyorum, devrimci enerjinin çarçur edilmesine üzülüyorum. Bu aynı zamanda "kaçımsenemez", "kararsız unsurların", "üçra köşelerde"ki "anti-direnışçiliğe" özendirilileri hakkında bir fikir vermiyor mu size?

Sizin yazdıklarınızdan anladığımız kadarıyla, "kararsızlığın" nedenini ve düzeltme yöntemini doğru teşhis edemediğiniz için tedavide edemediniz. Düşmanla teke tek direnişte düşülen uzlaşmalar ve zaaf- lar özgüç eksikliğinin, siyasi-ideolojik ye-

tersizliğin bir sonucudur. Yapılması gereken bu eksikliğin önce tespiti sonra da başta eğitim, kavratma olmak üzere alınacak siyasi, pratik vs. tedbirlerdir. Direnişte zafat düşmanla teke tek kalınca ortaya çıkıyorsa, koğuştan çıkınıyarak toplu direniş yine "üçra köşelerde" teke tek kalması getiriyorsa neyi değiştirebilir? Düşman koğuştan çıkarmak için saatlerce uğraşmış dahi olsa çıkarınca yine tek tek merdiven altlarına, üçra köşelere götürmüyor muydu? Değişen sadece koğuştan çıkmayı zorlaştırmaktır. Moral vs. deniyorsa, kararsızlığın kaynağı moralsizlik değil, siyasi-ideolojik yetersizlik ve bulamklıktır. Toplu direnişler zaten koğuş aramalarında, saç kesme operasyonlarında vs. olanca hızıyla sürüyordu. Sanki mahkeme çıkışı dışında toplu direniş yokmuş gibi bir hava yaratılmasın. Direniş bireysel ve kolektif biçimlerde sürüyordu, siz bireysel direniş ortadan kaldırmak iddiasıyla ortaya çıktınız, hatta "bireysel direniş yerine kolektif direniş" geçirdiğinizi iddia ediyorsunuz. Doğru değil, direniş yine bireysel ve kolektif olarak sürdü. Neden böyleli sarptmalara gerek duyuyorsunuz, sizleri merdiven altlarına, üçra köşelere "kolektif" olarak mı götürdüler? Gidişlerde böyle oldu diyelim (ki olmadı) mahkeme dönüşlerinde teke tek uygulaması yeni sürdü. Bir diğer nokta da, eğri oturup doğru konuşalım arkadaşlar. "Saatler süren falaka, dayak ve toplu operasyon" (Yeni Çözüm, sayı 9) o dönem "saatlerce süren falaka" belki bir iki istisna dışında yoktu. İşken- ce, dayak, operasyon vs. vardı ama bu "falaka" biçimine henüz bürünmemişti. Bize "falaka" yazışınız ilk başta dil sürmesi, alışkanlık diye geldi, ancak mahkeme çıkmama direnişlerine son veriş açıklamanızı okuyunca işin rengi değişti. Şöyle diyorsunuz: "Koğuş direnişlerine tek tip elbise sorunu gibi yeni bir sorun dayatılınca son verildi." (Yeni Çözüm, sayı 9) Ha-

yır arkadaşlar, siz "koğuş direnişleri" çekilinde adlandırdığımız mahkemeye çıkma tavrınıza son verdiğinizde Metris'te TTE diye "yeni bir sorun" dayatılmamıştı, bir yenilik daha doğrusu tekrar vardı; kiç "falaka"nı. Değişen başka hiçbir şey yoktu, sadece kiç falaka 1982'den sonra yeniden atılmaya başlandı. Siz de bir-iki mahkeme çıkışı sonrası mahkemeye çıkmamayı bıraktınız, çünkü kararsız unsurlar "kiç falaka"ndan üçra köşelerdeki anti-direnış özendirilmelerinden çok daha fazla etkileniyorlardı.

Fili direnişler üzerine ahkım kesip, kendimizin ne zaman direnişçi olduğumuzu anlatırken, bizleri iftiralarınızla karalamaktan geri durmuyorsunuz. Değkalarımı "küçülterek" hütyemeyorsunuz arkadaşlar, sadece kendinizi küçültürsünüz.

O özgüç koşullarda, mahkemeye çıkmama tavrı, hem kamuoyu ile olan tek bağlantınızı riske sokmakta, hem de sorunun çözümlü olmamaktaydı. Bizler bu çıkmama tavrına bu yüzden karşı çıktık. DS'nin önce fiili durum yaratıp ardından öneri getirme ve öneriyi reddeden "devrimci çoğunluğun" iradesine saygı gösterimten tavrı ayrılmıştı, sekte ve diğer devrimcilerin düşünce ve iradelerine saygısız bir tavrıdır. Devrimci çoğunluğa rağmen başlatılan, devrimci çoğunluğun karşı çıkışına rağmen sürdürülen ve düşünce olarak da benimseyip karşı çıktığımız, DS'nin "mahkemeye çıkmama" tavrına karşı her zaman olduğu gibi devrimci sorumluluğumuzun gereklerine uygun olarak hareket ettik. Arkadaşlarımızı ayrılmıştı, sonuçta ve saygısız tavırlarından vazgeçmeye ikna etmeye çalıştık. Dostlarımızın öneri ve eleştirilerine kulaklarını tıkayıp dil uzatan DS'ye laf atılmak kolay değildi. Nitekim saldırmaktan bizi dinlemeye, anlamaya fırsat bulamadılar. Tüm eleştiri ve uyarılarımıza rağmen ayrılmıştı tavırlarını sürdürdüklerinde, onların böyleli tavırlarına prim veremedik, vermedik. Ancak, işkeneye, baskıya karşı duyurluğumuz tavrınız kalmamıza da izin veremezdi. Koğuş içinde ya da dışında devrimcilere yönelik tüm saldırıların karşısında olduk, işkeneye, baskıya karşı mücadele ettik, sloganlarımızı bayırdık. Arkadaşlarımız unutulmuş görünüyorlar, her türlü iftici ve olumsuz tavırlarına karşın, onlarla aynı mekânda kaldık, onlara yönelik saldırılara karşı çıktık. Bu yüzden bizim arkadaşlarımızda alınıp bir kısmına sizlerden daha fazla işken- ce gördüler. Hem sizin yanlış ve ayrılmıştı tavırlarınıza ortak olmadık, hem de size yönelik düşman saldırılarına karşı tavrınız kalmadık. Bu arada, bir kısım devrimci gruplar içinde "bize ne, ne halleri varsa görsünüz" türü bir tepkisellik ve kayıtsızlık örneği tavırlar takıldılar. İşkeneye karşı çıkmak ilkesel bir tavrıdır, her koşulda, her yerde ve her kime yapılsa yapılın devrimci ilkelere bağlılığın gerektirdiği tavrı işkeneye karşı çıkmaktır, tarafımızdan çıkmıştır.

İSTANBUL CEZAEVLERİ VE TTE

Daha önce de aktardığımız gibi İstanbul cezaevlerinde TTE dayatması ilk kez 12 Eylül ile birlikte Sultanahmet Cezaevi'nde askeri tek tip elbise biçiminde gündeme getirildi. 12 Eylül'ün şaşkınlığı, tecrübesizliği koşullarında bu olumsuzluğu anlayışla karşılamak mümkünse de tekrar aynı tür hatalara düşülmemesi için gerekli dersler çıkarılmalıdır.

Sağmalcılar 2'nin açılması ve düşman tarafından seçme devrimlerinin buraya sevk edilmesi ile İstanbul cezaevlerinde TTE dönemi açılmış oldu. Sağmalcılar 2'nin açılışıyla birlikte İstanbul cezaevlerinde TTE'ye karşı başlatılan direniş tüm eksik ve hatalarına karşın düşmanı geçici bir geri adım atmaya zorladı. Bu geçici dönem için TTE dayatması tamamen kaldırılmamasına, sivil elbiseler geri verilmesine karşın eşofman statüsü ile ara bir çözüm bulunulmuştu.

Düşman TTE dayatmasından vazgeçmemiş, direniş karşısında geçici bir geri adım atmış ancak TTE saldırısını daha da genişleterek sürdürmenin hazırlığına girişmişti. TTE odaklı yeni bir haç seferi başlatmada gecikmedi. 1983 Ekim sonrasında Sultanahmet'te, 1984 Ocak'ta da Metris'te TTE uygulaması dayatıldı. Bunun ardından Sağmalcılar 2'deki ara çözüm olan eşofman statüsü düşman tarafından bozuldu.

1978 Ecevit hükümeti döneminde yasalaştırılan, ancak 12 Eylül sonrasında uygulamaya sokulan TTE, her ne kadar "güvenlik" gereği veya devletin tutuklu ve hükümlülere inayeti şeklinde gerekçelendiriliyorsa da, aslında 12 Eylül'ün ve uzantılarının (genelde tüm hakim sınıfların) "tutukluların rehabilitasyonu" olarak adlandırılan, siyasi tutsakları işleri boşaltılmış birer robot haline getirerek düzenin yasal köleleri olarak her tür yaptırıma boyun eğen, siyasal kimliğini reddeden, hakim sınıflara hizmet eden birer piyon haline getirme çabalarının bir parçasıdır. Kendi başına yukarıda sayılan tüm eylemlere varmanın bir aracı olmayan TTE "rehabilitasyon" programının bir parçası, bütünü tamamlayan bir araçtır. TTE; siyasi tutsakları teslim alma eksenli politikamızın temel bir işlevi olmadığı gibi, ondan bahsuz bir işleve de sahip değildir. Bundan dolayı 1983-84 döneminde siyasi tutsakları teslim alma (veya devrimci ilke ve onuru koruma) mücadelesinin odağına oturtulamayacağı gibi, bu mücadeleden yahtılarak da ele alınamaz.

TTE dayatmasına karşı 1983 Temmuz-Ağustos'ta konulan, Sultanahmet ve Metris'te gündeme getirilmesine karşı direniş önemli bir anlam yükliydi. Uygulamaya sokulan saldırı ve dayatmalara karşı ilk tavrin önemine ve gelenek yaratma

özelliğine değinmiştik. TTE dayatmasının gündeme getirilmesine karşın gösterilen bu direniş her şeyden önce, TTE'nin nihayi olarak kabul edilmeyeceği mesajını içinde taşıyordu. Cezaevleri mücadelesinin objektif olarak mekâzî durumuna gelen İst. cezaevlerinin bu direnişi, TTE'ye karşı mücadelenin ilanının yanı sıra, bu mücadeleye katılma bir çağrısı da içinde barındırıyordu. Aynı zamanda bu direniş düşmanın teslim alma politikasına karşı mücadelesinin de bir aracı ve parçasıydı. TTE, hakim sınıflar açısından siyasal tutsaklara yönelik "rehabilitasyon" programının alt-başlıklarından biri olması yanında "asıl saldırıların ardında gizlendiği 'gözde' bir perde" olma işlevi de taşıyordu.

TTE bir devrimci ilke ve onur sorunu değildir. Yani, hiçbir şart altında kabul edilmeyecek ve kabul edildiyinde devrimci onurun direk ihlali olabilecek bir nitelikte değildir. Özgül koşullarda, devrimci ilke ve onurun korunması mücadelesinin daha güçlü atılımlarla geliştirilmesi, düşman saldırılarının boşa çıkartılması perspektifine hizmet edecek şekilde geçici olarak TTE giyilmesi düz bir mantıkla reddedilemez. Sınıf savaşımının doğrudan bir parçası olan cezaevlerindeki devrimci ilke ve onurun savunulması mücadelesi, taktik sorunlarda bir dizi ileri-geri manevralara ihtiyaç vardır. Mücadele tek bir rotada kilitlenmiş bir şekilde sürdürülemez. O, ileri atılımlar ya da güçlü düşman saldırıları karşısında çetin direnişler, örgütlenilmesi için yerinde ve zamanında geri çekilmeyi, güç toplamayı, hazırlık yapmayı, fırsat kollamayı da içermek zorundadır. Tek düze bir "saldırı" politikası yenilginin ve teslimiyetin oluşumuna hizmet eder. Nerde, nasıl ve ne zaman saldıracağını veya o mevzide kıyasıyla direneceğini ya da bir adım geri çekilerek düşman saldırılarını göğüsleyip püskürtmeyi öğrenmeyen, bunları nesnel koşulları dayattığı zorunluluk çerçevesinde gerçekleştirmeyen zafere ulaşamaz. "Sol" politikalar, nesnel koşulları dayattığı geri çekilmeleri vadsayarak iradeci bir mantıkla devrimci enerji ve potansiyeli heba ederken, "sağ" politikalar saldırıya kalkacak anı geciktirme, geri çekilmeye durulacak. Mevzinin gerisine düşme yoluyla tens yönden devrimci potansiyeli berberizlikleri ve gerçeklikleri yüzünden parçar eder. Sonuç olarak her ikisinin ortak noktası olan devrimci mücadelenin kısa ve uzun vadeli çıkarlarına zarar vermektir.

TTE uygulamasıyla beraber Metris'te 27 günlük 1983 AG bitiminden itibaren Metris'i düşürmeye yönelik saldırılar düşman tarafından kamuoyunda TTE perdesi arkasına gizlenmeye çalışıldı. Zorla saç, bıyık kesme, ahlak dışı arama, birer talan olan koğuş aramaları, kçe falakası, mahkeme çıkışlarında yağmur ve kar altında saatlerce don atlet soğukta bekletme gibi

fiziki işkenceler ile mahkemeye don atarak çıkarılarak SYNT. Mahkemeleri ile kâdine bir şekilde gerçekleştirilen mahkemeden alma, (iki kez atıldıktan sonra daha duruşmalara almama) ziyaret, ahlak, havalandırmaya, revir ve hastane kollarının çapellenmesi, savunma hak olanaklarının gaspedilmesi, kitap, kalem, gazete, dergi, TV-radyo, müzik, resim, yatro türü kültürel etkinliklerde bulunma imkânlarının gaspedilmesi vs. düşman tarafından sürekli TTE giyilmesi bahanesine bağlanmaya, kamuoyuna "TTE dışında sorun yok. TTE giyilir tüm sorunlar çözülecek" şeklinde yitirmeye çalışıldı. Siyasi tutsakların kamuoyuna ulaşma imkânlarının yok denince kadar az olması nedeniyle düşman kamuoyunu, TTE'nin Avrupa cezaevlerinde olması, yasa gereği giyilmesi gerektiği'nin de yardımıyla önemli ölçüde etkisizleştirdi. Siyasi tutsaklar bir tecrit çabası için itilmeye çalışılıyordu.

Böylesi uzun süreli bir tecrit kuşatım siyasi tutsaklar içinde de çeşitli "sol" sağ eğilimlere yol açtı. Özellikle Metris hak yoksunluğuna ilaveten sürdürülen uzun işkence uygulaması sağ ve "sol" nelimleri hızlandırıp yoğunlaştırdı.

Her cepheden sürdürülen yoğun siyasi ideolojik hak yoksunluğu fiziki işkence psikolojik dejenerasyon ağırbaşlı saldırı karşısında birliğin korunması buhta olumsuz. TTE ile perdelenen sürecin direnci kırılmaya kavratılması, direnişçiler arasında birlik dayanışma ve sıcak ilişkiler ağına da moralini yüksek tutulması, gınlık, karamsarlık türü eğilimlere ortak bir şekilde, kesinlikle taviz vermeden tavırlar alınması ve birliktelik öz korunarak düşmanla dış bir strateji ve taktik savaş sürdürmek, saldırı için biriktirmek, hazırlık yapmak, ortam oluşturmak ve koşullar elverdiğinde teredditmeden ileriye atılmak çok büyük başarıydı. Siyasi tutsaklar bu süreçten yararlı çıkamadılar. Direnişin başarısı yapılması gerekenlerden daha çok yapmaması gerekenler yapıldı.

Özellikle Metris açısından başarısızla sonuçlanan AG'nin ardından yenilgi doğduğu olumsuzlukların giderilmesi yaraların sarılması, birliğin korunup kiptirilmesi gerekiyordu. DS AG'nin birliğindeki olumsuzlukları gerekçe göstererek "yürütme"den ayrıldım. KONSE'nin gelenekselleşen varlığı ve işleyişini dertti. Bu zaten bir dizi eksik ve hataların dışında kambur gibi taşıyan birlik ve güdülülüğün bir darbe daha yemesine yolcu. Düşmanın ağır saldırıları, birlik ve güdüllük içinde püskürtüleceğine, dirceptesindeki olumsuzlukları giderileceğiyle süren KONSEY, YÜRÜTME vs. tışmaları ile uğraşıldı. Bu arada, Rız TKP, EB ve ardından TKEP, Troçki gibi teslimiyetçi siyaset ve gruplar TTE'ye ve "Yegilçime" için kendi aralarında devrimcilerden gizli ittifaklar kur

ya gittiler. İdare ile de kendi başarılarına güvenen gruplar sonuçta devrimci direniş cephesinden koparak TTE giyerek "Yeşiller" diye bir statü oluşturdular. Onlar TTE giymekle de kalmadılar, ahlık dışı aramayı kabul ederek, işkenceye sessiz kalarak, on likleylecek devrimci omuz ve itikarı düymana çiğnertiler. Bir bölümü itirafları halinin yönetimindeki kütüphane, tiyatro, müzik odası, resim atölyesi gibi yerlere çıkardılar. Doğrusu devrimci direniş cephesini öldürmek için bir fiyato satılar, zorunlulukları dışında doğru dürüst hiçbir hak alamadan, tersine kazanılmış bir düzi hakkı daha koruyamadan direniş cephesinden koparak traşsızlaştılar. Tarafsızlık, haksızın yanında saf tutmaktır. Devrimcilerde faşizmin dışı dış kavgasına doğrusu onlar iyi bir seviyeye dahi olmadılar, kendi teslimiyetlerini aklamak için devrimcileri karaladılar.

Filili direniş; pasif savunma temelinde tek düze bir şekilde sürdürülüyordu. Aktif savunmaya giderek de saldırıya geçmek için objektif koşullar yavaş yavaş olgunlaşırken, birlik ve örgütlülüğdeki çatlaklar derinleşerek yayılıyor, direniş kitlesi moral trozyonuna uğruyordu. Siyasal gruplar arasında işlenecek taktikler konusunda ayırım çizgileri denizleşmeye doğru gidiyordu. Bu süreci çok yönlü olarak değerlendirdiğimizde, İstanbul cezaevlerini sağlıklı ve itel bir birlik ve örgütlülük temelinde yapılacak birleşik bir kitlesel süresiz açık direnişinin objektif koşullarının oluştuğunu ancak subjektif koşulların henüz hazır olmadığını iradi bir çabayla hazırlanması gerektiği görüşüne vardık. Bu görüşümüzü tüm devrimcilerle aktık. DS'li arkadaşlarımız yıllardır defalarca uzun uzun açıklanmaya karşın anlamamakta direnmekle kalmayıp eleştiri konusu da yaptıkları "objektif şartlar, subjektif şartlar" konusuna açıkladık: Herhangi bir eylemin yapılabilmesi için olmazsa olmaz ilk koşul asgari düzeyde sözkonusu eylemin yapılabilme ve başarı kazanma şansının olmasıdır. Bu sınıf mücadelesi içinde devrim ve karşı devrim güçlerinin nesnel durumuna, ülke ve dünya koşullarına, eylem yapabileme imkânı vs. gibi objektif şartlar, kısaca araksız binbir eylemler dizgesi biçiminde süren mücadelenin sözkonusu özgül eylem için nesnel şartların oluşması, mücadelenin o eyleme ihtiyaç duyması ve eylemin başarı kazanma şansının varlığı vs. olarak özetlenebilir. Bunlar bizim subjektif isteklerimiz dışında, irademiz haricinde olan objektif koşullardır. Canımızın istediği zaman, canımızın isteği eylemi yapamayız. Eylem yapabileme ve başarı kazanma şansının varlığı tek başına yeterli değildir. Herhangi bir eylemin yapılabilmesi için olmazsa olmaz ikinci koşul; subjektif şartlardır. Subjektif şartlar sözkonusu eylemin hazırlanışı, örgütlenişi, sürdürülmesi, düzenlenişi vs. vs. gibi bizlerin iradesi dahilinde olan zorunluluklardır. Devrimci teori ile yönetilmeye hazırlıksız, örgüt-

sız, başı boş ve kendiliğinden bir eylemin başarı şansı (isterse o eylem için nesnel koşullar son derece elverişli olsun) yoktur.

Küçük-burjuvazinin "devrimci sol kesimi" düşülen ateş çemberinde kapıldığı panik sonucu, bir an önce çıkmak için, kontrolsüz ve gözü kapalı "haruş" hareketlerine girer. Birkaç başarısız denemenin, umutsuzluğun ve yığılılığın ebesi olması yanında, ortak mücadeleye de zarar verer. Direnişin devrimci inancı, dayanışma ve moral ile pekiştirilmiş bir mücadele birliğine dayalı olarak sürmek zorunda olduğu koşullarda "sol" çıkışlar birliğe parçalar, devrimciler arası dayanışmayı zayıflatır. Dolayısıyla başarısız çıkışlar ve bölünme moral bozukluğuna, temel hazretler, direnişe inançlar sarsılmaya başlar. 1984 başlarına dönerek, TTE adına gizlenmeye çalışılan işkence, hak gaspları vs. şeklindeki saldırılar özellikle Metris'te yaygınlaşarak boyutlanıyor, bu direnişinde yükseltilmesini gerektiriyordu. Düşmanla mücadelenin sürdüğü mevzide düşman saldırılarının şiddetini en azından karşılar bir şiddetle direnilmesi zorunludur, aksi takdirde o mevzi savunulamaz, düşmana kapılır. Cezaevlerinde mücadele biçimleri sınırlıdır ve direnişçiler uzun yıllar siyasi düşüncü ve inançlarıyla, bizzat bedenleriyle saldırılan savunulmak zorundadırlar. Bu nesnel bir durumdur. AG'nin öncüsü burada ortaya çıkar. Sonuç alma gücü olan yani düşmanı geri adım atmaya zorlayan etkili eylemlerden biri kitlesel AG'dir. Ancak eylemi sık sık kullanmanın getirdiği dejenerasyon ve fiziki yıpratılma nedeniyle sürekli kullanıma elverişli olmaması; A G eylemlerine son derece dikkatli kullanılmaya gerektirmektedir. A G için nesnel koşulların varlığı, A G'ne hemen başlanmasının gerekçesi olmaz, eylem koşulları oluşmadan, eylem hazırlıkları da yapılamayacağına göre, yapılması gereken, A G'nin objektif şartlarının olgunlaşması ve daha da elverişli hale getirilmesi ve eylem hazırlıklarının yapılması.

"Sol" kesim AG'nin nesnel koşullarının oluşmamasını ardında hiçbir ön hazırlığa girişmeden AG'ye bağlama düşüncesiyle harekete geçti. Birlikteliğin ve onun somutlaşması olan örgütlülüğün, direnişçiler arası dayanışma ve sıcak ilişkilerin, eyleme katılacak ve AG'yi sırtlayacak kitleye kavratılmasının gereklerini yerine getirmeden başlatılacak bir AG'nin başarı şansı yok denecek kadardı. Oysa DS bu tür zorunlu hazırlık ve görevleri yadsıdığı gibi, bu görevleri ortaya koyan bizlere karşı da eylemden kaçma, oyalama, geciktirme türü mesnetsiz eleştiriler getiriyor. Ancak en geniş katılımın, sağlam ve ilkel bir örgütlülüğün eylemci kitleye AG'nin gereğini kavratılmasını, yetkin bir önderliğin oluşturulması için laftan öte pek bir şey yapmıyordu. DS'nin acelesi vardı, sabırsızdı, gene kendine ve devrimci direnişçilere olan güvensizliğinden dolayı Mamaklaşma fobisi nüktetsiz, İstanbul cezaevlerini tarihsel bir dönemeç yapıldığına inanıyordu. Oysa durum ne peniçe kapılıp, umutsuz "sol" çıkışlara ya da onun ters yüzü olan sağcı geri adımlara neden olacak kadar kötü, ne de hiçbir şey yokmuşçasına kendiliğindenliğe düşecek ölçüde iyi idi.

Sağ kesim 1983 AG'sinin yenilgisinin ardından yeni bir AG'ye başvurmakla oldukça ürkek ve çekingen görünüyordu. Onlar direnişin en geri kilesinin ruh haline tercüman oluyordular. Cezaevlerinde "reform" istemiyle bir AG başlatılmasını ve "reform" kabul edildiğinde tek tip dilsenin (yaptırımların bir parçası olmaktan çıkacağı için yeniden çıkarılmak kaydıyla) giyilebileceğini ileri sürdüler. Düşman saldırılarının ultradaki kuşatmada TTE giyilerek çıkılması "reform" istemleriyle perdelenmeye çalışılıyor. Açık ki, söz konusu yıllarda cezaevlerinde bir reform olanaksızdı, "reform" istemleriyle perdelenmeye çalışılıyordu. Açık ki, sözkonusu yıllarda cezaevlerinde bir reform olanaksızdı, "reform" istemi TTE giyilmesinin sızdı bir gerekçe olmaktan öteye gidemiyordu. Sağlığın diğer bir ucu da önce

TTE giyilmesini, ardından haklar için bir AG'ye gidilmesini öneriyor, kulagım öbür eliyle gösteriyordu.

Bir başka eğitim ise sürecin kendiliğindenliğine ayak uydurma, geçmiş AG'nin başarısızlığından dolayı küllük yarmanın da ötesinde bir aşın ihtiyatlılık göstererek, yetinden kıpırdamaya yanaşmıyordu. Mevcut durumun (fili direnişin) sürdürülüp beklenmesi ve bu mevzide çakılıp kalınması yeni mücadele taktikleri geliştirilmemesi görüşü düşmanın hareketliliği ve artan saldırıları karşısında edilgenliği teorileştirmişti.

Ne "Şıpka geçidinde her şey yolunda" ne de herşey çok kötüydü.

Bizler bu özgül süreçte en geniş kitlesel katılımı, en iyi şekilde hazırlanıp örgütlendirilmiş, en uygun zamanda başlatılarak iyi bir şekilde yönetilecek kitlesel süresiz AG ile aşılabileceğini düşündüğümüzden, fiili direnişin ırmandırlarak boyutlandırılması, AG hazırlıklarının sabırla ancak vakit geçirilmeksizin tamamlanması, özellikle de başarısız AG'nin doğduğu kitledeki moral bozukluğunun giderilmesi ve AG'nin gerekliliğini ve başarı şansının varlığını direnişçilere kavratılması önerdik. TTE giyimeden haklarımızın asgari ölçüde elde edilmesi, dışın saldırıları püskürtülerek kitleye soluk aldırılması imkânı üzerinde ısrarla durduk. Geniş kitlesel katılımı bir AG ile TTE'yi bitiren ortadankaldırma ihtimali zayıf olsa da "eyofmas ara statusu" geçici bir çözüm yolu olabilir. Bunun tek yolu birleşik, geniş katılımı, hazırlıklı tamamlanmış, örgütlü ve yetkin bir taktik önderlik tarafından yönetilecek, zamanı iyi ayarlanmış bir kitlesel süresiz açık direnişiydi.

DS eşsiz ve aceleci bir şekilde AG'nin ÖO perspektifi ile hemen başlatılmasını savunuyordu. Böylece hem geniş katılımı bir AG yerine azınlık eylemini geçiterek direnişin başarı şansını son derece azaltıyor, hazırlığı, örgütlülüğü küçümseyip reddediyor, diğer yandan başarısız bir AG'ne tahammülü olmayacağını kavramadığından, AG'nin bizim hazır olduğumuz ve istediğimiz anda değil de dış etkenlere göre başlatılmasını öneriyordu. Avrupa Konseyi, Diyarbakır ve Mamak'ta AG'lerin olması kuşkusuz olumlu dış etkenlerdi, ancak direniş dış güçlerin desteğini almaya ihtiyaç duymasına karşın esasta direnişçilerin özgüçlerine dayanmak zorundaydı. Dış güçlerin desteğine ve dış koşulların olumluluğuna bel bağlayan bir direnişin kaderini de sözkonusu dış etkenler çizer. DS ile kitlesel bir açık direnişinin gerekliliği konusunda görüş birliği içinde olmamızın karşın, şu üç ana konuda görüş ayrılıkları bulunmaktaydı: Birincisi; bizler en geniş kitlesel katılım için tüm çabamızı gösterilmesini savunurken, DS buna gereken önemi vermemekle, fırsatın kaçığı ve direniş kitlesinin AG'ne kazanılmayacağından hareketle azınlık bir kitle ile de olsa hemen AG'ye başlanması gerekti-

ğini savunuyordu. İkincisi; biz AG'nin ancak hazırlıklarımızı asgari olarak tamamladıktan sonra başlanmasını, dış güçleri değil kendi özgüçümüze göre hareket etmeyi savunurken, DS Avrupa Konseyi Diyarbakır, Mamak AG'leri gibi dış güçleri objektif olarak özgüçlerin önüne çıkarıyordu. Üçüncüsü; bizler bir Kitlesel Süresiz Açık Direniş perspektifiyle hareket ederken DS kademeli ve parçalı bir kitle desteğinde bireysel ÖO öneriyordu. Bizler geniş bir kitlenin desteğini alsada da bireysel ÖO üzerine oturan bir eylemi objektif olarak "siyasi intihar" anlamına geleceğini ve başarı şansının olmayacağını biliyorduk. Kuşkusuz bireysel ÖO kampanyasında samsasyon yaratacaktır. Ancak bizi samsasyon yaratıp adımı ve taleplerimizi duyurmak, propaganda yapmak için değil, propagandaya ve teşhira yönelik talepler olsa da eylemin esasını haklarımızı almaya yönelik olmasını düşünüyorduk. Siyasi propagandamız ve teşhir için eylem değil, eylem zaten kendi propagandasını ve teşhirini yapacaktı, bundan dolayı haklarımızın alınması daha önemlidir. Kaldık ki; bizler siyasi propagandaya ve teşhir ağırlıklıyı reddetmiyoruz, yerinde ve zamanında kullanılabilir, kullanmalıyız. (Nitekim 1987 Temmuzunda böylesi bir eylem, kampanya biçiminde gerçekleştirildi.) Ancak 1984 yılında İstanbul cezaevlerinin özgül koşullarında siyasi propaganda ve teşhir ağırlıklı bireysel ÖO gibi bir eylem "siyasi intihar" niteliğinde olacak, sorunları çözmediği gibi ağırlaştırarak, diğer yandan başarı şansı olan Kitlesel Süresiz Açık Direniş'i devre dışı bırakacağından mücadeleye zarar verecekti.

DS ile aramızdaki bu farklılıkları hem tüm devrimci kitleye, hem de DS ile özel (yazılı-sözlü) diyaloglarda tartıştık. Olumlu bir sonuç alınmadı.

1984 Nisan'ında DS, TİKB davasından yargılanan tıraklılarla birlikte, bir kez daha direnen devrimci çoğunluğun iradesini hiçe sayarak, birliği parçalayarak, sırtı kitlesel destekli ÖO eylemini başlattı.

DS devrimci çoğunluğun aktif katılımıyla örgütlenerek bir Kitlesel Süresiz Açık Direnişin kuşatmayı kırma da biricik yol olduğunu kabul etmekteydi.

"Gelenin aşamada direniş için ölüm orucundan başka bir çıkış yolu kalmamış mıydı?"

"Hayır. Bütün yollar denenmemişti. Bütün siyasi grupların, en azından çoğunluğun katılacağı toplu bir kitlesel açık grev, belki de bu aşamada direnişin yolunu açar, kuşatmayı kırar, bağımsızlaşmanın önüne geçer. İstanbul cezaevlerini 'Mamaklaşmaktan' koruyabilirdi." (Y.Ç., Sayı 5) (abc)

ÖO'nun "bir çıkış yolu" olmadığı bugün çok daha açık bir biçimde kanıtlanmıştır. ÖO, "direnişin yolu" açmayıp tikamış, birliği ve örgütlülüğü parçalamış, düşmanın geçici de olsa geri adım atılabilecek biricik "çıkış yolu"nun yanı sıra çoğun-

luğun katılacağı bir kitlesel açık grev'i imkânsızlaştıran "kuşatmayı kırma" ya ne ağırlaştırmış, "bağımsızlaşmanın önüne" geçmesi bir yana, ÖO'na destek amacıyla katılan DS kitesinden salt ÖO eylemi içinde 100 civarında insan bağımsızlaştı ve onun bir başka adı olan "Yeşiller" gitmesini neden olmuştur. Diğer yandan direnişçi güçlerin fiziken ve moralmen yarılanması sonucunu doğurmuş, sağlıklı ekmeğine yağ sürmüştür.

DS'li arkadaşlar "çoğunluğun katılacağı bir kitlesel açık grev" gibi kuşatmayı kırma ve bizlerin ısrarla savunduğu biricik "çıkış yolu"ndan sapmalarını şöyle rekçelendiriyorlar:

"Ama 1983 açık grev yenilgisinin sonra sürekli geri çekilen -zaten bu direnişin kırılmasıyla da bunlar sorumluydu artık direniş değil, geri çekilmesi savunma siyasetleriyle bu konuda ne yapılabilir. Açık grev yapmamaya anti ihenlerle, laket tellahlığı yaparak umutsuzluk, yığınık yayınlarla, TTE giymeye hazırlananlarla direnmeden devletin dayatmasına yun ederek hak elde etmeyi 'rahat' "huzur"a kavuşmayı umanlarla, devletin gücü karşısında "elimiz kolumuz bağlı, estiriz, ne yapabiliriz" diyerek, gelenek "sol"un kaderciliğini öğreten önerilerle öne sürülenle ne yapılabilir?" (Yeni Züm, Sayı 5)

DS'li arkadaşların aderidir, birçoğu melisiz olan "eleştirilerinde" (onlara sülama ve kara çalma demek daha doğrudur) ad verme cesaretinden yoksun olarak ortaya geneli hedefleyen meşmetsiz diyalor atarlar. Eleştiride cesaretsizlik "eleştirinin" temelsizliğinin doğal bir sonucudur. ÖO eylemi öncesinde "geri çekilmiyi savunan siyasetler" kimlerdir? "Ağrevi yapmamaya anti ihenler". "Fellatellahlığı yaparak umutsuzluk, yığınık yayınlar, tek tip elbise giymeye hazırlananlar", "direnmeden devletin dayatmasına boyun eğerek hak elde etmeyi 'rahat' "huzur"a kavuşmayı umanlar". "devletin gücü karşısında elimiz kolumuz bağlı, estiriz, ne yapabiliriz" diyenler kimlerdir? ÖO eylemine karşı olan ve katılmayan yaset ve gruplar blok halinde yukarıda suçlamaların, karalamaların muhatabıdır. DS'li arkadaşlar direnişçi saflarda yer alan 20'den fazla siyaset ve günden minimum bir azınlık oluşturan iki grubun sahip olduğu yanlış anlayış geneli maldetmeye çabaladıkları gibi, dmiş saflarında olmayıp teslimiyeti seçenler TKP, TİP, RIZGARİ, EB. vs. gibi grupların savundukları da devrimci çoğunluğa uyamama gayretleri içindedir. DS'li arkadaşlar cezaevi içinde bu tür kimlikli diyalor ortaya ansalar üzerinde durmaya rek duymayabilirlik. Çünkü, sürecin dışında bulunan cezaevi kitlesi kimin ne yetiminde çok iyi bilmektedir. 12 Eylül ve tesindeki koşullardan dolayı dışarıya muoyu iletişim imkânsızlığı nedeniyle İstanbul cezaevlerinde olan binlere obje-

olarak tanık bile olamamıştır, habersiz kalmıştır. İşte DS doğan fırsat ve imkânlar-
dan yararlanarak geneli kapsayan suçla-
ma ve karalamalarla, tek yonlu şarhlandır-
maya yönelmektedir. Bu tavır küçük-bur-
juvazinin fırsatçı ve kendi dar grup çıkar-
larını gerçeklerin ve devrimin üstünde tutan
anlayışının somut bir örneğidir. Bu na-
sıl mantık, bu nasıl ahlâk? Ayıp oluyor ar-
kadaşlar, benüz olayları yşşayınlar sağ...
Kimi kandırmaya çalışıyorsunuz?

Kişi kendisini en iyi tanıyandır, dürüst-
se bunu açık yitirelilikte kabul eder, aksi
durumda başkalarına mal ederek veya ders
vererek açığa vurur. Gerçekler inatçıdır,
ama şöyle ama böyle mutlaka kendini açığa
vurur.

DS'li arkadaşlar bu olumsuzluklarına
devrimci sorumluluğumuz gereği karşı çık-
tığımızda ve geneli hedefleyen böylesi ya-
varlık iddiaları seçme yerine cesaretliliği
davranarak eşitliklerini sahiplerinin adresine
postalamalarını ve heterojen bir birliğe sa-
hip devrimci çoğunluğa; bu birlik içinde
yer alan (hatta bir kısmı direniş saflarında
dahil olmayan) bazı siyaset ve gruplar-
ın sahip olduğu yanlışlıkları yapınamaya
çalışmaktan vazgeçmelerini önerdiğimiziz-
de; bizleri "sağeliğin kompetanlığına so-
yun"makla, "avukatlık" yapmakla suç-
ladılar. "Biz, siz hedeflemiyorsunuz, niye üs-
tünüze alıyorsunuz?" veya "o tarihte so-
yunup ziyarete çıkınlar savunmayı niye
östeniyorsunuz? Sıkıntınız nedir?" Evet
arkadaşlar, "o tarihte soyunup ziyarete çı-
kanlar"dan TKP, TIP, TSIP vs. gibileri
sizlerin "dost"ıdır, biz onları devrim ve
halk dışmanları olarak gördük, görüyo-
ruz, Yine "o tarihte" soyunup dökünerek
devrimci ilke ve onuru düşmana çiğneten
Rızgari, Eylem Birliği, Bolşevik, Kurtuluş
Örgütü ve daha sonra tavırlarının yanlış-
lığını belirten Kurtuluş gibi siyasetlere karşı
KONSEY'e ve KOMÜN'e (özeleştirilerek vere-
rek bunu pratikte belgelensedikçe) alınma-
ması tavrımızı sizler de çok iyi biliyorsunuz.
Ancak küçük-burjuva hastalıklı ruh
hâlinizle gerçekleri kabul etmeye yanaşma-
dığınız gibi, onu çarpıtmaya da yelten-
iyorsunuz.

ÖO'nun başlatıldığı 1984 Nisan'ı önce-
sinde ahlâk dışı aramaya, işkenceye karşı
tavır alma, bir ilke sorunu olan anmalar-
dan vazgeçme gibi devrimci ilke ve onur-
dan taviz vererek direniş saflarından kop-
arak TTE giyen E.B. Rızgari, TKP vs. gi-
bileri devrimci çoğunluğa haber dahi ver-
meden, faşizme legal, devrimcilere illegal
tavırlar içine girerek, düşmanla gizleden
sürdürdükleri pazarlıklar sonucu yabancı
oldukları direniş saflarından koptular. Bu
siyaset ve grupların direnişten kaçışlarını
ve ricat teorilerine devrimci çoğunluğa mal-
etmeye çalışmak DS mantığı, ahlâkidir.
"O tarihte soyunup ziyarete çıkanlar",
"Yeşiller" ve "Bağımsızlar" bölümünde
kalan tek tek unsurlar ve EB, Rızgari,
TKP, DS'den kopan "Karabular" grubu
vs. idi. Bizler onları savunmuyoruz, tersi-

ne onların içine düştükleri bataklıkta bal-
çıkların bizlerin de dahil olduğu devrim-
cilerle sızama çabalarına sessiz kalmıyor,
karşı çıkıyoruz. ÖO öncesinde daha önce
de aktardığımız gibi TDKP'li arkadaşlar
"cezaevlerinde reform" şartıyla TTE gi-
yilebileceğini savunuyorlardı. Bundan baş-
ka (EB, Rızgari, TKP vs. ile direniş saflarını
terk etme tartışmalarına katılan, an-
cak safları terk etmeyen PK, gibi toplam
5 kişiyi bulan grup dışında) TTE giymeyi
savunan siyaset ve grup bildiğimiz kadarıyla
yoktu. Kaldı ki TDKP de önerisini geri
çekmişti.

İstanbul cezaevlerinde o dönem kitle yo-
ğunluğunu DS, TKP/ML, DK, HK, OTO-
NOM, KURTULUŞ davalarından yarar-
lanan tutuklular oluşturmuyordu. Hatta tek
tek unsurları saymazsak ilk beş siyaset kitle
çoğunluğunu dörtte üçüne sahipti. Kur-
tuluş, TDKP, PK, ÖO eylemi başladıktan
sonra eylem içinde TTE giymeye önerisi ge-
tirdiler. (Bu tavrını olumsuzluğu yanısıra
saygısız ve yakışaksız oluşu ortaya konar
konmaz eleştirip mahkûm ettik.) "O
tarihte", "peri çekilmeyi savunan siyaset-
ler", önerisini geri çeken TDKP ve dire-
niş saflarından kaçarak yaptırımlara bo-
yun eğen EB, Rızgari, TKP ve idi. Neden
bu olumsuz tavrı genelle maletmeye ça-
balyorsunuz?

Aynı şekilde "Açlık grevi yapmamaya
ant içenler" kimlerdir? Kitlese Süresiz Açık
Direniş, taraftarları olan bir kısım si-
yaset ve gruplar, o aşamada AG için za-
manın erken olduğunu savunan, fiili dire-
nişin sürdürülüp ilerde AG'ne gidilmesini
savunanlar olduğu gibi, sürece duyarsız
kalarak fiili direnişin sürdürülen, ancak AG
tartışmalarına cevap dahi vermeyen siya-
set ve gruplar da vardı. Doğal olarak bir
dizi farkı görür ve öneriler bulunmaktaydı.
Ya cesaretliliği devrimci "Açlık grevi yap-
mamaya ant içenler" in kimler olduğunu
açıklayın, ya da geneli kapsayan ve bu
özelliğiyle de birer suçlama ve iftira niteli-
ği taşıyan iddialarda bulunmayın.

DS'li arkadaşlar açıklamalarında, "top-
lu bir kitlese açlık grevi" için ellerinden
gelen ve yapılması gereken her şeyi yap-
tıklarını iddia ediyorlar. Sonra da ÖO'na
katılmayan tüm siyaset ve grupları kast-
ederek:

"Onlar böyle bir direnişe yanaşmadılar.
Bahaneleri hep aynıdır: "Kitle dökülür",
"subjektif koşullar yok", "devlet taviz
vermez, tek tip giymekten başka yol yok"
vb. vb. (Yeni Çözüm, Sayı 5)

Tımağlanmas bu sözlerin sahipleri yine
sırdır. DS'nin bu tavrını kanıksadık artık.
Şu direnişe yanaşmama bahanelerini tek
tek ele alalım, hakahın altında neler çıka-
cak?

"Kitle dökülür", "subjektif şartları
yok", neden ve sonuç gibi birbirine direk
bağlı olan şeylerdir. Kuşkusuz mutlaklaştı-
rılmaz, kitlelerin dökülmesi olgusuna bir
dizi faktör ve etki de bulunur. Subjektif
şartların yokluğu, kitlelerin dökülüşünün

önemli nedenlerinden yalnızca biridir. "O
tarihte" "toplu bir kitlese açlık grevi"
başta DS'nin sorumsuz ve grupçu ÖO eyle-
minden dolayı yapılmamıştır. Bundan dolayı
"kitle dökülür" esprisini ÖO'na ka-
tılan ve katılmayan kitle açısından ele al-
mak gerekiyor.

ÖO eylemini gerçekleştiren DS kitlesin-
den, sadece ÖO'nun başlaması ile bitmesi
süresinde yüz civarında DS'li eylemi bira-
karak TTE giydi. TTE orijinal bir eylem-
de, eylemden kaçmak TTE giyen yüz civarında
insan dışlandırmış olmalıdır. O eylemi
gerçekleştirenlerin kendi içlerinde örgütlenme,
zamanlama, eyleme katılan kitleye eylemin
kavratılması vs. olan "subjektif şartların"
yeterince hazır olmadığına göstergesi değil midir? Sınıf mücade-
lesinin her alanında mücadele saflarını
terkedenlerin olması olağandır. Ancak bu
terkediş eylemci kitlelerin üçte, dörtte biri
seviyesine ulaştığında, hele de bu terk
edenler örgütlü unsurlarsa oturup düşün-
mek gerekir. Ortada somut, yadsınmaz
bir olgu vardır.

ÖO'nun Meis'te (buraya hepsini ak-
tarmak istediğimiz) bir dizi eksiklik ve zaaf
taşınması iktidar edilemeyecek bir gerçekdir.
DS'li arkadaşlar 12 Nisan sabahı eylem
başlatma anonsu yaptılar. Faşist idare ey-
leme katlanları işkenceci ve ahlâk dışı
aramadan geçirecek Sibirya bölümüne top-
ladı. İşkence ve ahlâk dışı aramaya slogan
atma ve mazgal vurma ile tavır aldı. İda-
re, aramalarda sigara, diğ macunu vs. gi-
bi zorunlu ihtiyaç maddelerini de gasp et-
ti. DS'den yaklaşık 15 kişi eyleme bir hafta
sonra katıldı. Başlarken de tek tek isim sa-
yılarak bu kişilerin ÖO'na başladığı anons
edildi. Genel kitlenin 45 gün götüreceğini
söylenmesine karşın kitledeki yoğun dökü-
meler nedeniyle 25 günde kitlenin çoğun-
luğuna eylem bırakıldı. Bunlar içinden
ÖO için isimleri sayılıp anons edilenler de
vardı. Sonradan borç ödetircesine bir haf-
ta yemek alıp bir hafta A.G. biçiminde 45
gün tamamlattırdı. Programı başarsa(!)
böyle sağlandı. Bu arada eyleme ara ve-
renleri beslemek için her koşuştan birer
ikiyer kişi TTE giyip, ahlâk dışı aramayı
ve makat kontrolü yaptırarak ziyarete çı-
maya başladı. Böylece ziyaret konusunda
gergin olanlara soluk aldırılıyor, ziyareti-
çilerin kantin almış sağlanabiliyordu. Bu
çıkışların yakınlarının hareketlendirilme-
sinde de rolü olmuştur.

"ÖO'na katılanların TAYAD'lı yakınla-
rı" Ö.O. sergisinde "görüşe çıkarılarken
giri çiplak soyularak, makat kontrolü ya-
pılarak" (Y.C. S.5). TTE giyerek çıkan-
ların kimler olduğunu bizden iyi bilirler.
"Bağımsızlar", "Yeşiller" ve ÖO'na ara
veren kendi evlatları... Peki, gerçek bu
iken RIZGARI, EYLEM BİRLİĞİ, KA-
RABULUT GRUBU, TKP, vs. ile ÖO'
nu bırakıp "Yeşillere" gidenlerin günah-
larını ve eyleme ara verip ziyarete bunlar
gibi TTE giyip, soyunarak makat kontrolü
yaptırın "yakınları"nın olumsuzlukla-

nı hangi sorumluluk ve ahlâk anlayışıyla bizleri de kapsar açıklamalarda bulunuyorlar? ÖO'na katılanların TAYAD'lı yakınlarıca ÖO dönemi kasıtlı olarak "TTE'ye karşı taviz sadece DS ve TKB davası sanıklarından gelmişti" (Yeni Çözüm, Sayı 3) denilmesi neye yorumlanabilir? Devrimci çoğunluk ÖO sona erdiği Haziran 1984'ten yaklaşık bir yıl sonra Nisan 1985'te TTEydi. Tarihlerle oynayarak demagoji yapmanın yararı ne olabilir?

DS'li arkadaşlar bu iftiraya karşı çıktığımızda "Madem TTE'leri çok sonra giyip soyunmadınızsa, o tarihte soyunup ziyarete çıkarları niye savunuyorsunuz? Sıkıntınız nedir?" (Y.Ç. Sayı 9) Yeni bir demagoji örneği daha. Biz, o dönem TTE giyen ve soyunanların devrimci çoğunluk olarak DS tarafından gösterilmek istenmesine karşı çıkıyoruz, bize onları niye savunuyorsunuz deniliyor. "Sıkıntınız nedir?" diye sormuyoruz, derdinizi imkân ve fırsatlardan yararlanarak kamuoyunu tek yanlı şartlandırma olduğunu biliyoruz.

ÖO eylemine katılmayan gerek siyaset ve gruplardan, gerekse de tek tek unsurlardan direniş saflarına terkedenlerin sayısı eylemi barakan DS kitlesinin üçte, dörtte biri bile olmayabilir. Bizlerin disiplini çerçevesinde hareket eden Metris ve Sağmacılar'da toplam 4-5 kişidir. Bu olağan bir kayıptır. Yine de tek tek bu arkadaşların mücadeleden kopuşlarında bizlerin eksik ve hastalarını rolünü olup olmayışın sorgulamak akıllanmayacağı bir görev ve sorumluluğumuzdur.

"Devlet taviz vermez" anlayış açık olmasa da oportünizmin genel bir hastalığıdır. Cezaevlerinde mücadele, düşmanlık her sokak, her ev ve hatta her evin her odası için kıyasıya çatışılan sokak savaşlarına benzetilebilir. Ve bu savaşta saldırı, savunma ve geri çekilmede zamanlama tayin edici bir rol oynar. Savaşı kazanmak için hangi mevzimin nasıl kazanılacağı, hangisinin sonuna kadar elde tutularak savunulması ve savaşın genel çıkarları için hangi mevzilerin yeniden kazanılmak üzere terk edilerek geri çekilmesi ile birlikte zamanlama, hangi silahın nerede ne zaman kullanılacağı sorunlarını düşmanın ve bizim durumumuzdaki anlık gelişmeleri dahi ustaca saptayabilmeyi gerektirir. Devletin taviz verip vermemesi sorunu o somut koşullarda sözkonusu mevzimin ele geçirilip geçirilemeyeceği sorunudur. 1986'ya kadar İstanbul cezaevlerinde düşman saldırıda devrimciler ise saldırılara direnme konumundaydılar. (Bu süreçte düşmanın gerilemesi veya devrimcilerin taktik saldırılara girişmeleri gibi değişiklikler; sürecin niteliğini değiştirmez.) Devletin hangi sorunlarda ve hangi dönem taviz verebileceğini hesaplayabilmek çok önemlidir. TTE sorununda düşmanın 1984'te taviz vermesi, imkân içinde bulunduğu durum ve ilişkilerinden dolayı imkânsızdı. Ancak, TTE yasal olarak kaldırılmasa da geçici ara çözümler bulunabilirdi. 1984'te devletin TTE

dayatmasını yasal olarak ortadan kaldırmak veya en azından eşolman statüsünü kabule zorlamak ekseninde bağlatılan ÖO bu hedeflerine ulaşamayınca, "düşman çok güçlü", "düşman çok kararlı" DS'nin ÖO sonrası eylemi bitiriş açıklaması (abc) demeye başladı. Bu başını düşmanın taktiksel gücüne vuran "sol"culuğun saçı özünü dışı vurmada başka bir şey değildir. "Düşmanı taviz vermez" anlayışında olan önce DS'nin kendisidir, biz onun bu anlayışına cezaevlerinden sübye adam alma olayındaki taviryla da tanık olmuştuk. Dünya proletaryasının ustalarında Mao Zedung, stratejik olarak emperyalistler ve tüm gericilerin "kâğıtan Kaplan" olmalarına karşın, taktik olarak "demirden kaplan" oldukları tespiti çerçevesinde soruna yaklaşan bizler, düşmanın stratejik güçsüzlüğüne karşın taktik güçlüğünü somut olarak saptayız. DS soruna böylesi Marksist kavrayışla değil, taktik beceriksizliği sonucu bükemediği bileğin gücü karşısında çaşkınlığıyla, yenildiği gücü abartımayla yaklaşmaktadır. Düşmanın taktik olarak güçlüğünü ve kararlılığını vurgulamak yanlış değildir. Yanlış olan "şok" türü abartıma yaklaşımı ve güçsüzlüğünü düşmanın "çok güçlü" oluşuna bağlamasıdır. Düşmanın taktik olarak güçlü, devrimcilerin taktik olarak zayıf olacağı "stratejik denge" aşamasına kadarki süreçte, düşmanın taktik gücüne karşı zaferele kazanılabilir. DS'nin yaklaşımı taktik olarak bizden güçlü olan düşman karşısında yenilgiye mahkûm olmadığımız, bizden kat kat güçlü olan düşmanı doğru bir politika izleyerek yenilgiye mahkûm edebileceğimiz gerçeğinin yadsınmasıdır. ÖO öncesinde "TTE gymekten başka yol yok" görüşü el altından herkese mal edilmeye çalışılıyor. İsrarla "başka yol" öneren, Kitlesel Süresiz Açlık Direniş'i savunan bizler yanında TTE gymeden fiili direnişin sürdürülmesini savunan (ve daha sonra da TTE gymeyen DK, P.yolu, KAWA, DHB gibi) siyasatler de "başka bir yol" öneriyorlardı. Daha önce de açıkladığımız gibi ÖO öncesinde TTE gymesini savunan bir-iki grup bulunmaktaydı. ÖO'na katılmayan herkesin "tek tip elbise gymekten başka yol yok" görüşünü savunduklarını ima etmek, DS'nin "mantık", "ahlâk" ve "dürüstlük" ölçüsünün bir başka örneğidir.

DS ve TKB'nin ÖO; bir siyasi intihar eylemidir. ÖO eylemi "siyasi tutukluluk hakkı, İnfaz Yasası'nın kaldırılması gibi propagandaya yönelik talepler" ve karşın TTE dayatmasını kaldırdılması odaklıydı. Bunları bir diz özgül talepler çevreliyordu. Bizler açıktan görünen dış yüzey değil, görünenin ardında yatan gerçekler önem arz etmekteydi. DS hangi anlayış ve yanlışlamalarla böylesi bir eyleme basıyordu, asıl önemli olan budur. Kısaca özetlersek:

Birincisi; küçük-burjuvazinin somut şartların somut tahliifini yapmasını engel-

leyen subjektivizmi ve bunun bir devamı olan nesnel gerçeklerin yerine öznel niyetlerini geçiren idareci yaklaşımdır. DS 1984 özgünlüğünde, genelde imkân içinde bulunmuş durumda, sınıf mücadelesinin somut durumunu, devrim ve karşı-devrim arasındaki güç dengelerini özde ve İstanbul cezaevlerinin somut şartlarını, düşmanın ve kendilerinin konumlarını, gücünü, yapışkan özgül somut yanlış değerlendirmekteydi. Somut koşulların bu yanlış çözümlenmesi direk olarak taktik politikalarına da yansdı. Yanlış teşhis yanlış tedaviyi koşullandırdı. Ökeli küçük-burjuva aydını, nesnel koşullara aldırmaksızın keskin idareci yaklaşımıyla "denge"yi lehine çevireceği yanlışlığını kapırdı.

DS İstanbul cezaevlerinin teslimiyet ve direnme sapagında olduğu şeklinde yer bir "tarihsel dönemec" yaşadığı yanlışına düştü. Bir yandan başkalarını "felaket tellallığı" ile suçlarken, kendisi, çok daha karamsar ve panik izleri taşıyan tepkiler yapıyordu. "ÖO arifesinde duran direniş açısından... hiç de iç açıcı değildir" "insiyatifi kaybetmekle karşı karşıyaydık", "psikolojik üstünlük adımı adım keski tarafın eline geçiyordu", "savaşın saldıran kampanyası, Metris'te direniş bunalımını teslimiyete sürüklemeye başlamıştı" ("Parça parça bağımsızlaşma, zulmün iradesine teslim olmak huzurmuştu", "Direniş saflarında çıkan gödikler giderek biriyordu", "Teslimiyet eğilimleri yaygınlaşıyordu", "Metris'in 'Marnaklaşma' eline geldiğini kimse yadsınmaz", "Artık düzenin temsilcileri açık açık "uçurumu kenarına gelindiğini" söylüyorlardı. (Oralar nefer söylemişler ki, "kökünü kazdık" vs.)

"Sağmacılar'da biraz gecikmeyle ayağı sürece itildi... Abluka altına alındı", "...kendi geleceğine teslimiyet ipoeği...", "Oligarşinin Metris'teki ünlü sözsözüne dediği gibi 'tek tip elbise gymeniz için biz bekledik. Diğerleri (ön işleme, slogan atmama, antı ve protestolar yapmam vb.) şartıyla giyindiler. Sizin için de bekleriz... sözleri hiç yabana atılır değildi, gerçekleşiyordu", "Sonuç alınmaz hiç özer değildi", "Metris burçları zaten saptanmaya başlamıştı." Çoğaltılmak mümkün, ancak bu kadar karamsarlık ve panik alınması bile okura bakkınlık vermektedir. Yukarıdaki saptamaların doğru yanlışları yoktur demiyoruz, ancak hepsine de küçük-burjuvazinin ateş çemberindeki alrebün kendini zehirleyecek ölçüdeki panigini ve karamsarlığını yansıtan ruh banyansınamazlık edememiş. ÖO böylesi bir panik ve karamsarlık temelinde yükselen bir siyasi intihar eylemidir. Düşmanın katılması ve saldırı bombardımanından ÖO yapılmadığında düşmana "teslim olunacağı" fobisi DS'li arkadaşları sarmıştı. Bu fiili direniş uzun süre sabırla sürdürme konusunda devrimcilere ve kendilerine yeterince güvenemelerinin de bir göstergesiydi.

Örneğin, ÖÖ'nün hakları kazanamamasının "en önemli nedenlerinden biri" olarak "TTE giymek için hazırolda bekleyen bir çoğunluk güç vardı" (YÇ, S.5) deniliyor. Eğer böyle olmasaydı devlet bu kadar ısrarlı olmaz, bu kadar kararlı tutum takınmaz..." (YÇ, S.5) ve hiç olmazsa "eyofman ara çözümünü" kabul eder miş!... DS'li arkadaşlar, bir an kendinizi karşı dürüst olun, siz ÖÖ'na başlarken zaten devrimci çoğunluğu yadsıyarak işe giriştiniz. Oligarşiyle görülecek hesabınız var, bize engel olmayan, gölge etmeyin başka insan istemeyiz diyen sizdiniz. Yani devrimci çoğunluk katilimına da ÖÖ'nun başarıya ulaşacağına hesaplıyor ve söylüyor-dunuz. Oysa gerçekler tam tersini gösteriyor. ÖÖ öncesinde ve sonrasında bu eylemin başarı şansının olmadığını, yenileceğini defalarca size anlatmaya çalıştık. Buna bürsadan değineceğiz. TTE giymek için "hazırolda bekleyen çoğunluk" diyorsunuz; ama bunları kimler olduğunu açıklamıyorsunuz, açıklayamazsınız çünkü böyle bir şey yoktur. Ayrıca "hazırolda" derken ne imâ etmek istiyorsunuz? Açık ve dürüst olun. Olamazsınız, çünkü öyle olursa yazı ve açıklamalarımızdan geriye boş dergi sayfaları kalır.

İkincisi; küçük-burjuvazinin şan ve şöhrete tapırına zaafıdır. Reklam ve sansasyon düşkünlüğü için propaganda yönü yüksek eylemler dayanılmaz bir çekim gücüne sahiptir. DS için İRA'nın 1981'deki ÖÖ eyleminin ertesinde kazandığı destek ve propaganda bir ilham kaynağı oldu. 1982'de DS'nin 17 günlük AG'nde ÖÖ anonsu yapıldı daha o zaman DS'nin ÖÖ eylemi tasarrufları içinde olmasının ipuçlarıydı.

Üçüncüsü; ÖÖ eyleminin nesnel koşulların dayatması, birini olmayıp DS'nin içsel sorunlarının ve küçük-burjuva sınıfsal niteliğinin bir sonucu olduğu saptaması yapıldıktan sonra;

a) DS ÖÖ eylemiyle; prestij kazanmak, İstanbul cezaevlerindeki direnişe (devrimci çoğunluğu yadsıyarak tek başına) sahip çıkmak, diğer siyasetler ve gruplar karşısında üstünlük elde etmek, geleceğe yönelik yatırım yapmak, en keskin direnişçi olduğuna belgelemek istiyordu.

b) 12 Eylül arifesinde başlayıp sonrasında tamamlanan yenilgisini ve ayyuka çıkan olumsuzluklarını ÖÖ: türü bir eylemle gözelebilmek aşmak istiyordu.

Dördüncüsü; "faşizme olduğu gibi, teslimiyetçi oportünizmle de kesin bir hesaplaşma" (Yeni Çözüm, Özel Sayı 2) ve onlara ders verme anlayışıdır. Önce yata var-gulayalım, öğrenci olmadan öğreten de olunamaz. Ders almaya temerrüz etmeyenler ders de veremezler. Kuşkusuz bir "Hyde Park" kürsüsünden ağzına geleni sakınmadan hesaplanmadan haykırabilirler, ama human adı ders verme değil, iç dökme olur. ÖÖ eylemi hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek şekilde "faşizme" ve "teslimiyetçi oportünizm" olarak adlandırıldıkları devrimci çoğunluğa karşı yapılmış bir gövde

gösterisi anlayışının ürünüdür. Nitekim ÖÖ'nun dört şehit vererek yenilgiyle bitmesinin ardından, ÖÖ'da şehit olan devrimcilerin katlinin sorumlusu olarak faşizmi ve "bu cinayette onların dışındaki suç ortağı teslimiyetçi oportünizm"i ilan ettiler. Devrimci çoğunluğu "cinayetlerin doğrudan suç ortağı" olarak görmek doğal olarak beraberinde ÖÖ'na katılmayan devrimcilere karşı kin ve düşmanlığı da doğurmuştur.

Ölüm orucu şehitlerinin "... Katlinin hesabını faşist cellatlara yanına nasıl bırakamayacak, onların katlinde oynadıkları utanç verici şerhiz rolün hesabını da teslimiyetçi oportünistlerin yanına bırakamayacağız." (TIKB) faşizmden sorulacak hesapla devrimciler arası görüş ayrılıkları vs. birbirine karıştırılığında dökülen devrimci kanı olmuştur. 12 Eylül öncesinde bazı grupların, günümüzde ise PKK tarafından sahiplenilen bu yanlış anlayış sonucu onlarca devrimci, devrim adına devrimciler tarafından katledilmiştir. Yukarıdaki satırların yazarlarının peçniste dök-tükleri devrimci kanlarının hesabını vermeden tekrar devrimci kanı dökmeye soyunmaları ibret verici bir sorumsuzluk örneğidir. Halk safarındaki çelişkiler destiri ve ikna yoluyla sabırla çözümlenmeli, hiçbir gerekçeyle kesinlikle şiddete başvurulmamalıdır.

Troçkizm Kırması, inkârı AEP çizgisinin halka karşı zorbalığa dönüşmesi şartını değildir. Mizarek kilif, devrimci katline gerekçe uydurmak kolaydır. Dün kadar ASCH'nin başbakanı, devrimde halk ordusu başkomutanı ve defalarca AEP'in resmi temsilciliğini yapmış olan Mehmet Şehin öldürüldükten sonra, AEP tarafından "CIA, KGB ve Yugoslavya ajanı" ilan edilirdi. "Hoca" böyle def-i ha-cet giderirse sadık müridleri de ÖÖ eylemine katılmayanlar için "katli vacıpur" fetvaları çıkartmakta gecikmez.

Bizler, devrimci sorumluluğumuz gereği bu anlayışa karşı çıktığımızda "sizi kastemiyoruz" biz "teslimiyetçi oportünizmin koç başları" HK, DY gibi siyasetleri hedefliyoruz diyerek kabahati tekrarlayan özür yoluna saptılar. Oportünizmin hatalarına karşı yaklaşımı dürüst olmaktan uzaktır, sakıncılığında geçiştirmeye, usturu küllemeye veya karşı saldırılarla hatalarına sınıksız sarılır.

Konumuza dönersek, objektif ve subjektif şartların elverişsizliği, azınlık eylemi olması nedeniyle daha bağrudan yenilgiye mahkûm olan ÖÖ, bir siyasi intihar eylemidir. DS eylemin siyasi intihar niteliğini ancak 4 devrimcinin şehit düşmesinden sonra farkına vardı. 26 Haziran 1984'te ÖÖ'na bitiş açıklamalarında şöyle diyorlardı:

"...Eylemi daha ileri götürmenin ilk etape bulunan yoldaşlarımızın şehit olmasını TTE konusunda sonuç getirmeyeceğini anladıktan sonra, değerli yoldaşlarımızı kıyma götürmeyi boşuna zorlama

olacağı kararını verdik." (abc) (DS 26 Haziran 1984) DS davasından arkadaşlar, TTE konusunda düşmanın taviz vermeyeceğini "anladıktan" sonra "eylemi daha ileri götürmenin" siyasi "kıymı" olacağı sonucuna varmış. Biraz değil, çok geç kalmadınız mı arkadaşlar? Eğer dostlarınızın uyarılarını kulaklarınızı tıkayıp dilinizi uzatmasaydınız, Meris'te ÖÖ eylemini başlatmazdınız hemen ertesinde. 13 Nisan 1984'te bizlerin, ÖÖ'nun yenilgiye mahkûm olan bir siyasi intihar eylemi olduğu ve derhal bırakılarak Kitleşe Süresiz Açık Direnişi için çaha sarfedilmesi çağrımıza kulak asmama tavrına girmeseydiniz, 4 yiğit devrimcinin katlinin önüne geçebilirdiniz. TTE konusunda sonuç almak için ölümün olmasını, başka bir deyişle 4 devrimcinin ölümünü, düşmanın TTE konusunda tavize zorlayacağını beledi. Yukarıdaki açıklamalarında bu anlayış kuşkuyla yer vermeyecek ölçüde açık. 4 devrimci şehit olmadan önce de, ölüm-ler olsa dahi düşmanın TTE'den taviz vermeyeceği neden görülmedi? Nesnel gerçekler, devrim ile karşı-devrim arasındaki güç ilişkilerini objektif olarak değerlendirme yetisi yitilmişti çünkü.

Başarı şans olmayan, öznel ve nesnel koşullara denk düşmeyen, iradi olarak başlatılan eylemler, objektif olarak siyasi intihar eylemleridir. Sınıf mücadelesinde yenilgiler ve başarısızlıklar kaçınılmazdır. Mao Zedung'un "savaşmak, başarısızlığa uğramak, yeniden savaşmak, yeniden başarısızlığa uğramak, tekrar savaşmak, za-fefe ulaşana kadar böyle davranmak. İşre halkın marağı budur. Bu Marksist bir kanundur" önermesi, sorunu özü bir şekilde formüle etmektedir. Rosa Luxemburg sorunun bir başka yönüne şöyle işaret ediyor:

"...Yenilgiler, gelecekteki nihai zaferin en büyük güvencesidir.

Ama yine de, bir koşullu! Söz konusu olan her yenilginin hangi nedenlerden dolayı meydana geldiği sorulmalı, bu yenilgi, kitlelerdeki dizginlenmez mücadele enerjisinin tarihsel ön koşullarının olgunlaşmamış olması gibi bir engelle çarpmasından dolayı mı, yoksa bizzat devrimci eylemin güdüklükler, kararlılıklar ve iç za-afılar yüzünden felsefe uğramasından mı meydana gelmiştir?" (abc.) (SNL, s. 171)

Her yenilginin kaynaklandığı objektif ve subjektif (ogul durumlarda ikisi birde) nedenleri vardır. Yenilgiye yol açan nedenler titizlikle saptanmadan, yenilgilerden gelecekteki zaferlere ulaşmak için dersler çıkarılmadan başarı olanaksızdır.

DS ve TKB'nin gerçekleştiği Ö.Ö. eylemi nesnel koşullara ters düşen subjektif ve iradesiz yaklaşımın nedeniyle yenilgiye uğramıştır. Marksist-Leninistler, ÖÖ'nun, yenilgiye mahkûm olduğunu eylem öncesinde görürler ve eylemcileri uyarır-ken; DS ökeki, küçük-burjuva yaklaşımla "gölge etme başka insan istemeyiz", "korkmayan biz sözümüzün eriyiz. Hak-

larımızı alana kadar sürdürüleceği" diyor-
du. Bu teskin çıkışlara karşın, ÖO eyle-
mine katılmayanları ağızlarına gelen her
çirkin sıfatla suçlamaları "İhsan" istendiği
anlamına gelmiyor mu?

ÖO eylemine "haklarımızı alana kadar
sürdüreceğiz" şeklindeki ajitatif yaklaşımlar,
sonuçta, "düşman çok güçlü", "düş-
man çok kararlı" idi, "eylemimiz talep-
lerini gerçekleştiremedi ve cezaevlerinde
güç dengesi devrimci güçler lehine de-
ğiştirecek sonuçlar elde edilemedi... Eylem
bu yönde başarısızlıkla sonuçlandı..."
(abc) (O.Ç. Temmuz 84) tespitlerine dönüştü.
Ancak yine de yukarıdaki tespitlerimi
inkâr ederseine "Eylemimiz her şeyiyle
doğradır. Tam isabetlidir. Ve yerindedir."
(O.Ç. Haziran 84) demekten geri durma-
dılar. Geri durmalarına küçük burjuva gu-
rurları engel oluyordu. Taleplerini gerçek-
leştiremeyen eylem nasıl her şeyiyle doğ-
ru olabiliyor?

ÖO. tipi eylemler her halükârda belirli
bir propaganda ve teşhir olgusu içerir. Eylem
taleplerini gerçekleştireceği de gerçekleştire-
medi de bu böyledir. Ancak ÖO eylemi
kesinlikle bir propaganda ve teşhir ağırlıklı
olarak başlatılıp sürdürülmedi. Bundan
dolayı sınırlı propaganda ve teşhir gerçek-
leştirilmesine bakılarak "doğru", "tam isa-
betli", "ve yerinde" olarak değerlendiril-
mez. Başarısız olan eylem düşmana
"devlet taviz vermez" propagandası da
yaptırmıştır, bu yönü de görülmek zorun-
dadır.

Toparlırsak, küçük burjuva subjektiviz-
mi ve iradeciliği nesnel koşullara çarparak
ağır bir yenilgi almıştır. ÖO eylemi "talep-
lerini gerçekleştire"memiş, düşmana "dev-
let taviz vermez" propagandası için yeni
bir malzeme olmuş, 4 yiğit devrimcinin
ölümüne ve 100 civarında direnişçi gücün
direniş safılarından koparılmasına yol aç-
mış, düşmana geri adım atırmanın, başa-
rı kazanmanın tek yolu olan Kitlese-
Stresiz Açlık Direnişi'ni devre dışı bırakmış,
böylelikle direniş safılarında birliği bir kez
daha parçalamış, direnişçilerin düşmana
karşı saldırı ve savunma sahaları etkisizleş-
tirmiş direniş safılarında bölünme ve mor-
al bozukluğuna yol açarken, düşmana
moral vermiş, düşmanın elindeki insiyati-
fi sağlamlaştırmıştır. Diğer yandan eylem
sınırlı da olsa propaganda ve teşhir işlevi
de taşımıştır. Bunlar dışında, DS'li arka-
daşlar tarafından "Direniş bitirdiğimiz-
de güncel taleplerimizi esas olarak HİT
edemedik... Tek tip ebtise sorunumuzu çö-
zemedik direnişimiz kesin politik bir baş-
arı kazanmadı... Direnişimiz sonucu Metris'
te direnişçiler rahat bir soluk aldılar. Ma-
maklaşmayı uzun bir süre gündemden çı-
kardık... Eylemimiz önüne koyduğu poli-
tik sonuçlara fazlasıyla ulaştı." (abc.)
(Y.C. sayı: 5)

Sınırlı bir teşhir ve propaganda (bunu
da karşı-devrim "devlet taviz vermez"

propagandasıyla dengelemeye çalıştı) dışın-
da ÖO. eylemi tam bir fiyasko ve kesin bir
başarısızlıktır. Metris'te direnişçilerin ÖO
eylemi yüzünden "rahat bir soluk" aldık-
ları, "Mamaklaşmayı uzun bir süre gün-
demden çıkardık"ları yaşanan gerçeklere
azak-yakın bir cakışma içermemektedir.
ÖO. sırasında Metris'te onlarca DS'li dire-
niş safılarında koparak, "Mamaklaş-
ma"ldılar mı? Devrimci onur ve ilkeleri
düşmana çiğnetip koruyamamak Mamak-
laşmanın öbür adı değil midir? Metris'li
direnışçilerin elinden en etkili savunma ve
saldırı silahı olan Kitlese Stresiz Açlık Di-
renişi silahını "uzun bir süre" kullanıla-
maz hale getirmediğiniz mi? Direnişçiler fi-
ziken ve moralmen yıpranmadılar mı? Metris'te işkence, baskı ve yasaklar
"uzun bir süre" ortadan kalktı mı? Sık sık
ahmlılar yaptığınız "Olgarşinin Metris'teki
ünlü sözcüsü"ne ellerini oğuşturup DS'nin
işini bitirdik, ara sizde, siz de bir yanlış
yapanıza" dedirtmediniz mi? "Yönetim,
işkence, baskı ve kötü muameleyle son ver-
meyi ve savunma haklarımızı özen göster-
meyi kabul etmiş" (Y.C. S.5) diyorsunuz,
hayali kazanımlarla sadece kendi kendinizi
avutabilirsiniz. Faşizm, hiçbir zaman "iş-
kence, baskı ve kötü muamele" yaptığını
kabul etmedi ki, "son vermeyi" kabul et-
miş olsun. Bize faşizmin böylece alt dema-
gojilerine kandığınız söylemeyin, inanma-
yız. Yine faşizmin "savunma haklarımızı
özen göstermeyi" kabul ettiğini söyle-
mekte eğer düşman tarafınızdan aldatılı-
şınızın ayırtına varamayıpınız ötrünk de-
ğilse, demagojiden başka bir şey değildir.
Hayır arkadaşlar, ÖO. ertesinde İstanbul
cezaevleri olan Metris ve Sağmalcılar II'de
"işkence, baskı ve kötü muamele" ve
"savunma haklarımız"ın gaspediliğine yön-
nellik saldırılar aralıksız bir şekilde "uzun
bir süre" daha devam etmiştir. ÖO'dan ge-
riye sırtınızda bir kambur gibi taşadığınız,
mücadele verdiğiniz olumsuzluklar ile dar
grup çıkarılmamız için reklam malzemesi
olarak kullandığınız 4 yiğit devrimcinin

kaybolan grup prestijiniz için kendiler
feda ettiği kaldı.

"Bugün Metris 30 Mart'ta, 1 May-
larda, Haziran'ta (nedense (!) eksik
rakmışınız 6 Mayıs'ta, 18 Mayıs'ta,
24 Aralık'ta, 12 Mart'ta, 12
İul'lerde ve diğer önemli günlerde) slog-
larımızla sarsılıyorsa, marşlarımız g-
yükseliyorsa... ölümlerimize direnişçi
işlevini fazlasıyla yerine getirmiş dem-
tir" (Y.C. S.5) diyorsunuz. Bunları ya-
ken yüzünüz kızarmıyor mu, arkadaşlar!
Kendinize olan saygınızı yitirmiş olmu-
musunuz? Metris açıldığı gündün itibaren
aralıksız olarak sadece sizlerin değil, i-
direnışçi güçlerin sloganlarıyla, marşlar
çınladı. Devrimciler anma yapıyorlar, m-
ve sloganları için ne faşizmden ne de-
den icazet aldılar, bizlerin devrimci o-
ve ilkelerle saki sakiya sarılışımızı, faşiz-
le dışı dış mücadelemizi, 200'e yakın
hitlerimizi ve devrim şehitlerini anma-
yı, marşlarımızı, sloganlarımızı kendisi-
(ve ÖO'nuz) bağlayarak küstablattır-
sınız. Aynı tavri TAYAD Başkanı M.
yüksel şöyle sürdürüyor:

"Yeni Çözüm" dergisinde çıkan
rimcilerle karşı kin ve iftira dolu röpo-
ve yazılara karşı sessiz kalınmayıp gere-
cevapların verilmesi üzerine: "Neden? İ-
gi yüzde? Hangi onurla? Biz de şu ku-
direnidik, onurumuzu koruduk demek
miyor beyler. Son ana kadar, son nef-
ne kadar bu onuru taşıyorsan ne ul-
Ama 2 yıl diren, sonrasında direnmeyi,
hıflar ölgüsünde yaptırımlara karşı ka-
suzluğa dönüştürürsen, 2 yıl öncesini de
sonrasını da düşünmek gerekir, değil
"...Yarılıyoruz siz" (abc) (Y.C. S.8) E-
bunlar hangi yüzde, hangi ahlâkla, ha-
onurla söylenebiliyor? Proleter devri-
niteliğimiz, kendimizi ve kibirden gö-
kararsa da devrim safılarında gördüğümüz
siz dostlarımızı duyduğumuz saygı sı-
larını hiçbir zaman aşmadık, böylece k-
tahliklar ve kıskırtmalar karşısında da
ıçayacağız. Bizlere onursuz diyorsunuz

"yaptırımlara karşı kayıtsız" kaldığımız, 2 yıl direnip sonrasında direnmediğimizi, teslim olduğumuzu iddia ediyorsunuz. İspatlayın, ispatlamadığınız takdirde kendi yalanlığınızı ispatlamış olursunuz. Kendinize saygı duymayabilirsiniz, o sizin sorununuz, ancak sizlerin olumlu yanlarınıza duyduğumuz saygıyı köreltmeye çabalamayın. Savcılığa ve yargıçlığa soyunup bizleri yargılamaya yelteniyorsunuz. Bizleri yargılayacak olan sınıf mücadelesinin şaşmaz pratiği ve tarihidir. Marksist-Leninistleri, devrimcileri yargılamaya kalkarsanız, sınıf mücadelesinin şaşmaz pratiği ve tarihi tarafından yargılanmış olursunuz. Haddimizi bilip tahammül sınırlarını zorlamayalım.

TAYAD Başkanı mal bulmuş mağrip gibi, "Siz bu palavralarla gidip de TAYAD'lı yakınlarımızı kandırın arkadaşlar" (YD 5.5) cümlesindeki "kandırın" kelimesine sarılarak sorunu bilenlere bıkıncılık verecek ölçüde demagoji yapıyor. Yukarıdaki cümle, OO'nu başarılı olarak ilan etmek için DS'nin giriştiği tünbir dereden sa geçirme çabaları ile O.O. sırasında devrimci çoğunluğun ürkeklikle, sesini çıkarmamakta, başını dik tutup dolayamamakta, ölümlere kayıtsız kalmamakta, götüşe çınlıplak soyunarak çıkmak ve makat kontrol yaptırarak ihtarlarıyla suçlanmasa atfedilerek söylenmiştir. Tekrar tekrar okuyun diyemiyoruz, çünkü çarpık mastığına yazılanları anlamaya değil çarpıtarak üzerinde demagoji üretmeye mitsittir. Yazının bütünlüğü için "kandırma" sözcüğü cimbızlanıyor, ardından yanlış sorulara yanlış cevaplar verilmeye başlanıyor. En büyük aldatmaca, kişinin kendi kendini kandırmasıdır. Aldatmaca inkârcılıkta eş zamanlıdır. Kişi kendi kendini (veya başkalarını) gerçekleri yadsayıp yerine öznel niyetlerini geçirerek aldatmaya çalışır. Başından itibaren cezaevlerindeki devrimci direnişin en yakın destekçileri tutsak yakınları olmuştur. Ve bugün tutsak yakınları cezaevleri mücadelesi ve bu ek-sende gelişen demokrasi mücadelesinde mücadeleleriyle onurlu bir yere sakiptirler. İste, bu onurlu direnişi kendine mal ederek dar grup çıkarları için sömürmeye çalışan DS tutsak yakınlarının mücadelesinde "sizin aileleriniz yoktu" diyerek inkârcılığa yöneliyor. TAYAD Başkanı daha da beribe giderek, "Cezaevlerinde yükselen insanlık onuru ve insanca yaşam için verilen kavgada aileleri, eşleri, yakınları yoktu" diyerek sürdürüyor, ailelerimizin "feodal bile" olmadıklarını, "görüye yarağı oluncu" gelmediklerini, "para yatırmak, kentin almaktan başka görevleri olmadığı"ni, (görüye gelmeden nasıl para yatırılıp kentin alınabiliyorsa?!.... bu.), TAYAD'lılar "İstanbul-Ankara arasında ilgili mercilere sorunları götürürken engelleyicilik görevini (!) fazlasıyla" yaptıklarını ileri sürmekle kalmayıp, "ailelerine evlatları engel oluyordu" diyerek bizlerin al-

lelerimizin mücadelesini engellediğimizi iddia etme çüretini de gösteriyor. Merak ediyoruz sizlerle birlikte gözetilene alınan, mücadele eden, biz evlatları için çarpınan yakınlarımızın yüzüne, birbirinize daha da önemlisi aynada kendi yüzünüzte sıkılmadan, yüzünüz kızarmadan nasıl bakıyorsunuz? Zavallılığa, bayağılığa ve demagoji dışında söylenecek sözünüz yoksa bu işi bırakmayı (veya sürdürmeyi) oturup bir düşünün. İnkârcılık ve demagojinin akıntısına kapılmış sürükleniyorsunuz. Que Vadis?

TAYAD'lılar olarak, "bizler, o günlerde ne yazık ki gene direnenlerin aileleri olarak dışarda da aynı yalnızlığı yaşadık" (YÇ, S.8) diyorsunuz. İçerde direnen DS direnenlerin aileleri olarak siz TAYAD'lılar dışarda da yalnızlığı yaşadınız, iddianız bu. Sizden başka direnen, mücadele eden yoktu öyle mi? 12 Eylül arifesinde ve sonrasında direnen devrimci çoğunlukla birlikte yakınlarımızın mücadelesini de yadsıyorsunuz. Ne yapmamızı istiyorsunuz? 12 Eylül arifesinde Davutpaşa'da 9 günlük AG'ni biz yapmadık, DS'liler sadece üç gün destek olabildiler dememizi mi? 12 Eylül sonrasında Davutpaşa'da bizlerin değil de DS'nin direndiğini, DS'nin değil de bizlerin on ilikleyip tek sıra yürüdüğümüzü mü söyleyelim? Yakınlarımızın direnişlere destek oldular diye gözetilene alınıp Metris'e atıldığını, ana ile oğullarının karşı karşıya koğuşlarda yattıklarını, şubeye almaya onların da direndiğini söyleyemeyelim mi? İlgili mercilere yapılan başvurularla kendilerini, verilen dilekelerde imzalarını, ordan oraya koşturan ayak izlerini, hep beraber çektilen resimleri inkâr mı edelim istiyorsunuz? Sultanahmet'te, Hastal'da, Davutpaşa'da, Alemdağ'da, Metris'te, Sağmalcılar'da turnaklarımızla kazandığımız direniş izlerini mi silelim? Siz istiyorsunuz diye gökkubbede çalayan slogan ve marşlarımızın uğultusunu nasıl dindirebilirsiniz? Bizler istediklerinizi yapamayız, ancak sizler gerçeklere gözlerinizi kapayabilir, kulaklarınızı tıkayabilirsiniz. Kendiniz kazıp kendiniz düşüştünüz yalnızlık kuyusunda kavganın önünde değil, içindeydiniz. "Kavganın önünde yalnız ben, biz" vardık diyorsunuz, ne diyelim, eğer varsa küçük-burjuva idealizminin tanrı babası şefaat etsin.

TAYAD Başkanı; "Siz, siyasi kimlik ve onuruna düşkün cezaevlerinde direnenler" olarak sesleniyoruz diyerek, siyasi kimlik ve onuruna ihanet eden teslimiyetçiler olarak haklarını ima ediyor. Idealizm, gerçekleri yadsır, "gerçek" in aslında "gerçekle olmayan" olduğunu iddia eder. Bu kömik ve aciz görüş binlerce yıldır milyarlarca insanı etkilemiştir. Idealizme tekebal eden dünya görüşünüzün etkisinde sizler de gerçekleri inkâr ederek, yerine "ideal"lerinizi geçirmeye çalışıyorsunuz. Satır aralarında hiçbir somut kanıt göstermeden

"büyük" laflar ediyorsunuz. Dilinizin kemiği olmadığı gibi, yüzünüzün astarı da yok.

DS'li arkadaşlar ve TAYAD'lı yakınları OO'da düşen "Şehitler karşısında demokrat bile" olmadığını (YÇ, S. 2) "Abdullah Meral'in ölümü karşısında kayıtsız" kalmadığını, (YÇ, S. 5) "OO şehitlerinin annası yapılırken hiçbir şey yokmuşcasına o anki işlerimizle" ilgilendiğimizi, yatığımızı, okuduğumuzu, volta attığımızı (YÇ, S. 10) öne sürüyorlar.

OO'da 4 devrimcinin faizim tarafından katledilişini protesto etmek amacıyla bir hafta AG yapıldı, şehitlerin sahiplerince yapılan anmalara katıldık. 1984 yılında yapılan bu etkinliklerin ardından bizler 1985 Haziran'ında yapılan anmaya da katıldık. "Demokrat" olabilmek için ne yapılması gerekiyordu bilemiyoruz. DS'li arkadaşlar herhalde bizlerin de OO'na katılmamız beklemiyorlardı. OO eylemine neden karşı olduğumuzu sanıyoruz yeterince açıkladık, gerekirse daha da genişçe açıklarız.

Ancak DS OO'nda şehit düşen 4 devrimcinin annesini siyasi istismar malzemesi yapmaya, bir reklam aracı olarak kullanmaya, şehit düşen 4 devrimcinin üzerinde siyasi prestij inşa etmeye yöneldi. OO şehitleri anmasını siyasi propagandalarının aleti haline getirmeye başladığında, buna karşı çıkmak bir görev haline dönüştü. 1986 ve 1987 anmalarında sadece saygı duruşuna katıldık, çünkü anma artık DS'nin özel anmasına dönüşmüştü.

Devrim şehitlerini anmak ve karşı-devrimin saldırı ve katliamlarını protesto etmek vazgeçilemez bir devrimci görevdir. Devrim şehitleri gökte yıldız kadar çoktur ve her biri ayrı bir değere ve öneme sahip olsa da, onları tek tek anmanın pratik imkânı yoktur. Örneğin, sadece bizim 200'e yakın yoldaşımız işkencelerde, cezaevlerinde, çatışmalarda, pusularda şehit düşmüştür. Halk Demokrasisi, Bağımsızlık ve Sosyalizm mücadelesinde ülkemizde ve dünyada milyonlarca sosyalist devrimci ve yurtsever toprağa düşmüştür, düşmektedir. Her devrim şehidini tek tek anmak hem olanaksız hem de anlamsızdır. OO, şehitlerini bu milyonlarca yıldızdan dördü olarak kabul ediyoruz. DS ise 4 ölüm orucu şehidini devrim şehitleri içinde anmasını istenemekte, tam tersine OO şehitlerine kendince yüklediği misyon gereğince cezaevlerindeki devrim şehitlerinin OO annası içinde anılmamasını istiyor. Kendi görüşleridir, saygı duyuyoruz ancak kabul etmek zorunda değiliz. Her siyaset ve grup mücadelelerinde şehit düşen yoldaşlarına özgün misyonları yükleyebilir, ancak bu misyonu herkesin kabul etmesini bekleyemez.

Devamı Gelecek Sayıda

İvan'ın Dağlara Boyun Eğişi ve Uşşşşş...aklar

Haydar Teber

Bağımsızlığı sevmeyen bir halk enternasyonalizmi sevmeyebilir. Ayrılma hakkını savunmayan birliği ya da birleşmeyi savunamaz. Bağımsızlık sorunu, kendi güçlerimize dayanıp dayanmama sorunudur. Bir varlığın kendi kellesine ve yüreğine güvenerek yürüyüp yürümemesi sorunudur. Bu sorun sadece ülkelerin ve halkların sorunu değildir. Her insanın aynı derecede önemli bir sorunudur. "ben düşünmem, birileri benim adıma düşünmelidir." "Ben hissedemem; birileri benim adıma hissetmelidir." "Ben kendi gücüm ve inisiyatifimle yürüyemem, birileri benim adıma yürümelidir." vs. vs.

En uyumlu ve en mutlu birliktelik, eşlerin karşılıklı olarak birbirlerinin bağımsızlığına ve özgürlüğüne kayıtsız şartsız saygı temelinde kurulabilir ancak.

Rus tankları Afganistan'a girdiğinde, bazı insanlar şöyle dedi: "İşte en güzel enternasyonalizm örneği, Kızıl Ordu'yla gelen devrim Afganistan'ı kurtuluşa götürecektir." "Son derece cılız olan Afgan proletaryasıyla, Afgan köylüleri bu enternasyonal dayanışma sayesinde aydınlık alanlara çıkacak." Dağlardan tanklara yönelen mücahit namulularına karşı ise şöyle dediler: "Gericilerin son çırpışları." "Karşı-devrimin son bir direnişi." "Çöküşün çatırtıları" vs. vs.

Tanklar ve uçaklarla gelen "devrim", tekstil sanayi başta olmak üzere Afga-

nistan'ın küçük sanayisine, madencilik, zengin doğal gazına el koydu. Petrol kokusuyla mest olan Kremlin, dağlar ve kartallar ülkesini Oriadogya ve Hint Okyanusu'na açılan bir köprü, bir geçit, bir tabataş gördüğü için akılcı bir stratejik bir aş haline getirmek istedi. Ama kendilerini patlayıcılarla Rus tanklarının altına atan Afgan kadınlar, başlayan direnişin gücü hakkında dünyaya anlamlı bir mesaj veriyorlar. Bu mesajın çarpıcı anlamını işgildarların dışında, hemen herkes anladı. Bağımsızlığın değerini bilmeyenler, minnetçik bir bağımsızlık kıvılcımının kocama bir bağımsızlık ateşine dönüşeceğini anlayamazlar.

Yerli malı uçaklarımızın manevi dünyası, kurtlanmış öküz derisi gibi kokuyor.

— Yoldaş, Brejnev yoldaş Afganistan'a Kızıl Ordu'yla girmenin doğru olduğunu açıklıyor. Haklı mı sence?

— Tabii tabii, tamamen haklıdır yoldaş! Brejnev yoldaş kesinlikle haklıdır.

Araya yıllar girer. Uşak aynı soruyu karşı karşıyadır.

— Yoldaş, Gorbaçov yoldaş Afganistan'a Kızıl Ordu'yla girmeniz yanlış olduğunu ima ediyor ve çekilme kararı alıyor. Haklı mı sence?

— Tabii tabii, tamamen haklıdır yoldaş!

— Ama siz her ikisine de baklı diyorsunuz yoldaş. İkisi birden haklı olamazlar! Gorbaçov yoldaş kesinlikle haklıdır.

Bu soruya uzak, "evet sen de haklısın" diye Nasrettin Hoca gibi cevap veririz.

mez. "Her ikisi de haklıdır yoldaş ve ben de haklıyım" diye cevap verir. Bir dönem bizim uşaklarımız haylice gayretliydi. Bunları çağırmak için "u" ile "k" arasına bir yığın "ş" koymak zorunda kalıyorduk. Yoksa dönüp bakmıyorlardı. Bugün Rusların Afganistan'dan çekilişi birçok değerli ve olgun uşağımızın içten içe zoruna gidiyor. Çünkü efendi, dağlardan yönelen namluların zoruyla çekilliyi ve büyük bir vefasızlık örneği vererek kendi uşağını kaderiyle başbaşa bırakıyor. Bazıları efendinin duymayacağı cılız bir sesle bu çekilmenin yanlış olduğunu söylemek istiyor ama söyleyemiyor. Bir zamanlar Demirel, ABD'nin Vietnam'dan çekilmek zorunda kalışını, "fevkalade yanlış bir davranış" diye kınamıştı. Uluslararası dayanışma duygusu uşaklarda fena halde güçsüzdür.

Ruslar, Necibullah'a çekilişin başladığı onbeş mayıstan bu yana, çekilişi kutlama ve minnettarlık törenleri düzenliyorlar. Necibullah, suratında sahte bir tebessümle işgalci generallerin ellerini sıkarken, bakışlarıyla onlara şöyle diyor: "Bizim çöküşümüzü, sınırları ötesinden seyretmek için çekiliyorsunuz yoldaşlar. Doğrusu kutlarım." Ama buna rağmen, İbûs taktiğini de elden bırakmıyor. Bir yandan mücahitlere görüşme ve koalisyon iktidarı önerisinde bulunurken, Afganistan'ın "devrimci" ismini değiştirmeye kadar çeşitli tavizler verirken, diğer yandan da "sarsılmaz gücünün" propagandasını yapıyor. Mücahitlerle yağınlar halinde teslim olduklarını, mültecilerin geri dönmeye başladıklarını açıklıyor. Necibullah'ın, tüm bu çabaları, boğulmakta olan bir insanın köpüğe el atmasına benziyor.

Emperyalistler, Afganistan'da iktidara kimi oturmak istiyorlar? Rusların birinci tercihi Necibullah ya da benzeri bir ...bullah başkanlığında bir koalisyondur. İkinci tercihi, Kral Zahir Şah başkanlığında bir koalisyondur. Ruslar Amerikalılara ve diğer emperyalistlere şöyle diyorlar: "Herhangi bir koalisyonda anlaşamayız. Aksi takdirde Afganistan ikinci bir İran olacak." ABD, Rusların içinde olduğu bir koalisyondan yana değildir. Ama ikinci bir İran'dan da korkuyorlar. Diğer batılı emperyalistler, kapitalist-emperyalistlerin egemen olduğu, Rusların ise üvey evlat muamelesi gördüğü bir koalisyona taraftar görünmüyorlar. Ama dağlar, bunların hiçbirini dinlemeyecek. Batıların, mücahitler içinde, İslamcıların Jakobin kanadı olarak gördükleri Hizbil İslam ve mütteliklerinin oluşturdukları cephenin iktidara yöneldiğini ve en güçlü cephe olarak iktidarı ele geçireceğini artık birçok devlet görüyor. Cephe başkanı Gulbeddin Hekmetyar, savaşın Rus işbirlikçi-

lerinin devrilmesine kadar süreceğini açıklıyor. Afganistan'da, İran çizgisinde yürüyen bir İslam Cumhuriyeti'nin gerçekleşmesi ihtimali haylice güçlendi. ABD ve Batı işbirlikçisi güçlerin iktidarı almaları çok zordur. İslam Jakobinlerinin iktidara gelmesi durumunda, Afganistan'ın yeni bir iç çatışmaya sahne olması kimsesi şaşırılmayacaktır. Direniş sırasında birbirleriyle dağlarda çatışan blokların, iktidarı alınmasından sonra yeni bir hesaplamaya girecekleri açıktır. Hekmetyar'ın bloku, özellikle ABD işbirlikçileriyle hesaplaşacaktır. Bunların defterini dürmesi halinde, sıra, İslam devriminin kendi çocuklarını yemesine gelecektir.

Necibullah iktidarının sözcüleri, Terakki darbesinden (onlara göre Nisan Devrimi'nden) bu yana halka yaptıklarının hesabını verirken şöyle diyorlar: "Biz Nisan Devrimi'nden beri 251 mescit ve tekke kurduk. 1500 mescit ve tekkeyi onarıp boyadık. Korbelaya ya da kâbeye hacca gitmek isteyen Sunni ve Şii Müslümanlara toplam 726 milyon Afganî harcadık. Din adamları için hükümetin harcadığı para da 10 milyon Afganîdir." Rus danışmanların tavsiyesiyle yapılmıştır bunlar. Bir zamanlar Babrak Karmal'ı cuma namazlarına gönderenler de Rus danışmanlardı. Halka, dini bütün, pirt-pak Müslümanların iktidarda olduğu mesajı verilmek isteniyordu. Ama işbirlikçi iktidarı ve Rusların din uğruna harcadıkları bu "sarımsı ve tectemiz" çabalar, onları yıkılmaktan kurtaramıyor.

Bağımsızlığın zincire vurulduğu yerde tanklar değil, dağlar kazanır. Dağlar önce gerilla baharını yaşar. Uzun, çetin, yemyeşil ya da kırmızı bir gerilla baharını... Büyük caddelerin, dar sokakların bereketli gümbürtüleri dağlara sunu-

lan kutsal bir kutlama korusu gibi gülererek artar. Ve sonra dağlar, düzenli katalar halinde büyük caddelerin gücüyle birleşerek ülkeye egemen olur. Tarih bu egemenliğin toprağına elini basarak bir kez daha doğrular ve şöyle der: Ezilen her ulusun haklı savaşı, sadece kendi kurtuluşuna değil, ezen ulusun kurtuluşuna da hizmet eder.

Afganistan'da devrimci proletarya bu tarihsel konakta şimdilik devrim firasını kaçırmıştır. Savaşın önderliğini burjuva-feodal sınıflar ele geçirmiştir. Ama tüm mücahit gruplarını aynı sepete koyarak ABD ve batı işbirlikçisi ilan etmek doğru değildir ve kesinlikle işgalcilerin ağızyla konuşmaktır. İnsiyatif, burjuva-feodal sınıfların millî kanadının elindedir. Direnişin başından beri bu böyleydi ve bugün bu insiyatif daha da güçlenmiştir. Bağımsızlık güzeldir. Ve güzel eylemler, güzel işler proletaryanın tekelinde değildir. Ama söze, işte ve eylemde gülmeyen güzelliklerin aslı üstündür o. "Feodaller yüzyıllar boyu, yabancılara karşı, Vietnam'ın bağımsızlığı için direndiler" derken, bu anlayışla hareket ediyordu Giap. Bağımsızlık savaşlarında emperyalistler her zaman kendilerini uygarlığın, bağımsızlık ve demokrasinin savunucusu olarak sundular. Kendilerine karşı ortaçağ karanlığından doğrularak syağa kalkan ve direnmeye başlanan çıplak yağınları gerilik ve barbarlıkla suçladılar. "Senin insiyatifini, deyatnamı ve kurtarıcılığını kabul etmiyorum ey tanklar ülkesi!" diye haykaran ulusların soylu duygularını anlamak için bırakalım insan olmayı, öküze bile olmak yetiyor.

Evet, İran'ın dağlara boyun eğişini selamlıyoruz. Yarı-sömürgelerin yerli yabancılara tüm zalimleri dağlara boyun eğeceklerdir. Hayatın emridir bu. □

Modern revizyonizmin önlenebilen korkusu

Sedat YILMAZSOY

Kim korkar devrimden?

Tabii ki hain kurtlar! Yani, kaybedecek çok şeyi olanlar; Wall Street simsarları, spekülâtörler; hâlâ taç giyip görkemli törenler düzenleyebilen kral ve kraliçeler; agelli petro-dolar şeyhleri, sultanlar; "Beyaz Saray"da başkan rolü oynayan üçüncü sınıf aktörler; Pentagon ve CIA'nın işbiricisi uzmanları; çağdaş peygamberler; içki ve paranın güdülediği işkence kompedanları; nostaljik saplantıların esiri despot derebeylik kalıntıları; şeytanla bile işbirliği yapmaya hazır kompradörler; ülkücü demeciler vermeye bayılan generaler ve geniş bir uçaklar ordusu... Bir de eski tövbe-kâr olmuş "solcu"lar grubunu eklemeliyiz bunlara. Bunları özellikle eklemeli ve irdelemeliyiz.

Örneğin, şimdilerde, gülyüzlü ve arak Gorbaçov'dan ve onun Atlantik ötesindeki militan dostu Castro'dan özellikle söz etmeliyiz.

"Prag Baharı'nın figüranlarından; Kamboçya'yı "Pol pot mezaliminden

kurtarma" adına işgal eden ordunun halk savaşçılarının eski ve deneyimli komutanlarından; işçi sınıfının sorunlarını askeri cuntla rejimini hortlatarak bastırmaya yeltenen genarellerin; sovenizmin hastaklı ruhu haliyle, bir azınlığın önlenebilir saplantılarını daha da pekiştirenlerin; dinsel modifleri ağır bastığı bir muhalefeti sindirmek ve yok etmek için bir ulusun onurunu ayaklar altına alarak Moskova'dan ordu çağırantılarını... bu hizmetçiler takımının sözünü bile etmeye değmez!

Gorbaçov'dan başlayalım.

Bu, uluslararası modern revizyonizmin yeni dehası, rüyaların barış güvercinlerinin suslediği iddia edilen adam, zeki ve gülyüzlü çehresiyle "komünizmin soğuk yüzünden ürken" milyonların yüreğini ferahlatan bu Glasnost'un İsa'sı bir yandan ifla olmaz anti-komünistleri kutsayıp, eski hainlerin itibarını iade ederken, bir yandan da NEP'i yeniden keşfediyor, savaş için askeri harcamalarını kısımaya çalışıyor ve bir işlik arayışı içinde barıştan daha çok söz ediyor, yakın geçmişe kadar SSCB'de "her şeyin yolunda gittiğini" iddia et-

mekten bekleyen vandaşlarını zor durumda bırakarak S.B'de kol gezen yolsuzluk, rüşvet, içki, fuhuş, kumar ve işsizlik salgınından söz edip umutsuz kampanyalar açıyor. Varşova Pakti komünistlerini de kronikleşen sorunları konusunda azarlıyor.

Şimdilerde, orada, yani geniş SSCB topraklarında, "sınıfsız kaynaşmış toplum" olduğu savlanan o ülkede toplumsal ve ulusal kaynaşmaların a bir tımaşa geçmesi, durmadan Kremlin'den azar istenmiş uçaklarının manidâ gülümsemelerine yol açarken, geri kalanlarında soğuk terler dökmesine neden oluyor. Barıştan daha çok söz etince daha da tehlikeli hale gelen sahte barış yavaş, Kremlin'in yeni patronu Gorbaçov artık korkusunu bastıramıyor ve esaret zincirinin zayıf halkalarından kopması/koparılması girişimleri onu dehşetlendiriyor. Onun, özellikle dünyayı yeniden ve kendi lehine "en adil" bir bölüşüm için, zaman kazanmaya çalıştığı dönemde ABD'li, Japon ve Avrupalı rakiplerinin saldırgan dürtülerini gidikleyen "huzursuzluk"lara hiç tahammül yoktur. O, şimdilerde, "tuhaf sorularla

la emperyalizmin doğasına yeniden soruluyor. Başka ülkelerin devrimcilerine ne yapmaları (ya da yapmamaları) gerektiği konusunda diplomatik bir dilde kamufle etmeye çalıştığı küstahça öneriler sunuyor. O, halkların barış arzusu ve emperyalist bir savaş karşısında duydukları dehşeti hayasızca istismar ediyor, ama bir yandan da "bu korkunç tehdit karşısındaki bilincin, bu bilinçliliğin Batı'nın yönetici seçkinlerinin üst kademelerinde bile [söz emperyalist şeflerinde diye okuyun ve düşünün; oralar da 'bile!'] ilerleme sağladığını biliyoruz" (abç) diyerek umut satıyor. Halkları muhtemel bir savaşla korkutmaya çalışan Gorbaçov, rakiplerini de devrimle korkutuyor.

"Kapitalizm" diyor, "sınırlı bir seçimle karşı karşıya: Ya olayların kopma noktasına gelmesine [yani devrim] izin verecek (abç) ya da birbiriyle bağlantılı ve bütünsel dünyanın eşitlik temeli üzerinde çıkarların dengesini belirten bir dünyanın yasalarını dikkate alacak..."

Yani, Gorbaçov bilinçli batıma seçkin yöneticilerine, onların "sagduyu"suna sesleniyor: Bir devrime izin vermeyin! "Birbirleriyle bağlantılı ve bütünsel dünyanın yasalarını", "yani beni dikkate alın yoksa karışmam!"

İyi ama, emperyalizm açısından bu mümkün mü?

"Durum bunu yalnız zorunlu değil, mümkün de kalıyor." diyor O.

Yine de, ya halklar emperyalistler'in vermediği" halde bir devrim yapmaya kalkarlarsa? sorusu havada kalıyor. Ama yo, Gorbaçov, hemen devamında ekliyor:

"Üçüncü Dünya'daki güçler [sömürge ve yarı-sömürgeler halkları yani] aynı çizgide [yani şu meşhur "barış" çizgisinde] davrandıkça, bu yöndeki gelişmeler daha da yoğunlaşacak."

Hem, zaten:

"Tarihsel olarak biçimlenmiş dünya ekonomik bağlarını koparma çağrıları tehlikelidir ve hiçbir çözüm getirmemektedir."

Uzunca bir zamandır Moskova'da biri hapşırca Havana'da nezle olan Castro'da benzer uyarıları yinelererek, muhtemel "yanlış anlaşılma"ları engellemeye çalışıyor.

"Şimdi eğer Latin Amerika'da barış sorunu çözülmezse sosyal parlamalar olacaktır. Bu iyi bir şey değil. Yanlış anlamayın. Biz devrim istiyoruz, ama şiddet istemiyoruz... Kapitalist ülkelerin batmasını niye isteyelim? SSCB'de istemiyor bunu..."

Gerçekten de burada yanlış anlaşılacak hiçbir şey yok. Şu, "Biz devrim istiyoruz, ama şiddet istemiyoruz" sözün

de, zaten şiddet istememekle devrim de istenmemiş olacağından "yanlış anlaşılma mahzurunu kendiliğinden ortadan kaldırıyor!

Tarihin cilvesine bakın ki, Sierra Maestra'nın ünlü gerillası, şimdi, Gorbaçov'un karşı devrimci terlerinin basit bir tekrarlayıcısı, bir devrim korkağı durumunda. Castro, artık "devrim ihracı" vaad etmiyor ve ülkesinde bir çeşit Glasnost olan Ratifikasyon politikası uygulamaya çalışıyor. Onun da "huzur"a ihtiyacı var!

Yine denebilir ki, eğer devrime de veda edeceksak geriye ne kalıyor?

Çok basit: Uluslararası yeni ekonomik düzen var ya! Hani şu emperyalizmi ve dayanaklarını yıkarak değil de, akşayan yarıları iyileştirilerek izlenecek "kalkınma yolu." Ya da bir başka adıyla entegrasyon.

"Latin Amerika ve karayipler için," diğeri Castro, "Kalkınmanın tek yolu, Avrupa ve Asya ülkeleriyle ticaretlerini geliştirmektir. Entegrasyon, ama düzenin demokratikleştirilmesi için mücadele, birleşik mücadelenin hiç durdurulmamasıdır bir entegrasyon. Kurtuluş yoludur bu."

Gorbaçov bu zavallı övmeyi tüm ezilen ülkelere teşmil ediyor.

Onun, Ekim Devrimi'nin 70. yılı vesilesi ile yaptığı ünlü konuşmasında bu övmeye verdiği önemi daha iyi görebilirsiniz.

Ya, bu anlaşılabilir korkuya ve umutsuzca ileri sürülen formüllere uzun boylu değinmek gerekmez.

Ama, biraz sıkıcı olmak pahasına, Gorbaçov'un şu emperyalizmin doğasına dair ortaya attığı sorulara değinmek gerekiyor.

Ünlü 70. yıl konuşmasında O, şu soruları cüretle attı ortaya:

"İlk soru savaş tehlikesinin başlıca kaynağı olan emperyalizmin doğası ile ilgilidir. Dış faktörlerin sosyal sistemin doğasını değiştiremeyecekleri bilinen bir gerçektir. [Bu çok doğru.] Fakat dünyanın bütün erişilen gelişme aşamasında, karşılıklı bağımlılık ve bütünlüğe düzeyinde, emperyalizmin doğasını etkilemek ve onun en tehlikeli boyutlarını engellemek mümkün müdür? (abç)

"...."

"İkinci soru da birincisiyle bağlantılıdır: Kapitalizmin, militarizmden kurtulabilir ve ekonomik ortamda onsuz iş görebilir ve gelişebilir mi?" ... (abç)

Üçüncü soru: "Kapitalist sistem, şu anda yaşamını sürdürmesi için gerekli etkenlerden biri olan yarı-sömürgecilik olmadan yapabilir mi?" (abç)

Bununla ilgili bir başka soru: "Dünyanın karşı karşıya bulunduğu korkunç

tehdit konusundaki bilincin, bu bilinçliliğin Batı'nın yönetici seçkinlerinin üst kademelerinde bile ilerleme sağladığını biliyoruz. Pratik politikalara dönüşeceği yolundaki umudumuz ne kadar gerçekçidir." (abç)

"...."

"Başka sözcüklerle anlatacak olursak, sorun, kapitalizmin kendisini nükleer silahlardan arınmış bir dünyaya koşullarını, yeni ve adil bir ekonomik düzenin koşullarına, iki dünya sisteminin entelektüel ve ahlaki değerlerini dürüstçe karşılaştıracak koşullara uydurup uyduramayacağıdır?"

Sorular ve sorun işte böyle konuyor ortaya.

Bu sorular boşuna sorulmuyor kuşkusuz. Ve açıkça verilmeyen yanıtların ardındaki gizli anlam, aslında cesaretsizlikten başka bir anlam ifade etmiyor.

Gorbaçov'un bu konuşmasındaki, yukarıda geçen ifadeleri soruları "dünyayı açıklayan çok önemli saptamalar", "keskin teorik yanlar" Cento, herhangi bir şüpheye yer bırakmamak için "Gorbaçov umutlu, barış içinde bir arada yaşama ilkesine bağlı... Barış içinde bir arada yaşama ilkesi bir taktik, bir manevra değil, bizim gerçek dünya görüşümüz" diye pekiştiriyor.

Bu sorulara olumsuz yanıt vermeyen ve sadece bu olasılıkların gerçekleşmesinin zaman alabileceğini ileri süren Gorbaçov, böylece emperyalizmin doğasının değişebileceğini, yani onun militarist yönünün budanacağını, sömürgelerinden ve yeni sömürgelerinden vazgeçebileceğini varsayıyor. Sorun, bütün bunlar olduktan sonra, emperyalizmin yeni koşullara uyum sağlayıp sağlayamayacağı olarak ortaya konuyor. Öyle ya, militarizmden ve sömürgelerinden arındırılmış bir emperyalizm bu yepyeni barış çağında ne yapacak? İşte Gorbaçov'u düşündürdiren asıl soru bu! Ya uyum sağlayamazsa?!

Stalin'in ölümünden bu yana, hiçbir modern revizyonist lider sorunu bu kadar açıkça bir aptallıkla koymamıştı. Sorunun bu kadar budalaca ortaya konuşması Gorbaçov'un zekası üzerine yapılan bütün hayranlık dolu değerlendirmeleri zaafa uğrattırıyor! Ama, onun aptal ya da zeki olması değildir. Önemli olan, Önemli olan, modern revizyonizmin bunları söyleyebilecek denli zıvanadan çıkmış olması gerçekçidir.

Gorbaçov'un Ekim Devrimi'nin 70. yılında yaptığı konuşmayı okuyan her samimi devrimci, orada modern revizyonizmin yeni boyutları hakkında daha ayrıntılı ve değişik konulara yönelik zavalilikler bulacaktır.

Okuyun ve görün! □

Hindistan'da YDD İçin İzlenecek Stratejik Çizgi

AÇIKLAMA

Hindistan Komünist Partisi-Marksist-Leninist (Yeniden-İnşa) Merkez Komitesinin son konferanslarında vardıkları sonuçlardan bir bölümünü Çarı MAZUM-DAR'ın anısına saygının bir ifadesi olarak yayınlıyoruz.

YENİ DEMOKRASİ

1. Hindistan Birliği çok ulusal bir ülkedir. Bu ülke, değişik ulusal oluşumların zor yoluyla birleştirilmesinden meydana gelmiş olan İngiliz Hindistan'ının ve ilhak yoluyla kurulmuş prensliklerin parçalanmasının meyvasıdır.

2. 1757 sonrası, İngiliz emperyalistleri güçlerini Hindistan'ın ana bölgesinde yoğunlaştırmaya başlayınca dek Hindistan birlik yüzü görmemiş bir ülke idi. Maurya, Gupta ve Mughal İmparatorluklarının sınırları hiçbir zaman İngiliz Hindistan'ının sınırlarının eriştiği yerlere yaklaşmamıştı. Ancak İngiliz emperyalistleri güçlerini pekiştirdikten sonradır ki Hindistan devleti oluşmaya başladı. Emperyalistlerin bu sürece ilişkin tek düşünceleri, koloni düzenini düzgün olarak işlemeydi. Gelişmekte olan pek çok ulusal oluşumu sakatladılar ve budadılar, ayrıca gerçekte bu ulusal oluşumların organik gelişmesini engelleyen ve çarpıtan idari yapılar oluşturdular.

3. 1857'deki 1. Bağımsızlık Savaşı ile yeni bir düzeye ulaşan İngiliz karşıtı mücadele sırasında değişik ulusal oluşumlara ait

kitleler yalnızca koloni düzeninden kurtulmak için değil, aynı zamanda ulusal kurtuluşları için de savaştılar. Ancak bütün bu mücadeleler, esas olarak mücadeleye anti-feodal, anti-emperyalist ulusal kurtuluş mücadelesi yolunda önderlik edecek bilinçli bir devrimci önderlikten yoksun oldukları için arzuladıkları sonucu ulaşınamadılar.

4. Hindistan'ın değişik kısımlarında 19. yüzyıl içerisinde boy göstermeye başlamış olan her türlü kapitalist üretim tomuruklarının ezdikten sonra İngiliz emperyalistleri, Hindistan'ın yukarı kastlarından, özünde komprador karakterde olan ve kendilerine usaklık eden bir Hint burjuvazisi yetiştirmeye başladılar. Bu arada İngiliz sömürgecileri, örneğin Danim İkamet yasası gibi çeşitli önlemlerle zaten feodal güçlerin hakkından gelmiş durumdaydılar. 1857 deneyiminden sonra, bu kez de halkın devrimci hevesini kontrol altında tutabilecek politik bir oluşum gerçekleştirme işine giriştiler; bu bağlamda, ilk olarak Hindistan Ulusal Kongresi, daha sonra da Müslüman Ligi ortaya çıktı.

5. İngiliz-karşıtı mücadele, başlangıcından itibaren iki bileşene sahipti. Yerel burjuvazi ve diğer bölgesel güçler yerel çıkarları sağlama için mücadele verirken, büyümekte olan komprador-bürokrat burjuvazi onları pazarlığa girişilebilecek özensiz ayrıntılar olarak görmeye çalışıyordu. Hindistan Ulusal Kongresi ve Müslüman Ligi'nin önderlikleri başarılı bir şekilde işe karışarak ulusal kurtuluş mücadelesinin yolunu devrim çiz-

gisinden çıkararak taviz ve teslimiyet çizgisine soktu. Gandhi önderliği ulusal diller temelinde bir Kongre oluşturarak ve tüm ulusal oluşumlara ottonomi ve kendi kaderini belirleme hakkı vaadederek halkın duygularından akıllıca yararlanmasını bildi.

6. Halkı komünler esasına göre bölmek ve böylece de Hindistan'da gerçek ulusların gelişmesini engellemek amacıyla İngiliz emperyalistleri komünal güçlerini gelişimini desteklediler. Böl ve yönet planını uygulamak amacıyla federal devlet fikrini ortaya attılar. Özellikle henüz toplumun gerçek demokratikleşmesinin bile başlamamış olduğu kolonyal ve feodal bir temel üzerinde hem Hindu hem de Müslüman'ı eyletçiliği (komünalçılığı) güç kazandı.

7. Hindistan KP 1920'lerde kurulduysa da, önder kadro eline geçen pek çok fırsata rağmen Gandicilik ve Gandhi önderliğine karşı mücadele etmeyi ve devrim yolunu tutmayı reddetti ve Gandhi önderliğinin peşinden sürüklendi. Ülkenin sosyo-ekonomik koşullarını anlamak için Marksist tarihi materyalist yaklaşımı uygulamadı ve toplumun heterojen ve çok ulusal karakterini kavramaya yanaşmadı. Ancak Müslüman Ligi Pakistan ve ayrı bir meclis talebini ortaya attıktan sonradır ki HKP Hindistan'ın çok ulusal karakterini göz önüne almaya başladı. Ancak o zaman bile ulusal kurtuluş mücadelesine devrimci bir bakış açısı getirmeyi başaramadı. Bunun yerine ayrı uluslar için 17 adet Kurucu Meclis oluşturma ve böylesine kendilerini belirlemiş ulusların gönüllü

birliğini sağlama fikrini ortaya attı. Dahası, bu önerinin Kongre ve Liga tarafından hayata geçirilmesini talep ederek tarihsel gelişimin rotasına herhangi bir etkide bulunmayı başaramadı.

8. Hindistan Ulusal Kongresi önder kadroları her ne kadar kendilerine din-dışı bir görünüm vermeye çalışmakta idiyse de, gerçekteki konumları ortodoks Hinduizm ya da liberal Hinduizm idi. Müslüman Ligası Pakistan talebini ortaya attığı ve Hindu komünalcileri de bir Hindu ulusu yaygarasını koparmaya başladığı dönemlerde Kongre yöneticileri, Kongrenin böylece kamusal ayrımların üzerinde bulunduğu görünümünü vermek amacıyla bu din-dışı görünümünden yararlandılar. Bu kılıf altında, Kongre liderliğindeki Hindu komünalcileri, Müslüman Ligasını Pakistan'ların alıp gitmeye zorlayarak, devleti oluşturan tüm bölgelerin otonom bir statüye sahip olabileceği gevşek bir federal devlet kurma tekliflerinin hayata geçirilmesini engellediler. Böylece iktidarın nakledilmesiyle birlikte geri kalan Hindistan tek bir devlet olarak kuruldu ve bu şekilde bütün Hindistan pazarını kontrolü altında tutmak isteyen büyük komprador burjuvazinin sınıf ve kast çıkarları korunmuş ve sağlamlaştırılmış oldu.

9. 1947'deki iktidar nakliyle, koloni İngiliz Hindistanı, Hindistan Birliği ve Pakistan'a dönüşmüş oldu. Bunlardan Hindistan Birliği, iktidar nakli sırasında farklı gelişim düzeylerinde bulunan değişik ulusal oluşumların zor yoluyla biraraya getirilmesinden oluşmuş çok-uluslu bir ülke idi.

10. Faşist güçlerin, büyük Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği tarafından yönlendirilen dünya halklarının yumrukları altında ezilmesi ve Mao önderliğindeki büyük Çin kurtuluş savaşının dünyayı sarsan zafer dolu ilerleyiş, güçlerin dünya çapında yeniden bir düzenlenişini gündeme getirdi. Emperyalizm önce güçten düştü ve Asya, Afrika ve Latin Amerika'da koloni halklarının ulusal kurtuluş mücadeleleri, emperyalizmi, ve usaklarını önüne katıp sürükleyecek bir fırtına gibi pat-

ladı. Hindistan yarımadası da o zamana dek benzeri görülmemiş bir devrimci durumun etkisi altına girdi. "Azad Hind" mahkumlarının salverilmesi için girişilen büyük eylem, Hindistan'ın her köşesinde öğrencilerin gerçekleştirdikleri anti-emperyalist gösteriler, büyük Tehhaga ve Bakshat mücadeleleri, Prensiplerdeki anti-feodal mücadele, P-T işçilerinin güçlü mücadelesi, Bihar'daki asker ve polis ayaklanması ve hava kuvvetlerindeki isyanların yanı sıra RIN erbaşlarının silahlı başkaldırısı, işçi sınıfının büyük dayanışma eylemleri ve Telengana'da başlayan tarihi silahlı köylü mücadelesi Hindistan'daki emperyalist yönetimi neredeyse çöküşün eşiğine getirmişti.

11. Bu şartlar altında, iktidarın Hint yönetici sınıflarının eline nakledilmesi oldukça özgün uluslararası ve yerel koşullar bağlamında gerçekleşmiş oluyordu. Bu koşulların en belirgin özelliği emperyalizmin kolonyal aşamasının yerini dünya çapındaki yeni-kolonyal aşamasının alması idi.

12. Uluslararası düzeyde emperyalizmin yeni-kolonyalizm aşamasına geçmesini gerekli kılan nedenler hem ekonomik hem de politik kökenli idi. Politik açıdan, 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin pek çoğunda atılma geçen ulusal kurtuluş mücadeleleri ve sosyalist güçlerin zafiri, emperyalistleri yeni yağma biçimlerini gündeme getirmek konusunda kafa yormaya zorlamaktaydı. Ayrıca, kendini göstermeye başlayan ABD emperyalizmi yaydığı "dekolonizasyon politikası" denen politikanın da açığa vurduğu gibi, emperyalist kamp içerisindeki çelişkiler de yeni bir yağma biçimine geçilmesini destekleyen bir başka etmendi. Transnasyonal (uluslararası) şirketlerin kuruluşu ve bunu zleyen sermayenin, emperyalist devlet aygıtlarına sıkıca bağlı bir biçimde, uluslararası olması, esas olarak yeni-kolonyal hükümetlerin politikalarını etkilemek ve kontrol etmek ve böylelikle de kapitalizmin kendi iç anarşisine bağlı olarak ortaya çıkan ve em-

peryalist kapitalistleri sürekli tehlikeye düşüren dönüşüm krizini hafifletmek amacıyla IMF, Dünya Bankası ve IDA gibi uluslararası finans kurumlarının kurulması ve gelişmesi, borç ekonomisinin emperyalist finans kapital ile yeni-kolonyal ülkeler arasındaki ilişkinin esas şekli olarak uluslararası bir kimlik kazanması, bütün bu sayılanlar yeni-kolonyal aşamanın ekonomik görünüşleri olarak ortaya çıktılar.

13. Yeni-koloniler emperyalist ülkelerdeki modası geçmiş teknolojinin aktarıldığı teknoloji çöplüklerine dönüştürüldüler. Bu eğilimin yanı sıra sermayenin aşırı-birikimi gerek ürün gerekse sermaye pazarlarının genişletilmesini gerekli kılmaktadır. Bu süreç yeni-koloni ülkelere altyapıların ve üretici güçlerin gelişmesi için yapılan yatırımların artışıyla başlamıştır. Bu yolların her ikisiyle de, her ne kadar gelişmiş türleriyle karşılaştırıldığında modası geçmiş olarak görünen bir teknoloji olsa da, teknolojinin merkezden periferi transferi sürekli olarak artmakta ve yeni-kolonilerde yapısal dengesizliklere yol açmaktadır. Bu genel bağlam içerisinde emperyalizm artık koloni dönemindeki gibi feodal güçlerin desteğini sürdürmek istememektedir.

14. Aynı şekilde Hindistan örneğinde de, 2. Dünya Savaşı öncesi dönemde emperyalizm, feodalizm ile yakın bir ittifak kurarak onu sınırların toplumsal temel olarak kullanmış böylece de üretici güçlerin gelişmesini önlemiş olduğu halde, 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde Hindistan ekonomisini dünya emperyalist sistemiyle birleştirmek amacıyla feodalizmi sınırlamak ya da dönüştürmek istemiştir.

15. İktidarın el değiştirmesiyle birlikte, İngiliz emperyalizminin tekelinin yerini almak üzere ABD ve diğer emperyalistler sahneye boy göstermeye başladılar, bunları Sovyet sosyal emperyalizmi izledi. Bunun üzerine, her ne kadar alt yapının tam bir yeni-kolonyal müdahaleye yeterli olabileceği gelişkinliğe ulaşmamış olmasından ötürü oldukça yavaş bir biçimde de olsa, Hindistan

neticileri ve önde gelen bürokradlar) hakim sınıfların en güçlü kesimi haline geldi. Bu, bürokrat burjuvaziye özel sektör üzerinde de esaslı bir kontrol olanağı vermektedir.

24. Tarımsal (kırsal) burjuvazi veya kapitalist çiftçiler dahil olmak üzere, yerel ve bölgesel düzeylerde yeni doğmaya başlayan yeni burjuvazi ve tarım işçileri Hindistan toplumu içerisindeki yeni sınıflardır. Bunlar Hindistan ekonomisinin yeni-kolonci aşamasının ürünleridir. Bu durum, yeni kolonilerde sınırlı bir biçimde kapitalizmi geliştirmek ve onları pazar, teknoloji, politik dalavereler ve diğer çeşitli yollardan kontrol etmek suretiyle niteliksel olarak yeni bir biçimde emperyalist sisteme entegre etme şeklindeki emperyalist politikanın dolaysız bir sonucudur.

25. Hindistan'ın bugünkü yeni koloni aşamasında, emperyalizm üretici güçlerin doğal gelişmesini engelleyen en önemli etken durumundadır ve ortaya çıkan herhangi bir gelişme, hangi türden olursa olsun, emperyalizm tarafından engellenmektedir. Hindistan'ın mevcut bağlamı gözönüne alındığında, bugün için ne ABD emperyalistlerinin ne de Sovyet sosyal-emperyalistlerinin önderliğindeki emperyalist güçler hakim sınıflar üzerinde bir hakimiyet kurabilmiş durumdadırlar ve böyle bir hakimiyeti sağlayabilmek için birbirleriyle mücadele etmektedirler. Emperyalizm ve onun Hindistan dayanağı olan bürokrat komprador burjuvazi önderliğindeki merkezi devlet, Hindistan'daki çeşitli ulusların YDD'lerini gerçekleştirme yolundaki mücadelelerinin temel hedefi durumuna gelmiştir.

26. Hindistan'daki temel çelişkiler (yani emperyalizm, sosyal-emperyalizm ve bunların sosyal dayanağı olan bürokrat-komprador burjuvazi önderliğindeki merkezi devlet ile değişik uluslardan Hindistan halkları arasındaki çelişki, komprador-bürokratik sermaye ile emek arasındaki çelişki ve hakim si-

nifların kendi aralarındaki çelişki) arasında baş çelişki durumunda olan, emperyalizm, sosyal emperyalizm ve bunların Hindistan'daki dayanağı bürokrat-komprador burjuvazi önderliğindeki merkezi devlet ile değişik uluslardan Hindistan halkları arasındaki çelişktir.

27. Bürokrat-komprador burjuvazi ülke içerisinde, umutsuz bir atılımla, çeşitli ulusal mücadelelerin hakkından gelebilmek için "Ulusal entegrasyon" ve "ulusal birliğe yönelik tehdit" gibi kavramları temel dayanağı yaparak dalitleri, dinsel azınlıkları ve savaştan halkları bastırmak amacıyla bütün gücüyle Hindizmi yeniden diriltme politikasına soyundu. Buna karşılık ülke dışında yayılmacı emellerine daha bir tutkuyla sarılarak Güney Asya'daki ülke ve uluslar için bir tehdit haline geldi.

28. Hindistan'daki YDD sorununu incelerken buradaki özel tarihsel koşulların gözönüne alınması gerekir. Hindistan toplumunun karakteristik özelliği, Hindistan ulusunu temsil edebilecek herhangi bir baskın ulusun olmaması ve pek çok ayrık yeni doğan ulusların varlığıdır. Gerek tarihi materyalist analiz yöntemiyle somut bir inceleme yapmak, gerekse devrim için somut programlar oluşturmak için bu değişik ulusal oluşumlar birbirinden ayrı sosyo-ekonomik birimler oluşumlar olarak ele alınmalıdır. Hindistan'da YDD ancak değişik ulusal oluşumların farklı YDD'lerinin bir birliği olarak tamamlanabilir.

29. Bu da şu anlama gelir: Hindistan'daki YDD'in somut programı hem genel çerçeveyi çizen ve hem de farklı ulusların YDD'leri için programlar veren bir stratejik çizgiden oluşmalıdır. Hindistan'daki farklı ulusal tanımlarken, bunların birbirinden farklı gelişme düzeylerinde buldukları açıkça görülebilir. Bir kısmı, özellikle Güney, Kuzeybatı, Kuzeydoğu ve Doğu'da bulunanlar kendi ulusal kimliklerini öne

sürebilecek düzeye dek gelişmiş durumdadırlar. Özellikle Kuzey'de Merkezi Hindistan'da bulunana bazı ulusal oluşumlar ise henüz oluşma aşamasındadırlar. Ulusal oluşumların bu iki kategori dışında, bazıları kendi ulusal kimliklerini öne sürmeye çalışıyor bazıları da daha büyük ulusal yanında ya da onunla kaynaşmış olarak varlığını sürdüren pek çok azınlık ulus vardır. Her bölge-lerdeki mücadelenin gelişmesi nisbeten geri bölgelerdeki ulusal sorunların yoğunlaşmasını hızlandıracaktır.

30. Kuzey ve Merkezi bölgelerde aynı ulusal oluşumların ortaya çıkışının engellenmesinde gerektiren tarihsel koşullar gerekse hakim sınıfların politikaları etkili olmuştur. Ancak, sosyo-ekonomik ilişkilerde olduğu kadar dilde ve kültürde de belirgin farklılıkları varlığı bu yörelerde de açıkça izlenmektedir. Bunlar programların oluşturulmasında temel olarak alınmalıdır. Anti-emperyalist, anti-feodal mücadelelerin yoğunlaşması bu tür bölgelerdeki ulusal sorunların yoğunlaşmasına yol açacaktır. Ulusal oluşumların ortaya çıkışının zorluğuyla engellenmesi, bu ülkelerdeki sosyo-kültürel geriliğin temelinde yatan önemli bir etkidir. Bu yüzden de ulusal sorun bu yörelerde de bilinçli bir şekilde anti-emperyalist, anti-feodal mücadeleye bağlanmalıdır.

31. Genç nüfusun % 14'ünü oluşturan kabileler henüz ayrı uluslar haline gelecek düzeyde erişmemişlerdir. Yine de etnik farklılıklar sayesinde diğer halklardan ayrılırlar ve ortak bir kimlik kazanırlar. Ortak düşmana karşı mücadelede birliğin gerekli olması giderek, aynı bölgede yerleşmiş bulunan kabileler arasındaki duvarları yıkmakta ve bunlar arasında ortak bir kimliği zorunlu kılmaktadır. Böylelikle mücadelenin gelişmesi bunların uluslara dönüşüm sürecini güçlendirmektedir.

32. Hindistan'ın içinde bulunduğu yeni-koloniyal durumda emperyalist güçler devrimin doğ-

pazarı üzerinde hakimiyet kurmak amacıyla değişik emperyalist güçler arasında kıyasıya bir mücadele başladı.

16. Sovyet sosyal emperyalist sermayesinin ekonomik nüfuzu ağır sanayiye önem veren 2. Beş Yıllık Plan'ın yürürlüğe konması ile sistemli bir şekilde başladı. ABD sermayesinin aksine Rus sermayesi esas olarak çelik ve silah üretimi gibi ağır endüstrilere nüfuz etti ve bugün de kritik noktası sayılabilecek bu tür endüstrilerin pek çoğu Sovyet sosyal emperyalizminin boyunduruğundadır. Halk sektörü olarak da adlandırılan devlet sektörünün büyük ölçüde sosyal emperyalizm tarafından desteklenen ve kontrol edilen bu gelişmesi kuşkusuz Hindistan bürokratik burjuvazisinin büyümesine büyük ölçüde yardım etmiştir. Dahası, devletin ve revizyonistlerin devlet sektörüne "sosyalizm" havası vermelerinden doğan bir tür mistifikasyon Hint halkın sınıflarının halkın kafasını karıştırmasını kolaylaştırdı. Benzer şekilde, Hindistan ile Rusya arasında imzalanan ve "rupes-rouble" anlaşması olarak bilinen ticaret anlaşması da, her ne kadar Hindistan için büyük yararlar sağlıyor olarak reklam edildiyse de, aslında sosyal emperyalizmin Hindistan'dan biraz daha fazla kar elde etmesi için bir araç olamaktan öte bir şey değildi.

17. Sermaye yoğun ve yüksek teknolojiye dayalı endüstriler istikrarlı bir şekilde arttılar. Esas olarak uluslararası mali kurumların ve diğer uluslararası kurumların isteği doğrultusunda, endüstri ve tarımda modernleşmeyi hedefleyen altyapısal gelişim de sürrekli bir hal aldı. Ancak bu kapitalist gelişimin dışarıdan dayatılmış olması nedeniyle, bu gelişim ekonominin bir bütün olarak yaygın bir biçimde endüstrileşmesine yardımcı olamadı. Aksine, diğer bölgelerden yalıtılmış modern bölgeler oluşturularak ve ekonominin dengesiz doğasını güçlendirerek buna engel oldu. Ancak yine de bu gelişim, yavaş yavaş da olsa, endüstriyel üretimin yerleşmesine ve yerel burjuvaziyeye yeni bölümlerin katılmasına yol açtı.

18. Bu endüstrileşme süreci, bugün tüm çalışan nüfusun yaklaşık % 10'unu oluşturan işçi sınıfının sayısal gücünün artmasına ve bu sınıfın büyük ölçüde bazı yalıtılmış endüstri bölgelerinde yoğunlaşmasına neden oldu. Bu tür endüstrileşme modelinin bir başka yan ürünü de işçi sınıfının, nisbeten hali vakti iyice olan bir azınlık ve çoğu gündelikçilerden ve örgütlenmemiş sektörlerin çalışanlarından oluşan, giderek fakirleşen bir çoğunluk olarak tabakalaşması oldu. Emperyalistlerin istekleri doğrultusunda giderek artan bu modernleşme ve otomatizasyon eğilimi ekonominin temelindeki dengesizliği arttırmakta ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan işsizlik, kısıntılar ve lokavtların artışı da işçi sınıfının militanlaşma gelişmesine yol açmaktadır.

19. 50'lerin başından beri tarım sektöründe de bazı önemli değişiklikler gündeme gelmiştir. Yeni-kolonelci "yeşil devrim" programının uygulamaya konması bu alandaki değişikliklerin habercisi olan önemli bir adımdır. Bu girişimin ilk kez deneme olarak uygulandığı seçilmiş bölgelerde feodal ilişkiler temelden bir dönüşüm geçirdiler ve tarımsal üretim esas olarak kapitalist bir biçim kazandı. Bu yeşil devrim, değişik bölgelerde birbirinden çok farklı, eşitsiz etkilere yol açtı. Bunlara karşın, kimyasal gübrelerin, daha verimli tohum türlerinin kullanımı, mekanizasyon ve modern sulama teknikleri gibi kapitalist üretim öğeleri ülkenin her köşesine giderek daha fazla yaygınlık kazanmaktadır.

20. Büyüyen militan köylü mücadelesi karşısında hakim sınıflar feodal kesimin içeriden muhalefetine rağmen, 1. Beş yıllık Plan dönemi içerisinde istemeden de olsa, toprak reformu politikasını benimsedi. Bu süreç özellikle Naxalbari'den sonra hızlandırıldı. Bu önlemlerin yanı sıra modernleşme süreci de Hindistan kırsal kesiminde yeni sınıfsal ilişkiler ve çelişkiler yarattı. Pek çok eyalette yeni kapitalist çiftçilerin önderliğinde gelişen ve köylü kitlelerinin büyük bölümlerini harekete geçiren ye-

ni tip köylü eylemleri kırsal bölgedeki bu değişimlerin göstergeleridir. Yeni kapitalist çiftçiler sınıfının ortaya çıkışıyla birlikte yoksul ve topraksız köylülerin büyük kesimi topraktan yabancılaşmaya ve toplumsal baskıya karşı savaş veren daha yüksek ücret için mücadele eden tarım işçileri haline döndü. Bu şartlar altında toprak reformu asil olarak yalnızca orta kasta all kıracı çiftçilere yararlı oldu.

21. Ekonominin ve tarımdaki üretim tarzının geneldeki geri kalmış karakteri, geniş alanlarda hala yarı-feodal ilişkilerin hakim olduğu gerçeğine işaret etmektedir. Ancak bu üretim tarzı giderek gerilemektedir ve artık üretici güçlerin gelişmesini engellemeye yeterli gücü kalmamıştır. Yine de Hindistan'ın geniş kesimlerinde feodal sömürü hala baskın durumdadır ve köylülerin toprak mücadelesi ve her türlü feodal baskıya karşı direnişi sürmektedir.

22. Yeni koloniel sömürünün yoğunlaşmasının doğrudan bir sonucu olarak, tekelci ticaret çıkarlarının ve ithalat-ihracat şirketlerinin pazar üzerindeki baskısı da arttı. Genellikle tekelci endüstri şirketlerinin bir parçası olan bu komprador tekelci merkantil kesim, Hindistan pazarının yeni-kolonelci kontrolü, yönetimi ve yağmasında önemli bir bağlantı aracı olarak, büyük servetler yaptı. Hindistan halklarının baş düşmanı haline geldi.

23. Devletin, emperyalist politikaların yürürlüğe konmasında belirleyici bir aracı olma konusunda giderek artan gücü de yeni-kolonelci gelişimin önemli özelliklerinden biridir. Gerek iç gerekse dış finans kapital devlet üzerinden yönlendirilir. Geleneksel komprador burjuvazinin bizzat kendisi giderek artan bir biçimde bu finans kapitale bağımlı bir durum almıştır. Bu özel durum nedeniyle ve emperyalist efendilerinin isteği doğrultusunda, ekonominin yönetim kademesindeki devlet sektörü üzerinden kontrol etmelerine bağlı olarak, bürokrat burjuvazi (Hükümet yö-

rudan hedefi olarak ortaya çıkmadıkları için, anti-emperyalist mücadele esas olarak merkezi devlete ve onun yerel temsilcilerine karşı mücadele olarak gelişmektedir. Bu yüzden, Hindistan'ın bugünkü konumunda değişik ulusların kendi kaderlerini tayin hakları için verdikleri mücadeleler hayati bir önem taşımaktadır. Ayrılma hakkı olmaksızın kendi kaderini tayin hakkının anlamsız olduğu açıktır. Bu nedenle, bugünkü bağlamda, kendi kaderini tayin hakkı için verilecek gerçek bir mücadelenin Hindistan'da varolan dayatılmış birliğin parçalanmasına yönelik bir mücadele olacaktır. Kendi kaderini belirleme mücadelesinin Hindistan'daki anti-emperyalist, anti-feodal (Yeni Demokratik) devrimin bir parçası haline gelmesinin temelindeki neden de budur.

33. Mao Tse Tung, içinde bulunduğumuz çağda, demokratik devrimin proletarya ve onun partisi önderliğinde gerçekleştirilebileceğini doğru olarak saptamıştır. Aynı şekilde ulusların kendi kaderlerini tayin mücadeleleri de proletarya ve onun partisi önderliğinde gerçekleştirilmelidir, çünkü ulusal burjuvazi ve küçük burjuvazi, baştan sona anti-emperyalist bir öz taşıyan böylece bir mücadeleye önderlik edebilecek yeterlilikte değildir. Böylelikle, proletarya önderliğindeki kendi kaderini belirleme mücadelesi, ulusal kurtuluş mücadelesi şekli altında, Hindistan'daki YDD'nin özgün şekli haline gelir.

34. Hindistan'daki ulusal oluşumlar uzun bir süre boyunca tek bir merkezi devlet altında varlıklarını sürdürmüş ve bu da Hindistan çapında tek bir idare şekline yol açmış olduğundan, bütün bu ulusların Hindistan çapında bir partinin birleşik önderliğinde ortak düşmanlarına karşı birleşik bir savaş yürütmeleri gereklidir. Ancak tüm Hindistan çapında bir proletarya partisi farklı ulusların bütün bu mücadelelerini doğru bir yola sokabilir, kurtulmuş ulusların

devrimci, gönüllü birliğini sağlayarak onları sosyalist devrime ve Komünizme yönlendirebilir.

35. İşçi sınıfının mücadelelerinin politizasyonu, ancak bu mücadelelerin ulusal kurtuluş mücadelesinin getirdiği görevlere bağlanmalarıyla gerçekleşebilir. Aynı zamanda, farklı ulusal oluşumlardan gelen işçi sınıfı nüfusunun büyük metropollerde ve endüstri merkezlerinde birlikte yaşamaları ve birbirlerine karışmaları olgusu, Hindistan çapında bir proletarya partisi tarafından farklı ulusal oluşumlardan halkların birleşik mücadelesini oluşturmak ve kurtulmuş ulusların gelecekteki gönüllü birliğinin temellerini atmak için kullanılmalıdır. Bu, bir yandan işçi sınıfı kitlelerini ve ulusal azınlık kitlelerini içinde yer aldıkları ulusal oluşumun ulusal kurtuluş mücadelesine etkin bir biçimde katmakla, öte yandan da azınlık ulusların halklarına eşit hakların garanti edilmesi talebini güçlü bir şekilde yükseltmek ve onlara karşı yöneltilen ayrımcılığın her türüne şiddetle karşı çıkmakla gerçekleştirilebilir.

36. Kast sorunu Hindistan toplumunun kendine özgü yönlerinden birini oluşturur. Kast sorununun sınıf sorunuyla eşitlemek ve sınıf savaşının kast sorununu otomatik olarak çözeceğini düşünmek Hindistan komünist hareketinin düştüğü temel hatalardan biriydi. Sosyal örgütlenmenin biçimlerinden biri olarak kast, sınıf mücadelesi de dahil olmak üzere sosyal gelişmenin yasalarıyla etkileşime girdiğinde ya da onlardan etkilendiğinde bile kendi dinamiğine sahiptir. Kast, özellikle kültürü etkileme ve toplumsal yaşamı düzenlemede, toplumsal yaşam içerisinde kendine özgü bir alana sahip olduğu için kast bağları sınıf bağlarının üzerinde yer alabilir. Kast, toplumu, herbiri kendine ait bir kimliğe sahip alt-toplumlara böler. Bu nedenle kastın yok edilmesi ancak kasta bölünmüş halkı yeni bir ulusal kimlik temelinde birleştiren yeni bir toplumun sınıf savaşı yoluyla

geliştirilmesi ile mümkündür. Yalnızca, kurtuluşu tüm insanlığın kurtuluşuyla mümkün olan proletarya kastların ortadan kaldırılmasını gerçekleştirebilir. İçinde bulunduğumuz çağda yalnızca, ulusal kurtuluş görevi başarıyla yürütülecek ve demokratik devrimin görevi tamamlanabilecek olan proletarya kastların ortadan kaldırılmasında hayati önem taşıyan yeni toplumun, ulusun, gelişimi tutarlı ve bilinçli bir önder sağlayabilir. Bu nedenle, kastların ortadan kaldırılması ancak farklı ulusların YDD'lerinin gelişmesi ve zafarıyla bağlantılı olarak gerçekleştirilebilir. Öte yandan kast, farklı ulusların gelişmelerinin önündeki en önemli iç engellerden biri olduğundan kastların yok edilmesi mücadelesi de bu devrimin hayati önem taşıyan yönlerinde biridir.

Kast sisteminin ortadan kaldırılması mücadelesi, YDD'nin bir parçası olarak, kast baskısı ve kast hakimiyetine karşı, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel her alanda yürütülen bir mücadele olarak başlatılmalıdır. Bu nedenle, öncü parti ve onun politik yol göstericiliği altında kitle örgütleri, kasta karşı mücadeleleri etkinliklerinin hayati bir yönü olarak görmelidirler. Bunun dışında, kast baskısı ve kast hakimiyetine karşı savaşmak, anti-kast, demokratik ve ulusal bilinci yaymak, ezilen kastların insiyatiflerini boyutlarından kurtarmak ve onların saygılarını kazandırmak için çok fazla ezilen kastlar olan dalitler, dayanarak ve diğer ilerici güçlerle içeren özel örgütler ve mücadeleler geliştirilmelidir.

37. Her ne kadar azalmış eğilimi göstermekteyseler de, ülkenin geniş alanlarında hakim olan yarı-feodal ilişkiler ve vahşi kast sisteminin süregiden varlığı devrimimizin mevcut aşamasında, anti-feodal görevimizin önüne işaret etmektedir. Ancak bu klasik anlamda anlaşılmalıdır. Her ne kadar Hindistan'da YDD'nin temel sorunu köylülük ve, tarımsal sınıf ilişkilerinin

değişikliğin gerçekleşmiş olduğu bölgelerde köylülüğü feodal güçlere karşı birleştirmenin eski temeli yıkılmış durumdadır. Öte yandan, bir taraftan kırsal bölgelerdeki en devrimci kesimler olan yoksul köylülere ve yeni tarım işçileri sınıfına dayanmak ve onların mücadelesine önderlik etmek, diğer taraftan ise, aynı zamanda emperyalizmi ve hakim sınıfları hedef alan mücadeleler temelinde, yeni kapitalist çiftçi kesimleri de dahil olmak üzere, köylülüğün diğer kesimleri ile geniş bir birleşik cephe oluşturmak gerekmektedir. Ancak bu tür yörelerde bile, dönüşümün çarpık doğasından ötürü, anti-feodal mücadelenin çeşitli yönleri gündeme getirilmelidir. Kapitalist toprak sahipleri haline dönüşmüş bulunan bu yörelerdeki eski toprak sahibi sınıfın bir bölümü halk düşmanlarıyla kol-kola girmiş durumda olduklarından bunların da hedef olarak alınması gerekir. Feodal güçlerin hala hakim olduğu yörelerde mücadelenin doğrudan hedefi bu güçlerdir ve anti-feodal birleşik cephenin eski temeli varlığını hala korumaktadır. Devrimci köylü mücadeleleri bu temel üzerinde başlatılmalıdır. Ancak bu yörelerde de, değişik bölgelerdeki ulusal sorun ve artan dönüşüm eğilimi bağlamında emperyalizmi ve hakim sınıfları hedef alan geniş çaplı mücadeleler geliştirilmelidir. Toprağın az sayıda kişinin elinde yoğunlaşmış olması nedeniyle toprak sorunu tarım devriminin can alıcı noktası olmayı sürdürmektedir. Bu nedenle toprağın adil bir yeniden dağıtımı temel görevlerdendir. Özgül koşullara bağlı olarak bu dağıtım, toprak politikasını toprağı işletme esasına bağlamak ya da kooperativizasyon ile gerçekleştirilebilir.

36. Hindistan'daki yeni-kolonici gelişme çarpık ve dayatılmış bir kapitalist gelişme yol açtığı için, burjuva demokratik sisteme uygun bir toplumsal temel sağlayamamaktadır. Bu yeni-kolonici iskelet üzerindeki dayatılmış

parlamentar sistemin varlığını bugüne kadar sürdürabilmiş olmasının asıl nedeni, hakim sınıfların baskın bir ulusa dayanmamaları ve bu yüzden de toplumun karmaşıklığı ve çok sayıda ulusal oluşumun varlığı bağlamında, çeşitli politik güçlerin bir uzlaşımını (konsensus) hegemonyaları altında tutmayı uygun görmüş olmalarıdır. Ancak ulusal mücadelelerin gelişmesine bağlı olarak bu sistem giderek çökmekte ve faşist eğilimler artmaktadır. Bu nedenle devrimci güçler bu parlamentar sistemin kullanılması şeklinde yanlısamlara kapılmamalıdır. Aksine, parlamentoyu etkin bir biçimde boykot etmeli ve YDD'in devrimci programının bir bölümü olarak, paralel bir halk demokrasisi sistemi oluşturmanın alternatif stratejisi olmalıdır.

39. Objektif devrimci durumun varlığı, geri üretim ilişkilerinin süregiden mevcudiyeti, gelişmenin eşitsizliği, kırsal alanın genişliği ve devrimin ana gücü olarak tarım işçilerinin ve köylülüğün kalabalıklığı bütün bunlar devrimin yolunu Uzun Süreli Halk Savaşı olarak çizmektedir. Ancak, genel olarak Hindistan'daki işçi sınıfının büyümesi ve özel olarak bu sınıfın belli bölgelerde yoğunlaşması ve aynı zamanda kırsal alanlarda kitlesel isyan olanaklarının artması nedeniyle, Halk Savaşı'nın genel stratejisi içerisinde, yerel ya da bölgesel düzeyde ayaklanma taktiklerine başvurulma olanağı artmış durumdadır.

40. Her ne kadar Hindistan'daki tüm ulusal oluşumlar YDD yolunda temel olarak aynı görevlerle karşı karşıya bulunmakta iseler de, değişik tarihsel gelişim koşulları ve kendilerine ait diğer özellikleri nedeniyle her ulusal oluşumu programı kendine özgü yönler taşımak durumundadır.

41. YDD'yi tamamlamak için kurulacak geniş bir birleşik cephe işçi sınıfı önderliğinde olmalıdır. Bu birleşik cephenin temeli işçi-köylü ittifakı olacak

ise de, doğası ve bileşimi farklı ulusal oluşumlardaki değişik sınıf güçlerine bağlı olarak farklılık gösterecektir. Bu birleşik cephenin kuruluşu, anti-emperyalist ve anti-feodal mücadelenin gelişmesine ve yayılmasına bağlı olarak çeşitli aşamalardan geçecek olan uzun bir süreç olarak görülmelidir. Hindistan içerisindeki dayatılmış birlik ulusal baskının can alıcı bir görünümü olduğu için, farklı ulusal oluşumların YDD'leri en başından itibaren hem iç-savaş hem de ulusal savaş görünümünü taşıyacaktır. Proletarya, en baştan itibaren ulusal kurtuluş bayrağını yükseltmeli ve bağımsız mücadele yoluyla kendi hegemonyasını kurma temelinde, tüm yurtsever sınıf ve katmanları ulusal kurtuluş cephesine kazanmaya çalışmalıdır. Bu cephe ancak silahlı mücadelenin gelişmesi ve bazı bölgelerde kırmızı politik iktidarın kurulmasıyla sağlamlaşacak ve güçlenecektir.

42. Yeni Demokratik kültürün inşası varolan feodal ve yeni-koloniyal kültürün yıkılmasıyla yakından ilişkilidir. Kültürel alanda, özellikle Yeni Demokratik kültürün geliştirilmesini ve her türlü şovenizme, özel olarak da Hint şovenizmine karşı çıkararak, farklı ulusların halklarının öz-saygılarını arttırmaya yönelik özgül mücadele ve örgütlerin geliştirilmesi, YDD için genel politik program geliştirilmesinin yanı sıra üstlenilmesi gereken bir görevdir.

43. Hindistan toplumunun bir bölümü olarak kadınlar sınıfı ve kast baskısının yanı sıra erkek egemenliği ile de yüz yüzedirler. Emperyalist ve feodal sistem, kadınları değersiz köleleri ve sıradan metalara dönüştürmüştür. Üstlerindeki baskı, din, aile ve benzeri diğer toplumsal ve kültürel kurum ve güçler tarafından arttırılmıştır. Bu tür güçlere karşı savaşmak için özel mücadele ve örgüt biçimleri geliştirilmelidir.

44. Her ulusal oluşumun Yeni Demokratik devletin kuruluşu, yerel düzeyde halkın paralel iktidar merkezlerinin kurulmasıyla

gerçekleştirilmelidir. Bu yerel düzeydeki halk iktidar merkezleri, ulusal düzeyde anti-emperyalist ulusal birleşik cephenin yerel birimleri temelinde geliştirilebilir.

45. Her ulusal Yeni Demokratik devleti şu ana görevleri yerine getirecektir:

a) Yabancı sermayenin bütün banka ve yatırımlarının kamulaştırılması, ve tüm emperyalist borçların silinmesi (likidasyonu).

b) Komprador bürokrat kapitalistlerin tüm yatırımlarının kamulaştırılması.

c) Büyük toprak sahiplerine ait tüm toprağın kamulaştırılması ve toprağın ya "topraklar işletene" ilkesi uyarınca topraksız ve yoksul köylülere yeniden dağıtılması ya da tarımsal kooperatiflerin örgütlenmesi, köylülüğün ve diğer çalışanların tüm borçlarının iptali.

d) Yeni-kolonizmin getirdiği tüm kopuklukları ve ekolojik dengesizlikleri bertaraf ederek, kapsamlı bir tarımsal-endüstriyel-enerji politikası temelinde ulusal ekonominin köklü yeniden-yapılandırılması.

e) 8 saatlik iş gününün dayatılması, ücretlerin artırılması, herkes için iş garantisi ve sosyal sigortanın sağlanması, eşit işe eşit ücret temelinde bütün eşitsizliklerin giderilmesi.

f) Kolonyal ve feodal kültürün yerine Yeni Demokratik kültürün geliştirilmesi.

g) Mevcut eğitim sisteminin ortadan kaldırılması ve yerine her ulusal oluşumun gereksinimlerine uyum gösteren yeni bir eğitim sistemi kurulması.

h) Ulusal azınlıklara eşit haklar sağlanması.

i) Toplumdaki tüm kadınlara eşit statü, fırsat ve karar hakkı tanınması.

j) Kast sisteminin ortadan kaldırılması, dini temele dayanan her türlü toplumsal eşitsizliği ve ayrımcılığı (diskriminasyon) yok edilmesi.

k) Çocuk emeği sisteminin kaldırılması ve çocukların refahının sağlanması.

l) Aşırı vergilerin ve karışık beyanların kaldırılarak yerine

konsolide ilerleyici bir vergi sistemi yerleştirilmesi.

m) Halkın politik iktidarının her düzeyde halkın devrimci konseyleri aracılığıyla hayata geçirilmesi.

n) Uluslararası proletarya ve dünyanın ezilen halklarıyla ittifak kurulması.

46. Tüm Hindistan çapındaki proletarya partisi, bütün ulusal oluşumlar içerisindeki müfrezeleri aracılığıyla, tüm Hindistan içerisindeki ulusal oluşumların devrimci, gönüllü birliğini kurmak için büyük çaba harcamalıdır.

47. Hindistan'daki demokratik devrim emperyalizm ve proleter devrimi çağında yer almaktadır. Bu çağda, Mao TseTung, Çin'deki EPKD sürecinde, proletarya diktatörlüğü altında sınıf savaşının teorisini ve pratiğini formüle ederek Marksizm-Leninizm' yeni bir düzeye, ML-Mao TseTung Düşüncesi düzeyine yükseltmiş bulunmaktadır. Her ne kadar Çin'deki kapitalist yolcular partiyi ve devlet iktidarını geçici olarak gasp etmeyi başardılar ve böylece de uluslararası proletaryaya bir darbe vurdukları da, dünya çapında, ML güçler ne bu darbeden ne de bunun ardından gelen Arnavut önderlerinin ihanetinden yılmaksızın emperyalizm ve sosyal emperyalizmin

kalelerine tüm güçleriyle saldırı için saflarını sağlamlaştırmakta ve dünya devrimini ilerleştirmekte yeni bir aşamaya yolunu açmaktadırlar. Bu şartlar altında, Hindistan'daki devrimi başarılı bir şekilde tamamlanması, devrimci sürecin tarihsel bir dönüm noktası olacaktır. Naxal bari ayaklanması ve Yoldaş Charu Mazumdar önderliğinde kurulan HKP(ML), revizyonizme yıkıcı bir darbe vurarak ve Hindistan'a ML-Mao TseTung düşüncesini sıkıca yerleştirerek bu devrimi başlatmış bulunmaktadır. Bu devrimci misyon, Hindistan'da YDD'nin başarılı bir şekilde tamamlanması yolunda, bize ilham vermekte ve bu zaferi güvence altına alan en can alıcı etmen olmaktadır.

48. HKP(ML) bu "YDD için İzenerek Stratejik Çizgi"yi Hindistan'daki farklı ulusal oluşumlardan halklara sunar ve kendisini bu devrimi başarma davasına adar. Parti, halklarımızın dünya proletaryası ve ezilen ulusların halklarıyla kurduğu granitten birliğinin Hindistan'daki devrimi zaferine götüreceğinden ve bunun da, Mao TseTung'un öngürmüştüğü gibi, "insanlık tarihindeki emperyalist gerici çağı sona erdirip, Sosyalizmin dünya çapındaki zaferini güvenceye alacağı"ndan emindir. □

DÜZELTME

Geçen sayımızda (10. sayımız) bir yanlışlık sonucu sayfa numaralamasında karışıklık olmuştur. 26 ve 27 sayfalar 28 ve 29'uncu sayfa ile yer değiştirmesi gerekirken, sayfa numaralamasında meydana gelen hata yüzünden peşpeşe gelen bu sayfalar yanlış numaralandırılmıştır. Düzeltir, okuyucularımızdan özür dileriz.

Yeni Demokrasi

Baştarafı 27. sayfada

tan toprağı üzerinde binlerce insanın cesetleri üzerinde uçuşlarıyla Baas rejiminin başkentine asla zafer değil, insanlığın laneti ve iğrençini götürdüler. Bütün dünya halkları emperyalistlerin ve onların uşaklarının kimyasal silahlarını ve gaz bombalarının bütün savaş ve insanlık kurallarını hiçe sayarak binlerce insanın ölümü pahasına, böylesine bir kudurganlıkla, böylesine bir alçaklıkla denemek kadar zalim ve kan içici olduklarını gördü. Bu da gösterdi ki, tarihin bu kudurgan rejimler için bu iddianamesi ve hesabı çok ağır olacaktır.

Faşist Baas rejiminin Irak Kürdistanı'nda binlerce Kürt insanı üzerinde deneme, cüret ve alçaklığını gösterdiği kimyasal silahları ve Rus sosyal-emperyalistlerinin "yardım" ve satışlarıyla sağladığı tank ve füzeleri, Amerikan

bombaları hiçbirini ama hiçbirini Kürt ulusal ve sosyal kuruluş mücadelesini durdurmak ve ezme başarısını gösteremeyecektir.

Halklar üzerine çevrili her silah gibi, bu korkunç silahların da geri tepceklerini görmek için dünyamızın fazla bir zamana ihtiyacı yoktur.

Bugün savaş vahşetinde birbirine sarılan ana, baba ve çocuklar yarın zafer için birbirine sarılacak, güzel güne hep beraber gülümseyeceklerdir... □

25 Mart 1988

DIYARBAKIR CEZAEVİ'NDEN
EFENDİ YILDIZ, AYDIN HAMBAYAT, A. HAYDAR AKGÜN, RAMAZAN KILAVUZ, MUSTAFA KAYA, İBRAHİM EKİNCİ, MÜSLÜM ELMA, MEHMET ÖZGÜL, SERDAR CAN.

Baştarafı 16. sayfada

Sınıf bilinçli proletaryaya; çeşitli milliyetlerden Türkiye halkına yönelik ajitasyon ve propaganda faaliyetlerinde, her ulus (ve ulusal azınlık) emekçilerine kendi ana dilleriyle gitmenin önem ve gereğini yadsımaz/savunur. Gülcü ve imkanları ölçüsünde, nesnel koşulların gereklerine göre hareket eder. Araçları kuçumseyip önemsemeyenlere olduğu kadar, araçları mutlaklaştırıp tektipleştiren anlayışlara da karşı çıkar.

Her türlü eşitsizliğin, baskının, sömü-

rünün, işkencenin, zulmün olduğu gibi, ulusal baskıların ve buna bağlı olarak diller üzerindeki baskı ve yasakların son bulması da ancak gök kubbenin altında toplumsal alt—üst oluşlarla gerçekleşecektir. Bu nesnel gerçek, düzen sınırları içindeki —sınırlı da olsa— iyileştirmeler için elde edilebilecek en ufak hak kırması için kıyasıya mücadeleye sirt çevirmeyi haklı çıkarmaz. Yasallığın çekimine kapılmadan, legal tüm imkanlar sonuna kadar zorlanarak mücadele sürdürülmelidir. Bilinmelidir ki, yasaklar çiğnenerek aşılır. □

Baştarafı 3. sayfada

sorunlar da önemli. Yeni Çözüm dergisinde yayınlanan İstanbul cezaevleri hakkındaki değerlendirmenin eleştirisi bu sayımızda da sürüyor. Rus sosyal-emperyalistlerinin Afganistan'dan çekilişi hakkındaki görüşlerimizi bu sayımızda okuyabilirsiniz. İnandına Yılmaz Güney hakkında, onun sanatı ve kişiliği hakkındaki tanıtım yazılarımız sürdürüyoruz.

Son olarak okuyucularımızdan ricamız, aboneleri bitenlerin, abone ücretlerini göndererek aboneliklerini yenilemelerini, özellikle yurtdışındaki okuyucularımızın da dergi ücretlerini bir an evvel göndermelerini talep ediyoruz.

Saygılarımızla... □

IRAK BÜYÜKELÇİLİĞİ'NE ANKARA

Egemenliğimiz altındaki Arap, Kürt ve diğer halkların zararına, bir avuç işbirlikçi ve emperyalist çıkarları korumak için sürdürdüğü savaş, bu savaşın niteliğine uygun olarak, Halepçe'deki sivil Kürt katliamı ile insanlık açısından iflasını ilan etmiş bulunmaktadır. Hükümetimizin Hitlervari bu barbarlığına nefretle protesto ediyoruz ve bu vahşete bir an önce son vermeniz için şiddetle dikkatinizi çekiyoruz.

DIYARBAKIR ASKERİ CEZAEVİ'NDE TUTUKLU
AYDIN HAMBAYAT, EFENDİ YILDIZ

Baştarafı 30. sayfada

laradır. Zaten M.Çetin şiirinde çocuk izlediği önemli bir damardır. Yine, bir başka kıtada ve bir başka ülkede, hiç tanımadığı bir şair asılırken, başka bir şair buna nasıl kayıtsız kalabilir? Doğal ki onun yüreği ve bilinci sadece ülkesinin dağlarında, kentleri ve caddelerinde dolmaz, gerektiğince ta Afrika'ya kade uzanır:

"biliyor ve unutmuyoruz afrikası şairin

yaramıza sarıyoruz şiirini arkadaş benjamin" diye şiirleştir.

...

Üzاتمıyorum.

M.Çetin'in şiirinin öznelere, sevgili.. çocuk.. anne.. kadın.. savaşçı.. akran.. mülteci.. mahpus.. şair.. sözün kısası tüm bir haklıdır. Edilgen değil, dirençli/direnen insanlardır. Açlık grevleri yaparlar.. kıyda ve şehirde çatışurlar, içerde ve dışarda yaşamı savunurlar ve gerekirse de ölürlər. Böylece o, çağın insanını doğuşken tutum ve savunmalarıyla anlar ve tanımlar. En üst düzeyde yanıtırlılığının gereğince de tavrını belirler. Umududur, kararlıdır.. Yaşadığı çağın özelliklerini ve geleceğin anlamırlılığını bilen bir tanık gözlemiyle ve şair duyarlılığıyla şiirlerinde ideolojik/estetik bütünselliği yakalamanın kavgasını verir. Onun şiirindeki "gül adının direnmeye yarışması" biraz da bundandır.

M.Çetin, çağın ve şafağın şiirlerini yazmak ısrarını korudukça bundan şiir adına da önemli bir sevinç duyacağımız açıktır. *Rüzgar ve Gül İklimi*'ni biraz da bu yaklaşımla ele alıp tartışmakta yarar var sanıyorum. □

YÖN YAYINCILIK

ORAL CALIŞLAR-HALİL BEYTAS

Hayatın Büyümek

YÖN

Genel Dağıtım: TUM-DA

MARX
ENGELS
LENİN
STALİN
KOMİTERN
&
CIARA ZETKİN
KADIN SORUNU
ÜZERİNE

LENİN & STALİN
ÖRGÜTLENME
ÜZERİNE
TÜZÜKLER

- KOMÜNİSTLER BİRLİĞİ'NİN
TÜZÜĞÜ
- RSDİP TÜZÜKLERİ
- KEYK ÖRNEK TÜZÜĞÜ

Yayınları

PK: 907
Sirkeci-İstanbul

ULUSLARARASI KOMÜNİST HAREKETİN
GENEL ÇİZGİSİ ÜZERİNE

POLEMİK

(Bütün Mektuplar)

ÇIKIYOR

DAĞITIM:
TUM-DA, SAY. CEM-MA
Cumhuriyet Kitap Kütüğü

*Sen esirliđim ve hürriyetimsin,
Çıplak bir yaz gecesi gibi yanan etimsin
Sen memleketimsin.
Sen ela gözlerinde yeşil hareler,
Sen büyük, güzel ve muzaffer
ve ulaşıldıkça ulaşılmaz olan hasretimsin.*

***Nazım'ı saygıyla
anıyoruz!***